

סֵפֶר

אוֹצֵר הַפֶּסַח

וְהוּא לְקוּטֵי קוֹנְטֵרְסִים יְקָרִים מְפֹז וּמְפִנְיָנִים
שֶׁנִּדְפְּסוּ וְנִתְפָּשְׁטוּ כְּכַר בְּעוֹלָם, הַמְגַלִּים
אֶת הַלְמוּדִים הָעֲמוּקִים אֲשֶׁר מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ
הַהֲכָנָה לְחַג הַפֶּסַח, עַל יְדֵי צְדָקָה לְעֲנִיִּים,
קִמְחָא דְפֶסַח, וּבְדִיקַת חֶמֶץ, וְעֲנִין חֶמֶץ
וּמִצֵּה וַיְמִי פֶסַח הַקְדוּשִׁים

*

בְּנוֹי וּמִיּוֹד עַל־פִּי דְבָרֵי
רַבְּנֵי הַקְדוּשׁ וְהַנּוֹרָא, אוֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָא, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ.

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ
הַקְדוּשׁ, אוֹר נְפִלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָגִיס לִיה
רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ,
וּמְשַׁלֵּב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, גְּבִיָּאִים, פְּתוּבִים וּמְאֻמְרֵי חֲכָמֵינוּ
הַקְדוּשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְדוּשׁ.

* * *

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְרֶסֶלֶב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

הַכְּתָבָה לְהַשִּׁיג אֶת הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה
וְכָל סֵפֶרֵי אֲדַמוֹ"ר מוֹהַר"ן מְבַרְסֶלֶב זי"ע
וְסֵפֶרֵי תַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים

* * *

בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
יְבֵנְאֵל עִיר בְּרֶסֶלֶב
גָּלִיל

* * *

בְּאֶרְצוֹת הַבְּרִית
מְתִיבְתָא הַיְכָל־הַקְּדוֹשׁ — חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב
Mesifta Heichal Hakodesh

Chasidei Breslov
1129-42nd STREET
Brooklyn N.Y 11219

* * *

באמצעות הדואר לפי הכתובת:
"קרן הדפסה והפצה"
ת.ד. 8065 אשדוד
ובמספר טלפון: 03/6765235

עַל-יְדֵי הָעֲצוֹת שֶׁנִּתְגַּלִּין בְּעוֹלָם,
דְּהֵינּוּ שְׂיִוְדָעִין בְּעוֹלָם לְתַן עֲצָה
לְנַפְשָׁם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵה שְׂצָרֵיךְ,
עַל-יְדֵי-זֶה גְדֻלָּה הָאֱמוּנָה, בְּבַחֲיַנֵּת
(יִשְׁעִיהָ כה, א): "אוֹדָה שְׁמֶךָ כִּי
עָשִׂיתָ פֶלֶא עֲצוֹת מִרְחוֹק אֱמוּנָה
אֲמֵן", שֶׁעַל-יְדֵי הָעֲצוֹת גְּדֻלָּה
הָאֱמוּנָה.

(לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ה')

אוֹצֵר הַפֶּסַח

ה	קמחא דפסחא
כט	צדקה לפסח
מג	אור לארבעה-עשר
סה	בדיקת חמץ
עט	חמץ ומצה
קא	ימי פסח
קכא	פה סח
קלז	חג הפסח
קסה	יציאת מצרים
קפג	שמחת חג הפסח
רז	אור וחסד
רכה	מחשד לאור
רמא	חג החרות
רסט	זמן חרותנו
רצה	שמחת הפסח
שט	פסח פשר ושמח
שלט	חג פשר ושמח

קוֹנְטֵרַס

קִמְחָא דְפִסְחָא

יעורר ויחזק אֶת עַם יִשְׂרָאֵל רַחֲמָנִים בְּנֵי
רַחֲמָנִים, שְׂיִרְחֲמוּ עַל עַנְיִים, וַיִּנְדְּבוּ לְצָרְכֵי חַג
הַפֶּסַח, אֲשֶׁר אֵין עוֹד דְּבַר גְּדוֹל מִזֶּה, וְאִסוּר
לְהִתְחַמֵּק מִמִּצְוָה זו, אֲלֵא כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל מְחַיֵּב
לְהִשְׁתַּתֵּף בָּזֶה, אֲשֶׁרִי לוֹ!

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל־פִּי דְבָרִי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קִדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרִי תִלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, גְּבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאמְרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמְדַרְשֵׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוּבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁאֵם הָיָה אָדָם יוֹדֵעַ אֶת גְּדֹל
הַחֲשִׁיבוֹת בַּשָּׁמַיִם בְּזֶה שְׁעוֹזֵר לְעֲנִיִּים בְּהוֹצָאוֹת עַל
פֶּסַח, הָיָה רוֹקֵד מְרַב שְׂמִיחָה, כִּי מִצְוֹת צְדָקָה גְדוֹלָה עַד
מְאֹד, וּבִיּוֹתֵר לְפָנָי חַג הַפֶּסַח, שְׂאֵז הָעֲנִיִּים שְׂבוּרִים
וְרִצּוּצִים, כִּי רוֹאִים שְׂכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ בְּשִׁפְעַע עַל צְרֻכֵי
הַחַג, וְלָהֶם אֵין כָּלוּם, וַיֵּשׁ לָהֶם טְעָנוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכִים דֵּינִים בְּעוֹלָם,
וּכְשִׁזּוֹכִים לְתֵת לָהֶם עַל צְרֻכֵי הַחַג, עַל-יְדֵי-זֶה הֵם
נוֹתְנִים תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנִמְתְּקִים
הַדֵּינִים. אֲשֶׁרֵי מִי שֵׁישׁ לוֹ חֵלֶק בְּקִמְחָא דְּפֶסַחָא.

(אֲמַרֵי מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תשעא)

קונטרס

קמחא דפסחא

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזָכֹר, אֲשֶׁר כָּתוּב
בְּשִׁלְחַן עֲרוּף (הַלְכוֹת פֶּסַח, סִימָן תַּכְט): שׁוֹאֲלִים בְּהִלְכוֹת
הַפֶּסַח קָדָם הַפֶּסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם. אוֹמֵר עַל זֶה הַרַמְ"א:
וּמִנְהֵג לְקִנּוּת חֲטִיִּים, וְלַחֲלָקָם לְעֵנִיִּים לְצַרְף פֶּסַח. קָדָם
הַפֶּסַח כָּל יְהוּדֵי חַיִּב לְתָרֵם לְעֵנִיִּים לְצַרְכֵי פֶסַח, וְזֶה
נִקְרָא: "קִמְחָא דְפֶסַח", מִלְּבַד שְׂצִדְקָה חֲשׂוּבָה כָּל
הַשָּׁנָה, אֲבָל לְצַרְכֵי פֶסַח — הַצִּדְקָה הִיא עֵינֵן נִפְלָא
מְאֹד. כִּי כְשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם, עָבְרוּ עֲלֵיהֶם צָרוֹת
וְיִסּוּרִים, מְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עָזַר
לָהֶם לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָנוּ מִצְוֹת,
שְׂיִהְיֶה זְכוֹר לִיציאת מִצְרַיִם, שֶׁנִּזְכָּר שֶׁהָיוּ יָמִים קָשִׁים
לְעַם יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם, וַיְכָלוּ לְהוֹדוֹת וּלְהִלָּל
וּלְשַׁבַּח אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם.
וְלָכֵן גַּם כְּשִׂיְהוּדֵי זוֹכָה וְנוֹתֵן עַל "קִמְחָא דְפֶסַח", שְׂזוֹ

צדקה בעבור עניים, שצרכים לצרכי פסח, בזה אנחנו מודים ומשבחים את הבורא יתברך שמו, שעזר לנו — כל אחד ואחד כפי יכולתו, כפי שהקדוש-ברוך-הוא השפיע עליו, לתת גם לעניים. ודבר זה חשוב מאוד מאוד בשמים. ולכן אני פונה אליכם, בני ובנותי היקרים! מאחר שהקדוש-ברוך-הוא עזר לכם והתקדמתם בחיים, ולכל אחד ואחד מכם יש אשה וילדים, וגם פרנסה, אזי תראו לתרם לעניים בעבור פסח, ואפלו מי שעדין רוק או רוקה, או שאין לו פרנסה מסדרת, עם כל זאת אם יתן בעבור עניים לצרכי פסח, בזכות זה הקדוש-ברוך-הוא יעזר לו, שיהיה לו משלו. כי כשהקדוש-ברוך-הוא רואה שיהודי מרחם על הזולת, הוא מרחם עליו. וכך אומרים חכמינו הקדושים (שבת קנא:): כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו מהשמים. מי מאתנו אינו צריך רחמי שמים?! מי מאתנו אינו צריך ישועה?! ולכן בזה שנתרם בעבור עניים לפסח, בזה הקדוש-ברוך-הוא ימשיך לנו שלא נצטרך להגיע למצב כזה — לבקש מהזולת. וחכמינו הקדושים אומרים (ספח מט:): אין צדקה משתלמת, אלא לפי חסד שבה; עקר הצדקה חשובה אצלו יתברך כשעושים עמה חסד. ואיזה חסד יותר גדול יש מזה שאנו עוזרים לאנשים מחסרי אמצעים על צרכי החג?! ובפרט שישנן משפחות מרבבות ילדים, בלי עין הרע,

וצרכי הפסח יקרים מאד: יין, בשר ומצות, ואין ידם משגת לזה, ואם אנו נתרים בעבורם, זה החסד הגדול ביותר, שאנו יכולים לעשות. ואם ישנם אנשים, שקשה להם לתת, כי אין להם בעצמם, על-כל-פנים ילכו לאסוף בעבור עניים, כמאמרם ז"ל (בבא בתרא ט): גדול המעשה יותר מן העושה, שנאמר (ישעיה לב, יז): "והיה מעשה הצדקה שלום"; בזה שאדם מזכה את הזולת, בזה הוא חשוב אצלו יתברך פי כמה וכמה מאשר הוא בעצמו עשה; כי אצלו יתברך חשוב מאד מאד כשיהודי זוכה ומזכה את הרבים. ובפרט בענין של צדקה. ונחמנינו הקדושים אומרים (סכה מט): גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות; בזמן שבית-המקדש היה קיים, הביאו אז קרבנות להקדוש-ברוך-הוא, אבל עכשו כשאין לנו בית-המקדש, ואין לנו קרבנות, בזה שאדם נותן צדקה, זה יותר חשוב בעיניו יתברך מכל הקרבנות. ובפרט כשזוכים לתת בעבור עניים לקמחא דפסחא. ורבינו ז"ל אומר (ספר-המדות, אות צדקה, סימן יט): הרודף צדקה, הקדוש-ברוך-הוא ממציא לו מעות ובני-אדם מהגנים, כדי לקבל עליהם שכר, וזוכה לבנים בעלי עשר, בעלי חכמה, בעלי אגדה. מי שמשתדל לעזור לעניים בעבור 'קמחא דפסחא', והוא רודף אחרי עניים, הקדוש-ברוך-הוא יתן לו כסף בשפע וגם בני-אדם לזכות בהם, ועל-ידי-זה יזכה

לְבָנִים בְּעַלֵי עֶשֶׂר, שְׁלֹא יִצְטָרְכוּ לְהַגִּיעַ לְמַצָּב זֶה. בְּעַלֵי חֲכָמָה — שְׂיִהְיוּ מְשֻׁכָּלִים בְּחֲכַמַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, חֲכַמַת הַתּוֹרָה. בְּעַלֵי אַגְדָּה, שְׂיֻכְלוּ בְּעֶצְמָם לְדַרֵּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵר"ן, חֶלֶק א', סִימָן רֵא), שְׁסַגְלָה לְחֵלֵי הַנוֹפֵל — לְפָזֵר צְדָקָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תְּהֵלִים קיב, ט): "פִּזֹּר נִתֵן לְאַבְיוֹנִים", רָאשֵׁי תְבוֹת: נֶפֶל. אִם יֵשׁ לְאָדָם, רַחֲמָנָא לְצֻלָן, מַחֲלַת הַנְּפִילָה, שְׁנוֹפֵל בְּגִשְׁמִיּוֹת וְנוֹפֵל בְּרוּחַנִיּוֹת, הָעֶצָה לָזֶה — שְׂיִפְזֹר כֶּסֶף לְצְדָקָה. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (ש"ס): "צְדָקָה תִצְיֵל מִמְּוֹת" (מְשָׁלֵי י, ב), רָאשֵׁי תְבוֹת: מִצַּת, אִם אָדָם נוֹתֵן צְדָקָה בְּעִבּוֹר עֲנִיִּים, שְׂיִהְיֶה לָהֶם מִצּוֹת לְפִסַּח, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשְׁמְרֵנוּ שְׁלֹא יִפֹּל אֶף פַּעַם.

לְכֵן אֲנִי פּוֹנֶה אֲלֵיכֶם, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! תִּשְׁתַּדְּלוּ עוֹד עֵתָה לְנִדָּב בְּעִבּוֹר 'קִמְחָא דְּפִסְחָא', וְאֶף שְׂאַתָּם בְּעֶצְמָכֶם נִמְצָאִים בְּמַצָּב קָשָׁה, עִם כָּל זֹאת אוֹמְרִים חֲכַמֵּינוּ הַקְּדוּשִׁים (גִּטִּין ז): כָּל הַגּוֹזֵז מִנְכָסָיו וְעוֹשֶׂה מֵהֶם צְדָקָה, נִצַּל מִדִּינָה שֶׁל גִּיהֵנוּם. אָדָם לוֹקַח מִכֶּסֶף, גּוֹזֵז מִמְּוֹנוֹ כְּפִי יְכָלָתוֹ, וּמַחֲלֵק לְנִצְרָכִים, עַל-יְדֵי-זֶה נִצַּל מִדִּין גִּיהֵנוּם. וְרַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹתֵר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כב): הַגִּיהֵנוּם וְהַגֵּן-עֵדֶן נִמְצָאִים בְּזֶה הָעוֹלָם, אִם אָדָם זוֹכֶה, וְהוּא דְּבוֹק בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — זוֹכֶה לְגֵן-עֵדֶן, מְרַגֵּישׁ רוּחַנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת, וְאִם,

חס ושלום, הוא רחוק מהקדוש-ברוך-הוא, אין לו אמונה, בר מינן, הוא סובל גיהנום. ולכן בזה שאדם גויז מנכסיו לצדקה, הוא נצל מגיהנום, ומרגיש גן-עדן בזה העולם. ולכן איזה תענוג הוא זה לתת לעניים בעבור 'קמחא דפסחא'. על-כן, בני ובנות היקרים! יש לכם הזדמנות לעזור לעניים, שיהיה להם לצרכי החג ולשמחם, אשר אין מצוה גדולה מזו. ובפרט לתת להם בעבור הפסח, אשר אין למעלה מזה, כי בזה שמחיים עניים, הקדוש-ברוך-הוא יחיה אתכם, ואתם לא תצטרכו לבריות.

לכן אני מבקש אתכם, שתתדלו בכל מיני אפנים שבעולם לנדב בעבור 'קמחא דפסחא', צרכי החג לעניים, ובזכות זה הקדוש-ברוך-הוא יגאל אותנו בגאלה שלמה. וכמו שאומרים חכמינו הקדושים (ראש השנה יא): בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל; אשריכם ישראל, אם תתרמו ל'קמחא דפסחא' בעבור עניי ישראל, משפחות ברוכות ילדים, אזי תראו איך ישפיע עליכם הקדוש-ברוך-הוא כהנה וכהנה, ותתברכו מפי אל עליון, ולא תצטרכו להגיע אף פעם למצב כזה — לבקש מהזולת. על-כן, נא ונא ראו לא להחמיץ הזדמנות זו, וראו לתרם בעבור עניי ארץ ישראל, עניים מהגנים, עניים תלמידי חכמים, שיושבים ולומדים כל

השנה תורה, אברכי כולל, מלמדי תינוקות של בית רבן, בעלי משפחות מרבות, שאין להם האמצעים לקנות מצות, יין, בשר ושאר צרכי החג, בגדים להם, לנשותיהם ולילדיהם, איזו זכות זו לעזר להם! לכן באו נראה להקדוש-ברוך-הוא, שאנו יהודים מאמינים בני מאמינים, והולך לנו בחיים, שלכל עם ישראל יהיה על הוצאות הפסח, ובזכות זה נזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו.

ב.

בני ובנותי היקרים! עליכם לזכור, אשר אין עוד מצוה יותר גדולה מזו — לדאג לעניים, שיהיה להם "קמחא דפסחא". ורבנו ז"ל גלה לנו (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רא), אשר "צדקה תציל ממות" — ראשי תבות: מ'צ'ת'; הינו אם נותנים בעבור מצות לעניים, שזה "קמחא דפסחא", נצלים ממות. ואמר רבנו ז"ל (שם): סגלה לחלי נופל, רחמנא לצלן, לפזר צדקה, שנאמר (תהלים קיב, ט): "פזר נתן לאביונים" — ראשי תבות: נ'פ'ל'. ובאמת הנפילה הזו סוכבת — הן על גשמיות והן על רוחניות. בגשמיות יש מחלת הנפילה, שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כט), שהדמים מתיזים אל המח ומלחיצים אותו, ואז באה המחלה

המרה הזו לאדם, רחמנא לישזבן, שאדם נופל, וכן יש נפילה ברוחניות, שאדם נופל ממדרגתו, עד שיש בני-אדם, שכל-כך מתרחקים מהיהדות, רחמנא לישזבן, ועל-ידי שמפזרים צדקה לאביונים, ובפרט על "קמחא דפסחא", על-ידי-זה יהיה נצל מנפילה — בין בגשמיות ובין ברוחניות. ולכן אשרי האדם שיש לו זכות להצטרף למבצע "קמחא דפסחא" — הן שהוא בעצמו מזיל זהב מכיסו ונותן לעניים, והן שמזכה את אחרים שיתנו. כי כך אומרים חכמינו הקדושים (ויקרא רבה, פרשה לר, סימן ה'): אם באה רעה לחברך, ראה איך לזכות בו לפרנסו, כדי שיקבל מתן שכרו; כך היה רבי תנחום ברבי חי'א עושה בשעה שאמו לוקחת לו ליטרא אחת של בשר מהשוק, היתה לוקחת לו שני ליטרין — אחת לו ואחת לעניים, על שום "גם את זה לעמת זה עשה אלקים" עניים ועשירים, כדי שיהיו זוכין אלו לאלו. וכן צריכים להשתדל אצל אחרים, שהם יעזרו גם לתת ל"קמחא דפסחא", כי כך אמרו חכמינו הקדושים (בבא בתרא ט.'): גדול המעשה יותר מן העושה, שנאמר (ישעיה לב, יז): "והיה מעשה הצדקה שלום"; הינו מי שמזכה את אחרים, זה יותר ממה שהוא נותן בעצמו, כי המזכה את הרבים — אין חטא בא על ידו (אבות ה, יח). ולכן מצוה גדולה לעסק ב"קמחא דפסחא", הן בעצמו לתת לעניים, שיהיה להם על צרכי החג, והן

להתרים את אחרים. וזו הצדקה הכי עליונה, כי צרכי החג מרבים, וענני עם ישראל מרבים, ובפרט אברכים יראי השם, שלומדים תורה מתוך הדחק כל השנה, ובאים לכבוד החג, והם צריכים לקנות בגדים ונעלים לילדיהם, אשר משפחות מרבות ילדים הן, בלי עין הרע, ואין להם האמצעים לכך. וכן צריכים לקנות יין ומצות ובשר לכבוד החג, כי אין בידם לפרטה אפלו שוה פרוטה. ולכן היא מצוה גדולה לעסק בעסק "קמחא דפסחא", ובשכר זה הקדוש-ברוך-הוא ישפיע עליכם כפל כפלים. ובאמת אמרו חכמינו הקדושים (תמורה טו.): בשעה שהעני הולך אצל בעל-הבית, ואומר לו: פרנסני, אם מפרנסו — מוטב, ואם לאו — "עשיר ורש נפגשו, עושה כלם ה'" (משלי כב, ב), מי שעשהו עשיר לזה, עושה אותו עני, עני לזה — עושה אותו עשיר. ולכן עכשו הוא הזמן, קדם חג הפסח לעזר לעניים עם "קמחא דפסחא". וחכמינו הקדושים אמרו (שמות רבה, פרשה לא, סימן ו'): העשיר — מנסהו אם תהא ידו פתוחה לעניים, ואם עמד העשיר בנסיונות ועושה צדקות, הרי הוא אוכל מממונו בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא, והקדוש-ברוך-הוא מצילו מידה של גיהנום.

ולכן, בני ובנותי היקרים! ראו לרחם על ענני

ישראל, ובפרט קדם החג, ותשתדלו לעסק במצות צדקה בעבור "קמחא דפסחא", הן אתם בעצמכם תתרמו בעין יפה, והן תתרימו את שאר נשמות ישראל, ובזכות הצדקה — נזכה להגאל, כי כף אומרים חכמינו הקדושים (בבא בתרא ט): גדולה צדקה, שמקרבת את הגאלה; אשרי מי שמצטרף לצדקה זו, ואז טוב לו כל הימים!

ג.

בני ובנותי היקרים! עליכם לזכור, אשר מצות צדקה היא המצוה הגדולה ביותר, ואין למעלה הימנה, כי בזה שאדם נותן צדקה, מגלה את טהר לבבו, שהולך לו בחיים לעזר לזולת, וזה מאד מאד חשוב בעיני הקדוש-ברוך-הוא. ולכן לא בחנם שאמר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות צדקה, סימן ל'): מי שהולך בשביל צדקות, הוא משכח חמה מן העולם; כי כל החמה והדינים שעוברים בעולם, זה רק מפני שאין לאדם אמונה. כי המאמין האמתי, שמאמין אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, ודבר גדול ודבר קטן לא נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון, הוא תמיד שש ושמת, ומלא חסד ורחמים, ולא חסר לו כלום. ואיך מתגלה שיש לאדם אמונה? אם

הוא עוזר לזולת. אבל ברגע שאינו רוצה לעזר לזולת, בזה מוכיח בעליל שאין לו אמונה, רחמנא לישזבן. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (כתבות סח.): כל המעלים עיניו מן הצדקה, כאלו עובד עבודה זרה; כי ברגע שאדם מעלים עצמו מעניים, בזה מגלה שאין לו אמונה, כי חושש שאם יתן להם, לו לא יהיה. ובאמת היא שטות גדולה, כי הקדוש-ברוך-הוא זן ומפרנס את כל בריותיו, והוא יתברך רוצה מאד שאנו נעזר לעניים. ובפרט כשזוכים ללכת לקבץ צדקה בעבור "קמחא דפסחא" למשפחות עניים מחסרי אמצעים לקנות צרכי החג; כי יש אברכים הלומדים תורה כל השנה, ובא חג הפסח, וצריכים לקנות מצות, יין ובשר וכו', ובגדים ונעלים לילדים, ואין לאל ידם מאומה. ולכן מצות "קמחא דפסחא" היא המצוה הכי גדולה, ומי שזוכה לעזר בזה, שיהיה לעניים על צרכי חג הפסח, הקדוש-ברוך-הוא שומר אותו כל השנה. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (רות ובה, פרשה ה', סימן ד'): בא וראה כמה גדול כחה של צדקה וכחן של גומלי חסדים, שאין חסים — לא בצל שחר ולא בצל כנפי ארץ ולא בצל כנפי שמש, אלא בצל מי שאמר והיה העולם. כשאדם הולך לאסוף צדקה בעבור "קמחא דפסחא", הוא זוכה לחסות בצל הבורא יתברך שמו. והוא כבר איננו מתירא משום ברירה שבעולם.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְצֵאת שְׁלֹשִׁים יוֹם
 קִדְּם הַחֵג בְּעֶבֶר "קמחא דפסחא", וְכֵן נִהְגוּ צְדִיקִים,
 שְׁמִיּוֹם פּוּרִים הִתְחִילוּ לְלַכֵּת לְצִדְקָה בְּעֶבֶר עֲנִיִּים,
 שְׂיִהְיֶה לָהֶם "קמחא דפסחא", וְזוֹ הַצִּדְקָה הַגְּדוֹלָה
 בְּיוֹתֵר, וְהַמְתָּנָה הַיְפָה בְּיוֹתֵר שְׂיִכּוּלִים לְתַת לְהַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, וּכְמוֹ שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מִדְּרַשׁ זוֹטָא,
 שִׁיר הַשִּׁירִים, פָּרָשָׁה א'): הַדּוֹרוֹן שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא —
 צִדְקָה, הַנּוֹתֵן צִדְקָה, אֲפִלוּ הִיְתָה בְּיָדוֹ עֲבָרָה, וְנִחַתָּם
 דִּינוֹ לְאָבֵד, יְכוּל לְהִיּוֹת מִקְּבֵל שְׂכִינָה בְּכָל יוֹם,
 וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְמִלְאָךְ שֶׁל פּוּרְעָנוֹת: אַל
 תִּגַּע בּוֹ. כָּל-כֶּךָ חָשׁוּב בְּעֵינָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּשֶׁהוֹלְכִים
 לְצִדְקָה בְּעֶבֶר עֲנִיִּים, וּבִפְרָט בְּעֶבֶר "קמחא דפסחא".
 וְלָכֵן הִשְׁתַּדְּלוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם
 לְלַכֵּת לְפָנֵי חַג הַפֶּסַח לְאַסֹּף צִדְקָה בְּעֶבֶר מִשְׁפָּחוֹת
 עֲנִיִּים, וּבְזִכּוֹת זֶה אַתֶּם לֹא תִצְטָרְכוּ לְהַגִּיעַ לְכָךְ,
 שְׂבִינֵי-אָדָם יִתְנוּ לָכֶם עַל צְרִכֵי הַחֵג. כִּי אַתֶּם תִּהְיוּ
 מִשְׁפִּיעִים וְנוֹתְנִים וְלֹא מִשְׁפָּעִים וּמְקַבְּלִים. וְאוֹמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תַּנְחוּמָא מִשְׁפָּטִים): אָמַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, נִפְשׁוּ שֶׁל עֲנֵי הִיְתָה מִפְּרִכְסָת לְצֵאת מִן הָרָעֵב,
 וְנִתְּתָ לּוֹ פְּרִנְסָה, וְהַחֲיִיתָ אוֹתוֹ, חַיִּיךְ, שְׂאֲנִי מִחֲזִיר לְךָ
 נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ, לְמַחֵר בְּנֶךְ אוֹ בַתְּךָ בָּאִים לְיַדֵי חֲלִי,
 וְאִזְכּוֹר אֲנִי לָהֶם אֶת הַמְצָוָה שְׁעָשִׂיתָ עִם הָעֲנִי; וְזֶה סוּבֵב
 עַל כָּל הַשָּׁנָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כְּשֶׁבֵּא חַג הַפֶּסַח,

חג החרות, שכלם יושבים בבתיהם עם הילדים בשמחה עצומה, ומספנים אלו העניים שאין להם על צרכי החג כלום — לא יין לד' כוסות, לא מצות, לא בשר, לא בגוד לילדיהם. ואתם, בני ובנותי היקרים! הלכתם לאסוף צדקה בעבור "קמחא דפסחא", והחייטם את אלו העניים, אזי הקדוש-ברוך-הוא יחיה אתכם, ויזכר לכם לטובה תמיד, ויציל אתכם שאתם לא תצטרכו להגיע אל הזולת אף פעם.

ולכן, בני ובנותי היקרים! ראו מה לפניכם! בזה שתלכו בעבור "קמחא דפסחא", ובזכות גדל המצוה היקרה הזו — להחיות בני תורה עניים מהגנים, הקדוש-ברוך-הוא יעזר לכם בעולם הזה ובעולם הבא. ואמר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות צדקה): כל צדקה וחסד שישראל עושים בעולם הזה, שלום גדול ומליצי ישר בין ישראל לאבינו שבשמים. ובודאי אנחנו צריכים הרבה מליצים ישרים, שימליצו בעדנו לפני הקדוש-ברוך-הוא, כפי רבוי חטאינו ופשעינו המרבים, באשר כל אחד מאתנו יודע היטב את נגעי לבבו ומכאוביו, מה שעבר עליו כבר בחיים, איך שנכשל במה שנכשל, ואיך שחטא כמו שחטא, ובזכות המצוה הגדולה הזו שאתם הולכים לקבץ "קמחא דפסחא" בעבור עניים לצרכי החג, תקנו לעצמכם מליצי ישר, ותמשיכו שלום

בְּעוֹלָם; אֲשֶׁרֵיכֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא!

ד.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר, אֲשֶׁר מִצֹּת
צְדָקָה הִיא הַמִּצְוָה הַכִּי גְדוֹלָה, וּבְזֶה שְׂאֵדָם עוֹזֵר
לְזוּלָת, בְּזֶה הוּא מְגַלָּה, שְׂיֵשׁ לוֹ אֲמוּנָה בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ
שְׁמוֹ. וּכְמוֹ שְׂאוּמֵר רַבְּנֵנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵר"ן, חֶלֶק א', סִימָן יג),
שְׁעַל-יְדֵי שְׁנוֹתָנִים צְדָקָה, שׁוֹבְרִים תְּאוֹת מָמוֹן; כִּי
בְּאֵמֶת תְּאוֹת מָמוֹן הִיא הַתְּאוּה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, וְהוֹרֶסֶת
אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי, וְרוֹאִים בְּנֵי-אָדָם שְׂאִין לָהֶם מְנוּחָה,
וְרָצִים וְרוֹדְפִים וּמְתַרוֹצְצִים יוֹמָם וְלַיְלָה אַחַר הַכֶּסֶף,
וּכְמוֹ שְׂאוּמֵר רַבְּנֵנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כג), שְׂאֵדָם
מְרַגֵּשׁ כְּאֵלוֹ הוּא צָרִיךְ לְפָרַע אֵיזָה חוֹב, וְתָמִיד רָץ
וּמְתַרוֹצֵץ לְהַשִּׁיג כֶּסֶף, וְזוֹ עֲבוּדָה זָרָה שְׁכְלוּלָה בָּהּ כָּל
הָעֲבוּדָה זָרָה שְׁבַע עוֹלָם. וְלִכֵּן תְּאוֹת מָמוֹן הִיא הַתְּאוּה
הַמְּגַנָּה בְּיוֹתֵר. וּכְמוֹ שְׁסַפֵּר לָנוּ רַבְּנֵנוּ ז"ל (סְפֹרֵי-מַעֲשִׂיּוֹת,
מַעֲשֵׂה יב, מֵהַבְּעַל תְּפִלָּה), וְאָמַר, שְׁמַכָּל הַתְּאוֹת יְכוּלִים
לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם, אֲבָל מִי שְׁנוֹפֵל בְּתְאוֹת מָמוֹן, קָשָׁה
לְהוֹצִיאוֹ מִמֶּנָּה. וְלִכֵּן כְּשֶׁאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה, הוּא שׁוֹבֵר
אֶת הָרָע שְׁבִלְכָבוֹ, וּמְגַלָּה שֶׁהוּא מְאֲמִין בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וְאֵינוֹ מְפַחֵד לְתַת אֶת כֶּסְפוֹ לְצְדָקָה, וּבְזֶה מוֹרָה
אֶת טְהַר לְבוֹ שֶׁהוּא בּוֹטֵחַ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂיִתֵּן לוֹ עוֹד

ועוד, ואיננו ירא שאם יתן מכספו לאחרים — יחסר לו. ולכן מצות צדקה עולה על כל המצוות, עד כדי כך שאומרים חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה לא, סימן ג'): בא וראה, כל מי שיש לו עשר, ונותן צדקה לעניים, ואינו מלנה ברבית, מעלין עליו כאלו קיים כל המצוות כלם; כי בזה שאדם עוזר לעניים, ואינו לוקח מהם רבית, כאלו קיים את כל המצוות, כי אצלו יתברך מאד חשוב צדקה וחסד שאחד עושה עם זולתו, ובזה מגלה שיש לו אמונה בו יתברך, כי אינו מפחד לתת את כספו לעניים, כי יודע שהקדוש-ברוך-הוא יחזר ויתן לו עוד ועוד.

ולכן, בני ובנותי היקרים! ראו למסור את נפשכם בעבור מצות צדקה, לעזור לעניים, כי לצערנו הרב, יש עניים שאין להם מה לאכול, ואין להם בגד ללבש, ובפרט תלמידי חכמים שעוסקים בתורה, אברכי כולל ומלמדים, שממיתים עצמם באהלה של תורה, אין עוד מצוה יותר גדולה מלעזור להם, וכך זה נאמר כל השנה, על אחת כמה וכמה באין ערך מי שעוזר לעניים על "קמחא דפסחא", שיהיה להם על צרכי חג הפסח, לקנות יין, מצות, בשר, בגדים ונעלים, ובפרט אברכי כולל, שלומדים כל השנה, והמשכרת שלהם מאד בצמצום, וכשדואגים בעבור צרכי החג שיהיה להם,

אין עוד מצוה יותר גדולה מזו. אבל תדעו לכם, בני
 ובנותי היקרים! שרבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן
 ד'), אשר לתת צדקה באה לאדם מאד מאד קשה, כי
 לכל אחד יש רע לב, שלבו אינו רוצה לתת לעניים
 הגונים. ולכן צריכים לשבר את רע הלב הזה, ולתת
 צדקה ביד רחבה. וככל שאדם נותן ביד רחבה,
 על-ידי-זה הוא פותח לעצמו פתח בשמים, שזה מה
 שנאמר בצדקה (דברים טו, ח): "פתוח תפתח את ידך",
 על-ידי שאדם פותח את ידיו לצדקה, על-ידי-זה הוא
 פותח פתח למעלה, שנשמעת תפלתו למעלה בשמים.
 ולכן לא בחנם אומרים חכמינו הקדושים (בבא בתרא י'),
 שרבי אליעזר היה נותן פרוטה לצדקה קדם התפלה,
 ואחר-כך היה מתפלל. וכן אמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן,
 חלק א', סימן ב'), שבשביל זה נותנים צדקה לפני התפלה,
 כדי שיזכה לטהרת המוח, טהרת המחשבה, ולזכות
 לגלוי אלקות, שאדם ירגיש את הקדוש-ברוך-הוא.
 ולכן, בני ובנותי היקרים! באו עכשו לפני חג הפסח,
 נעזר לעניים מהגנים, תלמידי חכמים שמוסרים את
 נפשם כל השנה ולומדים תורה מתוך עני ודחקות
 גדולה, ועלינו לאסוף "קמחא דפסחא", שיהיה להם
 שפע לצאת מהקטנות והצמצום שיש להם. ובזכות זה
 הקדוש-ברוך-הוא ישפיע עלינו שפע ברכה והצלחה
 בכל מעשה ידינו, ואנחנו לא נצטרך לבריות, כי בזה

שָׂאֲדָם מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעִבּוּר הַזֵּוּלָת, הוּא יִתְבָּרֵךְ עוֹזֵר לוֹ. הָעֶקֶר רָאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֵל תִּפְחָדוּ מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׂבַעְעוּלָם, אֲלֵא תַעֲזֹרוּ זֶה לְזֶה, וּבְזִכּוֹת הַצְּדָקָה שֶׁל "קמחא דפסחא", הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשְׁפִיעַ עֲלֵיכֶם אוֹר וְזִיו וְחַיּוֹת וּדְבִקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, עַד שֶׁתִּזְכְּרוּ לְהַכִּיל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא; אֲשֶׁר מִי שֶׁמִּגִּיעַ לְזֶה, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים!

ה.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְרַחֵם עַל עֲנִיִּים, אֲשֶׁר אֵין עוֹד רַחֲמָנוֹת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מֵעֲנֵי שְׂאֵין לוֹ הָאֲמֻצָּעִים לְקָנוֹת יֵין, מִצִּוֹת וּבָשָׂר עַל חַג הַפֶּסַח, וְאֵין לוֹ לְקָנוֹת בְּגָדִים וְנִעְלָיִם לִילְדָיו, אֲשֶׁר זֶה הַצַּעַר הַכִּי גְּדוֹל, וְלִכֵּן כְּשֶׂאֲדָם מִרַחֵם עַל עֲנִיִּים וְעוֹזֵר לָהֶם, אֵין לָךְ מִצְוָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִזֶּה. כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אָמְרוּ (שְׁמוֹת רַבֵּה, פְּרָשָׁה לֹא, סִימָן יד): אֵלּוּ נִתְקַבְּצוּ כָּל יְסוּרֵים לְצַד אֶחָד וְעֲנִיּוֹת לְצַד אֶחָד — הָעֲנִיּוֹת מְכַרְעֵת לְכֻלָּם; וּבְפֶרֶט כְּשֶׁמִּגִּיעַ קֶדֶם חַג הַפֶּסַח, וְצָרְכֵי הַחֲג מְרַבִּים, וְאֵין לְאֵל יָדוֹ שֶׁל הָעֲנִי לְקָנוֹת, בְּכֵן מָרִים לוֹ הַחַיִּים מְאֹד, וְהוּא בָּא וּבּוֹכָה לְפָנָי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּבִכְיָתוֹ עוֹלָה לְשָׁמַיִם, וְאֵם לֹא עוֹזְרִים לוֹ, אֲזִי נִמְשָׁכִים דֵּינִים עַל אוֹתָם אֲנָשִׁים הַגָּרִים בְּעִירוֹ. וְלִכֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!

חמלו על נפשכם, אם אתם רוצים להנצל מכל מיני משחיתים ומזיקים, ומכל מיני מחלות וּחלאים רעים, ומכל מיני גזרות רעות, תתאמצו מאד לעזור לעניים מהגנים, אברכי כולל, שלומדים כל השנה תורה מתוך הדחק, ותשתדלו לקבץ "קמחא דפסחא" ולעזור לבני הכולל ולמלמדי תינוקות של בית רבן, שהם חיים בחיי דחק ותסיעו להם. וכן תעזרו לאלמנות ויתומים, כי אמרו חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה לא, סימן יא) אין בעולם קשה מהעניות, שהיא קשה מכל יסורים שבעולם, ואם תעזרו להם, על-ידי-זה תמתיקו את כל הדינים מכל העולמות. וזה מה שכתוב (ישעיה לב, יז): "והיה מעשה הצדקה שלום"; כי העני תמיד בוכה ומבכה את מזלו הרע וקובל ומתלונן לפני הקדוש-ברוך-הוא, למה הוא צריך לסבל את הסבל הנורא הזה של עניות? ! ובזה שעוזרים לו, הרי זה הוא משלים עם הקדוש-ברוך-הוא. ולכן נאמר: "והיה מעשה הצדקה שלום"; כי בזה שנותנים צדקה לעני, הוא משלים עמו יתברך. ולכן, בני ובנותי היקרים! תשתדלו מאד לעזור לעניים בעבור "קמחא דפסחא", ובזה אתם גורמים לעשות שלום בין העני לבין הקדוש-ברוך-הוא. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ויקרא רבה, פרשה לד, סימן טז): העני הזה יושב ומתרעם: מה אני מפלוני, הוא ישן על מטתו, ואני ישן כאן? ! ועמדת אתה ונתת לו, חייך,

שְׁאֲנֵי מַעֲלָה עָלֶיךָ, כְּאֵלּוּ עָשִׂיתָ שְׁלוֹם בֵּינֵי לְבִינוּ; כִּי בָזָה שְׁעוֹזְרִים לְעַנִּי עַל צָרְכֵי הַחֵג, עַל-יַד־זֶה מְשַׁלְּמִים בֵּינוּ לְבִינוּ יִתְבָּרֵךְ, וְנִתְרַחֵב לוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת גַּם יַחַד.

וְלָכֵן רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! לְעֶזֶר לְעַנְיִים בְּעִבּוֹר צָרְכֵי הַחֵג, וְתַאֲסָפוּ "קמחא דפסחא", וְאַל תֹּאמְרוּ שְׂזָה לֹא מִתְּאִים לָכֶם, כִּי יוֹתֵר טוֹב לְעֶזֶר לְעַנְיִים לְהַשִּׁיג צָרְכֵי הַחֵג בְּעִבּוֹרָם, מֵאֲשֶׁר תִּצְטָרְכוּ, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, לְשֶׁבֶת בְּבֵית-חֹלִים עִם יְלָדֵיכֶם אוֹ עִם עֲצָמְכֶם, וְלִבְזוּז שֵׁם אֶת הַכֶּסֶף; כִּי בְּאִמַּת כְּשֵׁלָא עוֹזְרִים לְעַנְיִים, אֲזִי נִמְשָׁכִים דִּינִים עַל בְּנֵי-אָדָם, כִּי הַבְּכִיּוֹת וְהַצְעָקוֹת וְהָאֲנָחוֹת שֶׁל הָעַנְיִים שְׂמֵתָאֲנָחִים וְצוֹעָקִים וּבּוֹכִים לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, עַל שֶׁהֵם הִגִּיעוּ לְמַצֵּב כְּזֶה, שְׂאִין לָהֶם עַל צָרְכֵי חַג הַפֶּסַח, לְקִנּוֹת יֵינן וּמִצּוֹת וּבִשָּׁר וּבְגָדִים וְנִעְלָיִם לְיַלְדֵיהֶם, בְּכִיּוֹתֵיהֶם עוֹשׂוֹת רַשָּׁם בְּשָׂמִים, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹמֵד עַל יְמִינָם, וְכִמּוֹ שְׂכָתוֹב (תְּהִלִּים קט, לא): "כִּי יַעֲמֵד לְיָמִין אָבִיוֹן"; וְלָכֵן מִי שְׁעוֹזֵר לְעַנְיִים, שְׂיִהְיֶה לָהֶם עַל צָרְכֵי חַג הַפֶּסַח, וְדוֹאֵג בְּעִבּוֹרָם לְ"קמחא דפסחא", הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעֲמֵד עַל יְמִינוֹ, וְיִמְתִּיק מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַדִּינִים, וְיִשְׁמַר אוֹתוֹ וְאֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ מִכָּל רָע, וְיִמְשֹׁךְ עָלָיו חֶסֶד וְרַחֲמִים גְּמוּרִים. וְאַל יִקַּל בְּעֵינֵיכֶם דְּבַר זֶה, כִּי אִם הֵייתֶם יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת

הזוכה לקבץ מעות בעבור "קמחא דפסחא" לעניים, בעבור צרכי חג הפסח, הייתם מתאמצים בזה ביתר שאר וביתר עז; ולכן אשרי האדם שאינו מטעה את עצמו, ועוזר לעניים להשיג "קמחא דפסחא", ועל-ידי-זה ימתקו ממנו כל הדינים.

ו.

בני ובנותי היקרים! ראו להתחזק באמונה פשוטה בו יתברך, לידע ולהודיע אשר הוא יתברך מחיה ומתהוה ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, זה לבוש לגבי האין סוף ברוך הוא, ומתי יכולים לזכות להגיע להרגיש את ערבות, נעימות, ידידות, זיו חיות אלקותו יתברך? רק על-ידי שנותנים צדקה. כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן עא), אשר בכל יום ויום, בכל שעה ושעה, בכל רגע ורגע, נשפע מלמעלה נעם העליון, שאדם ירגיש ערבות, נעימות, זיו, חיות אלקותו יתברך, אבל צריכים על זה כלי לקבל בו את הנעם והזיו הזה, והכלי הוא צדקה. ולכן אם תאספו צדקה לעניים לצרכי חג הפסח, שזה "קמחא דפסחא", תעשו כלי לקבל בו ערבות, נעימות, ידידות, זיו, חיות אלקותו יתברך עליכם, המאיר בכל העולמות בליל הסדר, כי אז נשפע אור ונעם גדול

בדבקות הבורא יתברך שמו, פידוע לזפי הראות. ואל יהיה דבר זה קל בעיניכם, כי לצערנו הרב, עוברת על אברכי הפולל עניות ודחקות גדולה מאד, ויש מלמדי תינוקות של בית רבן, שהם מעוטי יכלת, וקשה להם להשיג צרכי החג, ובזה שאתם מוסרים נפשכם ועוזרים להם, אתם עושים לעצמכם כלי, שימשך עליכם אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו. ובפרטיות בליל הסדר, שאז הקדוש-ברוך-הוא בעצמו מופיע, כביכול בכל בתי ישראל, לראות איך עורכים את הסדר. ואל יקל בעיניכם דבר זה, כי "רבים חללים הפילה" (משלי ז, כו), אלו שלא רצו לעזור לעניים, כי לבסוף נתהפך הגלגל (עין שבת קנא:), ועשירים ירדו מנכסיהם, והכל — מפני שמחרפים ומבזים ומגדפים עניים קדם חג הפסח, כשבאים ותובעים מהם בעבור "קמחא דפסחא", והם מראים פתף סוררת, ואינם רוצים לתת. ולכן התהפך הגלגל עליהם באפן מר ונמחר מאד, רחמנא לצלן, עד שנעשו יורדים מנכסיהם. ולכן ראו מה לפניכם! אם אתם רוצים באמת לזכות להגיע, שיאיר לכם הנעם העליון, תשתדלו בכל מיני אפנים שבעולם לעזור לעניים על צרכי החג, ועל-ידי-זה ימשך עליכם אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, ויאיר לכם אורו יתברך בהארה נוראה ונפלאה מאד. ואם הייתם יודעים מהי מעלת אדם שעוזר לעניים, אלמנות ויתומים,

מלמדים ואברכי כולל על צרכי החג, להשיג להם
 "קמחא דפסחא", הייתם עוסקים בזה בשמחה עצומה.
 ובזכות זה הייתם רואים ישועה מהשמים; אשרי מי
 שמשים לבו אל דברי אלו, ואז טוב לו בזה ובבא
 ולנצח נצחים.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

תפלה נוראה ונפלאה

לאמרה בימי ניסן הקדושים

יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי, שתחום
 ותרחם עלי, שאזכה לקבל עלי קדשת חג הפסח,
 ותשמרני מאסור אכילת חמץ אפלו במשהו, ותזכני
 לקיים מצות אכילת מצה בפסח בקדשה גדולה, ותעזרני
 לפזר מעות הרבה לצדקה לעניים קדם חג הפסח,
 ואשתדל לדאג לעניים שיהיה להם כל צרכי החג,
 ועל-ידי-זה תצילני מחלאים רעים, ובפרט מחלי נופל,
 רחמנא לצלן, ויקים בי מקרא שכתוב: "פזר נתן
 לאביונים, צדקתו עומדת לעד, קרנו תרום בכבוד".
 וזכני לאריכת ימים ושנים טובות, ויקים בי מקרא
 שכתוב: "וצדקה תציל ממות". ובזכות שאדאג לעניים,

שִׁיחִיָּה לָהֶם צָרְכֵי הַחַג וּבִכְרֹט מִצּוֹת, אֲנִצֵּל מִכָּל מִינֵי
 חֲלָאִים רָעִים, אֲנִי וְאִשְׁתִּי וְזֵרְעִי וְזֵרַע זֵרְעִי עַד עוֹלָם.
 וְתֹאִיר עָלַי אֲזִרָה הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַד שְׂאֲזֻכָּה
 לְהִרְגִישׁ עָלַי תְּמִיד אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתָהּ, וְשׁוֹם דְּבַר
 שְׂבַע עוֹלָם לֹא יוּכַל לְהַפְּיִלְנִי, כִּי אֶתָּה לְבַד יוֹדַע מִי אֲזַרְב
 עָלַי בְּכָל יוֹם וַיּוֹם לְהַפְּיִלְנִי. וּבְזִכּוֹת הַמִּצְוָה שֶׁל צְדָקָה
 לְדַאֵג לְעַנְיִים שִׁיחִיָּה לָהֶם מִצְוָה לְפָסַח, עַל־יְדִי־זָה תִּקְוִים כִּי
 מִקְרָא שְׂכַת־טוֹב: "סוּמְךָ יִהְיֶה לְכָל הַנּוֹפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל
 הַכְּפוּפִים", וְנֹאמֶר: "כִּי יִפֹּל לֹא יוֹטֵל כִּי יִהְיֶה סוּמְךָ יְדוּ",
 וְנֹאמֶר: "דַּחַח דְּחִיתֵנִי לְנֶפֶל וַיִּהְיֶה עֲזָרְנִי", וְנֹאמֶר: "אֵל
 תִּשְׁמָחֵי אִיבָתִי לִי, כִּי נִפְלַתִי קָמַתִּי, כִּי אֲשִׁב בַּחֲשֵׁךְ
 יִהְיֶה אֹרֶךְ לִי", אֲמֵן בֶּן יְהִי רְצוֹן:

קוֹנְטֵרַס

צְדָקָה לְפֶסַח

יְעוֹרֵר וַיַּחֲזִיק אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שְׂוִתְרָמוּ
בְּעֵינַי יָפָה לְעֻנְיִים לְצַדִּיק חַג הַפֶּסַח, וּבְזֶה
יִמְשִׁיכוּ עַל עַצְמָם יְשׁוּעוֹת וְנִסִּים גְּדוֹלִים.

בְּנוֵי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נִתָּן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וּמְשַׁלֵּב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוּבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר מוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבְנֵנוּ
ז"ל (לקוטי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן רֵא) אֲשֶׁר מ'צ'ת'
רְאִישֵׁי תְבוּת: צְדָקָה ת'צִיל מ'מֹות; וְכֵן סִגְלָה
לְחֵלִי נוֹפֵל, רְחֻמָּנָא לְצֻלָן, לְפִזּוּר צְדָקָה, פִּי
פִּזּוּר נִתֵּן לְאֲבִיוֹנִים רְאִישֵׁי תְבוּת: נ'פ'ל', אִם
אָדָם נוֹתֵן צְדָקָה לְעֲנִיִּים, שְׂיִהְיֶה לָהֶם לְקִנּוּת
מִצָּה, מִבְּטָח לוֹ שְׁלֹא יָבוֹא אָף פַּעַם לְיַדֵּי חֵלִי
נוֹפֵל בְּרוּחַנִיּוֹת, שְׁלֹא יִפֹּל בְּעִבְרוֹת, וּבְגִשְׁמִיּוֹת
— שְׁלֹא תָבוֹא עָלָיו הַמַּחֲלָה הַמְּרָה הַזֹּו.

(אמרי-מוֹהֲרָא"ש, חֶלֶק ב', סִימָן תשעב)

קונטרס

צדקה לפסח

בני ובנותי היקרים! לפני חג הפסח יש לנו מצוה נדירה מאד. כמו שכתוב בשלחן ערוך (ארח חיים, סימן תכט): מנהג לקנות חטים לחלקם לעניים לצורך פסח. ואומרים המפרשים, שזה לא רק חטים בעבור מצות, אלא כל צרכי החג. ואומר על זה המשנה ברוצה: אפלו תלמידי חכמים הפטורים, אבל כדי להשתתף במעוֹת חטים, גם הם מחיבים, ואלו המשתמטים מלתן קמח לעניים, יש עון בידם. עלינו להתבונן, למה רק לפני חג הפסח נזהרו כל-כך שכל אחד ואחד יהיה לו חלק בצרכי עניים? אלא אנו רואים, שעם ישראל קדושים וטהורים, נתבעים ונותנים, אם רק מבקשים מהם, הם כבר נותנים. ולמה דיקא קדם הפסח הזהירו להתבונן אם יש לעניים על פסח אם לאו? אלא כשהיינו במצרים, עברנו גלות קשה מאד, צרות ויסורים מרים. וכמאמרם ז"ל (תנא דבי אליהו רבה ז'): אין לה אמה בעולם,

שְׁהִיְתָה שְׁטוּפָה בְּכַשְׁפִּים וּבִזְמָה וּבְכָל דְּבָרִים מְכַעְרִים
 אֲלֵא הַמְצָרִים בְּלָבָד; עִם יִשְׂרָאֵל הֵצָרְכוּ לְהַזְדַּבֵּךְ שָׁם,
 עַד שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, מִשֶּׁה רַבְּנוּ הִחְדִּיר בְּעַם יִשְׂרָאֵל
 אֶת הָאֱמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמֵאמָרָם ז"ל (מְכִילֵתָא
 בְּשַׁלַּח) עַל הַפְּסוּק (שְׁמוֹת יד): "וַיֹּאמִינוּ בֵּה' וּבַמִּשֶׁה
 עֲבָדוּ", אִם בְּמִשֶּׁה הָאֱמוּנָה, בֵּה' לֹא כָּל שָׂכָן? אֲלֵא שְׂאֵי
 אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְאֱמוּנָה בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲלֵא עַל-יְדֵי
 אֱמוּנָה בְּצַדִּיק. כִּי אֱמוּנַת חֲכָמִים זֶה יְסוּד הַיְהוּדוּת,
 תּוֹרָה שְׁבַע-עַל-פֶּה. וְאִם הַזְהִירָנוּ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְפָנֵי
 חַג הַפְּסַח שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד יִדְאָג שְׁיִהְיֶה לְעַנְיִים לְצָרְכֵי
 הַחַג, אֲשֶׁר צָרְכֵי עֵמֶךָ מְרַבִּים, אֲזִי בְּהַכְרַח שְׂיֵשׁ בְּזֶה
 מֵעַלָּה יוֹתֵר מִכָּל הַשָּׁנָה, כִּי בְּיִדֵי מִצְוֹת צְדָקָה כָּל
 יְהוּדֵי מְחַיֵּב בֵּה' בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, אֲבָל מַה וְלָמָּה לְפָנֵי חַג
 הַפְּסַח כָּל-כֶּף מְדַקְדָּקִים בְּזֶה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְחַפֵּשׁ
 לְתַת לְעַנְיִים לְצָרְכֵי הַחַג? אֲלֵא כְּשֶׁאֲנוּ מִתְחִילִים בְּלֵיל
 פְּסַח לֹאמַר אֶת הַהַגְדָּה, וּמְכַרְיִזִּים: "הָא לַחֲמָא עֲנִיא, דִּי
 אֲכָלוּ אַבְהֵתָנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם", זֶה הַלָּחֵם עֲנִי שֶׁאֲכָלוּ
 אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, אָנוּ מְזַכְרִים לְעֲצֻמְנוּ שֶׁהָיוּ זְמַנִּים
 שֶׁהָיָה לָנוּ קִשָּׁה מְאֹד, הָיִינוּ בְּמִצְרַיִם, עֲבַדְנוּ עֲבוֹדַת פָּרָךְ
 לְפָרְעָה, וְלֹא הָיָה לָנוּ מַה לְאָכַל. וְהִנֵּה עֲזָרְנוּ הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, וַיֵּשׁ לָנוּ בֵּית וּמִשְׁפָּחָה גְדוֹלָה, אֲזִי אָנוּ
 מְכַרְיִזִּים: "כָּל דְּכַפִּין — יִיתִי וַיִּיכּוֹל", מִי שֶׁרַעַב —
 יָבוֹא וַיֹּאכֵל, "כָּל דְּצָרִיךְ — יִיתִי וַיִּפְסַח", מִי שֶׁצָּרִיךְ

הוצאות על חג הפסח — יבוא ויקבל. ואם נתבונן היטב — מתי אומרים את זאת? בליל פסח, כשכל הילדים מסבים סביב השלחן, ומוכן שלחן עורך עם כל טוב: דגים, בשר ויין, מצות וכו', אז אנו מכריזים: מי שרעב — יבוא ויאכל, מי שצריך על פסח — יבוא ויקבל על פסח. ובאמת על מי אנו 'עובדים'?! הלא אף אחד אינו שומע את הכרזתנו, כי היא בתוך הבית, אם באמת רצוננו לעזור, הנה עלינו להכריז את זאת בבית-הכנסת, היכן שיש עניים לרב, או לפרסם ברחובות למשפחות עניים: אין לכם לצרכי החג? הנה ונתן לכם. וכיצד אנו אומרים כזאת בליל הסדר, בבית — כשהדלתות סגורות? אלא כשהודי מתעורר לפני חג הפסח ואומר: הקדוש-ברוך-הוא עזרני עם אשה, עם ילדים, ויש לנו בריאות, וחסדי השם יתברך איננו צריכים להגיע למצב כזה, ללכת לתבע מאחרים, כי יש לנו, אזי עלינו להתבונן שהלא יש לצערנו הרב, המון עניים, אלמנות ויתומים, שאין להם מאומה בעבור צרכי חג הפסח. יש משפחות עניות מרבות ילדים, בלי עין הרע, וצריכים לקנות נעלים לילדים, בגדים וכו', וזה עולה הון רב, ומכל שכן שצריכים לקנות מצות ויין ובשר, ומסכנים, אין להם לצרכי החג. ולכן אנו מתעוררים שלשים יום קדם החג, וכבר מתחילים לדאג, ונותנים לעניים. ואם אכן הקדמנו ונתנו לעניים

וּאֲבִיוֹנִים, אֲזִי כְּשֶׁאֲנוּ שָׁבִים לְבֵיתנוּ מִבֵּית-הַכְּנֶסֶת בְּלֵיל פֶּסַח, וְהַשְּׁלַחַן עָרוּף, וְהַיְלָדִים יוֹשְׁבִים סְבִיב הַשְּׁלַחַן, אֲזִי אֲנוּ יְכוּלִים לֹאמַר אֶת זֹאת בְּמִצְפוֹן שְׁקֵט: "כָּל דְּכַפִּין יִיתִי וַיִּיכֹל", מִי שְׁרָעַב — יָבֹא וַיֹּאכַל, "כָּל דְּצָרִיף יָבֹא וַיִּפְסַח", כִּי זֶה לֹא הִיָּתָה סֵתֶם אֲמִירָה, אֲלֵא קִיָּמְנוּ אוֹתָהּ בְּפִעַל.

לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אֲנוּ עוֹמְדִים עִתָּה לְפָנֵי חַג הַפֶּסַח, מִי מְסַתְּפֵל עָלֵינוּ? עֲנִיִּים מְרוּדִים, וּמְבַקְשִׁים עֲזָרְתָנוּ, הֵם רוֹצִים גַּם-כֵּן לְהִנּוֹת מִחַג הַפֶּסַח, הֵם גַּם-כֵּן רוֹצִים לְהַרְגִּישׁ אֶת חַג הַחֲרוּת, אִךְ לְצַעֲרָנוּ הָרַב אֵין לָהֶם. יֵשׁ בְּנֵי תוֹרָה, אֲבָרְכִים שְׁלוֹמְדִים כָּל הַשָּׁנָה, יִגְעִים וְטוֹרְחִים בַּתוֹרָה, וְהֵנָּה מִגִּיעַ קֹדֶם הַחַג, וְאֵין לָהֶם בְּמָה לְקַנּוֹת לַיְלָדִים נְעֻלִים, בְּגָדִים, אֲכָל, יִשְׁנֶן אֶלְמָנוֹת וִיתוּמִים, וְעָלֵינוּ מִנְּחַח הַחֹב לְסִיעָם. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (מִדְּרָשׁ זוֹטָא שִׁיר הַשִּׁירִים א'): הַדּוֹרוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — צְדָקָה, הַנּוֹתֵן צְדָקָה, אֲפֹלוּ הִיָּתָה בְּיָדוֹ עֵבֶרָה, וְנִחַתָּם דִּינֹו לְאַבְד, יְכוּל לְהִיּוֹת מְקַבֵּל פְּנֵי שְׂכִינָה בְּכָל יוֹם, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְמִלְאָךְ שֶׁל פּוֹרְעָנוֹת — אַל תִּגַּע בּוֹ. כָּל-כֶּף חָשׁוּב בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ צְדָקָה, שְׁאֲפֹלוּ אָדָם חָטָא, בַּר מִיָּנָן, וְנִגְזַר עָלָיו דִּין, שְׁמִלְאָךְ פּוֹרְעָנוֹת רוֹצָה לְתַפְסוֹ, כִּיּוֹן שְׁעוֹזֵר לְעַנְיִים, אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמַשְׁחִית — הַנַּח לוֹ. לְמִדִּים

צדקה לפסח

לה

מכאן מעלת נתינת צדקה, ובפרט כשנותנים לנזקקים בעבור צרכי פסח, זה מציל את האדם מכל מיני מיתות משנות ואכזריות. אנו שומעים בכל יום מקרים מזעזעים, ועל-ידי שמסיעים לעניים, נצולים מכל זה, ועל זה נאמר (משלי י): "צדקה תציל ממות". ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רא): "צדקה תציל ממות" — ראשי תבות מצ"ת, כשיהודי נותן לעניים על צרכי פסח, הצדקה הזו מצילה אותו מכל מיני מיתות משנות ואכזריות. והנה אנו עדים, אשר אין לה יום שלא נשמע מצרות, בר מינן, מה שקורה עתה, ובזה שאנו נעזר לנצרכים בהוצאות החג, הקדוש-ברוך-הוא בעצמו יצילנו.

ולכן, בני ובנותי היקרים! באו ונרוץ אחר עניים. חכמינו הקדושים אומרים (שבת קד): "ג' ד' ראשי תבות: ג'ומל ד'לים. אדם צריך לרוץ אחר העני, ולא לחכות שהוא יבוא אלינו ויבקש מאתנו, אלא כל אחד ואחד מאתנו יחפש ויבקש וירויץ אחר עניים לעזרם לצרכי הפסח. חכמינו הקדושים אומרים (תנא דבי אליהו רבה י'): אין לה סם חיים למלאך המות, אלא מצות הצדקה בלבד. ובפרט אם נתן לצרכי אביונים, זה יפדה אותנו מצרות כל השנה. והנה אנו עומדים ימים ספורים קדם חג הפסח, חג החרות, חג החגים, חג שהוא זכר

ליציאת מצרים. ואומרים חכמינו הקדושים (פסחים קטז):
 בכל דור דור חייב אדם לראות עצמו כאלו הוא יצא
 ממצרים; הבה נערך חשבון הנפש עם עצמנו, הלא היו
 זמנים, שהיה לנו קשה, ולא ראינו שום מראה מקום
 מהיכן להשיג כסף לקנות לילדים מלבושים, יין, מצות,
 בשר וכו' וכו', והנה עזרנו הקדוש-ברוך-הוא לצאת מן
 המצר, מדוע נשכח מה שעבר עלינו?! ולכן דיקא קדם
 הפסח, מתחילים לחוג את החג במצות צדקה: "קמחא
 דפסחא", לעזר לעניים, שיהיה להם להוצאות המרביות,
 ובה אנו מזכירים עצמנו, שפעם — גם לנו לא היה,
 והנה עזרנו הקדוש-ברוך-הוא, והרחיב לנו, ואם עזר
 לנו, עלינו לא לשכח מאחרים, ששרויים עדין במצוקה
 קשה. חכמינו הקדושים אומרים (תנחומא משפטים טו):
 אמר הקדוש-ברוך-הוא, נפשו של עני היתה מפרכסת
 לצאת מן הרעב, ונתת לו פרנסה והחיית אותו, תיך
 שאני מחזיר לך נפש תחת נפש, למחר בנה או בתך
 באים לידי חלי, ואזכר אני להם את המצוה שעשית
 עם העני.

על-כן, בני ובנותי היקרים! תפתחו את הלב,
 תפתחו את הדעת והשכל, ותתנו תודה להקדוש-ברוך-
 הוא, שאינכם צריכים להגיע למצב כזה, לבקש את
 אחרים, אלא אתם יכולים לתת ונותנים. אבל בצדקה

כתוב (ספרי ראה קד): "נתון תתן" — אפלו מאה פעמים, זו הברכה הכי גדולה — כשיהודי יכול לעזור לעניים על צרכי חג הפסח. ובזה אנו מראים להקדוש-ברוך הוא, שאנו אוהבים זה את זה, ורק בזכות זה נגאל; כי הגאולה תלויה רק בזכות האחדות והאהבה שבין היהודים. פי כל הגלות המרה שאנו סובלים כבר אלפים שנה, אומרים חכמינו הקדושים (יומא ט), זה בשביל שנאת חנם, ועדין מרקד בינן. ולכן דיקא לפני חג הפסח, שהוא זכר ליציאת מצרים, איננו שוכחים מעניים, ומשפיעים להם השפעות, ונותנים להם צדקה, כי גם הגאולה שאנו מחכים אליה, ומצפים בכל יום ובכל שעה ובכל רגע להגאל, תהיה בזכות הצדקה, (מיקה ז, טו): "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", כמו ביציאת מצרים, שעזרנו הבורא יתברך שמו, וראינו נפלאות, כמו-כן הגאולה שאנו עומדים להגאל, יהיו בזה נסים ונפלאות. אבל זה תלוי רק בדבר אחד — אם חפצנו להגאל, עלינו לראות להתאחד יחד, לעזור זה לזה, לדאג אחד בעבור זולתו, לעקר מאתנו את הגזענות הארוכה, את השנאת חנם, שזה עקר החמץ, שאחד מחמץ לבו לגבי חברו, מחמץ פניו לרעהו, ואינו חפץ לסייעו. ולכן דיקא עתה קדם חג החרות, אם רצוננו לזכות לגאולה שלמה, עלינו לחשב מהאביונים — איך יכולים לעזרם? ! עלינו לודא שלא

ישאר עני אחד שלא יהיו לו צרכי חג הפסח, עלינו לרוץ ולהתרוצץ, לחפש ולבקש היכן יש משפחה עניה, שעדין אין לה לצרכי החג, וזקוקה היא למצות, יין, בשר ומלבושים. חכמינו הקדושים אומרים (ויקרא רבה, פרשה לד, סימן י'): העני הזה עומד על פתחה, והקדוש-ברוך-הוא עומד על ימינו ונותן לה שכר, ואם לא נתת לו, דע — שמי שעומד על ימינו פורע ממך; כשבא עני ומבקש שנעזר לו, מי בא עמו? הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, שנאמר (תהלים קט, לא): "כי יעמד לימין אביון", ואם נותנים לעני — נותנים להקדוש-ברוך-הוא, ואם נותנים לו יתברך — אזי משלם כפל כפלים. ומי מאתנו אינו צריך ישועה?! על כל אחד ואחד מאתנו עובר כל-כף הרבה יסורים וסבל, אין בית שלא יהיו בו צרות, ומיני סבוכים ומשברים, וכיצד יכולים לצאת מזה? על-ידי שנפתח עכשו את לבנו, דעתנו וידינו, ונחשב היטב שאנו נמצאים בידי הקדוש-ברוך-הוא, ואם נעזר לעניים, אומרים חכמינו הקדושים (ביצה לב): כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, וכל מי שאינו מרחם על הבריות, אין מרחמים עליו מן השמים; מי מאתנו אינו זקוק לרחמי שמים?! מי מאתנו אינו זקוק לחסדים וישועות?! אבל הקדוש-ברוך-הוא רוצה לראות איך אנו נתנהג, ובזה שנרבה בגמילות חסדים כלפי נזקקים ונדכאים, ישפיעו עלינו

צְדָקָה לְפָסַח

לט

רַחֲמִים וְחַסְדִּים מִן שָׁמַיָא, וְנִתְחַזַּק בְּאַמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ
וּבְהַשְׁגָּחַת הַשֵּׁם עָלֵינוּ; כִּי לָמָּה אָדָם אֵינוֹ רָצָה לָתֵת?
מִחֲמַת שְׁחוּשָׁב: "אִם אַתָּן לְאַחֲרִים מָה יִשְׁאַר לִי?!
וְלִמָּחָר אָנִי אֶצְטָרֵךְ. וְאִם-כֵּן הֲלֹא עֲבַדְתִּי קִשָּׁה עַל
הַכֶּסֶף, וְכִיצַד אַתָּן?!" אֲבָל כְּשֶׁאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה, בְּזוֹה
מְגִלָּה שֶׁהַכֶּסֶף אֵינוֹ שָׁלוֹ, אֶלֶּא שֶׁל הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ,
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (חגי ב, ח): "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב וְנֹאֵם ה'";
בְּזוֹה שֶׁאָדָם עוֹזֵר לְעֲנִיִּים, וּבִפְרָט עַל צְרֻכֵי הַפֶּסַח, בְּזוֹה
מְגִלָּה שֶׁהוּא מוֹכֵן לְהַגְאֵל, וְכֹל מָה שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּלֵיל הַסֹּדֵר,
הָרִי זֶה בְּלֵב אֲמֶת, וּמָה שֶׁיִּכְרִיז: "כָּל דְּכַפִּין יִיְתִי וְיִיכּוֹל,
כָּל דְּצָרִיךְ יִיְתִי וְיִפְסַח", מִי שֶׁצָּרִיךְ עַל פֶּסַח יָבוֹא
וְיִקְבֵּל, זֶה עִם לֵב אֲמֶת.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הַמְצֹוּה שֶׁל "קִמְחָא
דְּפֶסְחָא", שְׁזוֹ הַצְדָּקָה לְעֲנִיִּים, שְׁיִהְיֶה לָהֶם עַל צְרֻכֵי
הַחֵג, בְּזוֹה כְּלוּלוֹת כָּל הַמְצֹוֹת, כִּי חֵג הַפֶּסַח זֶה יְצִיאַת
מִצְרַיִם, וְכֹל הַמְצֹוֹת יֵשׁ בָּהֶן זִכָּר לְיְצִיאַת מִצְרַיִם. אָנוּ
קוֹרְאִים בְּכָל יוֹם קְרִיאַת שְׁמַע בְּבִקְרָ וּבְעֶרֶב, וּמְזַכֵּרִים
שָׁם יְצִיאַת מִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים טו, מא): "אֲנִי
הוֹי"ה אֶלְקֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם"
וְגו'; וּמָה זֶה קְרִיאַת שְׁמַע? אָנוּ מְזַכֵּרִים לְעֲצֻמְנוּ:
"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הוֹי"ה אֶלְקֵינוּ הוֹי"ה אֶחָד", בְּבִקְרָ —
כְּדִי שְׁנִזְכֹּר כָּל הַיּוֹם וְלֹא נִסְיַח דַּעַת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן

צדקה לפסח

בְּעָרְב־כִּי שֶׁנִּזְכָּר כָּל הַלַּיְלָה, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג אֶת הָעוֹלָם. עִם כָּל זֹאת הַזְכִּירוּ יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּקִרְיַת שְׁמַע, וּמִדּוּעַ? כִּי מָה הָיָה בְּעֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם? עִם יִשְׂרָאֵל סָבְלוּ סָבֵל גָּדוֹל, וְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם, וְעַכְשָׁיו אָנוּ מִתְחַזְּקִים בְּאַמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי הוּא יִתְבָּרֵךְ רוֹצֵה לְרְאוֹת אִם כּוֹנְנֵנוּ בְּאַמֶּת, אִם הַתְּפִלוֹת שֶׁאָנוּ מִתְפַּלְלִים אֵלָיו — הֵן עִם אֱמֶת, אִם הַמְצוּוֹת שֶׁאָנוּ מְקַיְמִים אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ זֶה עִם אֱמֶת, אִם הַתּוֹרָה שֶׁאָנוּ לוֹמְדִים זֶה לְשִׁמָּה, וְאִיךָ יְכוּלִים לְדַעַת אֶת זֹאת? אִם אָנוּ מְרַחֲמִים עַל עֲנִיִּים וְעוֹזְרִים לָהֶם, אָנוּ מְזַכְּרִים לְעֲצֻמְנוּ, שְׁגָם לָנוּ הָיָה פֶּעַם קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, וְהִנֵּה הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֲזָרְנוּ, וְאֶפְלוּ מְעַט דְּמַעַט, אֲבָל אָנוּ יְכוּלִים לְהִתְחַלֵּק עִם הַשָּׁנִי, בְּזֶה אָנוּ מְגַלִּים אֶת טַהַר לְבָנוּ. וְלִכֵּן מְצוּת "קִמְחָא דְּפֶסְחָא", צְדָקָה לְעֲנִיִּים עַל חַג הַפֶּסַח — עוֹלָה עַל כָּל הַמְצוּוֹת. אֲזוּ בָּאוּ וְנִרְאָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁאָנוּ אוֹהֲבִים אוֹתוֹ וְרוֹצִים לְהַגְאֵל, וְאָנוּ שׁוֹרְפִים אֶת הַחֶמֶץ, שְׂזֵה הַשְּׂנֵאת חֲנָם, וְאָנוּ קוֹנִים מִצָּה, שְׂפָתוֹב בְּזֵהר, שֶׁהִיא 'מִיכְלָא דְּמַהִימְנוּתָא' — אֲכִילָה שֶׁל אֱמוּנָה, אָנוּ מְאִמְנִים בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִיךָ אָנוּ יוֹדְעִים אִם אָנוּ מְאִמְנִים בְּבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ אִם לָאוּ, אִם שֶׁכְּנוּ בְּתִשׁוּבָה אִם לָאוּ? אִם הוֹלֵךְ לָנוּ בְּחַיִּים לְעֶזֶר לִיהוּדֵי שָׁנִי, סִימָן שֶׁחֲזַרְנוּ בְּתִשׁוּבָה, וְקִבְלוּ תִשׁוּבָתְנוּ לְמַעְלָה, וְסִימָן שֶׁיֵּשׁ

צדקה לפסח

מא

לנו אמונה בהקדוש-ברוך-הוא. ולכן בזכות הצדקה שנתין ל"קמחא דפסחא", בעבור עניים לצרכי החג, בזה נעשה לעצמנו כלי שהקדוש-ברוך-הוא ישפיע לנו שפע ברכה והצלחה, ואנו וילדינו לא נצטרך אף פעם להגיע למצב כזה לטובת הזולת. אבל אל נא נשכח, שלצערנו הרב, עדין נמצאים המון עניים בני תורה, אלמנות, ויתומים וסתם עמך יהודים יקרים, שאין להם עדין על צרכי החג, הבה נושיט להם יד ועזרה, ולא נפסיד בשביל זה, אדרבה אנו נעזר לזולת, ואז יעזר הקדוש-ברוך-הוא לנו. חכמינו הקדושים אומרים (גטין ז.): כל הגוזז מנכסיו ועושה מהם צדקה, נצול מדינה של גיהנום. יש לו כסף, והוא גוזז מזה ונותן לעניים, הקדוש-ברוך-הוא מצילו מדין הגיהנום; איזה גיהנום עובר על בני-אדם? כל-כף הרבה צרות ויסורים, אבל בזכות שנעזר לעניים, שהם במצוקה כספית קשה, כי ישנן משפחות שאין להן מאומה, אף שקשה להאמין דבר כזה, אבל המציאות הזו קיימת, אשר ישנן משפחות שאין להן מצות לפסח, אין להם בשר בעבור החג, אין להם לקנות מלבושים לילדים וכו'. וכא היצר הרע ואומר: מה פתאם לעזרם? הלא יש משרד הסעד וכו', ישנם הרבה גופים המסיעים לנצרכים, וכיצד יתכן שיש כאלו שאין פרוטה בכיסם להוצאות החג? תדעו לכם שישנן משפחות אמללות שאין מי שמתעניין בהן

צדקה לפסח

ודואג להן, הבה נראה להקדוש-ברוך-הוא, שאנו אוהבים את העניים, ואנו רוצים לעזור לכלם, ובזכות הצדקה הזו נזכה להגאל בגאולה שלמה, ובליל פסח יאיר עלינו הקדוש-ברוך-הוא אורו יתברך, עד שנזכה לבנין בית-המקדש ולקרבן פסח.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

קוֹנְטֵרַס

אוֹר לְאַרְבְּעָה-עָשָׂר

יְגַלֶּה מַה זֶה בְּדִיקַת חֶמֶץ, וּמַה צְרִיכָה
לְהִיּוֹת עֲבוּדַת בַּר יִשְׂרָאֵל בְּלַיִל בְּדִיקַת חֶמֶץ,
וְאַשְׁרֵי אָדָם שֶׁשָּׂם לְבוֹ אֶל דְּבַרֵי אֱלֹהִים, וְאִז
אֶל רַב טוֹב הַצָּפוֹן וְהַגְּנוּז יִזְכֶּה.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבַרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אוֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבַרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אוֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹכֵב"א

מוהרא"ש נ"י ספר, אשר מוהרנ"ת ז"ל בליל אור
לארבעה-עשר, שאז בדק את החמץ, הנה מלהב מאד,
והנה מחפש אחר החמץ בחורין ובסדקין, והנה
בהתעוררות גדולה מאד, והרבה פעמים זלגו עיניו
דמעות. ופעם השתולל בנו ר' יצחק ז"ל כשהיה ילד
קטן, אזי עוררו ואמר לו: האינך יודע שהלילה הזה
הוא ליל קדוש, שנתנו לנו מתנה לחפש אחר החמץ
שבלב, ולשוב בתשובה שלמה. והיתה דרכו של ר'
יצחק ז"ל לספר את זאת כל ימי חייו, שהדבורים האלו
זכר תמיד, ובפרט בליל בדיקת חמץ.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשעג)

קוונטרס

אור לְאַרְבַּעַה-עָשָׂר

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! תְּחַמְּינּוּ הַקְדוּשִׁים אוֹמְרִים
(פְּסָחִים ב.): אור לְאַרְבַּעַה עָשָׂר בּוֹדְקִים אֶת הַחֶמֶץ לְאור
הַנֵּר; מַה זֶה חֶמֶץ? כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, שְׂאֵדָם מִחֶמֶץ
אֶת הַמֶּחֱ שָׁלוֹ, חוֹשֵׁב יוֹתֵר מִדְּאִי, זֶה נִקְרָא חֶמֶץ —
לְשׁוֹן חֶמֶץ הַמֶּחֱ; הֵינּוּ שְׂאֵדָם מִתְחִיל לְחַקֵּר — לָמָּה
עָשָׂה לִי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא דָבָר זֶה?! לָמָּה עוֹבְרִים עָלַי
מִשְׁבְּרִים וְגִלְמִים כְּאֵלוֹ?! שׂוֹאֵל שְׂאֵלוֹת, שְׁנֵה חֲקִירוֹת.
כִּי אָדָם הַשׂוֹאֵל תָּמִיד קִשְׁיוֹת — הוּא נִקְרָא חוֹקֵר.
וּרְבֵנוּ ז"ל הִתְנַגֵּד מְאֹד מְאֹד לְחֲקִירוֹת וְסִפְרֵי חֲקִירָה.
וְאָמַר (שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן לב): אָדָם צָרִיךְ לְחַזֵּק אֶת עֲצֻמוֹ
בְּאֻמוּנָה, וְלֹא לְהִכָּנַס בְּחֲקִירוֹת, וְכֵן לֹא לְלַמֵּד בְּשׁוֹם
סִפְרֵי חֲקִירוֹת, כִּי מִסְפִּיק לָנוּ הָאֻמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא. וְאִם-כֵּן מִי מֵאַתְּנוּ רָחוּק מִחֲקִירוֹת?! הֲלֹא כָּל
אֶחָד וְאֶחָד עוֹבְרִים עָלָיו סָבָל וּמִשְׁבְּרִים, צָרוֹת וַיְסוּרִים,

מְרִירוֹת וְהִרְפָּתָקָאוֹת, וּבְרָגַע שְׁאָדָם מִתְחִיל לְשָׁאֵל שְׁאֵלוֹת: מָה וְלָמָּה?! זֶה כָּבֵד בְּכֹלֵל חֻקֵּירוֹת, וְזֶה שׁוֹבֵר אוֹתוֹ, עַד שְׁמִסְכֵּן, הוּא נוֹפֵל לְדַכָּאוֹן, לְעֲצֻבוֹת וּמְרִירוֹת. וְרַבְּנוּ ז"ל בָּא לְעַקֵּר מֵאֲתָנוּ אֶת כָּל הָעֲנִיָּן שֶׁל חֻקֵּירוֹת, וְלִהְיֶה חֲדָיִר בְּנוֹ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ. כִּי אֶצֶל רַבְּנוּ ז"ל הִיָּה הָעֵקֶר אֱמוּנָה, וְכַמוּבָא בְּדַבְּרֵינוּ ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן לג): אֶצֶל בְּנֵי-אָדָם אֱמוּנָה זֶה דְּבַר קָטָן, אֲבָל אֶצֶל אֱמוּנָה זֶה דְּבַר גָּדוֹל, וְעַקֵּר הָאֱמוּנָה בְּלִי שׁוּם חֻכְמוֹת כָּלֵל. אָדָם צָרִיךְ לְהֶאֱמִין, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג אֶת עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצַדֵּק וּבְמִשְׁפָּט, וְכָל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו — הֵן טוֹב וְהֵן לְהַפֵּךְ, צָרִיךְ לְדַעַת שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ד'): כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שְׁכָל מְאוֹרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, זֹאת הַבְּחִינָה הִיא מַעֲיֵן עוֹלָם הַבָּא; מִי שִׁיּוּדֵעַ, שְׁכָל הַחוֹלֶף עָלָיו בְּחַיָּיו — טוֹב רָע, רָע טוֹב, הַכֹּל מֵאֲתוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא מְרַגֵּישׁ עוֹלָם הַבָּא בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאֵין עוֹד דְּבַר חָשׁוּב יוֹתֵר בְּחַיֵּי הָאָדָם כְּמוֹ אֱמוּנָה. וְלִכֵּן כָּתוּב (דְּבָרִים לב, ד'): "הַצּוֹר תְּמִים פְּעָלוֹ, כִּי כָּל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט, אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עוֹל, צַדִּיק וַיֵּשֶׁר הוּא". כָּל אֲשֶׁר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה — הַכֹּל בְּוַדָּאֵי לְטוֹבָה. וְרַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רנ): אֲפֹלוּ שְׁאָדָם סוֹבֵל יְסוּרִים מְצַד הַהִרְכָּבָה, הֵינּוּ שְׁסוֹבֵל יְסוּרִים בְּגוּף, אִם הִיָּה מֵאֲמִין, שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי בְּנִקְלָה הִיָּה יְכוֹל

לקבל את זאת, אך דא עקא, שאדם חושב שיש פה טבע, מקרה ומזל, והכל מעצמו נעשה, אזי נשבר ושואל "למה"? "למה לזולת הולך בטוב, ומתחתן, ויש לו שלום-בית, זוכה לילדים, לפרנסה, ולי הולך ההפוך"?! וכדומה כל מיני שאלות, שבני-אדם שואלים, אשר הכל גובל בכפירות ואפיקורסות; כי המאמין האמתי, שמאמין בהקדוש-ברוך-הוא, יודע שהכל בא בחשבון צדק ממנו יתברך. כמאמרם ז"ל (עבודה זרה נה.): יסורים — בשעה שמשגרים אותם על האדם, משביעים אותם, שלא ילכו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית; כי הכל בחשבון צדק. ובאמת אנו יודעים שהוא יתברך אב הרחמן, וכתוב (איכה ג, לח): "וימאתו לא תצא הרעות", הקדוש-ברוך-הוא הוא אור פשוט, ולמה אנו רואים בני-אדם, שעוברים עליהם משברים וגלים, צרות ויסורים? אלא אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לו): הקדוש-ברוך-הוא הוא אור פשוט, ואדם צריך להיות הצייר, ואם מצייר את האור לטובה, אזי טוב לו, אך אם מסכן, מצייר את האור לרע — אזי רע ומר לו מאד. ומהיכן בא, שאדם יצייר את האור לרע? אם פגם במחין שלו, פגם בברית, רחמנא לישזבן, הכניס במחו מחשבות זרות והרהורים רעים, לא שמר על עיניו, הסתכל במקומות המטנפים, לא שמר על אזניו, ושמע כל מיני גבול פה, רחמנא

לִישׁוּבָן, הִיָּה בְכַעַס וּבְרָצִיחָה, וְלִכְלֹךְ אֶת פִּיּו בְּלִשׁוֹן
 הָרַע, רְכִילוֹת וְלִיצָנוֹת, אֲשֶׁר עַל-יְדֵי-זֶה מֵחוּ מִבְּהַל
 וּמִבְּלָבָל, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א',
 סימן כא), שֶׁהַמַּחֲזִין שֶׁל הָאָדָם הֵם כִּשְׁמֵן הַמֵּנַח בְּשִׁבְעַת
 קָנֵי הַמְּנוּרָה: שְׁתֵּי עֵינַיִם, שְׁתֵּי אָזְנַיִם, שְׁנֵי נְקָבֵי הַחֹטֵם
 וְהַפֶּה, שְׁנֵי הַמְּנוּרָה, וְאִם אָדָם מְנַקֵּה אֶת עֵינָיו, אָזְנָיו,
 חֹטְמוֹ וּפִיּו, אֲזִי יֵשׁ לוֹ מַחֲזִין נְקִיִּים, וְזוֹכָה לְהִיּוֹת דְּבוּק
 בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְזוֹכָה לְחִיּוֹת חַיִּים נְצַחִיִּים, כִּי
 דְּבוּק בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וְזֶה שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים לב, מ): "כִּי
 אֲשָׂא אֶל שָׁמַיִם יְדֵי וְאִמַּרְתִּי חַי אֲנֹכִי לְעוֹלָם". וְלִכֵּן
 אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (שם): חַיִּים נְצַחִיִּים זֶה רַק אֲצֵל
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִי שֶׁדְּבוּק בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, גַּם
 הוּא חַי לְנֶצַח. כִּי מֵה מִפְרִיד בֵּין אָדָם לְבֵינוּ יִתְבָּרֵךְ?
 הַגּוּף. וְאִמֵּר רַבֵּנוּ ז"ל (שם), שֶׁעַכְשָׁו אֲנִי כָּאן, וְעוֹד מְעַט
 אֶהְיֶה שָׁם. וְהִרְאָה בְּאֲצַבְעוֹ הַקְדוּשָׁה לְכוּוֹן בֵּית
 הָעֶלְמִין; הֵינּוּ שֶׁמֶצֶד הַגּוּף יֵשׁ הַפֶּרֶשׁ, שֶׁעַכְשָׁו אֲנִי פֹה
 מִסְתּוֹבֵב, וְעוֹד מְעַט יִנְיָחוּ אֶת גּוּפֵי בְּבֵית הָעֶלְמִין, אֲבָל
 מֶצֶד הַנְּשָׁמָה, כִּשְׁאָדָם דְּבוּק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לֹא
 שִׁיף אֲצֵלוֹ הַפֶּרֶשׁ כָּלֵל, אַתָּה הוּא קֹדֶם שֶׁבָרְאֵת הָעוֹלָם
 וְאַתָּה הוּא מִשְׁבָּרְאֵת הָעוֹלָם, כִּף הַנְּשָׁמָה שֶׁל הָאָדָם.
 וּבְזֶה אָדָם צָרִיף לְזַכֵּךְ עֲצָמוֹ. וְאִם הוּא זוֹכָה לְטַהֵר
 וְלִקְדֹשׁ אֶת עֵינָיו, וּמִסְתַּכֵּל רַק עַל הַבוּרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ,
 כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן א'): אִישׁ

אור לארבעה-עשר

מט

הישראלִי צָרִיף לְהִסְתַּכֵּל תָּמִיד עַל הַשָּׂכָל שֵׁשׁ בְּכָל דָּבָר, עַל הָאֱלֻקוֹת שֵׁשׁ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, אֲזוּ מֵאִיר לוֹ הַמַּח. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן רנ"ד), שֶׁהַעֲיִנִים רוֹאוֹת תָּמִיד דְּבָרִים גְּבוּהִים מְאֹד, רוֹחֲנִיּוֹת אֱלֻקוֹת, אֲבָל זֶה הוֹלֵךְ בְּמַהֲירוֹת, עַד שֶׁאֵינוֹ קוֹלֵט מֵה שְׂרָאָה. וְלִכֵּן אִם אָדָם זוֹכֵה לְקַדְּשֵׁת הָעֵינַיִם, וְכֵן הָאֲזִנַּיִם, שֶׁהוּא חֹזֵק בְּאַמוּנַת חֲכָמִים, וּמִטָּה אֲזִנּוֹ אֶל דְּבָרֵי חֲכָמִים, שׁוֹמֵעַ בְּקוֹלָם, וְשׁוֹמֵר עֲצָמוֹ מִכַּעַס וּקְפִידוֹת, יֵשׁ לוֹ אַרְיכוֹת אַפִּים, יֵשׁ לוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, שׁוֹמֵר עַל פִּיו, מְדַבֵּר רַק דְּבוּרִים טוֹבִים, כַּמּוּבָא בְּדְבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כ"ט), שֶׁטוֹב — הַכֹּל חֲפָצִים לְשִׁמְעָה, אַף אֶחָד אֵינוֹ מְעַנֵּן לְשִׁמְעָה בַקֶּרֶת; כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתְּנוּ עוֹבְרִים צְרוּת וְיִסּוּרִים, וְאֵינוֹ חֲפֵץ לְשִׁמְעָה הָעֲרוּת וְדְבָרֵי בַקֶּרֶת, שֶׁיֵּאמְרוּ לוֹ שֶׁאֵינוֹ צוֹדֵק וְיִשְׁבְּרוּהוּ, מִסְּפִיק הוּא שָׁבוּר מֵעֲצָמוֹ, אֲלֵא כָּל אֶחָד רוֹצֵה לְשִׁמְעָה דְּבוּרִים טוֹבִים בְּלִבָּד, שֶׁיִּחְזְקוּ אוֹתוֹ וַיַּעֲוֹדְדוּהוּ. וְכִשְׁאָדָם זוֹכֵה לְקַדְּשׁ אֶת שְׁבַעַת הַנְּרוֹת, אֲזִי הַמַּחֲזִין שָׁלוֹ נְקִיִּים, וְזוֹכֵה לְצִיר אֶת הָאוֹר לְטוֹבָה. וְלַהֲפֹךְ, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, מְצִיר אֶת הָאוֹר לְרַע, רַחֲמָנָא לְצַלָּן. וְזֶה מֵה שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא כ"ד, טו): "אִישׁ כִּי יִקְלַל אֶת אֱלֹהֵי". מֵהוּ לְשׁוֹן יְחִיד — אֱלֹהֵי? אֲלֵא מִסְכֵּן, הוּא מְצִיר אֶת הָאוֹר לְרַע, כְּאֵלוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נוֹקֵם בּוֹ, כְּאֵלוֹ הוּא

יתברך עֲזֹב אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְלָקַח עֲצֻמוֹ רַק עָלָיו. אֲשֶׁר
כָּל זֶה נוֹבֵעַ מִכְפִּירוֹת וְאִפְּיִקוֹרְסוֹת.

וְזֶה בָּא רַבְּנוּ ז"ל לְעַקֵּר מֵאִתְּנוּ, וְרוֹצֵה שְׂנֵכְנֵי
בְּעֲצֻמְנוּ תְּמִימוֹת וּפְשִׁיטוֹת, וְאֶפְלוּ שְׁעוֹבְרִים עָלֵינוּ
יְסוּרִים, עָלֵינוּ לְזָכֹר שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל
(בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ט'): "טוֹב מְאֹד" — זו מִדַּת הַיְסוּרִים,
שֶׁעַל יְדִיָּהּ הַבְּרִיּוֹת בָּאִים לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא; כִּי כְּשֶׁאָדָם
מִסְתּוֹבֵב כִּן בְּזֵה הָעוֹלָם, הוּא שׁוֹכַח לְגַמְרֵי מֵהֵיכָן הוּא
בָּא, מֵהַ תְּכַלִּיתוֹ בְּזֵה הָעוֹלָם, וְלֵהֵיכָן הוּא הוֹלֵךְ, וְסִתָּם
מִסְתּוֹבֵב חֲסֵר תְּכַלִּית. מִסִּפֵּן, הוֹרִידוּ אֶת נִשְׁמַתְךָ מִן
הַשָּׁמַיִם, מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אֶל עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הַגִּשְׁמִי
וְהַחֲמִרֵי הַזֶּה, לְתַקּוּפָה קְצָרָה מְאֹד — לְשִׁבְעִים שָׁנָה.
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים צ, י'): "יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים
שָׁנָה", וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵרֵן, חֶלֶק ב', סִימָן סא),
שֶׁהַשִּׁבְעִים שָׁנָה הֵם כְּרִבֵּעַ שְׁעָה, הֵנָּה אָנוּ פֹּה, וְהֵנָּה אָנוּ
כְּבָר יוֹצְאִים מִפֹּה. כִּי הַכֹּל פּוֹרַח בִּיעָף. וְכְּמֵאֲמָרָם ז"ל
(בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה צו, סִימָן ב'): "כִּצֵּל יָמֵינוּ עַל הָאָרֶץ",
וְהַלּוֹאֵי כִצֵּלוֹ שֶׁל כֶּתֶל, אוֹ כִצֵּלוֹ שֶׁל אֵילָן, אֵלֶּא כִצֵּלוֹ
שֶׁל עוֹף בְּשָׁעָה שֶׁהוּא עָף; הַחַיִּים פּוֹרְחִים כִּצֵּל צְפוּר,
וְאָדָם אֵינוֹ שֵׁם עַל לֵב מֵהַ תְּכַלִּיתוֹ בְּחַיִּים?! וְעַל-כֵּן
מִקְבֵּל 'צְבִיטָה', וְאִם הוּא מִתְּעוֹרֵר תְּכַף-וּמְיָד לְשׁוּב עַד
הַמִּכְּהוֹ — אֲזִי טוֹב, אֵף אִם לֹא — מִקְבֵּל מִכָּה, וְאִם

מתעורר להקדוש-ברוך-הוא — טוב מאד, אף אם לאו — מקבל יסורים גדולים יותר. לכן אומרים חכמינו הקדושים (מנחות נג): מה זית אינו מוציא שמנו אלא על-ידי פתית, אף ישראל אינם חוזרים למוטב, אלא על-ידי יסורים. כל היסורים שעוברים על בני-אדם הם רק מאהבה שהקדוש-ברוך-הוא אוהב אותנו, ורוצה שנתעורר ונבוא ונצעק אליו. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (ברכות ה): כל שהקדוש-ברוך-הוא חפץ בו — מדכאו ביסורים, ואם קבלם — יראה זרע יאריך ימים, ולמה? כי הקדוש-ברוך-הוא אוהב אותנו, ורוצה שנשוב בתשובה שלמה. ומהי התשובה? לדבר אליו יתברך. וכמו שאומר הנביא (הושע יד): "שובה ישראל עד הוי"ה אלקיך, כי כשלת בעונך". ואיך זוכים לחזור בתשובה? "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", אומרים חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה לח, סימן ד'): איני מבקש מכם אלא דברים; הקדוש-ברוך-הוא רוצה מאתנו רק דברים לדבר אליו, שזה כל ענין ההתבודדות שגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כה): ההתבודדות היא מעלה עליונה מהכל, דהינו שאדם הולך במקום פנוי שאין שם בני-אדם, ומשיח ומדבר כל אשר עם לבבו אל קונו, אין מעלה גבוהה מזו, וזה מעלה למעלה שעשועים כאלו, שלא עלו כמותם מימות עולם; אדם נמצא בנוקבא דתהומא רבא, בשאול

תחתית ומתחתיו, מלא העלמות והסתרות, מלא לכלוכים, והנה הוא בא ומדבר, אל מי? אל מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא. חכמינו הקדושים אומרים (צ"ן ירושלמי ברכות, פרק ט'): מלך בשר ודם, אי אפשר להכנס אליו בכל עת, צריכים לקבוע תור מראש כמה חדשים קדם שבאים. והנה הגיע מועד התור, מי יודע אם יאשרו לו להכנס, אולי המלך חולה היום וכדומה, הלא הוא בשר ודם, או אולי יש לו לפתע ענינים דחופים העומדים על סדר היום, ואף שעשית תור, והצדק עמך, אבל המלך עסוק היום וכו', ואם תמצא לומר, שיתירו לך להכנס, מי אומר שהמלך ירצה לשמע אותך לגמרי, אולי יגרשך מעל פניו?! ואם תרצה לומר שישמע אותך, מי אומר שיעשה רצונך?! אבל, מסימים חכמינו הקדושים (שם): מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא לא כן, הוא תמיד נמצא ותמיד אדם יכול לפתח פיו ולבקשו יתברך. וזאת רבנו ז"ל רוצה להחדיר בנו, שנוזקה להוציא מאתנו את הכפירות והאפיקורסות, כמובא בדבריו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב): אם אדם היה מאמין שהקדוש-ברוך-הוא מלא כל הארץ כבודו ושומע בקולו, תמיד היה מדבר אליו יתברך, ולמה אינו מדבר אליו יתברך? מפני שאין לו אמונה. וזה הסוד של רבנו ז"ל, שרוצה לנקותנו מהחמץ, מחמוץ המוח, שמחמיצים את המחין,

וחושבים יתר על המדה — מה ולמה, שנה כלל האפיקורסות. ואמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ט): עקר התכלית והשלמות רק לעבד את השם יתברך בתמימות גמורה, בלי שום חכמות, ואלו המחקרים והחוקרים — הם עמלק.

ולכן בליל בדיקת חמץ לוקחים גר, ומתחילים לבדק בחורים ובסדקים, אולי מצוי שם איזה חמץ. ומהו הגר? הנשמה, כמו שכתוב (משלי כ, כז): "גר הגוי"ה נשמת האדם". אדם מתחיל לחפש ולבקש — אולי נדבקה בי במשך כל השנה איזו כפירות ואפיקורסות, בר מינן, כי סוף כל סוף אני נמצא בגשמיות העולם הזה החמרי, העב והגס, מתעסק עם בני-אדם, ושואלים אותי שאלות, ואני צריך להשיב תשובות. ולעתים השאלות הן עמקות מאד, שאין לי עליהן תשובות, אני נותר עם קשיות, ואסור לשאל קשיות עליו יתברך. ואמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן נב): מה שקשה קשיות על הקדוש-ברוך-הוא, זה ההכרח להיות, כי איך דעתנו הפגומה, תבין דרכי המקום ברוך הוא וברוך שמו?! וכן יש השואלים קשיות על צדיקים, ואמר רבנו ז"ל, שצדיקים מתדמים לקונם, כמו שיש קשיות על הקדוש-ברוך-הוא, שאין מבינים בהרבה דברים התנהגות הקדוש-ברוך-הוא שמתנהג עמנו, כך

אין מבינים התנהגות הצדיק, ועלינו לזכור תמיד מי אנו, מה עשינו ואיך לכלכנו עצמנו, ואיך עם מח פגום אנו יכולים להבין את הצדיק?! בודאי יהיו לנו קשיות על צדיק אמתי, ירא השם, כי בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן לג): זה הכלל, מי שפגם בברית, הוא לא ישיג דרכי הצדיק, ולא יבין את דבריו. ואיך אנו שואלים שאלות על יראי ה'?! וכל שכן, חס ושלום, כשאדם מתחצף ומדבר נגד איש צדיק וירא ה', הדבוק באין סוף ברוך הוא, שהוא מוכן ומזמן כל רגע ודקה ושניה למסור את נפשו להקדוש-ברוך-הוא, אשר לנו אין משג בדבר זה, והלואי במשך היום דקה אחת נחשב ממנו יתברך, כי יכולים לחלף לנו יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, שאנו שוכחים לגמרי ממנו יתברך. והנה הצדיקים הדבוקים באין סוף ברוך הוא, שאינם מסיחים דעתם כרגע ממנו יתברך, עד כדי כך, שאפלו כשמדברים עם בני-אדם, מדברים אז אל הקדוש-ברוך-הוא, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ה'), אשר הצדיקים תמיד מתפללים אל הבורא יתברך שמו, ואם רואים שיש כבר אחר גזר דין, אז מלבישים תפלותיהם במאמרים ושיחות, שזה מה שכתוב (דניאל ד, יד): "בגזרת עירין פתגמא, ומאמר קדישין שאלתא", כשיש גזרות בעולם, ולא רוצים שמלאכים יקטרגו על

הדבורים והתפלות שלהם, אזי "במאמר קדישין שאלתיך", שמלבישים את התפלות במאמר.

ולכן בליל בדיקת חמץ, בודקים את החמץ, וצריכים לבדק היטב בחורים ובסדקים, בחורי הלב ובסדקיו, בעינים, באזנים, בחטם ובפה, אם אין בנו איזה חמץ — חמוץ המחין, אם אין בנו שמץ כפירות ואפיקורסות, חס ושלום, אם אין בנו קשיות על הקדוש-ברוך-הוא או על הצדיקים, וזו ההכנה לחג הפסח. וצריכים לחפש ולבקש ולטרח, פן ואולי לא נקינו את החמץ, פן ואולי נשארו אצלנו חמוץ המת, שזהו חמץ — עצבות ומרירות, דכאון ודכדוף; רואים בני-אדם שבורים, מדברים עמהם משמחה, והם מסתכלים בתמיהה ובפליאה, פרוצים לומר: "האינכם יודעים מה עובר עלי?!" וכו', אשר באמת על כל אחד עובר מה שעובר, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר), חלק ב', סימן עז), שכל מי ששכלו יותר גדול — סובל יותר. כמו שכתוב (קהלת א, יח): "יוסף דעת — יוסיף מכאוב". ועל כל הצדיקים עובר בכל יום ויום מה שעובר, אלא הם יודעים איך להתחזק ולהחזיק מעמד. ולכן עלינו לבדק היטב את החמץ, את העצבות, למה אנו בעצב ובדכאון?! האין לנו איזו כפירות ואפיקורסות, בר מינן, הטמונה בתוכנו?! האם עדין

אנו רחוקים מאמונה ברוחה ומזככת בו יתברך? ! הבה לא נטעה עצמנו! בליל בדיקת חמץ צריכים לבדק את החמץ לאור הנר, שזה אור הנשמה, אור הצדיק. וכינו שנתקרבו אל רבנו ז"ל, איזו זכות היא זו! איזו שמחה היא זו! כי לולא שהתקרבו אל רבנו ז"ל, לא היינו אפלו יכולים לדבר דבורים כאלו, היינו ישנים, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ס'): יש בני-אדם הישנים את ימיהם, ואפלו שמתפללים ולומדים ומקימים את המצוות, אבל הכל בחינת שנה, המחישן, זה אצלם שגרת, כמצות אנשים מלמדה. והצדיק מעורר מהשנה, עד שאדם מתחיל להרגיש את הקדוש-ברוך-הוא על כל צעד ושעל, על כל פסיעה ופסיעה. ואיך אנו יודעים שאיננו ישנים, אולי אנו עדין שקועים בתרדמה? אלא הכל תלוי כפי שמדברים אל הקדוש-ברוך-הוא, כשאדם ישן אינו יכול לדבר, כאשר מתחיל לדבר — סימן שהתעורר. ורואים במציאות, כשאדם שקוע בשנה, ומדברים אליו — אינו שומע, וכל שכן שהוא אינו יכול לדבר, זו עבדה! כמו-כן ויותר מכן, בני-אדם מסתובבים, עושים עסקים, מרויחים מאות ואלפים ורבבות, מליונים וכו', בעלי בתי חרשת, בעלי עסקים וחנויות, סוחרים וכו', עשירים ועניים, עולם שלם מסתובב, אבל כלם ישנים. כי אם אדם אינו מדבר אל הקדוש-ברוך-הוא — סימן שאינו רואה אותו

יתברך, אינו מרגיש אותו יתברך, ומחו ישן. ואם
 ישאל: איך יתכן שאני ישן? הלא יש לי מפעל עם
 אלפי פועלים, אני בעל חכרת הובלות, יש לי
 אוטובוסים, אני מוליך אנשים וכו', אבל כלם ישנים,
 כי אם אין מדברים אל הקדוש-ברוך-הוא, סימן שאין
 מכירים אותו יתברך ואין רואים אותו. ואל כל זה זוכים
 להגיע רק על-ידי שמתקרבים אל רבנו ז"ל, אשר הוא
 מעורר מהשנה, והוא מחדיר בנו השמחה האמתית,
 שנשמח ונרקד בכל יום ויום. ולכן אמר רבנו ז"ל
 (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן כד): מצוה גדולה להיות בשמחה
 תמיד; זו לא סתם עצה להיות בשמחה, זו מצוה גדולה
 הכלולה מכל המצוות. ולמה? כי רבנו ז"ל אומר
 (ספר-המדות, אות שמחה, סימן א'): כשאדם עושה מצוה
 בשמחה, סימן שלבו שלם לאלקיו; כי אם הוא שמח
 במצוות שלו, סימן שמרגיש את הקדוש-ברוך-הוא עוד
 בזה העולם, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק
 א', סימן ה'), שיש שתי מדרגות בנבואה, כמאמר ז"ל
 (עין רש"י במדבר ל, ב): כל הנביאים התנבאו ב"כה אמר
 ה'". לא-כן משה נתנבא ב"זה הדבר". ומה ההפרש?
 אלא יש מדרגה בעבודת השם יתברך שמקיים את
 המצוות, ואפלו שמח בהן, מפני שידע שיקבל שכר
 על כל מצוה ומצוה, אבל אם לא יתנו לו שכר — לא
 יעשה את המצוה ולא ישמח בה, וכי אני עבד לעשות

סֶתֶם, הָרִי לֹא צוּוּ אוֹתִי, עַל-כֵּן לֹא אֶעֱשֶׂה, אֲבָל אִם צוּוּ אוֹתִי — אֶעֱשֶׂה. זֶה נִקְרָא אֶסְפֹּקְלִרְיָה דְלֹא נִהְרָא, "כֹּה אָמַר ה'". מֵה שְׂאִין כֵּן יִשְׁנֶה מְדַרְגָּה, שְׂאָדָם אֵינוֹ רוֹצֶה שְׂכַר עוֹלָם הָבֵא, אֲלֵא רוֹצֶה מְצוּה בְּעֶצְמָה, שְׂזֵה מֵה שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (עֵין אֲבוֹת ד, ב): שְׂכַר מְצוּה — מְצוּה; שְׂשֻׁמַּח בְּמְצוּה בְּעֶצְמָה, זֶה מֵה שֶׁהוּא רוֹצֶה, אֶת הַמְצוּה שֶׁהִיא אֱלֻקוֹת, אֲשֶׁר זֹו מְדַרְגַת מִשֶׁה רַבְּנוּ — "זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה'", הִנֵּה אֲנִי רוֹאֶה אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כְּמוֹ שְׂרַבְּנוּ ז"ל הַגְּבִיּוֹת פְּעַם מְצָה, וְאָמַר: הִנֵּה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלָמָּה? כִּי הַמְצָה זֶה הַרְצוֹן שֶׁל הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְלָכֵן אָמַר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵר"ן, חֶלֶק א', סִימָן נו): אֲכִילַת שַׁבָּת — כִּלְהַ אֱלֻקוֹת; מֵה שְׂאָדָם אוֹכֵל בְּשַׁבָּת, זֶה אֱלֻקוֹת. כִּי עַל שַׁבָּת נֶאֱמַר (שְׁמוֹת טז, כה): "אֲכַלְוּהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם, הַיּוֹם לֹא תִמְצְאוּהוּ בַשְּׂדֵה". לְמַדּוּ מִזֶּה חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שַׁבָּת קיז:), מֵאַחַר שֶׁכֶּתוּב שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים הַיּוֹם, שְׂצָרִיכִים לְאָכֵל שֶׁלֹּשׁ סְעוּדוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. וְלָכֵן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָמַר לָנוּ: "אֲכַלוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם, הַיּוֹם לֹא תִמְצְאוּ בַשְּׂדֵה", אֲזִי עָלִינוּ לְשֻׁמַּח עִם אֲכִילַת שַׁבָּת, כִּי כִלְהַ אֱלֻקוֹת. כְּמוֹ-כֵּן מְצָה, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צוּוּנוּ לְאֲכֹלָהּ, הָרִי זֶה אֱלֻקוֹת, זֶהוּ רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ! וְלָכֵן כֶּתוּב בַּזֵּהָר (חֶלֶק ב' קפג:), שְׂמְצָה זֶה מִיכְלָא דְמַהִימְנוּתָא, מֵאֲכֹל שֶׁל אָמוּנָה. מֵאֲכֹל שֶׁל רְפוּאָה. כִּי

האמונה היא הרפואה, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-
 מוהר"ן, חלק ב', סימן ה'), שיש בני-אדם שסובלים מחלות
 וחקלאים רעים, והכל מחמת חסרון אמונה. כמו שכתוב
 (דברים כח, ט): "והפליא הוי"ה את מכותי מכות גדולות
 ונאמנות, וחקלאים רעים ונאמנים". מה זה ונאמנים? כי
 באים על-ידי פגם אמונה, כי על-ידי נפילת האמונה,
 באות מכות נפלאות. בני-אדם סובלים מעצבים, זה רק
 מחמת חסרון אמונה. כי אדם שמאמין בהקדוש-ברוך-
 הוא, שהוא יתברך מלא כל הארץ כבודו, אין לו
 עצבים, והוא תמיד שמח. וזאת רבנו ז"ל רוצה להחדיר
 בנו. ולכן אדם צריך להתגבר להרחיק ממנו העצבות
 והמרירות, הדפאון והמרה שחורה, וכל המחלות
 וחקלאים רעים שבאים לאדם, זה רק מחמת חסרון
 אמונה, כי המאמין האמתי, שמאמין שהקדוש-ברוך-
 הוא נמצא פה אתו, עמו ואצלו, הוא תמיד שמח,
 ומרגיש את הקדוש-ברוך-הוא, אשר אצלו יתברך כתוב
 (דברי הימים-א' כז, יז): "עז וחדנה במקומו".

ולכן דיקא בליל בדיקת חמץ, עלינו לבדק את
 החמץ, חמוץ המחין, הכפירות והאפיקורסות, העצבות
 והמרירות והדפאון שנדבק בנו, הקנאה והשנאה
 שחדרה ללבנו; כאשר רואים בחוש, אשר כמה בני-
 אדם שונאים זה את זה בשנאה עמקה, וזה נמצא אפלו

בין אלו הקוראים עצמם לומדים וכו' ועובדים וכו',
 איך רחמנא לצלן, ישנה גזענות ארוכה? איך יש
 קנאה, שאיש מקנא ברעהו? ! עד כדי כך, שאומרים
 חכמינו הקדושים (שפת קנב:): כל שיש קנאה בלבו —
 עצמותו מרקיבים, וזה נעשה עוד בחיים חיותו,
 ובני-אדם מקנאים בזולת, שזו מחלה ממש, ומהקנאה
 באה שנאה, ששונאים אותו בתכלית השנאה, ועוברים
 על לאו של (ויקרא יט, יז): "לא תשנא את אחיך בלבבך".
 שמו שמים! אדם יכול לקום בכל לילה בחצות —
 ימים, שבועות, חדשים ושנים, אבל הוא שונא את
 מישהו — אוי לו ואוי לנפשו, צוחקים ממנו בשמים!
 אדם עושה 'עבודות', לומד, מתפלל, אבל אם יש לו
 שנאה על הזולת, עדין הוא רחוק לגמרי. ולכן אומר
 רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רלט), שכל הדבור לדבר
 אל הקדוש-ברוך-הוא, אי אפשר רק על-ידי שלום, כמו
 שכתוב (תהלים קכב, ח): "אדברה נא שלום", ולכן תקן
 האר"י ז"ל, שקדם התפלה נקבל על עצמנו מצות עשה
 של "ואהבת לרעך כמוך", יהודי צריך לאהב יהודי
 אחר, ושנאה זה החמץ, חמוץ המחין, שחושבים:
 "למה שהוא כך? ! למה התנהג כזאת? ! למה אינו
 מחזיק כמוני? !" כאלו אתה כבר הבר דעת, ואתה יודע
 את האמת, וכלם צריכים להחזיק כמוך; אולי אתה
 שקרן? ! אולי הזולת כן אוהו באמת? ! למדים מכאן

מה זה חמץ, חמוץ המחין, ברגע שאני רק חושב מהזולת, זה בעצמו שקר. למה תחשב מהזולת? סימת עם עצמך?! ולכן ליל בדיקת חמץ, צריכים לבדק בעצמנו אם איננו שונאים איזה יהודי, בר מינו, שאז כל עבודתנו אינה שנה מאומה, כי מי שנוגע ביהודי — מסכן גדול הוא. ישנם בני-אדם הקוראים אותם עובדי ה', ואינם מדברים עם הזולת ימים ושנים. חכמינו הקדושים אומרים (סנהדרין לז): איזהו שונא? כל שלא דבר עמו שלשה ימים מחמת שנאה, ועונים החכמים — לא נחשדו ישראל על כך, שיהודים לא ידברו זה עם זה כמה ימים. כי לא האמינו התנאים הקדושים שאין מדברים זה עם זה. אוי לאותה בושה, אוי לאותה חרפה, יש אנשים הקוראים עצמם צדיקים וישרים בעלי מדרגה, בעלי השגה, בעלי עבודה, והכל שקר וכזב, חמץ, חמוץ המחין, אם אינך מסגל לדבר עם הזולת מחמת שנאה, אפה שקרן גדול, וצוחקים עליך בשמים, וזה החמץ. ואיך נקבל את המצה, את האמונה בהקדוש-ברוך-הוא, להיות בטל ומבטל אל האין סוף ברוך הוא, את השמחה האמתית, להיות דבוק בחי החיים? על-ידי אהבה ואחדות — להתאחד עם נשמות ישראל! ולכן "אור לארבעה-עשר" בודקים את החמץ לאור הנר. בטורם נכנסים לקבל את המחין בפסח, עלינו לבדק היכן אנו אוהזים באמונה

בהקדוש-ברוך-הוא. כי בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל
 (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ה'), שצריכים לחפש ולבקש
 בעצמו היכן הוא אויחו באמונה. ואומר רבנו ז"ל
 (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן צא), שהאמונה צריכה להתפשט
 בכל האיברים, להרגיש את הקדוש-ברוך-הוא, עד
 שאדם חושב אלקות, מסתכל אלקות, שומע אלקות,
 מדבר אלקות, הולך על אלקות, שותה אלקות, הכל זה
 הקדוש-ברוך-הוא, הכל זה אלקות ואלקות זה הכל.
 וכמו שאומר רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן נב), שמכל
 הדברים צועק כבוד השם יתברך. וכאשר אדם חזק
 באמונה, ויודע שהכל מאתו יתברך, אזי הוא באחדות
 עם כל בר ישראל ואוהב את כל יהודי, ומעלהו מן
 חוב. וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ד'):
 אח"ד גימטריה אהב"ה, כאשר אדם אויחו באחדותו
 יתברך, אזי אוהב את בניו יתברך, ולכן דן את כלם
 לכף זכות, אפלו את הירוד והפחות ביותר. כמו שאומר
 רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפב), שצריכים לדון
 לכף זכות את כל אחד ואחד אפלו רשע גמור, על-ידי
 שמחפשים ומבקשים בו נקדה טובה, על-ידי מעט טוב
 שמחפשים בו, שזה מה שכתוב (תהלים לז, י): "ועוד מעט
 ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו"; על-ידי עוד
 מעט טוב שתמצא בזולת, הוא כבר אינו רשע,
 והתבוננת על מקומו, וכבר אינו אותו אדם, כי החזרת

אותו בתשובה. ולכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל'): שחרי"ת ראשי תבות: ח'כם, ר'שע, ת'ם, ש'אינו יודע. וזה הפך ערבית — לילה, חשך, אשר אז רבים זה עם זה, אחד נכנס בתוך השני, כי אינו רואה, וזה בחינת הפירות והאפיקורסות, שזה סוד העצבות והמרירות שנכנסו באדם, זה כלל המחלקת והמריבות שיש בו. ולכן צריכים לקחת גר, שזה הצדיק, כמו שכתוב (משלי יג, ט): "אור צדיקים ישמח", כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סא), שהצדיק מכניס שמחה בבני-אדם, שזה "אור לארבעה עשר" בודקים את החמץ לאור הגר, שזה אור הצדיק המלמד להפך בזכות כל אחד, ולהעלותו לכף זכות, ואז מה רואים? שחרי"ת — אור השחר מאיר בנו. וזה מה שכתוב בהגדה: אחד חכם, אחד רשע, אחד תם, אחד שאינו יודע לשאל. נשאלת השאלה, למה צריכים לחזור בכל פעם על 'אחד'? אלא אם אדם דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, ויש לו אמונה, נקה את עצמו מהחמץ, וזכה למצה, אזי בא לאחדותו יתברך, פי אח"ד גימטריה אהב"ה, שאוהב את כלם; אחד חכם — אוהב את החכם, יודע שהחכם גם-כן דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, אחד רשע — אוהב את הרשע, יודע שגם בפנימיות הרשע נמצאת אלקותו יתברך, כמאמר ז"ל (ברכות נו): אפלו ריקנין שבו מלאים

מְצוֹת כְּרֵמוֹן; אֶחָד תָּם — הַתָּם הַזֶּה נִכְלָל בְּאַחֲדוּתוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, אֶחָד שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ לְשָׂאֵל — אָדָם מִסֵּבִיב, עֲדִין
 אִינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם, נוֹלָד וְנִתְגַּדֵּל בְּמִקּוֹם זָר וּמִנְּכָר, אִינוֹ
 יוֹדֵעַ מַה זֶה תּוֹרָה וּמְצוֹת, אִינוֹ יוֹדֵעַ אֲפֹלוּ מַה לְשָׂאֵל,
 הוּא תִינוּק שֶׁנִּשְׁשָׁבָה, אֲבָל אֶחָד — צָרִיף לִידַע, שֶׁהוּא
 כָּלוּל בְּאַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ. אֶחָד גִּימְטְרִיָּה אֶהֱבֶה, צָרִיף
 לְאַהֲבֵה אוֹתוֹ. וְכֵן זֶה נַעֲשֶׂה הַלֵּילָה הַזֶּה, אִינוֹ לְאַרְבָּעָה
 עָשָׂר בּוֹדְקִים אֶת הַחֲמֵץ. יַעֲזוֹר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 שְׁנֹזְכָה עוֹד הַלֵּילָה הַזֶּה לְהוֹצִיא מֵאֲתָנוּ אֶת הַכְּפִירוֹת
 וְהַפִּיקוֹרְסוֹת שֶׁנִּדְבְּקוּ בָנוּ מִחֲטָאֵינוּ הַרְבֵּים, וְנַעֲקֹר
 מֵעַצְמֵנוּ אֶת הָעֲצָבוֹת וְהַדְּכָאוֹן, וְנִזְכָּה לְשִׂמְחָה אֲמִתִּית,
 לְהֶאֱמִין בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנִהְיֶה בְּשָׁלוֹם עִם כָּל
 יְהוּדֵי בְּאֶשֶׁר הוּא, וּבְזִכּוֹת הַשָּׁלוֹם וְהַאֲהָבָה שֶׁיְהִי בֵּין
 עִם יִשְׂרָאֵל, נִזְכָּה לְגֵאֲלָה, כְּמֵאֲמָרַם ז"ל (ויקרא רבה, פ' רש"ה
 ט', סימן ט'): גְּדוֹל שָׁלוֹם, שְׁכֵשְׁמֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בָּא, אִינוֹ
 פּוֹתַח אֶלָּא בְּשָׁלוֹם.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קונטרס

בְּדִיקַת חֶמֶץ

יגלה נוראות נפלאות מענין ליל בדיקת
חֶמֶץ, ומה צריכה להיות עבודתנו בלילה
זה.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו גגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו גגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁבִלִיל בְּדִיקַת חֲמִץ, אִז
הוּא זְמַן מְסַגֵּל מְאֹד לְהִרְבֵּה דְּבָרִים, וּבְפֶרֶט
אִם בָּא לְיָדוֹ לְתַת צְדָקָה לְעֲנִי בְּעִבּוּר צָרְכֵי
הַחֵג, הוּא דְּבַר גָּדוֹל מְאֹד, וְאִם בָּא אִז עֲנִי
לְפֶתַח בֵּיתוֹ, יִדַּע שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב
אוֹתוֹ, וְשָׁלַח לוֹ מִתְּנָה עֲנִי. וְצָרִיכִים לְהִזְהַר
בְּדָבָר זֶה מְאֹד, כִּי הִרְבֵּה פְּעָמִים אָדָם טְרוּד
בְּבְדִיקַת חֲמִץ, וְהוּא אֵינּוּ שֶׁם לֵב, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא שָׁלַח לוֹ בְּדִיּוּק עֲכָשׁוּ עֲנִי לְזָכוֹת
בוֹ. (וְדַרְכּוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְסִיִּם בְּלִיל
בְּדִיקַת חֲמִץ בְּכָל שָׁנָה מְסַכֶּת תְּמִיד).

(אֲמַרֵי-מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תשע"ד)

קונטרס

בְּדִיקַת חֲמִץ

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּלֵיל "בְּדִיקַת חֲמִץ" מְקַדִּימִים לְבַדֵּק אֶת הַחֲמִץ לְאוֹר הַנֵּר. מַהוּ חֲמִץ? כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת. בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתְנֵנוּ נִכְנְסוּ אֵילֵינוּ סִפְקוֹת, אֵילֵינוּ קִשְׁיוֹת, שָׂזוּ קִלְפֹת עֲמֶלֶק, "הַיֵּשׁ הַזֶּה" הַבְּקָרְבָנוּ אִם אֵין" (שְׁמוֹת יז), שְׂזָהוּ חֲמִץ, חֲמוּץ הַמַּחֲיִן, הַרְבֵּה פְּעָמִים אָדָם מְכַנְּסִים בְּעֲצָמוֹ אֵילֵינוּ קִשְׁיוֹת — "לָמָּה עָלֵי עוֹבְרִים כָּל-כָּף קָשָׁה הַחַיִּים וְלִשְׁנֵי קַל הַרְבֵּה יוֹתֵר?! " אֲשֶׁר זֶה כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, וְגַם דְּמִיוֹן גָּדוֹל, כִּי מָה אַתָּה יוֹדֵעַ מָה עוֹבֵר עַל הַשְּׂנֵי?! הֲנֵנּוּ רוֹאִים אָדָם, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהוּא הֵכִי מְאֹשֶׁר, וְאוֹי וְאַבּוֹי מָה שְׂעוֹבֵר עָלָיו, וְלָכֵן אֵין לְקַנֵּא בַּזּוּלָת. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (אֲבוֹת, פָּרָק ד'): אֵיזָהוּ עֲשִׂיר? הַשְּׂמִחַ בְּחֵלְקוֹ; הֵינוּ שְׂאִינוּ רוֹצֵה אֶת הָעֵשֶׂר שֶׁל הַזּוּלָת, אֲלָא שְׂמִיחַ בְּשֵׁלוֹ. אֲבָל סוּף כָּל סוּף אָנוּ בְּשֵׁר וְדָם, וְנִכְנְסִים בְּנוֹ בְּאֵיזָה מְקוֹם קִשְׁיוֹת וְסִפְקוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזֶה כָּלֵל הַצְּרוּת שְׂעוֹבְרוֹת עָלֵינוּ, כִּי

אם אדם הֵיךְ מֵאֲמִין בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁכָל הַקּוֹרָה אִתּוֹ, דְּבַר גְּדוֹל וְדְבַר קָטָן אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה מֵעֲצָמוֹ, אֶלֶּא בְּהַשְׁגַּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, אָדָם זֶה הֵיךְ בֶּן חוּרִין, וְלֹא הֵיךְ חֶסֶר לוֹ דְּבַר; כִּי כָּל הַגְּלוּת, אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ז'), הִיא רַק מַחֲמַת חֶסְרוֹן אֲמוּנָה, כִּי מִי שֵׁישׁ לוֹ אֲמוּנָה, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעַדָּיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְדְבַר גְּדוֹל וְדְבַר קָטָן אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה מֵעֲצָמוֹ, אֶלֶּא בְּהַשְׁגַּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, וְכִמוֹ שְׁאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (חֶלֶץ ז'): אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבְּעוֹ מִלְּמָטָה, אֶלֶּא אִם-בֶּן מְכַרְיִזִין עָלָיו מִלְּמַעְלָה; אָדָם אֵינוֹ מְקַבֵּל מִכָּה קִטְנָה אֶלֶּא אִם הַכְּרִיזוּ קָדָם בְּשָׁמַיִם. כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ זֹאת, הוּא נִגָּאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו, וְשׁוּם דְּבַר אֵינוֹ שׁוֹבְרוֹ, וְהוֹלֵךְ וּמְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו. אִךְ דָּא עָקָא, כְּשֶׁעוֹבְרִים עָלֵינוּ מִשְׁבְּרִים וְגִלְיָם, נִכְנָסִים לְנוּ הַרְהוּרֵי כְּפִירָה וְאֶפִיקוֹרְסוֹת. וְלִכֵּן זֹאת עָלֵינוּ לְבַטֵּל מֵאֲתָנוּ לְגַמְרֵי — אֶת חֲמוּץ הַמַּחֲיִן; הַרְבֵּה פְּעָמִים אָדָם שׁוֹאֵל: "עַל מָה וְלָמָּה אָנִי סוֹבֵל סִבָּל כְּזֶה"? אֲשֶׁר דְּבוּרִים כְּאֵלוֹ הֵם כְּפִירָה מְחֻלָּטָה. וְעַל הָאָדָם לְבַטֵּל עֲצָמוֹ לְאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, לְדַעַת שְׁכָל מַה שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה — זֶה לְטוֹבָה, כָּל מָאן דְּעֵבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עֵבִיד (בְּרִכּוֹת ס.); וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ד'): אִם אָדָם יוֹדֵעַ, שְׁכָל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו זֶה לְטוֹבָתוֹ, זֹאת הַבְּחִינָה הִיא מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא מְרַגֵּישׁ אֶת

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזֶה נִקְרָא שְׁאֲנוּ מְקַבְּלִים עָלֵינוּ מַחִין עָלֵינוּנִים.

כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם, סָבְלוּ סָבֵל גָּדוֹל מְאֹד, כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אֹמְרִים (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה), שְׁכַל אַמּוֹת הָעוֹלָם בָּאוּ לְמִצְרַיִם, וְהִתְעַרְבוּ בֵּין הַמִּצְרַיִם, עִם כָּל זֹאת אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תּוֹרַת פְּתָנִים אַחֲרֵי י"ח): מִגִּיד הַפְּתוּב, שְׁמַעְשִׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם מְקַלְקְלִים מְכַל הָעַמּוּמִין. הַמִּצְרַיִם הָיוּ מְזֻהָמִים, שְׁטוּפִים בַּעֲרִיּוֹת, בְּכַפִּירוֹת וְאִפִּיקוֹרְסוֹת וּבְכִשְׁפִּים, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (תְּנָא דְבֵי אֱלִיהוּ רַבָּה ז'): אֵין לָךְ אִמָּה בְּעוֹלָם שֶׁהִיְתָה שְׁטוּפָה בְּדַבָּרִים מְכַעְרִים וַחֲשׂוּדָה בְּכִשְׁפִּים וּבְזֻמָּה וּבְכָל דְּבָרִים מְכַעְרִים אֲלָא הַמִּצְרַיִם בְּלָבָד. וְהִנֵּה עִם יִשְׂרָאֵל הִצְרָכוֹ לְהִיּוֹת מְשַׁעְבָּדִים תַּחַת הַגְּרוּעִים שְׁבָאֲמוֹת, וְלִרְאוֹת אֶת מַדּוּתִיָּהֶם וְהִנְהַגּוּתִיָּהֶם הָרַעוֹת, אֲבָל נִזְדַּכְּכוּ שָׁם, וְלֹא שָׁנוּ שָׁמָּה, לְבוֹשָׁם וּלְשׁוֹנָם, עִם יִשְׂרָאֵל הִחֲזִיקוּ עֲצָמָם חֲזָק, עַדִּי הִגִּיעָה עֵת גְּאֻלָּתָם; אֲשֶׁר דִּבֶּר זֶה סוּבֵב בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה וּבְכָל יוֹר וְדוֹר, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (פְּסָחִים קט"ז): בְּכָל יוֹר וְדוֹר חָיֵב אָדָם לִרְאוֹת עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם. בְּמִצְרַיִם כָּלְנוּ הִסְתַּוְבַּבְנוּ בְּתוֹךְ אִמָּה מְזֻהָמָת וּמְלַכְלָכָת, וְרֵאֵינוּ מַעֲשִׂיהֶם הָרַעִים, וּבָאֵנוּ לְמָה שְׁבָאֵנוּ, וְחֲזַרְנוּ בְּתֻשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְדַבֵּר זֶה סוּבֵב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹר וְדוֹר, שְׁשָׁבִים בְּתֻשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְיוֹצְאִים מִכָּל הַזֵּהָמָה

והבוץ שנשקעו בו. ולכן התקינו חכמינו הקדושים לקרא קריאת שמע בבקר ובערב, ובתוך קריאת שמע מזכרת יציאת מצרים, כדי לחזק את עצמנו באמונה בהקדוש ברוך הוא, לדעת שהוא יתברך נמצא ואין בלעדיו נמצא, שזה יסוד אכילת מצה. כי חמץ, זהו חמוץ המח, שאדם מחמיץ מחו, ושואל קשיות וספקות, כי כל אחד ששב בתשובה, אשר הרבה פעמים עולות לו שאלות על עצמו, ושאר מיני בלבולים, ומתחרט — אולי כף יעשה, אולי יחזר בשאלה וכדומה, שכל זה בכלל חמץ, חמוץ המחין. ולכן בכל יום ויום אנו מזכירים בבקר ובערב: "שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד", כדי לזכר כל היום והלילה אחדותו יתברך. ומזכירים בקריאת שמע יציאת מצרים, שנזכר שאנו שבים בתשובה בכל יום ויום, ויוצאים ממצרים, ואסור לנו להחמיץ את המח, אלא להזדרז ולחזר בתשובה שלמה, ואם זה נאמר על כל השנה, תתארו לעצמכם על הלילה הזה ליל "בדיקת חמץ", איך אנו צריכים לבדק בחורים ובסדקים של לבנו האם אנו מתחרטים שחזרנו בתשובה, חס ושלום?! היש לנו אילו ספקות ושאלות?! ובזה אנו בודקים את החמץ בלילה הזה, לשרש מאתנו את כל הקשיות, להחדיר בנו אמונה פשוטה בו יתברך, לידע ולהודיע ולהודע, אשר (דברים לב, ד): "הצור תמים פעלו, אל אמונה ואין עול, צדיק

וַיֵּשֶׁר הוּא", מֵה שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה זֶה בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט, וְאֶפְלוּ בַּיְסוּרִים שֶׁמְבִיא עָלֵינוּ, צָרִיךְ לְזַכֵּר שְׂאוֹהֵב אוֹתָנוּ, אֲלֵא מִטְרַת הַיְסוּרִים שֶׁשׁוֹלַח לְאָדָם, זֶה כְּדֵי לְהַזְכִּירוֹ לְשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה. כִּי אָדָם הוּא בְּחִינַת יֵשׁן, שׁוֹכַח מִמֶּנּוּ יְתַבְרַךְ, אֲזִי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹלַח לוֹ יְסוּרִים, כְּדֵי שְׂיָבוֹא בְּחִזְרָה אֵלָיו, וְהַיְסוּרִים הֵם כְּעֵין צְבִיטָה, שֶׁמְעוֹרְרִים אֶת הָאָדָם אֶל קוֹנוֹ. וְלִכֵּן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרִכּוֹת ה.): כָּל שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָפֵץ בּוֹ — מְדַכָּאוֹ בַּיְסוּרִים, וְאִם קִבְּלָם, יֵרָאֶה זֶרַע יֵאָרִיךְ יָמִים. לִכֵּן עָלֵינוּ לְדַעַת, שֶׁהוּא יְתַבְרַךְ אוֹהֵב אוֹתָנוּ, וְרוֹצֵה שְׁנַחֲזֹר אֵלָיו, חָפֵץ לְהַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ אוֹרוֹת צַחְצָחוֹת, דְּבָקוֹת עֲלִיּוֹנָה, מַחֲיִן זָכִים, שְׁנֹזְפָה לְהַפְּרִירוֹ, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (תְּנַחֲמָא נְשֵׂא ג'): מִיּוֹם שֶׁבָרָא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹלָמוֹ, נִתְאַוָּה שְׂיִהְיֶה לוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים; אֲבָל נִשְׁמַתְנוּ שֶׁמְסִתּוֹבֶכֶת בְּזֶה הָעוֹלָם, שׁוֹכַחַת מִמֶּנּוּ יְתַבְרַךְ, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אוֹתָנוּ, עַל-כֵּן שׁוֹלַח לָנוּ יְסוּרִים, וְאִם יֵשׁ לָנוּ שְׂכָל, וְאָנוּ חוֹזְרִים בְּתְשׁוּבָה שְׂלֵמָה, וּבוֹרְחִים אֵלָיו יְתַבְרַךְ, וְאוֹמְרִים לוֹ: "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חֲטָאתִי, עֲוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי", וּמְקַבְּלִים קְבָלוֹת בְּחִזְרָה בְּתְשׁוּבָה שְׂלֵמָה, לְשִׁמּוֹר שְׁבֶת בְּהַדְיוֹר רַב, לְשִׁמּוֹחַ כָּל הַשְּׁבֶת, לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין כָּל יוֹם, לֵילֶךְ עָרֵב, בְּקָר וְצָהָרִים לְבֵית-הַכְּנֶסֶת לְהַתְפַּלֵּל, לְקַבֵּעַ עֲתִים לְתוֹרָה, לְקַיֵּם מִצְוֹת בְּשִׂמְחָה, הַאֲשֶׁה מְקַבְּלַת עַל עֲצָמָה כְּסוּי רֵאשׁ, שֶׁלֹּא יֵרָאוּ שׁוֹם

שְׁעָרוֹת מְרֵאשָׁה, שְׁכָתוֹב בַּזֶּהָר (נשא קכו), שְׁפָל הַצָּרוֹת
 בַּבַּיִת הֵן מִחֲמַת גְּלוּי שְׁעָר, שְׁזָה גּוֹרֵם עֲנִיּוֹת, מִחֲלוֹת
 וְכוּ', הָאִשָּׁה תִּשְׁמַר טְהָרַת הַמְּשַׁפָּחָה, הַדִּלְקַת גְּרוֹת. וְאִם
 אֲכֵן נִקְבַּל עַל עֲצִמְנוּ קִבְלוֹת חֲזָקוֹת, נִמְתִּיק מֵאֲתָנוּ אֶת
 הַדִּינִים. אָבֵל אִם, חֵס וְשָׁלוֹם, אֵינן שָׁבִים בְּתִשׁוּבָה, אֲזִי
 מִקְבָּלִים עוֹד וְעוֹד מִכּוֹת. כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (מִנְחוֹת נג): מֵה
 זֵית אֵיננו מוֹצִיא שְׁמֵנוּ אֶלָּא עַל-יַדֵי כְּתִית, אֵף יִשְׂרָאֵל
 אֵינָם חוֹזְרִים לְמוֹטָב אֶלָּא עַל-יַדֵי יִסּוּרִים; לָכֵן בְּלִילָה
 זֶה, לֵיל "בְּדִיקַת חֲמֵץ", עָלִינוּ לְבַדֵּק בַּחֲזָרִים וּבִסְדָּקִים,
 הֵיכָן אָנוּ אוֹחֲזִים בְּאֲמוּנָה, אִם אָנוּ בְּאֲמַת דְּבוּקִים
 בְּהַקְדוּשׁ-כְּרוּךְ-הוּא, אִם אָנוּ בְּאֲמַת רוֹצִים לְחַזֵּר
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, שְׁזָה סוּד הַלִּילָה הַזֶּה, שְׁבוּדָקִים בּוֹ אֶת
 הַחֲמֵץ לְאוֹר הַנֵּר, שְׁזָהוּ סֶמֶל לְצַדִּיקִים הָאֲמֵתִיִּים, לְחַכְמֵי
 הַתּוֹרָה וְלַגְּדוּלֵי הַדּוֹר, שְׁנִקְרָאִים גֵּר, כִּי נִשְׁמַתָּם מְאִירָה
 בְּאוֹר הַתּוֹרָה, וּדְבוּקִים הֵם בְּהַקְדוּשׁ-כְּרוּךְ-הוּא, וְנִשְׁלְחוּ
 עַל יָדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר בְּחֻמְלָתוֹ עָלֵינוּ לְהִנְחוּתָנוּ,
 וְעָלֵינוּ לְצִיְתָם דְּבָר גָּדוֹל וְדְבָר קָטָן, וְלֹא לְהַטּוֹת
 מִפְּסָקֵיהֶם כִּהוּא זֶה, אֶלָּא לְשִׁמְעַע בְּקוֹלָם, וְלִילֵךְ כְּפִי אֲשֶׁר
 יוֹרוּנוּ. כִּי עִם יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה עִם רַק עַל-יַדֵי אֲמוּנַת
 חֲכָמִים, וְכִמוֹ שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת יד, לא): "וַיֵּאֱמִינוּ בֵּה' וּבִמְשָׁה
 עֲבָדוּ", שׁוֹאֲלִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מְכִילְתָּא בְּשַׁלַּח): אִם
 בְּמִשְׁה הָאֲמִינוּ בֵּה' לֹא כָּל שְׁכֵן? אֶלָּא שְׂאֵי אֲפֶשֶׁר לְהַגִּיעַ
 לְאֲמוּנַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא עַל-יַדֵי אֲמוּנַת חֲכָמִים;

ולכן דיקא בלילה זה עלינו לבדק עצמנו היטב, האם יש לנו אמונת חכמים?! האם איננו מתלוצצים, חס ושלום, מאיזה חכם, צדיק, ירא שמים וכו'?! פי, לצערנו הרב, חלפו הרבה חודשים מראשית השנה, ומי יודע אם לא זלזלנו בתלמידי חכמים, באחד ירא שמים הדבוק בהקדוש-ברוך-הוא, מיחד יחודים, מי יודע אם לא דברנו רע על איזה צדיק, אשר מקבלים על כן ענש גדול מאד, פי הקדוש-ברוך-הוא מאד מקפיד על כבוד חכמי ישראל יותר מאשר על כבודו. ולכן דיקא בלילה זה, ליל "בדיקת חמץ", נשרש מאתנו את הכפירות והאפיקורסות והספקות שנשרשו בנו משך השנה, וכן שהלכנו אחר ליצני הדור, הערב-רב, שהם רשעים ארורים, אשר מהם אנו סובלים, כי הם עושים ליצנות מחכמי התורה וגדולי הדור הדבוקים באין סוף ברוך הוא. הלילה הזה ליל "בדיקת חמץ", עלינו לבדק למה אנו כל השנה עצובים, שבורים ומדכדכים, והאם זה יעזר לנו, והאם זה עוזר לנו?! הלא זה נובע מכפירות ואפיקורסות, מפגם אמונת חכמים. פי אם היתה לנו אמונה, שרק הקדוש-ברוך-הוא נמצא, ואין בלעדיו נמצא, וכל צרכינו נבקש ממנו יתברך, כמובא (לקוטי-מותר"ן, חלק ב', סימן כה), שההתבודדות היא מעלה עליונה מהכל; דהינו שאדם ירגיל עצמו לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת האם שלו, וכל צרכיו יבקש ממנו

יתברר, אין טוב יותר מזה. כי הנה אדם מספן, מסתובב בזה העולם כבעולם התהו, עד כדי כך, שאומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ס'): יש בני-אדם שישנים את ימיהם; וכמה יש לנו בזה העולם? שבעים שנה, כמו שכתוב (תהלים צ, י): "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן סא), שהשבעים שנה הם כרבע שעה. ואומרים חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה צו, סימן ב'): כצל ימינו על הארץ, והלואי כצלו של כתל או כצלו של אילן, אלא כצל צפור הפורח באויר; הנה אדם נולד, והנה נעשה בר מצוה, והנה מתחתן, והנה נעשה אב, והנה הוא סבא וכו', והנה עוזב את זה העולם, ומה נותר ממנו? רק המצוות שמקיים, רק התורה שלומד, רק הטוב והחסד שעושה עם הזולת. ולכן הלילה ליל "בדיקת חמץ", עלינו לבדק עצמנו היטב היטב, למה אנו ממרמרים? למה אנו בעצבות?! סימן שעדין האמונה אצלנו אינה בשלמות, כי אם היתה בשלמות, היינו תמיד שמחים. אשר אצלו יתברר כתוב (דברי הימים-א' טו, יו): "עז וחדוה במקומו", אצלו יתברר יש רק שמחה. ולכן בפשיהודי שמח, סימן שיש לו אמונה. אף כשאדם מספן עצוב, שבור ומדכא, סימן שבאיזה מקום אינו מאמין בהקדוש-ברוך-הוא, שהכל מאתו בהשגחה פרטית, כמאמרם ז"ל (יומא לח): בשמך יקראוך ובמקומך יושבוך, אין אדם נוגע במה שמוכן

בדיקת חמץ

עה

לְחִבְרוּ, וְאִין מְלָכוֹת נוֹגְעַת בְּמְלָכוֹת חִבְרָתָהּ אֶפְלוּ כְּמֵלֵא
נִימָא; אָף אֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁבֵּר אוֹתָהּ, אִם תִּהְיֶה לָּךְ
אֲמוּנָה. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קנ"ה): מִי
שֵׁישׁ לוֹ אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, יֵשׁ לוֹ כַּחַ הַגָּדֵל וְכַח
הַצּוּמָח, וְהוּא רַק מִתְעַלֶּה, וְאָף אֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁבְּרוּ.

וְלָכֵן דִּיקָא הַלֵּילָה הַזֶּה לֵיל "בְּדִיקַת חֲמִץ", שְׂאֵנוּ
מְכִינִים עֲצָמֵנוּ לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַנִּפְלֵא שֶׁל חַג הַפֶּסַח,
חַג הַחֲרוּת, יְצִיאַת מִצְרַיִם, אֲשֶׁר רַק בְּזִכּוֹת הָאֲמוּנָה זָכִינוּ
לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, כְּמֵאמָרָם ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה כג, סִימָן ה'):
לֹא נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל רַק בְּזִכּוֹת הָאֲמוּנָה, וְלֹא יִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל,
אֲלֹא בְּזִכּוֹת הָאֲמוּנָה. וְלָכֵן הֵבֵה נְבִדֵק עֲצָמֵנוּ בְּלֵיל
"בְּדִיקַת חֲמִץ", אִם אָנוּ חֲדוּרִים אֲמוּנָה, וְאִם אָנוּ
שְׂמֵחִים, בָּאוּ נְשֹׂרֵף אֶת הַכְּפִירוֹת וְהָאֶפִיקוֹרְסוֹת, הֵבֵה
נְשֹׂרֵף אֶת הָעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת. וְעַל כֵּלָּם — עָלִינוּ לְבִדֵק
הַלֵּילָה הַזֶּה הֵיטֵב הֵיטֵב — הֵיכֵן אָנוּ אוֹחֲזִים בְּאַהֲבַת
יִשְׂרָאֵל, אַהֲבַת הַזֵּוּלָת. לְדַאֲבוּנֵנוּ הָרַב, נְדַבֵּק בְּנוֹ הַחֲמִץ,
חֲמוּץ הַמַּח, הַקְּנָאָה וְהַשְּׂנָאָה, שְׂאֶחָד מְקַנָּא בְּשָׂנִי וְשׂוֹנָא
אוֹתוֹ. הֵבֵה לֹא נַעֲבֹד זֶה עַל זֶה, הָאִם שְׂרַפְנוּ אֶת הַגּוֹזְעָנוֹת
שְׂנַדְבְּקָה בְּנוֹ? ! רוֹאִים אֶת הַשְּׂנָאָת חֲנָם שְׂאֶחָד שׂוֹנָא אֶת
הַשְּׂנִי עַל לֹא דְבָר, זֶהוּ הַחֲמִץ, וְאִיךְ אָנוּ יְכוּלִים לְהַגְאָל,
בְּשַׁעַה שְׂעֵדִין יֵשׁ בְּנוֹ טִינָה כְּלָפִי אֵיזָה בַר יִשְׂרָאֵל? !
בְּעַת שְׂעֵדִין יֵשׁ בְּנוֹ קְנָאָה בְּאֵיזָה יְהוּדִי? ! אֲשֶׁר אוֹמְרִים

חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שַׁבַּת קַנְבִּי): כָּל מִי שֵׁישׁ קִנְיָה בְּלִבּוֹ —
 עֲצֻמוֹתָיו מְרַקֵּיבִים; וְלֹא אַחַר הַמּוֹת, אֲלֹא בַּחַיִּים חַיּוֹתוֹ,
 אָדָם נֶרְקַב מֵרַב קִנְיָה, וְאִינוּ יוֹדֵעַ, שֶׁעַל זוּלָתוֹ עוֹבְרִים
 יוֹתֵר מִשְׁבָּרִים מֵאֲשֶׁר עוֹבְרִים עָלָיו. וְהִנֵּה אֵף אֶחָד אֵינוֹ
 רוֹצֵה לְהִבִּין אֶת זֹאת, כָּל אֶחָד חוֹשֵׁב, שֶׁרַק לוֹ מְרִים
 הַחַיִּים וְכוּ', אֵף בְּאִמַּת אֵין אָדָם בְּזֵה הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יַעֲבֹר
 עָלָיו אִיזָה מִשְׁבָּר, אֲלֹא כָּל אֶחָד וְטַבְּעוֹ, אֶחָד יְכוּל
 לְהִתְחַזֵּק יוֹתֵר וְאֶחָד פְּחוֹת וְכוּ'; כִּי הָעֶקֶר בְּזֵה הָעוֹלָם
 הִתְחַזְּקוֹת, שֶׁזֶה סוּד מִצָּה, שֶׁהִיא גְלוּי אֱלֻקוֹת. לְכֵן כְּתוּב
 בְּזֵהר (חֶלֶק ב' קַפְגִּי), שֶׁאֲכִילַת מִצָּה זֶה מִיְכָלָא דְמַהִימְנוּתָא,
 מֵאֲכָל שֶׁל אֲמוּנָה, וּמֵאֲכָל שֶׁל רְפוּאָה. וְאוֹמֵר רַבְנּוּ ז"ל
 (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ה'), שֶׁאָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לְחַפֵּשׁ
 וּלְבַקֵּשׁ בְּעֲצֻמוֹ, הֵיכֵן הוּא אוֹחֵז בְּאֲמוּנָה, כִּי כָּל הַמַּחְלוֹת
 וְהַחֲלָאִים רָעִים, שֶׁבָּאִים עַל הָאָדָם, זֶה רַק מִחֲמַת חֲסְרוֹן
 אֲמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים כח, נט): "וְהִפְלָה הַגּוֹי"ה אֶת
 מַכּוֹתָהּ, מִכּוֹת גְּדוּלוֹת וְנֶאֱמָנוֹת, וְחֲלָאִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים",
 מֵהוּ הִלְשׁוֹן 'וְנֶאֱמָנִים'? אֲלֹא שֶׁבָּאִים עַל-יְדֵי חֲסְרוֹן
 אֲמוּנָה; כִּי בְּנֵי-אָדָם סוֹבְלִים סֶבֶל רַב, חֲלִי עֲצָבִים וְכוּ'
 רַק מִחֲמַת חֲסְרוֹן הָאֲמוּנָה. וּמֵהֵיכֵן בָּאָה הַקִּנְיָה
 וְהַשְׁנָאָה? רַק מֵעֲצָבִים הַנוֹבְעִים מֵהַעֲדָר אֲמוּנָה. כִּי כִּיצַד
 יִתְכַּן שְׂיִהוּדֵי שׁוֹנֵא אֶת זוּלָתוֹ, וְיוֹצֵא בְּעֲצָבִים עָלָיו? רַק
 מִחֲסְרוֹן אֲמוּנָה. כִּי אִם הָיָה אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מֵאִתּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וְכֹל יִשְׂרָאֵל חֲבִיבִים לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי הֵם בְּנָיו,

לא היתה שונאה וקנאה, אף בשביל הבחירה והנפיון ברא הקדוש-ברוך-הוא את הס"מ, שכל כחו 'הפרד ומשל', אשר אין מושבה, אין עיר וכפר, שאין שם סמ"ך-מ"ם, שעושה פרודים. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (תקוני זהר, תקון סט), שבערב פסח נשרף הסמ"ך-מ"ם. ולכן הבה נבדק בליל "בדיקת חמץ", אם אין בנו פרודים ופלוגים. ואומרים חכמינו הקדושים (סנהדרין כו:): איזהו שונא? כל שלא דבר עם זולתו שלשה ימים. ומוסיפים ואומרים: לא נחשדו ישראל על כף; כי חכמינו הקדושים לא יכלו לתאר ולשער, שיתכן כדבר הזה שיהודי ישנא יהודי שני, עד כדי שלא ידבר עמו שלשה ימים. והנה אנו רואים, שישנן מפלגות פלג, פלג, ושונאים זה את זה, וישנה גזענות ארוכה בין עדות לעדות, ומה זה צריך להיות?! הלא חכמינו הקדושים אומרים (עדות ח, ז): אין אליהו בא — לא לרחק ולא לקרב, אלא לעשות שלום בעולם. ולכן מה אנו אומרים בשבת הגדול: "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא". לפני הגאולה, הקדוש-ברוך-הוא שולח לנו את אליהו הנביא, ולשם מה? שיעשה שלום בינינו. ולכן הלילה הזה עלינו לקבל על עצמנו לעקר את החמץ, שזה כלל הקנאה והשנאה שיש בין איש לרעהו, באו נקל את העבודה של אליהו הנביא, שלא יצטרך לעבד כל-כף קשה על מנת לעשות שלום בינינו. הבה הלילה

הִזֶּה נִשְׂרַשׁ אֶת הַשְּׂנֵאָה שֵׁשׁ בֵּינֵינוּ, אֲשֶׁר נֹבְעַת מִפְּגַם
הָאֱמוּנָה; כִּי הַמְּאֲמִין הָאֲמִתִּי, שִׂידַע שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא מְחִיָּה וּמְתוּהָ וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָהּ, הוּא
יֹדַע, שֶׁכָּל יְהוּדֵי הוּא בָּנוּ יִתְבָּרֵךְ, וְאִיךְ יְכוּלִים לְשַׁנֵּא אֶת
הַבֵּן שֶׁל הַמֶּלֶךְ? ! וְכַמְּאֵמֵר הַבֶּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ זי"ע:
כְּשִׂאוּהֵבִים אֶת הָאָבָא — אוֹהֵבִים אֶת הַבָּנִים,
וְכִשְׂאוּהֵבִים אֶת הַבָּנִים — אוֹהֵבִים אֶת הָאָבָא. וְלִכֵּן
הַלֵּילָה הִזֶּה הוּא לֵילָה מְיֻחָד, לֵיל "בְּדִיקַת חֶמֶץ", שֶׁאֲנוּ
בוֹדְקִים אֶת הַחֶמֶץ, וְעוֹקְרִים אֶת הַכְּפִירוֹת וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת,
אֶת הָעֲצָבוֹת וְהַדְּכָאוֹן, אֶת הַשְּׂנֵאָה וְהַקְּנָאָה, וּמְקַבְּלִים עַל
עַצְמֵנוּ שְׂנֵהִיָּה בְּשָׁלוֹם עִם כָּל יְהוּדֵי, וְנַעֲזֹר לְכָל אֶחָד.
וְלִכֵּן קִדְּם חֵג הַפֶּסַח יְהוּדִים קְדוֹשִׁים עוֹזְרִים זֶה לְזֶה
בְּמַעוֹת קִמְחָא דְּפֶסְחָא, וּמִי כְּעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד
בְּאֶרֶץ, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵין לוֹ מָה לְהַתְּבַיֵּשׁ עִם עַם
יִשְׂרָאֵל, אֵיזוֹ גְּמִילוֹת חֶסֶד עוֹשִׂים יְהוּדִים זֶה עִם זֶה,
וּבִזְכוּת זֶה כְּלָנוּ כָּבֵר רְאוּיִים לְהַגָּאֵל, וַיִּשְׁלַח לָנוּ
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׂבוֹא יְבוֹא וְלֹא
יֵאָחֵר, וַיִּגְאָלֵנוּ גְּאֻלַּת עוֹלָם, וְנִזְכֶּה לְרֵאוֹת בָּמוֹ עֵינֵינוּ
בְּבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אָמֵן וְאָמֵן !

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטָרַס

חֶמֶץ וּמֵצָה

יְגַלֶּה עֲנִינִים נִפְלְאִים וְסוּדוֹת וּדְרָכִים יְשָׁרִים
מֵהוּ חֶמֶץ וּמֵהוּ מֵצָה.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוּנְנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלְאָ, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפִסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאמְרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְרֶסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁחֵמֵץ וּמִצָּה הֵם שְׂמֻחָה
וְעֲצָבוּת, אָמוּנָה וּכְפִירוֹת, כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְאָכֹל
מִצָּה בְּפֶסַח, עַל־יְדֵי־זֶה מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ
אָמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְהוּא תָּמִיד
שְׂמֵחַ, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְגַרֵשׁ מֵעֲצָמוֹ אֶת הַכְּפִירוֹת
וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת, שְׂמֵשׁם נוֹבְעֵת הָעֲצָבוּת
וְהַמְרִירוֹת וְהַדְּפֹאוֹן.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשעה)

קונטרס

חֶמֶץ וּמִצָּה

א.

חֶמֶץ הוּא פְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת וּמִצָּה זֶה אָמוֹנָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אָנוּ עוֹמְדִים עִתָּה לְפָנַי חַג הַפֶּסַח, חַג הַחֲרוּת, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִזְהִירָנוּ (שְׁמוֹת יב, טו): "שִׁבַּעַת יָמִים שָׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבִתְיֶכֶם, כִּי כָל הָאוֹכֵל מִחֶמֶצַת, וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מֵעַדַת יִשְׂרָאֵל" וְגו'. הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִזְהִירָנוּ לֹא לֶאֱכֹל חֶמֶץ, (שְׁסו): "כָּל מִחֶמֶצַת לֹא תֹאכְלוּ, בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מִצּוֹת"; מָה הָעֲנִין שֶׁל חֶמֶץ, וּמָה הָעֲנִין שֶׁל מִצָּה? חֶמֶץ זֶהוּ עֲנִין שֶׁל חֲמוּץ, מִחֲמִיצִים אֶת הָעֶסֶה, נוֹתְנִים זְמַן שְׂיִכְנֵס בָּהּ רוּחַ וְאֹוִיר וְתִתְפַּח, וְאַחֲרֵכֶּךָ אוֹפִים מִמָּנָה לָחֶם. לֹא-כֵן מִצָּה, צְרִיכִים לַעֲשׂוֹתָהּ בְּזִרְיוֹת עֲצוּמָה, שֶׁלֹּא יִכְנֵס בְּתוֹכָהּ רוּחַ וְלֹא תִתְפַּח, וְתִכְףּ-וּמָיִד אוֹפִים אוֹתָהּ. עַל מָה זֶה מְרַמֵּז? אֵלֶּא אָנוּ יוֹדְעִים,

שִׁפְפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָן, נִקְרָאִים חֲמֵץ,
 חֲמוּץ הַמַּח, שְׂיֵשׁ לְאָדָם קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת, בְּלִבּוֹלִים
 וּתְהִיּוֹת עַל הַנְּהֻגוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, אִיךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא נוֹהֵג עִמוֹ, יֵשׁ לוֹ טְעָנוֹת — לָמָּה הוּא צָרִיךְ לְהִיּוֹת
 עֲנִי? ! לָמָּה צָרִיכִים לַעֲבֹר עָלָיו מִשְׁבָּרִים כְּאֵלוֹ? ! וְכוּ',
 כָּל מִינֵי קִשְׁיוֹת וּמְעָנוֹת שְׁעוֹלוֹת עַל דַּעַת הָאָדָם נֶגְד
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בַּר מִינָן, נֶגְד הַשְּׁגָחַתוֹ הַפְּרָטִית, זֶה
 נִקְרָא חֲמֵץ, חֲמוּץ הַמַּח. אָדָם מִחֲמִיץ אֶת מַחוֹ וְחוֹשֵׁב
 הַרְבֵּה. וּבִאֲמַת אִיךְ זְכִינוּ לְצֵאת מִמִּצְרַיִם? דִּיקָא בְּזִכּוֹת
 הָאֱמוּנָה, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הָאֱמִינוּ בַּמֶּשֶׁה, שְׂזוֹ אֱמוּנַת
 חֲכָמִים; כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, אֲלֵא
 עַל-יְדֵי שְׁלֵמוֹת אֱמוּנַת חֲכָמִים. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-
 מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ז'), שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְאֱמוּנָה, אֲלֵא
 עַל-יְדֵי הַתְּקַרְבוֹת לְצַדִּיקִים, כְּשֶׁאָדָם מְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק,
 הַצַּדִּיק נוֹתֵן לוֹ יַעֲזָה אִיךְ לְצֵאת מִהַצְרוֹת וְהַבְּעִיּוֹת שְׁלוֹ,
 אִיךְ לְהַחֲלִץ מִחֲמוּץ הַמַּחֲזִין שְׁלוֹ, שְׂמַחֲמִיץ מַחוֹ מִפְּאֵת
 הַקִּשְׁיוֹת וְהַסְּפָקוֹת — מִדּוּעַ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה
 לִי כְּזֹאת? ! וְלָמָּה עוֹבֵר עָלַי כְּזֹאת? ! וְכַדּוּמָה. וְזוֹ
 נִקְרָאת אֲכִילַת מִצָּה, שְׂפָתוֹב בְּזִהַר: מִצָּה זֶה מִיכְלָא
 דְּמַהִימְנוּתָא. לָמָּה אָנוּ אוֹכְלִים מִצָּה? כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא צָוָה אוֹתָנוּ לְאֲכָלָהּ. וְאָנוּ צָרִיכִים לְרְאוֹת לְהַתְּחַזֵּק
 רַק בְּאֱמוּנָה בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲשֶׁר הִיא צָרִיכָה
 לְהִיּוֹת בְּלֵי שׁוּם שְׂכָל וְדַעַת כָּלָל; כִּי בְּרַגַע שְׂיֵשׁ לְאָדָם

שְׁכַל וְדַעַת, זֶה כָּבֵר אֵינוֹ נִקְרָא אֲמוּנָה. שְׁלֵמוֹת הָאֲמוּנָה, שְׂאֵנִי מִסֵּלֶק אֶת הַדַּעַת וְהַחֲכָמָה שְׁלִי לְגַמְרִי, וּמֵאֲמִין בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁמִנְהִיג עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחַה פְּרֻטִית, וְדָבָר גְּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מַעֲצָמוֹ, אֲלֵא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, וְאִין דָּבָר שֶׁלֹּא תִהְיֶה בְּזֶה הַשְׁגָּחַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ. אָנוּ נִקְלָעִים לְבַעֲיוֹת יוֹם יוֹם, בְּנֵי-אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁהַכֹּל מִתְנַהֵל סִתָּם כֶּף טָבַע, מִקְרָה וּמְזוֹל, וְכֹל דְּאֵלִים גָּבֵר, מִי שִׁיּוֹתֵר חֲזֹק מְזוֹלָתוֹ — הוּא הַמַּצְלִיחַ, וּמִזֶּה בָּא, שְׁבַנֵי-אָדָם כָּל-כָּף שְׁבוּרִים, וּבִפְרֻט עֲנִיִּים, הַחוֹשְׁבִים שֶׁלְּעוֹלָם יִהְיוּ עֲנִיִּים, וְאִף פַּעַם לֹא יֵצְאוּ מֵעֲנִיּוּתָם, אוֹ אָדָם נִקְלָע לְבַעֲיוֹת כְּסָפִיּוֹת, אוֹ מִסְתַּבֵּךְ בְּסִבּוּכִים, וְחוֹשֵׁב שֶׁזֶהוּ זֶה, מָר גּוֹרְלִי, וּבְזֶה נִגְמָר הַכֹּל, וְיֹושֵׁב שְׁבוּר, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצַדֵּק וּבִמְשֻׁפָּט. וְאִם אָדָם יַחְזֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְיַחְדִּיר בַּעֲצָמוֹ אֶמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, בּוֹ בְּרַגַע מְשֻׁנָּה אֶת הַכֹּל, וְשׁוֹבֵר אֶת הַטָּבַע, כִּי גַם הַטָּבַע גִּימְטְרִיָּה אֱלֹקִיִּים, הֵינּוּ אֵין מְשֻׁג כְּזֶה טָבַע, יֵשׁ רַק אֱלֹקוֹת בְּכֹל פְּרֻט מִפְּרֻטֵי הַבְּרִיאָה. וְזוֹ נִקְרָאת מְצָה. וְלִכֵּן בְּעֵת שִׁצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם, הִזְהִירָנוּ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְאֹד, שֶׁלֹּא נֹאכַל חֲמֵץ, שֶׁזֶה מֵאֲכָל שֶׁל חֲמוּץ הַמַּחִין, שֶׁמִּחְמִיצִים אֶת הַמַּח בְּקִשְׁיוֹת וּבְסִפְקוֹת, אֲלֵא עֲלִינוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְעַקֵּר הָאֲמוּנָה —

על-ידי שאדם מרגיל עצמו לדבר אליו יתברך, כי לא ידבר אדם אליו יתברך, אלא אם-כן יש בו אמונה, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב), כי המאמין האמתי, שמאמין שמלא כל הארץ כבודו, תמיד ידבר אל הקדוש-ברוך-הוא, תמיד ישיח ויספר כל אשר עם לבבו אליו יתברך, וזה בנין האמונה. וכך יצאו עם ישראל מצרים; כי בשעה שעבר עליהם מה שעבר — צרות ויסורים, מרירות והרפתקאות, מה עשו? (שמות ב, כג): "ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה, וישמע אלקים את נאקתם, ויזכר אלקים את בריתו, את אברהם, את יצחק ואת יעקב" וגו'. הקדוש-ברוך-הוא אוהב תפלה, כשעוברים על יהודי משברים וגלים, ובא אל הקדוש-ברוך-הוא, ומספר לפניו כל אשר כואב לו, אינו זז משם עד שרואה ישועה. ואם אורך זמן שמתפלל, ועדין אינו רואה שום ישועה, אומרים חכמינו הקדושים (תהלים כז, יד): "קנה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקנה אל ה'"; אם ראה אדם שתפלתו אינה מתקבלת, שלא יתיאש, ויחזור ויתפלל שוב, כי סוף כל סוף יראה ישועה. וכן אומרים חכמינו הקדושים (יומא כט.): למה נמשלה תפלתן של צדיקים כאילת? מה אילת זו כל זמן שמגדלת קרניה מפצילות, אף צדיקים, כל זמן

שְׁמֵרְבִים בַּתְּפִלָּה — תְּפִלָּתָן נִשְׁמַעַת. הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוא רוֹצֵה לְשַׁמֵּעַ קוֹלְנוּ, וְלִכְן שָׁלַח אוֹתָנוּ לְזֶה הָעוֹלָם,
הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי, סוּף כָּל סוּף עִם יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים
וְטְהוֹרִים, וְנִקְרָאִים בָּנִים לְמָקוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יד,
א): "בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה" הַאֲלֵקִיכֶם", נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל חֲצִבּוּ
מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוא לָקַח נִשְׁמָה
מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וְהוֹרִידָה אֶל הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי
הַזֶּה, הַמָּלֵא הַסִּתְרוֹת וְהַעֲלָמוֹת, וְעַקֵּר הַתְּכָלִית
שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוא שָׁלַח אֶת הַנִּשְׁמָה לְזֶה הָעוֹלָם —
כְּדִי שְׂיִכִּיר הָאָדָם פֶּה אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוא בְּעֵת הָעֵלֶם
הַזֶּה הַנִּקְרָא גְלוֹת, בְּעֵת הַהִסְתָּרָה וְהַחֲשֵׁךְ, שְׂיֵאִיר אֶת
הָאוֹר שֶׁל הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם. וְלִכְן אוֹמְרִים
חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (פְּנִיחֻמָּא נְשֵׂא ג'): מִיּוֹם שֶׁבָּרָא הַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוא עוֹלָמוֹ, נִתְאַוָּה שְׂיִהְיֶה לוֹ דִּירָה בַּתְּחִתּוֹנִים.
הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוא רוֹצֵה לְגוֹר בֵּינֵינוּ, רוֹצֵה שְׂנַכְיָרוֹ,
שְׂנִרְאָה אוֹתוֹ מְכַל פֶּרֶט מְפָרְטִי הַבְּרִיאָה. וְזֶה זוֹכִים
עַל-יְדֵי שְׁלֵמוֹת הָאָמוּנָה, כְּשִׂיהוּדֵי חֲזַק בְּאָמוּנָה
בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוא, וְיִוְדַע אֲשֶׁר אֵין טָבַע, מְקַרָּה וּמְזַל,
אֵלֶּא הַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל, אֲזִי פּוֹתַח פִּי
וּמְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ. וְזוֹ הִיְתָה הַגְּאֻלָּה בְּעֵת יְצִיאַת
מִצְרַיִם, וְזוֹ תִהְיֶה הַגְּאֻלָּה שְׂאָנוּ מְחַכִּים וּמְצַפִּים וּמְקוּיִם
אֵלֶיָּה בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְלִכְן אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵר ז'),

חלק א', סימן ז'), שכל הגלות זה רק מחמת חסרון אמונה, כי אם הייתה לאדם אמונה בהקדוש-ברוך-הוא, שמלא כל הארץ כבודו, אז לא היה שיק בכלל הענין של גלות. הקדוש-ברוך-הוא נמצא פה אתנו, עמנו ואצלנו, בתוך הצרות והיסורים שלנו עלינו למצא אותו? תברך, אלא שאדם אינו מסגל לזה, ברגע שעוברים עליו צרות ויסורים, זה נקרא חמץ, חמוץ המחין, מחו מתחיל להחמיץ עם מחשבות זרות והרהורים רעים, ויש לו קשיות וספקות על הבורא ותברך שמו — היפתן שעובר עלי מה שעובר?! ולמה לפלוני יש ולי אין?! וישאר מיני מחשבות מינות. עד שישנם כאלו, אשר מרב בלבול דעתם, נופלים בכפירות עמקה, רחמנא לישזבן. ועקר הגאלה הייתה — על-ידי אמונה. כמו שאומרים חכמינו הקדושים (ילקוט הושע תקיט): את מוצא שאין הגליות מתכנסות אלא בשכר אמונה, וכן אתה מוצא, שלא נגאלו אבותינו ממצרים אלא בזכות האמונה, אף אברהם לא ירש העולם הזה והעולם הבא אלא בזכות האמונה שהאמין. ולכן אמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן לג): אצל בני-אדם אמונה זה דבר קטן, אבל אצלי האמונה זה דבר גדול, ועקר האמונה זה בתמימות ובפשיטות, כמו שהנשים והילדים מאמינים, בלי שום חכמות. וזה מאד מאד חשוב בעיני הקדוש-ברוך-הוא — כשיהודי מאמין בבורא ותברך שמו,

שֶהַכֵּל בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִית, וְכָל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו, הוּא בָּא
 רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, אָדָם זֶה יוֹצֵא מִחֲמֵץ, מִחֲמוּץ הַמַּחִין,
 וְזוּכָה לְמִצָּה, שְׁזֵה גְלוּי הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וְלִכְן
 מִצָּה נִקְרָאת מִיכְלָא דְרַפּוּאָה, כִּי אֵין עוֹד רַפּוּאָה לְאָדָם
 כְּמוֹ הָאֲמוּנָה. וְלִכְן אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב',
 סִימָן ה'), שֶׁכֵּל הַמַּחְלוֹת וְהַחֲלָאִים רְעִים שְׂאָדָם סוּבֵל, זֶה
 רַק מִחֲמַת חֶסְרוֹן אֲמוּנָה. אָנוּ רוֹאִים בְּנֵי-אָדָם מְלֵאֵי
 עֲצָבִים, כָּל דְּבַר מְכַעֲסִם, אֲשֶׁר זוּ מִמֶּשׁ מַחְלָה, וְכָל
 הַמַּחְלוֹת כְּלוּלוֹת מְעַצְבִּים, אֶחָד שְׂרוּי בְּמַרָה שְׁחוּרָה,
 וְתָמִיד בְּדַפְאוֹן, שְׁזֵה נוֹבֵעַ מְעַצְבִּים, אֶחָד כְּעֶסֶן,
 שְׂמַתְרָגוּז עַל כָּל דְּבַר כְּרוּצַח מִמֶּשׁ, אֲשֶׁר אֵין זֹאת אֶלָּא
 מִפְּאֵת עֲצָבִים. אֶחָד מִתְאַוֶּה לְכָל מִינֵי תְאוּוֹת רְעוֹת,
 אֲשֶׁר זֶה נוֹבֵעַ מְעַצְבִּים. וְאֵי אֶפְשָׁר לְצֵאת מִכָּל הַמַּחְלוֹת
 הָאֵלוּ, אֶלָּא עַל-יְדֵי אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאָדָם
 חֲזוּק בְּאֲמוּנָה בְּבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ, אָז הוּא נִרְפָּא מִכָּל
 הַחֲלָאִים רְעִים. וְלִכְן כָּתוּב (דְּבָרִים כח, נט): "וְהַפְּלֵא הַיְיָ"ה
 אֶת מַכּוֹתַי מַכּוֹת גְּדוּלוֹת וְנֶאֱמָנוֹת, וְחֲלָאִים רְעִים
 וְנֶאֱמָנִים", מַה זֶה וְנֶאֱמָנִים? אֶלָּא כָּל הַמַּחְלוֹת שְׂבָאוֹת
 לְאָדָם הֵן רַק מִחֲמַת פָּגַם אֲמוּנָה, כִּי עַל-יְדֵי נְפִילַת
 הָאֲמוּנָה בָּאוֹת מַכּוֹת נְפִלְאוֹת. וְלִכְן כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ
 בְּמִצְרַיִם סָבְלוּ שָׁם סָבַל מִהַמְצָרִים, שָׁהֵם הָיוּ הָאֲמָה
 הַכִּי מְזוּהָמַת בְּעוֹלָם, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (תְּנַא דְּבֵי אֵלֵיהּ רַבָּה ז'):
 אֵין לָךְ אֲמָה בְּעוֹלָם שְׁהִיתָה שְׂטוּפָה בְּדַבְרִים מְכַעֲרִים,

וְחֲשׂוּדָה בְּכַשְׁפִּים וּבְזִמָּה וּבְכָל מַעֲשֵׂים רָעִים — אֲלֹא
 הַמְצָרִים בְּלֶבֶד, לְפִיכֹךְ בָּא לָהֶם לְמַצְרִים תִּקְלָה עַל יָדָם
 שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְלִכֵּן אִם אָנוּ רוֹצִים לְהַגְאֵל בְּגֵאֻלָּה שְׁלֵמָה,
 לְצֵאת מִצְרוּתֵינוּ בְּכֻלְיֹת וּבְפִרְטוּיֹת, אֲשֶׁר עַל כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ עוֹבֵר מֵה שְׁעוֹבֵר — מִשְׁבְּרִים וְגִלְמִים,
 צָרוֹת וְיִסּוּרִים, עֲגָמַת נַפֶּשׁ, חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת, כָּל אֶחָד
 כְּפִי בְּחִינָתוֹ וְעֲנִיָּנוֹ, וְאִיךְ הוּא יְכוּל לְהַפְטִיר מִצְרוּתוֹ?
 עַל-יָדֵי שְׂאוּכַל מִצָּה, שְׂזָה מֵאֲכֹל שֶׁל אֲמוּנָה, מֵאֲכֹל שֶׁל
 רְפוּאָה, אֵין עוֹד רְפוּאָה לְאָדָם כְּמוֹ אֲמוּנָה, הָאֲמוּנָה
 מְרַפֶּאת אֶת הָאָדָם. כְּשֵׁישׁ לִיהוּדֵי אֲמוּנָה בְּבוּרָא יִתְבַּרֵּךְ
 שְׁמוֹ, כָּל חֲזִיו חַיִּים אַחֲרִים לְגַמְרֵי. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל
 (שיחות-הַר"ן, סימן לב): מִי שֶׁאֵין לוֹ אֲמוּנָה, חֲזִיו אֵינָם חַיִּים.
 כִּי בְּשַׁעַה שְׁעוֹבֶרֶת עָלָיו אֵיזוֹ צָרָה, אֵין לוֹ לְמִי לְפָנוֹת.
 הוּא מְסֻתָּבֵב נַע וְנָד, הוֹלֵךְ לְרוּפֵא זָה, לְפִסִּיכוֹלוֹג זָה,
 אֶל פְּלוֹנִי, אֶל אֲלֵמוּנִי, וְכָל אֶחָד נוֹתֵן לוֹ עֲצוֹת אַחֲרוֹת,
 וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. אֲבָל כְּשֵׁיִהוּדֵי חֲזַק בְּאֲמוּנָה
 בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְיוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ רַק הַבוּרָא יִתְבַּרֵּךְ
 שְׁמוֹ, אֲזַי כָּל חֲזִיו חַיִּים אַחֲרִים לְגַמְרֵי, וְיוֹדֵעַ לְהִיכָן
 לְבָרַח — רַק אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא אֶל בְּשָׂר וָדָם,
 כִּי בְּשָׂר וָדָם אֵינוֹ יְכוּל לְעֲזֹרוֹ, וְעַלֹּל לְקַלְקַל יוֹתֵר
 מִלְּהוֹעֵיל, וְאוֹי לְאָדָם שֶׁשָּׂם בְּטַחֲוֹנוֹ בְּבָשָׂר וָדָם, אֲשֶׁר
 אֲזַי יִנְחַל אַכְזָבוֹת בְּחַיִּים. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוֹהַר"ן,
 חֶלֶק ב', סימן ז'): בֵּן אָדָם שֶׁאֵין לוֹ אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-

הוא, הוא חֵיהּ בצורת אָדָם, כִּי לֹא יִמְלֹט אָדָם שְׁמֵאֲמִין
 בְּבוּרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שְׂיִזִיק אֶת הַזּוּלָּת, כִּי מֵהֵיכָן בָּא
 שְׂאֵדָם גּוֹרֵם הַזְּקוּת לְזוּלָּתוֹ? בְּרָגַע שָׂאִין לוֹ אֲמוּנָה, וְבוֹ
 בְּרָגַע הוּא פְּרוּצָח, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. אֲשֶׁר לְזֹאת אָנוּ
 עֹדִים, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, שְׁהַעֲרַב־רַב עָקְרוּ אֶת הָאֲמוּנָה
 מֵעַם יִשְׂרָאֵל, וְאֵל מַה הַגִּיעַ הַנְּעֵר? לְאֵלִימוּת, סַמִּים
 וְגִזְלֵי, שְׁחוּמָסִים, גּוֹנְבִים וְגוֹזְלִים, וְהַכֵּל בָּא רַק מִחֲמַת
 שָׂאִין אֲמוּנָה, וְאִזּוֹ מְרִים מְאֹד הַחַיִּים, לֹא־כֵן אִם
 מַחֲדִירִים אֲמוּנָה בִּילְדִים כְּשֶׁהֵם עֹדִין קִטְנִים, וּמוֹסְרִים
 לָהֶם אֶת הַמָּסֹר הַזֶּה, שָׂאִין לָהֶם עַל מִי לְהַשְׁעִן, אֲלֹא
 עַל אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים, שְׁזֵה הַמָּסֹר שְׂאֵנוּ צְרִיכִים לְמָסֹר
 לִילְדֵינוּ, עַל־יְדֵי־זֶה נִזְכָּה לְהַקִּים דּוֹרוֹת יְהוּדִים יִשְׂרָיִם,
 יְהוּדִים צְדִיקִים, יְהוּדִים תְּמִימִים, יְהוּדִים הַמְּשִׁיכִים
 אֶת הַמָּסֹרֶת, וְזוֹ הַגְּאֻלָּה הַפְּרָטִית שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד,
 וְכַשְׁמַגִּיעַ חַג הַפֶּסַח, חַג הַחֲרוּת, וְאָדָם אוֹכֵל רַק מַצָּה,
 שְׁזוֹ אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וּמִתְפַּלֵּל רַק לְפָנָיו
 יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִגְאָל מִכָּל צְרוּתָיו. וְכֵן יִהְיֶה
 בְּכָל־לַיִת הָעוֹלָם, כְּשֶׁנִּחְדָּר בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הָאֲמוּנָה
 בְּרַבּוֹן כָּל עוֹלָמִים, לִידַע שָׂאִין דְּבַר כְּזֶה "כַּחֲסִי וְעֵצִים יְדֵי
 עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה", אֲמוֹת הָעוֹלָם הַרְבֵּה יוֹתֵר
 חֲזָקוֹת וְגִבּוֹרוֹת וְעֲשִׂירוֹת מֵאֲתָנוּ, יֵשׁ לָהֶם נֶשֶׁק מְשַׁכְּלֵל
 בְּהַרְבֵּה מֵאֲתָנוּ, אֲלֹא מַה כַּחַם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל? אֲמוּנָה,
 שְׁזוֹ תְּפִלָּה, וְלָכֵן אוֹמְרִים חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מִדְרַשׁ תְּהִלִּים

קמח): אין כחם של ישראל אלא בפיהם, כי פיהם של ישראל חרבם; מהי החרב של עם ישראל? הפה שלהם, שמבקשים את הקדוש-ברוך-הוא על כל פרט ופרט, וזו תהיה הגאלה. ולכן כמו שהיה במצרים, שעם ישראל היו בגלות גדולה מאד, ועקר הגלות היה גלות הדעת, שאומר האר"י ז"ל, שלא הכירו את הקדוש-ברוך-הוא, וברגע שבא משה רבנו, והחדיר בעם ישראל את האמונה הפשוטה, וגלה להם (דברים ד): "אתה הראת לדעת, כי הוי"ה הוא אלקים, אין עוד מלבדו", ויקא על-ידי-זה נעשה פה-סח, שהחלו לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, ועל-ידי-זה נגאלו מכל צרותיהם, וזו היתה הגאלה. ולכן אנו אוכלים בימי הפסח מצות — לבנות לנו את האמונה, "שבעת ימים מצות תאכלו", וכן לצאת מכל ההרהורים רעים ומכל הקשיות והספקות שיש בנו, שזה חמוץ המח, ובשכר שנאכל רק מצה ונתחזק באמונה, נזכה להגאל מהחמץ, שהוא חמוץ המחין.

ב.

חֶמֶץ הוּא עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת וְדִכְאוֹן, וּמִצָּה זֶה שְׂמִיחָה וְתִקְוָה
וּבִטְחוֹן בּוֹ יִתְבָּרֵךְ

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! מָה אָנוּ רוֹאִים שְׂמֵיכָא
הַכְּפִירוֹת וְהָאֶפִיקוֹרְסוֹת שֶׁנִּקְרְאוֹת חֶמֶץ? עֲצָבוֹת,
מְרִירוֹת וְדִכְאוֹן! בְּנֵי-אָדָם מְסִתּוּבְבִים כָּל-כֶּף שְׂבוּרִים,
אֵינָם יוֹדְעִים מָה יֵלֵד יוֹם. וּבְאֵמֶת אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל
(לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן כ"ד): מִצָּה גְדוֹלָה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה
תָּמִיד, וְזֶה מֵהָעֲבוֹדוֹת הַכִּי קָשׁוֹת לְבַר יִשְׂרָאֵל —
לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה; כִּי טֵבֵעַ הָאָדָם שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֵר הָעֲצָבוֹת.
וּמַהִי הָעֲצָבוֹת? חֶמֶץ, חֲמוּץ הַמַּח, לְחֶשֶׁב הַרְבֵּה —
מָה הָיָה עִמִּי, מָה הָעֶבֶר שְׁלִי, וּמַה הַהֲוָה שְׁלִי, כִּי־צַד
עוֹבֵר עָלַי עֲכָשׁוּ, מָה אָנִי סוֹבֵל?! וְכֵן חוֹשֵׁב מֵהָעֵתִיד:
מָה יִהְיֶה וְאֵיךְ יִהְיֶה?! אֵיךְ אֶסְתַּדֵּר?! זֶה נִקְרָא חֶמֶץ,
חֲמוּץ הַמַּחִין, שֶׁחוֹשֵׁב יֵתֵר עַל הַמַּדָּה, מָה הָיָה, מָה
עֲכָשׁוּ וּמַה יִהְיֶה, וְזֶה עֵקֶר הַחֶמֶץ, שֶׁמְחַדִּיר בְּאָדָם מְרָה
שְׁחוּרָה, וְשׁוֹבֵר אֶת עֲצָמוֹ, וְשׁוֹנֵא אֶת עֲצָמוֹ. וּבְאֵמֶת זֶה
הָיָה עֵקֶר גְּלוּת מִצְרַיִם, וְזוֹ הַגְּלוּת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.
כִּי חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים אוֹמְרִים (פְּסָחִים קט"ז): בְּכָל דּוֹר וְדוֹר
חָיָב אָדָם לְרַאֲוֹת עֲצָמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יוֹצֵא מִמִּצְרַיִם; אָדָם
צָרִיךְ לְהִרְגִישׁ כְּאִלּוּ הוּא יוֹצֵא בְּכָל יוֹם וְיוֹם, בְּכָל שָׁעָה
וְשָׁעָה מִמִּצְרַיִם, וּבְעֵבוֹר זֶה נִצְטַוֵּינוּ לומר קְרִיאַת שְׁמַע

בבקר ובִּעֶרְב, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמְנוּ אֲמוּנָה חֲזָקָה עַל כָּל הַיּוֹם, וְאֲמוּנָה אֵיתָנָה עַל כָּל הַלַּיְלָה. וּבַתּוֹךְ קְרִיאַת שְׁמַע שְׁזָה גְלוּי הָאֲמוּנָה, הַמַּחִין, אָנוּ מְזַכִּירִים יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְאֵיזָה קֶשֶׁר יֵשׁ בֵּין מִצְרַיִם לְאֲמוּנָה? אֵלָּא בְּמִצְרַיִם הָיִינוּ מְשַׁעֲבָדִים לְפָרְעָה בְּעִבּוּדָה קָשָׁה, הָיִינוּ בְּגָלוּת גְּדוּלָה, הָיִינוּ עֲצוּבִים, שְׁבוּרִים וְרֻצוּצִים, וּבְרָגַע שְׁמֵשָׁה רַבְּנוּ הִחְדִּיר בְּנוֹ אֲמוּנָה בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שְׁזוֹ שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת, שְׁאָדָם מְבַטֵּל עֲצֻמוֹ לְגַמְרֵי אֵל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה הַכְּנִיס בְּנוֹ שְׁמִחָה. וְלָכֵן בָּעֵת הַגְּאֻלָּה נֶאֱמַר (יִשְׁעִיָּה נה, יב): "כִּי בְשִׂמְחָה תֵצְאוּ", אֵיךְ יוֹצְאִים מִהַגְּלוּת? רַק עַל-יְדֵי שְׁמִחָה. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! אִם רְצוֹנְכֶם לְצֵאת מִצְרוּתֵיכֶם, הִהְכַּרְח לָכֶם לְהַגִּיעַ אֶל מִדַּת הַשְּׂמִחָה. כִּי הַשְּׂמִחָה הִיא הַגְּאֻלָּה. וְזֶה סוּד הַמִּצָּה; מִצָּה זֶה שְׂמִחָה, שְׁאָדָם שְׂמַח בְּזֶה שְׁזוֹכָה לְקַיֵּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אֵין שְׂמִחָה גְּדוּלָה מִזֵּו שְׁאָדָם מְקַיֵּם מִצְוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי סוּף כָּל סוּף מַה יִּשְׁאַר מֵאֲתָנוּ? רַק אֵלוֹ הַמִּצְוֹת שְׁאָנוּ זוֹכִים לְקַיֵּם בְּכָל יוֹם וַיּוֹם. וְלָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה לַד, סִימָן ט'): לְמַדְתָּךְ תּוֹרָה דְרַף אֶרֶץ, כְּשִׂיָּהּ אָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה, יְהִי עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בְּלֵב שְׂמַח; יְהוּדֵי הַמְּקַיֵּם מִצְוָה, יַעֲשֶׂנָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וּבְפֶרֶט בֵּימֵי פְּסַח הַקְּדוֹשִׁים, שְׁזֵהוּ חַג הַחֲרוּת, שְׁאָנוּ הוֹלְכִים לְקַיֵּם מִצְוֹת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, רְצוֹן הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, לְאָכֵל רַק מִצָּה, עָלֵינוּ רַק לְשִׂמְחָה,

וּבְזֶה שָׁאֲנוּ יַגְעִים וְטוֹרְחִים בְּיָמִים אֵלּוּ לְנִקּוֹת אֶת הַבֵּית
 מִהַחֶמֶץ — נִזְכָּה לְהַגְאֵל. וּמֵהוּ הַחֶמֶץ? הָעֲצָבוֹת
 וְהַדְּפֹאֹן שֶׁלֹּא יָבִיא לְשׁוֹם דָּבָר, תִּתְּבוֹנְנוּ עַל יוֹם
 הָאֶתְמוֹל, שֶׁהִסְתַּבְּבַתֶּם בְּדִפְאוֹן פְּנִימִי, בְּדַכְדוּךְ הַנֶּפֶשׁ,
 הֲאֵם זֶה עֶזֶר לָכֶם? הֲלֹא נִסְתַּבְּכְתֶּם יוֹתֵר וְיוֹתֵר. הֵן אֲמַת
 שֶׁהֵיְתָה לָכֶם סִבָּה טוֹבָה לָמָּה לְהִיּוֹת אֶתְמוֹל בְּעֲצָבוֹת,
 וּבְמִרְרוֹת, כִּי עָבַר עֲלֵיכֶם אִיזָה מִשְׁבֵּר, אָבֵל הֲאֵם זֶה
 עֶזֶר לָכֶם? לָאוּ כְּלוּם. אוּ הֵייתֶם שְׁלֹשׁוֹם בְּעֲצָב
 וּבְדַכְדוּךְ, הֲאֵם הוֹעִיל לָכֶם בְּמִשְׁהוּ? לָאוּ. וְעַל-כֵּן רְאוּ
 לְעַקֵּר מִכֶּם אֶת הָעֲצָבוֹן וְהַדְּפֹאֹן, שֶׁהוּא הוּא הַחֶמֶץ
 שֶׁמְחַמֵּץ אֶת הַמַּחַ שֶׁל הָאָדָם, שֶׁחֹשֵׁב הַרְבֵּה יוֹתֵר
 מִדְּאִי — מָה הָיָה עִמִּי אֶתְמוֹל, שְׁלֹשׁוֹם, שָׁבוּעַ שֶׁעָבַר,
 לְפָנֵי חֹדֶשׁ, לְפָנֵי שָׁנָה, עַד שְׁרוּאִים בְּגִי-אָדָם, שְׁאִינֶם
 שׁוֹכְחִים מָה הָיָה עִמָּהֶם בְּעָבֵר, וְכָל-כֶּף שְׁבוּרִים
 וּרְצוּצִים, וַיֵּשׁ לָהֶם רִגְשׁוֹת אֲשֶׁמָּה, שֶׁכָּל זֶה חֶמֶץ,
 שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִזְהִירָנוּ: אַל תַּחְמִיץ אֶת הַמַּחַ
 שְׁלֶךְ, אַל תֹּאכַל חֶמֶץ, תִּתְחִיל הַתְּחִלָּה תִּדְשָׁה. עַכְשָׁו
 אָנוּ יוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם, בָּאוּ וַיִּנְקֶה אֶת הַחֶמֶץ, אֶת
 הָעֲצָבוֹת שֶׁחִדְרָה לְלִבֵּנוּ, הִבָּה נִתְחִיל לְהַכִּין עֲצָמֵנוּ
 לְקַבֵּל אֶת הַמַּחֲיִן שֶׁל פֶּסַח, שְׁזוֹ הַשְּׂמִחָה, שֶׁאָדָם צָרִיךְ
 לְשִׂמְחָה מְאֹד, וְאֵין עוֹד שְׂמִחָה כְּשִׂמְחַת הָאֱמוּנָה,
 כְּשִׂמְחַת הַמִּצְוֹת, כִּי בְּאֲמַת אוֹמְרִים תַּחְמִינֵנוּ הַקְּדוּשִׁים
 (סוּטָה ג:): כְּשִׂיְהוּדֵי עוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת בְּעוֹלָם הַזֶּה,

מְקַדְמָתוֹ וְהוֹלֶכֶת לְפָנָיו לְעוֹלָם הֶבֱא; כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שִׁיְהוּדֵי מְקִיִּים בְּזֶה הָעוֹלָם, הִיא מְלֵוָה אוֹתוֹ לְנֹצֶחַ. וְלִכֵּן עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַרְבֵּה בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם, וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (קְדוּשֵׁין לֹט): כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, מִיִּטְיָבִין עִמּוֹ וְנוֹחַל אֶת הָאָרֶץ; וּבִפְרָט עֲכָשׁוּ בְּחַג הַחֲרוּת, בְּעֵת שֶׁנֶּאֱכַל מִצָּה, בְּכֹל לְעִיסָה וְלְעִיסָה עָלֵינוּ לְשִׂמְחָה מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר אָנוּ עוֹשִׂים אֶת רְצוֹן הַבוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְכֵן כְּשִׁיְהוּדֵי זוֹכֵה לְשִׂמְחָה עִם הַשַּׁבָּת, זֶה מְבִיא לוֹ עֲשִׂירוֹת, כְּמֵאמָרָם ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה א', סִימָן יא): "בְּרַכַּת ה' הִיא תַעֲשִׂיר" — זֶה הַשַּׁבָּת; לָמָּה עוֹבְרֶת עַל הָאָדָם עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת? מִפְּנֵי שֶׁאֵינוּ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת, בֵּר מִיָּנֵן. הַכֶּסֶף שֶׁמְרוּיַח אֵין בּוֹ בְּרַכָּה, אִם אֵינוּ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת. וְאִף שֶׁאָדָם אוֹמֵר, שֶׁהוּא שׁוֹמֵר שַׁבָּת וְעַדִּין הוּא עֲנִי, סִימָן שֶׁאֵינוּ שִׂמְחָה עִם הַשַּׁבָּת, כִּי עָקַר שְׁמִירַת שַׁבָּת — כְּשֶׁאָדָם שִׂמְחָה עִם הַשַּׁבָּת. כְּמוֹ-כֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (שְׁמוֹת יב, יז): "וְשִׂמְרֶתֶם אֶת הַמִּצְוֹת", אֵל תִּקְרִי מִצְוֹת אֵלָּא מִצְוֹת, שֶׁצָּרִיכִים לְשִׁמּוֹר עַל כָּל הַמִּצְוֹת לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה. וּמִי כְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאָרֶץ, שֶׁאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (בְּרֵכּוֹת נז): אֲפֹלוּ רִיקְנִין שֶׁבֶךָ מְלֵאִים מִצְוֹת כְּרֵמוֹן; וְזוֹ הַשִּׂמְחָה שֶׁלָּנוּ שֶׁעָלֵינוּ לְשִׂמְחָה, וּבִפְרָט בְּיָמֵים אֵלוּ, שֶׁאֵנוּ מְכִינִים עַצְמָנוּ לְכַבוֹד חַג הַחֲגִים, חַג הַחֲרוּת, מְנַקִּים אֶת הַבַּיִת מֵהַחֲמֵץ, לֹא

נשפח שעלינו לנקות את לבבנו, את ביתנו מהעצבות והדכאון, להפסיק להתעצבן, לחדל להיות מדכאים בדכאון פנימי, בעצבות ובמרה שחורה, אשר זה לא יעזר לנו. הבה נקבל על עצמנו עכשו להיות רק בשמחה, שאומרים חכמינו הקדושים (פנחומא שמיני ב'): אין השמחה ממתנת לאדם, לא כל מי ששמח היום שמח למחר; ולכן עקר גאלת מצרים הייתה השמחה של עם ישראל, שפל-כף שמחו כל הלילה, וחכו לצאת ממצרים, אכלו את קרבן פסח, את המצות בשמחה עצומה, וכך יצאו ממצרים. "וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מכה ז, טו), כף יהיה בעת הגאלה השלמה, שאנו מקוים ומצפים בכל יום, בכל שעה ורגע להגאל — רק על-ידי השמחה, כי בזה שאדם שמח, הוא נדבק באין סוף ברוך הוא, כי אצל הקדוש-ברוך-הוא אין עצבות ומרירות, אין משג בזה, כי "עז וחדנה במקומו" (דברי-הימים-א' כז), אצלו יתברך שורה רק השמחה. ולכן כשיהודי חזק בשמחה, בזה מראה שהוא דבוק בו יתברך. אבל מספן, אם אדם עצוב, שבור, הוא מראה שאין לו אמונה בהקדוש-ברוך-הוא, והוא רחוק ממנו יתברך. ולכן עלינו עתה בימים אלו שאנו ממרקים את החמץ, עלינו לזכר לנקות את העצבות והמרירות, אשר לא יעזרו לנו, רק יסבכו אותנו יותר ויותר, ועלינו להכין עצמנו לאכל

מצה, שזו השמחה העצומה — לקיים רצונו יתברך, ועל-ידי-זה נגאל.

ג.

חמץ הוא מחלקת ומריבות, שנאה וקנאה, ומצה זה שלום ואהבה ואחדות

בני ובנותי היקרים! אם נתבונן היטב מה קורה עתה בעולם, מדוע יש סבל כל-כף גדול? הכל רק מחמת הקנאה והשנאה, שאחד מקנא בזולת. רחמנא לצלן, בני-אדם נהרסים לגמרי, ולמה? רק מחמת קנאה. חכמינו הקדושים אומרים (שבת קנב:): כל מי שיש לו קנאה בלבו, עצמותיו מרקיבים; וזה עוד בחיים חיותו. רואים בני-אדם שאוכלים עצמם מרב קנאה שמקנאים בזולתם, כי חושבים שלזולתם יש יותר מהם, אשר באמת זו טעות, כי דבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון. ואומרים חכמינו הקדושים (יומא לח): בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך, אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת במלכות חברתה אפלו כמלא נימא; אחד לא יכול לנגע בשני בלי רשותו יתברך. אז מה אתה אוכל את עצמך?! מה אתה מקנא בזולת?! הן אמת שפתחת חנות, ובדיוק ממולך פתח שכן אותו

נַעֲשֶׂה אֶצֶל אַחֵר, אֲשֶׁר רָע וְמָר אֶצְלוֹ, וְלֹא כְּפִי שְׂאֵתָה חוֹשֵׁב. וְהִנֵּה הַקִּנְיָה הוֹרֶסֶת אֶת הָאָדָם, וּמְבִיאָה לְכָל הַצָּרוֹת, וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פֶּרֶשֶׁה ט', סִימָן ז'): אֵין קִנְיָה אֶלָּא לְשׁוֹן כַּעַס, וְכֵן אוֹמְרִים (אָבוֹת ד, כא): הַקִּנְיָה, הַתְּאֵוָה וְהַכְּבוֹד מוֹצִיאִים אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם; קִנְיָה מְבִיאָה לְיַדֵּי שְׂנֵאָה, וְזֶה יְסוּד הַחֶרֶבֶן. אֶחָד מִקְּנֵי בִּשְׁנֵי, וּמִמִּילָא שׁוֹנָא אוֹתוֹ, וּמִמִּילָא חוֹלֵק עָלָיו, וְהָאִי שְׁלוֹם הוֹרֶס לָנוּ אֶת הַחַיִּים. וְזֶה חֶמֶץ, חֶמוֹץ הַמַּחַ, שְׂאֵדָם חוֹשֵׁב יוֹתֵר מִדָּאִי, נִדְמָה לוֹ שֶׁלְּשֵׁנִי יֵשׁ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וְהוּא אֵינוֹ שָׂוֶה מְאוּמָה, וּמְדוּעַ? כִּי הֵהוּא מְצַלִּיחַ יוֹתֵר. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (אָבוֹת, פֶּרֶק ד'): אֵיזְהוּ עֲשִׂיר? הַשְּׂמִיחַ בְּחֶלְקוֹ. זֶה הָעֲשִׂירוֹת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, שְׂאֵדָם אֵינוֹ מְסַתְּפֵל עַל אֶף אֶחָד, שְׂוָה סוּד אֲכִילַת מֶצֶה, שְׁלוֹם עִם כָּל יְהוּדֵי. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים מְסַפְּרִים (בְּרֵכוֹת יז). עַל רַבִּי יוֹחָנָן, שְׂמַעוֹלָם לֹא הִקְדִּימוּ אָדָם שְׁלוֹם, אֶפְלוּ נִכְרֵי בְּשׁוּק, הוּא תָמִיד הַקְּדִים שְׁלוֹם לְכָלֶם. וְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (עֲקָצִין פֶּרֶק ג'): לֹא מֶצֶה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּלֵי הַמַּחְזִיק בְּרֵכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשְּׁלוֹם. מַה זֶה שְׁלוֹם? מֶצֶה. מֶצֶה הִיא אֲכִילָה שֶׁל אֱמוּנָה, מִיכְלָא דְמַהִימְנוּתָא, מֵאֲכָל שֶׁל רְפוּאָה. כְּשֶׂאֵדָם בְּשְׁלוֹם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אוֹהֵב אֶת כָּל יְהוּדֵי וּמְשַׁתְּדֵל לְעֲזָרוֹ, הוּא בְּרִיא וְשְׂמִיחַ וּמֵיִשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ, וְאֵין לוֹ שׁוֹם קִנְיָה, אֵין לוֹ שׁוֹם שְׂנֵאָה, אֵין לוֹ שׁוֹם רִיב עִם אֶף אֶחָד, וְהוּא בְּשְׁלוֹם

עם כלם, אשר זה סוד מצה. וזו היתה הגאלה. ומהי הגלות? שנאת חנם, שחכמינו הקדושים אומרים (יומא ט), שעדין מרקד בינן. אלפים שנה אנו בגלות מרה מאד, כל אמות העולם הורגים ורוצחים, שוחטים, שורפים וחונקים בכל מיני מיתות משנות, מיתות אכזריות, את עם ישראל, ולא נטעה עצמנו, לא נשטה בנו, רבי שמעון בר יוחאי אמר: הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב (ספרי בהעלותך ט, י); גוי אף פעם לא ישלים עם יהודי! חכמינו הקדושים אומרים (שבת פט): מאז שיירדה תורה בסני, ירדה שנאה מאמות העולם לעם עולם; ולכן למה לנו להתרוצץ לעשות שלום עמם, בשעה שאף פעם לא ישלימו אתנו. העקר לראות לעשות שלום בין עם ישראל. והנה אנו עדים לשנאה ולגזענות הנוראה שיש בין הבריות, שזה החמץ, ועל דבר זה עלינו לעבד בימים אלו — לנקות את לבנו מחמץ, מקנאה, משנאה ומגזענות. הכיצד יתכן שיהודי ישנא יהודי אחר? ! ומדוע? ! מפני שאינו מעדתו, מחמת שאינו מקהלתו? ! הלא כלנו בני הקדוש-ברוך-הוא. ולכן חמץ זה קנאה, שנאה, מחלקת ומריבות. מצה זה שלום ואהבה, אחדות ורעות. ולכן, בני ובנותי היקרים! הנה אנו מכינים עצמנו עתה להגאל גאלת עולם, על-ידי שנקבל את חג הפסח, חג החרות, שאז אסור לנו לאכל חמץ באסור חמור מאד,

שְׁזָה מְסַמֵּל לְשִׁנְאָה וְלִקְנָאָה, לְמַחְלָקָת וְלְמְרִיבוּת. וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה מַחְלָקָת וּפְרוּדִים, עוֹבֵר עַל אִסּוּר כָּרֵת, שְׁזָהוּ עֹנֵשׁ עַל עוֹן אֲכִילַת חֲמֵץ בְּפֶסַח, וְנִכְרַת מִזֶּה הָעוֹלָם. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פְּרָשָׁה יח): בֵּית דִּין שֶׁל מִטָּה אֵינָם דָּנִים אֶלָּא מִגִּיל שְׁלֹשָׁ-עָשָׂר, בֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה אֵינָם דָּנִים, אֶלָּא מִגִּיל עֶשְׂרִים, מַחְלָקָת — אִפְלוּ תִינוּק בֶּן יוֹמוֹ נִעְקָר מִן הָעוֹלָם; אִם אָנוּ רוֹאִים עֹכְשׁוֹ כָּל-כֶּף הַרְבֵּה סָבֵל שְׁסוּבְלִים עִם יִשְׂרָאֵל, זֶה רַק מַחְמַת הַקְּנָאָה וְהַשִּׁנְאָה שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵינוּ, הַגּוֹזְעֵנוֹת הָאֲרוּרָה, שְׁזָה אֵינוֹ יָכוֹל לְסַבֵּל אֶת זֶה וְכוּ'. וְלָכֵן כָּתוּב בְּתַקוּנֵי זֹהַר (תַּקוּן סט), שֶׁהַסֵּמ"ךְ-מ"ם יִשְׁחַט בְּעֶרְב פֶּסַח, כִּי כָּל הָעֹנֵן שְׁלוֹ הַפְּרֵד וּמְשֵׁל, כָּל כַּח הַקְּלָפוֹת וְהַסְטְרָא אַחֲרָא — לְגֵרִם מַחְלָקָת בְּנַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, לְהַפְרִידֵם זֶה מִזֶּה, שְׁזָה חֲמֵץ. וּמֵהִי הַשְּׁלֵמוֹת? אֲכִילַת מִצָּה בְּפֶסַח, שְׁזָה שְׁלוֹם, וְזוֹ תִהְיֶה הַגְּאֻלָּה. וְלָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה ט', סִימָן ט'): גְּדוֹל שְׁלוֹם, שֶׁכְּשֶׁמֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בָּא אֵינוֹ פּוֹתַח אֶלָּא בְּשְׁלוֹם; וְדָבָר זֶה מְסַמֵּל עַל מִצָּה. וְלָכֵן הָעֶקֶר לְקַבֵּל עַל עֲצָמָנוּ אַחַת וּלְתַמִּיד לְעַקֵּר מֵאֲתָנוּ אֶת חֲמוּץ הַמַּחֲיִן, שֶׁלֹּא נִשְׂאֵל קִשְׁיּוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֶלָּא נִזְכֹּר, אֲשֶׁר "צְדִיק הָיִ"ה בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו" (תְּהִלִּים קמ"ה, יט), "הַצּוֹר תָּמִים פָּעָלוּ אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עוֹל צְדִיק וַיִּשָּׂר הוּא" (דְּבָרִים לב, ד); מֵהַשְּׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה —

כֶּךָ צָרִיף לְהִיּוֹת, וְעֲלִינוּ לְשׁוּב בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל
הַקְּנָאָה וְהַשְּׁנָאָה שֵׁשׁ בֵּינֵינוּ, וְלִרְאוֹת לְאַהֲבָה זֶה אֶת זֶה,
וְכֶךָ נִזְכָּה לְגֵאֲלָה הַשְּׁלֵמָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן וְאָמֵן!

תָּם וּנְשָׁלֵם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטֵרַס

יְמֵי פֶּסַח

יְגֵלָה נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת מֵעַנְיָן גְּלוּת וַיִּצְיֵאת
מִצְרַיִם, וְאָכִילַת מַצָּה וְאֶסּוּר אָכִילַת חֶמֶץ,
וּמַהִי תִכְלִיתוֹ שֶׁל אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַן עֲלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַן עֲלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפֶסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁבִימִי פֶסַח אָדָם צָרִיךְ
מְאֹד לְשִׂמְחָה יוֹתֵר מִכָּל הַשָּׁנָה, כִּי כָּל אֲכִילָתוֹ
הִיא רַק עֵצֶם אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּגִלּוּי נִפְלְאוֹ
מְאֹד. כִּי לָמָּה אָדָם אוֹכֵל מִצָּה? אֵינן זֶה אֱלֹא
מִפְּנֵי שְׂמֻקִּים אֵת הַרְצוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא. וְהַמִּצָּה הִיא עֵצֶם אֱלֻקוֹת, כִּי זֶה רְצוֹנוֹ
יִתְבָּרֵךְ. מַה שְּׂאִין כֵּן כָּל הַשָּׁנָה, אָדָם צָרִיךְ
לְהִתְיַגֵּעַ בְּמַחְשַׁבְתּוֹ וּלְהִבִּין וּלְהַשְׁפִּיל, שְׂגָם
בְּמֵאֲכָל הַגִּשְׁמִי כְּלוּלָה בּוֹ אֱלֻקוֹת, כַּמּוּבָא
בְּדַבְּרֵי רַבְּנּוֹ ז"ל. (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן סב).
(אִמְרֵי-מוֹהֲרָא"ש, חֶלֶק ב', סִימָן תשעו)

קונטרס

ימי פסח

בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים ! אָנוּ נִמְצָאִים עַכְשָׁו בְּיַמֵּי פֶסַח
הַקְּדוּשִׁים, וְעֲלִינוּ לְהִתְבּוֹנֵן מֵהֶם יַמֵּי פֶסַח; כְּשֶׁבָרָא
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת אָדָם הָרֹאשׁוֹן, הַזֶּהִירוּ (בְּרֵאשִׁית ב,
טו): "מִכָּל עֵץ הַגֵּן אָכַל תֹּאכֵל, וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע
לֹא תֹאכֵל". מַה זֶה עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע? אֵלָּא אָנוּ
יּוֹדְעִים, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא אֶת הָאָדָם בְּזֶה
הָעוֹלָם, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה מְפִירוֹ בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הַגִּשְׁמִי
וְהַחֲמָרִי, וְזוֹ הִיְתָה תְּכֵלִית בְּרִיאַת הָאָדָם, כְּדֵי שְׂיִזְכֶּה
לְהַפִּירוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְכֵן אומרים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא
נְשֵׂא ג'): מִיּוֹם שֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹלָמוֹ, נִתְאַוָּה
שְׂיִהְיֶה לוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים. הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא
מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו
יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, דּוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, זֶה לְבוּשׁ לְגִבֵּי
אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל,
אֲבָל בָּרָא אֶת הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם בְּצוּרָה כְּזוֹ, שְׂיִזְכֶּה

להפירו ולא יהיו לו לבושים, הינו שפכיכול יוכלו
 לראות בעיני בשר את הקדוש-ברוך-הוא, כמו שיהיה
 בעת הגאולה, כמו שנאמר (ישעיה נב, ח): "כי עין בעין
 יראו בשוב ה' ציון", אבל לעת עתה איננו יכולים
 לראות בעיני בשר, ולמה? כי אדם הראשון טעם מעץ
 הדעת טוב ורע. אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן
 ד'): אדם צריך לידע, שכל אשר קורה עמו — בין
 לטוב בין להפוך — הכל לטובתו. וכשאדם מחזיר
 בעצמו שזה הכל מאתו יתברך, דבר גדול ודבר קטן אינו
 נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון, ומבטל
 עצמו לגמרי לאין סוף ברוך הוא, אז הוא בא אל
 התכלית שאליה נברא, שזה אכילת עץ החיים, "וחי
 לעולם", שעל זה נאמר (דברים לב, מ): "כי אשא אל
 שמים ידי, ואמרת חי אני לעולם"; כשאדם זוכה
 להגיע לגלוי אלקות כזה, שזה כל ממנו יתברך, אדם זה
 חי לעולם, שאינו עושה שום הפרש בין חיים למיתה,
 כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כא), שמי
 שדבוק בהקדוש-ברוך-הוא, אצלו יש חיים נצחיים, רק
 הגוף מכסה את הנשמה, אבל הנשמה היא חלק אלוק
 ממצעל, כי יודע, שפך הולכים החיים — פעם טוב
 ופעם רע, וגם הרע הוא פסוי לטוב, אף שאין יכולים
 להבין את זאת, ואינו נכנס בחקירות — למה אני צריך
 לעבור סבל כזה?! ולמה עלי עוברים משברים וגלים

כְּאֵלֵינוּ?! הוּא מוֹסֵר עֲצָמוֹ לְהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. בְּרָגַע
 שְׂאֲדָם הָרָאוּשׁוֹן טַעַם מַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, אָזִי כָּבֵר
 עֲשֵׂה הַפְּרֵשׁ בֵּין טוֹב לְרַע, וְאִז הַתְּחִילוֹ לַעֲבֹר עָלָיו
 מִשְׁבָּרִים וְגָלִים. שְׁנֵה מָה שְׂפִתוֹב (בְּרֵאשִׁית ב, יז): "וַיַּמְעֵץ
 הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל, כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת
 תָּמוּת". מַהי מִיתָה? שְׂבִירָה, שְׂאֲדָם נִשְׁבָּר וְשׁוֹכַח מָה
 תִּכְלִיתוֹ בְּזֵה הָעוֹלָם, מָה עוֹשֶׂה פֹה, וּלְשֵׁם מָה מְסִתּוֹבֵב
 כָּאֵן; וְעוֹבְרִים עָלָיו מִשְׁבָּרִים וְגָלִים. וְזוֹ הִיתָה עֲצַת
 הַנְּחָשׁ — שְׂאֲדָם הָרָאוּשׁוֹן יְטַעַם מַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע,
 שִׁיעֲשֶׂה הַפְּרֵשׁ בֵּין טוֹב לְרַע, כְּמוֹבָא בְּדַבְרֵי מוֹהֲרַנְ"ת
 ז"ל (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, כְּלָאֵי הַפָּרָם, הַלְכָה ב'): בְּרָגַע שְׂאֲדָם עוֹשֶׂה
 הַפְּרֵשׁ בֵּין טוֹב לְרַע, כְּשֵׁטוֹב לוֹ הוּא שְׂמַח, כְּשֵׁרַע לוֹ
 הוּא שְׂבוּר, נִמְצָא, שֶׁהוּא עוֹקֵר עֲצָמוֹ מִהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, כִּי חוֹשֵׁב שֶׁהַטּוֹב זֶה מִהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְהַרַע זֶה
 מִהִסְטֵרָא אַחְרָא, וְאִינוּ יוֹדַע, אֲשֶׁר הוּא בְּעֲצָמוֹ בּוֹרָא
 אֶת הַקְּלָפוֹת וְהַסְטֵרָא אַחְרָא, עַל-יְדֵי-זֶה מְרִים חַיּוֹ
 מְאֹד מְאֹד. וְעַל-יְדֵי חֲטָא אָדָם הָרָאוּשׁוֹן, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן,
 כָּל הַנְּשָׁמוֹת שְׂכָלוֹלוֹת בּוֹ גַם-כֵּן חֲטָאוּ, וּמִזֵּה נִתְאַוָּה גַם
 דוֹר אָנוּשׁ, שֶׁעָבְדוּ עֲבוּדָה זָרָה, וְדוֹר הַהִפְלָגָה,
 שְׂכַבְכִיכּוֹל, רָצוּ לְלַחֵם עִמּוֹ יַתְבָּרֵךְ, לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר אֶת
 הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּבִיכּוֹל. וְהֵם סִלְקוּ אֶת הַשְּׂכִינָה.
 וְכָל אֵלֵינוּ הַנְּשָׁמוֹת הַצָּרְכוּ לְרַדַּת לְמַצְרִים וּלְהַזְדַּכֵּךְ שֵׁם
 בְּכוֹר הַבְּרִזָּל.

וזו גלות מצרים, שהנשמות הצרכו לעבוד עבודת
 פרך אצל פרעה, ולבנות את פתם ורעמסס, וסבלו סבל
 גדול, כמו שכתוב (שמות א, יד): "וימרו חיייהם בעבודה
 קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבודה קשה" וגו'. ולמה
 הצרכו להיות בגלות מצרים? על-ידי חטא אדם
 הראשון. עד שחמל הקדוש-ברוך-הוא על עם ישראל,
 שצעקו אליו יתברך, כמו שכתוב (שם ב, כג): "ויאנחו בני
 ישראל מן העבודה ויצעקו ותעל שועתם אל האלקים
 וגו', וישמע אלקים את נאקתם ויזכר אלקים את בריתו
 וגו', וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים" וגו';
 בזכות התפלה שעם ישראל לא התיאשו במצבים הכי
 קשים, שהיה מר מאד במצרים, אבל תפסו אמנות
 אבותיהם: אברהם, יצחק ויעקב, ובכו אליו יתברך,
 וצעקו והתבודדו לפניו יתברך, זה הביאם אחר-כך
 שהקדוש-ברוך-הוא גאלם מגלות מצרים. ואיך? על-
 ידי ששלח את משה רבנו, אשר החדיר בעם ישראל
 את הדעת לידע ולהודיע ולהודע, אשר אין בלעדיו
 יתברך כלל, שזה (דברים ד, לה): "אתה הראת לדעת, כי
 הני"ה הוא אלקים, אין עוד מלבדו". כי קדם לכן,
 כשעם ישראל היו בגלות מצרים, המח היה בגלות,
 הדעת היתה בגלות, לא זכו להכירו יתברך, ולמה? כי
 המחין הנקראים ים — מי ששאל להם סוף, היו
 במצר. שזה אותיות: מצרי"ם — מצרים, המחין הם

במצר; הנה הרבה פעמים בני-אדם נחלשים, נשברים, נכנסים בדכאון, שבורים ורצוצים, ומאין זה בא? מחמת שהמחין הם במצר, נדמה לאדם שזה סוף העולם, ואת האור אף פעם לא יראה, כי נפל במצב עגום וקשה כל-כף, שאף פעם לא יוכל לצאת הימנו, וזה נקרא מצרים — המחין במצר. ומאין זה בא? מפרעה. אומר האר"י ז"ל: פרעה אלו שתי תבות: פה-רע, על-ידי שאדם מדבר רע — לשון-הרע על הזולת, רכילות — שמרכל על חבירו, או שמנבל פיו או מקלל, בר מינו, זה אשר גורם לו, שהמחין אצלו יהיו במצרים — במצרי"ם. ולכן פרעה — פה-רע, מלך על מצרי"ם — מצרים — על המחין. וזאת רואים עד היום, כל אלו שהם בקטנות המחין, הם אשר גורמים מחלקת הנובעת מקנאה סרוחה שיש בהם, וזה מה שאנחנו צריכים לעקר מאתנו, אשר זה סוד יציאת מצרים. וכך אומרים חכמינו הקדושים (פסחים קטז:): בכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאלו הוא יצא במצרים, כי כל אחד ואחד מאתנו, שנכשל, בר מינו, בעוונות חמורים, הוא גם-כן נפל למצרים, כמאמר ז"ל (ויקרא רבה, פרשה יג, סימן ד): כל המלכיות נקראו על שם מצרים, שהיו מצרים את ישראל. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ד), שכל הצרות והיסורים שכל אחד ואחד עובר, זה גלות מצרים. ולכן גם אנו נמצאים

בגלות מצרים, ורוצים לצאת משם, אבל הקדוש-ברוך-
הוא מרחם על עם ישראל, ושולח לנו בכל דור ודור
צדיקי הדור, מנהיגי רחמים, חכמי התורה, חכמי
ישראל, שהם מחדירים את הדעת לעם ישראל,
שיתחילו להבין ולהשפיל מהי תכליתם בזה העולם,
למה ירדנו לזה העולם, ולמה אנו סובלים?! אין זאת
כי אנו סובלים על שהפקרנו את פינו לְדַבֵּר לְשׁוֹן-הָרַע,
אֲשֶׁר אומרים חכמינו הקדושים (ירושלמי פאה א'): אין
אדם אומר לְשׁוֹן-הָרַע, עד שְׂכּוּפֵר בְּעֶקֶר; כי המאמין
האמת, שְׂמֵאֲמִין שֶׁאֵין בְּלִעְדָּיו יתְבַרֵךְ כָּלֵל, וְדַבֵּר גְּדוּל
וְדַבֵּר קָטָן אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה מַעֲצָמוֹ, אֶלָּא בְּהִשְׁגַּחַת הַמֵּאֲצִיל
הַעֲלִיּוֹן, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד הוּא חֵלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל, אֲזִי אֶף
פַּעַם לֹא יְדַבֵּר עַל שׁוֹם יְהוּדִי, בְּרַגַּע שְׂמַדְבֵּר עַל אֵיזָה
יהודי, בְּזֶה עוֹקֵר אֶת עַצְמוֹ וְכֵן אֶת הַזֵּוֹלָת, כְּבִיכּוֹל,
מִמֶּנּוּ יתְבַרֵךְ. וְלִכֵּן אומרים חכמינו הקדושים (ערכין טו):
כָּל הַמְּסַפֵּר לְשׁוֹן-הָרַע, אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵין אֲנִי
וְהוּא יְכוֹלִים לְדוֹר בְּעוֹלָם, כִּי מִי שְׂמֵאֲמִין שֶׁהוּא יתְבַרֵךְ
נִמְצָא וְאֵין בְּלִעְדָּיו נִמְצָא, אֶף פַּעַם לֹא יְדַבֵּר רַע. וְאִם
מְדַבֵּר רַע סִימָן שֶׁנִּפְגְּמָה אֶצְלוֹ הָאֱמוּנָה. וְזֶה עֵקֶר
הַגְּלוּת, כְּמוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי מוה"ר, חלק א', סימן
ד), שְׂעַקֵר הַגְּלוּת זֶה מַחֲמַת חֶסְרוֹן אֱמוּנָה. כִּי לְהַפְךָ —
הַגְּאֻלָּה תִּהְיֶה רַק עַל-יְדֵי אֱמוּנָה, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (ילקוט
הושע, סימן תקיט): אֶת מוֹצֵא שְׂלֵא נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא

בזכות האמונה שהיתה בהם. וכן עתידים להגאל אלא בזכות האמונה. וכמו שלא נגאלו אבותינו ממצרים אלא בזכות האמונה, שהאמינו במשה ובהקדוש-ברוך-הוא, שהיתה להם אמונת חכמים, אשר זה הביאם לאמונה בבורא יתברך שמו, כמו שכתוב (שמות יד): "ויאמינו בהוי"ה ובמשה עבדו", שואלים חכמינו הקדושים (מכילתא בשלח): אם במשה האמינו בהוי"ה לא כל שכן? אלא שאי אפשר להגיע לאמונת ה' רק על-ידי אמונת חכמים. משה רבנו גלה לעם ישראל, למה סובלים סבל זה? מפני שאתם רבים זה עם זה, יש דלטורין ביניכם, כי כך אומרים חכמינו הקדושים (מדרש אגדה): משה רבנו בקש את הקדוש-ברוך-הוא: למה נשתנו עם ישראל מכל האמות, שצריכים לסבל את הסבל הנורא הזה? והנה יוצא בחוץ, ומה רואה? "והנה שני אנשים עברים נצים, ויאמר לרשע: למה תכה רעך? ויאמר: מי שמך לאיש, הלהרגני אתה אומר וגו', ויאמר משה: אכן נודע הדבר". עתה אני מבין למה סובלים עם ישראל? מחמת שיש דלטורין. למדים מכאן, שכל גלות מצרים היתה מחמת הלשון-הרע שמדברים זה על זה. וכן כל הסבל שאנו סובלים, זה מחמת שאחד מדבר רע על זולתו, וכן עושים פרוודים בעם, ומפלגים בין עדות לעדות, מפרידים את הבריות כדור ההפלגה, מפלגות מפלגות, העקר שלא תהיה

אחדות בעם ישראל, שנה עון לשון הרע, ומי היה הראשון בזה? הנחש הקדמוני שדבר נגד הקדוש-ברוך-הוא, והסית את אדם וחוה, שיאכלו מעץ הדעת טוב ורע, אז תדעו ההפרש בין טוב לרע, ובזה גרם להם לחטא. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (ערכין טו:): כל המספר לשון הרע, מגדיל עוונות פנגד עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים. לשון-הרע חמור יותר מהשלש עברות הכי חמורות. ולכן משה רבנו, כשהחזיר בעם ישראל ענין גלוי אלקות, לשמר עצמם לא לדבר כל העולה על רוחם, אלא לדבר רק אל הקדוש-ברוך-הוא, וכן שידברו זה עם זה רק ממנו יתברך, על-ידי-זה נעשה יציאת מצרים, שנה: פס"ח — פה-סת. הפה החל לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא.

והנה עתה אנו נמצאים ב"ימי פסח", עלינו להתבונן מה תפקידנו בחיים, ומה מחכה עלינו על כל השנה, עלינו לקבל על עצמנו לא להרהר שום הרהור רע, העולה על דעתנו, כי חכמינו הקדושים אומרים (עין עבודה זרה כ:): שלא ירהר אדם ביום, ויבוא לידי טמאה בלילה; צריכים לשמר מאד על מח-המחשבה. כי באמת אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כא), היכן שאדם חושב — שם כל האדם. ולכן צריכים לשמר מאד מאד על המחשבה. ואמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן,

חלק ב', סימן נג), שְׁצַרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְשָׁמֵר עַל הַמַּחְשָׁבָה, שֶׁהִיא הַנְּשִׁמָּה, כִּי הַנְּשִׁמָּה מְלַבֶּשֶׁת עִם עֲשָׂרָה לְבוּשִׁים, שֶׁהֵם עֲשָׂרָה מִיְּמֵי מַחְשָׁבוֹת, שֶׁהֵן הָעֵשָׂר סְפִירוֹת. וְצַרִיכִים לְזַכֵּךְ אֶת הַמַּחְשָׁבוֹת וְרַק לַחֲשֹׁב מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכִיצַד זֹכִים לָזֶה? עַל-יְדֵי שְׂאֵדָם מְדַבֵּר הַרְבֵּה דְבוּרֵי אֱמוּנָה עִם זִוְלָתוֹ, מְחַזֵּק וּמְעוֹדֵד וּמְשַׁמֵּחַ יְהוּדִים, אֲשֶׁר אוֹמֵר רַבְּנֵי ו'ל (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן מ"ד), שֶׁעֲקָר הָאֱמוּנָה תְּלוּי רַק בַּפֶּה שֶׁל הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פֶּט, ב): "אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי", אָדָם צָרִיךְ לְדַבֵּר תָּמִיד עִם חֲבֵרָיו וַיְדִידָיו וְעִם כָּל מִי שֶׁרַק פּוֹגֵשׁ — מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שְׂאֵז מֵחוּ גַם-כֵּן יִחְשַׁב מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא יִהְיוּ לוֹ שׁוֹם קְשִׁיּוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה אֲסוּר אֲכִילַת חֲמֵץ, שֶׁהָאֲסוּר כָּל-כָּךְ חֲמוּר אֲפֵלוּ בְּמַשְׁהוּ. בְּדֶרֶךְ כָּלֵל כָּל אֲסוּר בְּטֵל בְּשֵׁשִׁים, חוּץ מִחֲמֵץ שֶׁהוּא בְּמַשְׁהוּ. וְלָכֵן אָדָם צָרִיךְ לְשָׁמֵר עַל מַח-מַחְשָׁבוֹתוֹ, לֹא לְהִרְהוֹר הַרְהוּרִים אַחַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא לְשָׂאֵל שׁוֹם קְשִׁיּוֹת וּסְפָקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי אָדָם עֲלוּל מְרַב צָרוֹת וְיִסוּרִים וּמְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו — הֵן מֵעֲצָמוֹ, הֵן מֵאֲשֶׁתּוֹ, הֵן מִיְלָדָיו, הֵן מִיְדִידָיו, הֵן מִהַפְּרָנְסָה, הֵן מִשְׁכָּנִים קְרוֹבִים וְרְחוּקִים, שֶׁיִּכְנַס לוֹ בְּמַחְשָׁבָה הַרְהוּרִים אַחַר הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ — עַל מָה וְלָמָּה עֲשָׂה לוֹ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוּא שׁוֹנֵה מְזוּלָתוֹ?! וְהִרְהוּר זֶהוּ חֲמֵץ, שְׂאֲסוּר

לְאָדָם לְהַחְמִיץ אֶת מַחוֹ, אֲלֵא לְזִכֹּר תְּמִיד, שְׂאִין שׁוּם
 דְּבָר נֶעֱשֶׂה מֵעֲצָמוֹ, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינּוּ נֶעֱשֶׂה
 מֵעֲצָמוֹ, אֲלֵא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, וְלִכֵּן בִּימֵי
 פֶּסַח הַקְּדוּשִׁים אָנוּ נִזְהָרִים מְאֹד לֹא לֶאֱכֹל חֶמֶץ, וְלֹא
 לְהִסְתַּכֵּל עַל הַחֶמֶץ, שְׂזֵה נוֹתֵן לָנוּ אֶת הַכַּח הַאֲלֹקִי,
 שֶׁלֹּא נַחְמִיץ אֶת הַמַּח בְּשׁוּם חֶמֶץ, שֶׁהֵם כָּלֵל הַקְּשִׁוֹת
 וְהַסְּפָקוֹת — הֵן כְּבִיכּוֹל עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהֵן עַל
 הַצְּדִיקִים וְהַחֲכָמִים הַקְּדוּשִׁים, גְּדוּלֵי הַתּוֹרָה, כִּי כָּךְ
 אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן נב), שְׂכַשְׁם
 שְׁעוֹלוֹת קְשִׁוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאָדָם נִמְצָא
 בְּקִטְנוּת, בְּעֲנִיּוֹת וּבְדַחְקוֹת, וְשׂוֹאֵל שְׂאֵלוֹת: לָמָּה, מִדּוּעַ
 נֶעֱשֶׂה עִמּוֹ אַחֲרַת מַחְבְּרוֹ וְכוּ', וְזֶה שׁוֹבֵר אוֹתוֹ, כְּמוֹ-כֵן
 שׂוֹאֵל קְשִׁוֹת עַל צְדִיקֵי הַדּוֹר, גְּדוּלֵי הַתּוֹרָה. וְאָמַר רַבֵּנוּ
 ז"ל (שם): מַה שְׂקָשָׁה קְשִׁוֹת עַל הַצְּדִיקִים, הַהֲכָרַח
 שִׁיְהִיָּה כָּךְ, כִּי הַצְּדִיקִים מִתְדַּמִּים לְיוֹצְרֵם, וְכִמוֹ שִׂישׁ
 קְשִׁוֹת עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, בְּהֲכָרַח שִׁיְהִיּוּ קְשִׁוֹת עַל
 הַצְּדִיק. עָלִינוּ לְהִבִּין מֵהוּ צְדִיק? דְּבוּק בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא מְקִטְנוּתוֹ, עוֹסֵק בַּתּוֹרָה אַרְבָּעִים, חֲמֵשִׁים וְשִׁשִּׁים
 שָׁנָה, וְאֵיךְ נוֹכַח לְהִבִּינוֹ? ! אַזִּי בּוֹדָאֵי יֵשׁ לָנוּ קְשִׁוֹת
 עָלָיו, כְּמוֹ-כֵן אֵיךְ אָדָם טָפָה סְרוּחָה, גּוֹשׁ עֶפֶר, יְכוֹל
 לְהִבִּין דְּרָכֵי הַמְּקוֹם בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ? ! וְסִיִּם רַבֵּנוּ
 ז"ל: אֲשֶׁרִי אָדָם שְׂאִין לוֹ שׁוּם קְשִׁוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא וְעַל הַצְּדִיקִים, וְהוּא מֵאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ

בְּאֶמוּנָה פְּשׁוּטָה, שְׁזֶה סוּד אֲכִילַת מַצָּה, שֶׁהִיא מֵאֲכָל
הָאֶמוּנָה הַבְּרוּרָה וְהַמְזַכֶּכֶת בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, כַּמּוּבָא בְּזוּהַר
(חֶלֶק ב' קפג:), שֶׁהַמַּצָּה זֶהוּ מֵאֲכָל שֶׁל רְפוּאָה; כִּי רַבְּנוּ
ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ה'), שֶׁכָּל הַמַּחְלוֹת
וְהַחֲלָאִים רָעִים הַבָּאִים לָאָדָם, זֶה רַק מִחֲמַת פָּגַם
אֶמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כח, נט): "וְהַפְּלָה הַיְיָ"ה
מִכּוֹתָךְ, מִכּוֹת גְּדוּלוֹת וְנֶאֱמָנוֹת, וְחֲלָאִים רָעִים
וְנֶאֱמָנִים"; מֵהוּ הַלְשׁוֹן 'וְנֶאֱמָנִים'? אֵלֶּא כָּל הַמַּחְלוֹת
בָּאוֹת מִפָּגַם הָאֶמוּנָה, כִּי עַל-יְדֵי נִפְּילַת הָאֶמוּנָה בָּאוֹת
מִכּוֹת נֶאֱמָנוֹת; כָּל מֵה שְׁאָדָם סוּבֵל, זֶה סָבֵל עֲצָבִים,
וּבְכָל מַחְלָה וּמַחְלָה, בְּכָל מִכָּה וּמִכָּה שְׁאָדָם מְקַבֵּל, יֵשׁ
בָּזֶה מַחְלַת עֲצָבִים, כִּי מִי שֵׁישׁ לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים, אֵינְנוּ
מִפְּחָד מְשׁוּם דָּבָר. וּמֵהֵיכָן זוֹכִים לְעֲצָבִים חֲזָקִים?
עַל-יְדֵי תִקְוַת הָאֶמוּנָה, כְּשֶׁאָדָם יֵשׁ לוֹ אֶמוּנָה רַק
בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְיִוְדַע וְעַד שֶׁאֵין לוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם רַק
אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, וְאֵף אֶחָד בְּעוֹלָם אֵינוֹ יָכוֹל
לְעַזְרוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ, כִּי הַכֹּל תְּלוּי בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
אָדָם זֶה סָבֵלָן גְּדוּל. וְלָכֵן אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
חֶלֶק א', סִימָן קנח), שֶׁהָאֶמוּנָה תְּלוּיָהּ בְּאַרְיֵכוֹת אַפִּים —
סְבֻלָּנוֹת, וְהַסְבֻּלָּנוֹת תְּלוּיָהּ בְּאֶמוּנָה. סְבֻלָּנוֹת זֶה עֲצָבִים
חֲזָקִים, שְׁאָדָם אֵינוֹ נִשְׁבֵּר מְשׁוּם דָּבָר, וּמִחֲזִיק מְעַמָּד
עַל כָּל מְשַׁבֵּר שְׁעוֹבֵר עָלָיו. אֲבָל לָזֶה מְגִיעִים רַק
עַל-יְדֵי אֶמוּנָה. וְזֹאת זוֹכִים עֲכָשׂוּ בְּ"יְמֵי פֶּסַח"

הקדושים, שאנו נוהרים לא לאכל חמץ, שזהו חמוץ המחין — קשיות וספקות על הקדוש-ברוך-הוא, ואוכלים רק מצה, שזה גלוי אלקות מאכל של אמונה, אשר על-ידי-זה אנו יוצאים מהגלות, שזה סוד יציאת מצרים.

ולכן דיקא עתה, ב"ימי פסח" הקדושים, עלינו לקבל על עצמנו קבלה לכל השנה — שלא נבטח בשום בן-אדם, כי בשר ודם אינו יכול לעזור לנו, אל תחיו באשליות, שיש בכח איזו ברירה לעזור לכם, כי אדם אינו יכול לעזור לעצמו, כמו שכתוב (תהילים קמו, ג): "אל תבטחו בנדיבים, בבן-אדם שאין לו תשועה", ואיך יעזור לכם?! ואם-כן צריך לבטח רק בהקדוש-ברוך-הוא. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (ירושלמי ברכות לו:): לעולם, לא יהא הפסוק הזה זז מתוך פיה, "אשרי אדם בוטח בך". וכן אומרים חכמינו הקדושים (מנחות כט:): כל התולה בטחונו בהקדוש-ברוך-הוא, הרי לו מחסה בעולם הזה ובעולם הבא; מי שבוטח רק בו יתברך, ויודע שאין לו בזה העולם רק הבורא יתברך שמו, ומדבר אליו בשפת האם שלו, אשר זו נקראת התבודדות, פמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כה): ההתבודדות היא מעלה עליונה מהכל, דהינו שאדם הולך למקום פנוי שאין שם בני-אדם, ומספר

לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת כָּל אֲשֶׁר מַעֲיֵק לוֹ וּמַצְעֵרוֹ, זֶה
 מִדְּבִיקוֹ בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְזֶה מִחֲדִיר בּוֹ בְּטַחֲוֹן
 עֲצָמִי, וְזֶה מִכְּנִיס בּוֹ אֶמוּנָה גַם בְּעֲצָמוֹ, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי
 רַבְּנֵי וַי"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן סא): כְּשֵׁם שְׂאָדָם צָרִיף
 לְהֶאֱמִין בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוּא אֶחָד וְאֵין בְּלִעְדָּיו
 כָּלֵל, הוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא, וְאֵין בְּלִעְדָּיו נִמְצָא, כִּן אָדָם
 צָרִיף לְהֶאֱמִין גַּם בְּעֲצָמוֹ; כִּי הִרְבֵּה פְעָמִים אָדָם
 מְקַלְקֵל, וְנוֹפֵל וְנִשְׁבֵּר רַק מִחֲמַת שְׂאֵין לוֹ אֶמוּנָה
 בְּעֲצָמוֹ, כַּמְאֱמָרָם וַי"ל (סוּטָה מַח:): עַל הַפְּסוּק (זְכַרְיָה ד): "כִּי
 מִי בּוֹ לְיוֹם קְטָנוֹת", מִי גָרַם לְצַדִּיקִים, שְׂיִתְבַּזְּזוּ
 שְׁלַחֲנָם לְעַתִּיד לְבוֹא? קְטָנוֹת [אֶמוּנָה] שֶׁהִיְתָה בָּהֶם,
 שְׁלֵא הֶאֱמִינוּ בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; אָדָם צָרִיף לְהֶאֱמִין
 בְּעֲצָמוֹ, שְׂיֵשׁ לוֹ כַּחוֹת הַנֶּפֶשׁ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
 וּלְתַקֵּן כָּל אֲשֶׁר פָּגַם, וְלֹא רַק הוּא, אֲלֵא מֵה שְׁכָל הַדּוֹר
 פָּגַמוּ, וְלֹא רַק הַדּוֹר הַזֶּה, אֲלֵא כָּל הַדּוֹרוֹת עַד אָדָם
 הָרֵאשׁוֹן. וְאִם הִיְתָה לְאָדָם הָאֶמוּנָה וְהַבְּטָחוֹן, שְׂבוּ
 כָּלוּל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ וְכָל הַנְּשָׁמוֹת, וְהָיָה חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה, הָיָה זוֹכֵה לְהַגִּיעַ לְתַקּוֹן הָעוֹלָם. וְזֶה מֵה
 שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (עֵין יוֹמָא פו:): יְחִיד שְׂשָׁב,
 מוֹחֲלִים לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ; וְלִכֵּן אִם אָדָם בּוֹטַח רַק בּוֹ
 יִתְבָּרַךְ, וְלֹא בְּשׁוּם בְּרִיָּה, זוֹכֵה לְתַקֵּן עֲצָמוֹ וְאֶת כָּל
 הַדּוֹר הַזֶּה, וּמִכְּנִיס הַרְהוּרֵי תִשׁוּבָה בְּכָל עַם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה
 מִחֲדִיר אֶהְבָּה וְאַחֲדוּת בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. כִּי בְּאֶמֶת מֵהוּ

חֶמֶץ? חֶמוֹץ הַמַּח, אֶחָד מֵהַרְהוּר עַל הַזֵּוּלַת — "אַתָּה יוֹדֵעַ, אֵינְךָ שׁוֹה מְאוּמָה, עֲשִׂיתָ כֶּךָ וְכָךְ, אַתָּה רַק רָע", זֶה נִקְרָא חֶמֶץ, שְׂמֵחַפֵּשׁ וּמְחַטֵּט וּמוֹצֵא רַק רָע בַּזֵּוּלַת, שְׂזוּ הַמַּחְלָקַת וְהַמְרִיבוֹת וְהָאֵי הַבְּנוֹת שֶׁנִּמְצְאִים כִּיּוֹם בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, שְׁכָל זֶה בָּא מֵהִנָּחַשׁ הַקְּדֻמוֹנִי, שְׂכַתוֹב בַּזֵּהָר (זֵהָר חֲדָשׁ בְּרֵאשִׁית), שְׂרַכֵּב עָלָיו הַסֵּמ"ךְ-דָּמ"ם, שְׁכָל כַּחוֹ הַפְּרִד וּמְשַׁל', לְהַפְרִיד בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכָךְ יָכוֹל לְרַדוֹת בְּהֵן. וְהַתְּקוּן יִהְיֶה עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ, שְׁבוֹא יָבוֹא וַיִּגְאָלֵנוּ. וְכַתוּב בַּזֵּהָר (חֶלֶק ג' רַעג.) עַל הַפְּסוּק (קִהְלַת א, ט): "מ'ה שְׂיִהְיֶה ה'וֹא שְׂיִהְיֶה", רֵאשִׁי תְבוֹת מְשִׁיחַ, מְשִׁיחַ הָיָה הַגּוֹאֵל הַרֵאשׁוֹן וּמְשִׁיחַ הָיָה הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן, וְלִכֵּן מְשִׁיחַ עוֹלָה כְּמִסְפַּר נְח"שׁ. כִּי רַק מְשִׁיחַ יִתְקַן אֶת פְּגָם רְכִילוֹת וּלְשׁוֹן הָרַע, לִיִּצְנוּת, מַחְלָקַת וּמְרִיבוֹת. וְלִכֵּן עֲכָשׁוּ ב"ימֵי פֶּסַח" הַקְּדוּשִׁים עָלֵינוּ לְקַבֵּל עַל עֲצָמֵנוּ, לְהַשְׁמֵר שְׂמֵאֲתָנוּ לֹא תִהְיֶה שׁוּם מַחְלָקַת עַל שׁוּם בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִדְבַר שׁוּם רָע עַל אֶף אֶחָד, שְׂזָה בְּכָלֵל חֶמֶץ. וְלִכֵּן אָמַר הָאֲר"י ז"ל, שְׂמֵי שְׂנֹזָהָר ב"ימֵי פֶּסַח" מְאֹסוּר חֶמֶץ, עַל-יְדֵי-זֶה מְבַטָּח לוֹ שְׂיִשְׁמֵר כָּל הַשְּׂנָה מִכָּל רָע. אִם אָדָם מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ עֲכָשׁוּ ב"ימֵי פֶּסַח" הַקְּדוּשִׁים, שְׂלֹא יָרִיב עִם אֶף אֶחָד, וַיִּשְׁלִים עִם כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, שְׂזָה סוּד מְצָה — מַחֲיִן שְׂל אֲמוּנָה, מְאֲמִין בְּכָל יְהוּדִי, שְׂיִישׁ לוֹ כַּחוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּלִתִּי מְגַבְלִים, כִּי כָל יְהוּדִי יָכוֹל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׂלִמָה,

ויכול לתקן לא רק את עצמו, אלא את כל הדור הזה, ולא רק את כל הדור הזה, אלא את כל הדורות עד אדם הראשון, אם תהיה לאדם אמונה בכל יהודי, וימצא את הטוב של כל אחד, על-ידי-זה נזכה לגאולה, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפב), אשר צריך לדון את כל אחד לכף זכות, אפלו רשע גמור צריכים לחפש ולבקש ולמצא בו נקודות טובות, כי איך יתכן שלא עשה איזה טוב מימיו, ועל-ידי-זה שמוצאים את הטוב אצלו, מוציאים אותו מהרע שנלכד בו, שזה מה שאומר דוד המלך (תהלים לו, י): "ועוד מעט ואין רשע, והתבוננת על מקומו ואיננו"; אם תבקש ותחפש את ה' עוד מעט' טוב שיש ברשע הכי גדול, והתבוננת על מקומו, וכבר אינו אותו אדם; ולכן אמר מוהר"ן ת"ז"ל (לקוטי-הלכות, השקמת הבקר, הלכה א'), שמש"ח יכבש את העולם רק על-ידי יצאה זו, שיימצא נקודות טובות בכל יהודי. ולכן עתה בימי פסח הקדושים, עלינו להתאחד זה עם זה, ולבקש רק אחר השלום בנשמות ישראל, ולהשמר מאד מאד מהסמ"ך-מ"ם הרשע, שכל כחו רק 'הפרד ומשל', ורוצה להפריד בינינו. תתבוננו כמה סבל סבלנו אלפים שנות גלות, אשר אומרים חכמינו הקדושים (יומא ט): מקדש שני נחרב על שנאת חנם, ועדין מרקד בינן; אלפים שנה אנו בגלות גדולה מאד, כפי שהיה במצרים, רק מחמת שנאת חנם, כל אחד

שׁוֹנֵא אֶת עֲצָמוֹ בְּיִדְעֵין וּבְלֹא יוֹדְעֵין; אִם אָדָם מִחֲזִיק שְׂאִינוֹ שׁוֹה מְאוּמָה, וּמְנֹנו כְּבָר לֹא יִהְיֶה כְּלוּם, הוּא לֹא יִצְלִיחַ, וְנוֹלָד לֹא יִצְלַח, זֶה נִקְרָאת גְּלוּת מְצָרִים, שֶׁהַמַּחֲיִן שְׁלוֹ בְּמִצְרֵי־יָם, נִדְמָה לוֹ שֶׁהַכֹּל חֲשֵׁה, נִדְמָה לוֹ, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, שְׁזֵה סוּף הָעוֹלָם, וּכְבָר לֹא יִהְיֶה מְנֹנו כְּלוּם! וְזֶה נִקְרָאת גְּלוּת מְצָרִים. וְלִכֵּן עֲכָשׁוּ בְּיַמֵּי פֶּסַח" הַקְּדוּשִׁים, עָלִינוּ לְהִתְאַזֵּר בְּאַמוּנָה, שְׁזֵהוּ סוּד אֲכִילַת מַצָּה, שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתָּנוּ אוֹכֵל מַצָּה, וְיִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בְּבִטְחוֹן עֲצָמֵי שֶׁהוּא כֵּן יָכוֹל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְלִתְקֵן הַכֹּל, וְלֹא רַק הוּא, אֲלֵא לְתַקֵּן אֶת כָּל הַדּוֹר, וְלֹא רַק אֶת הַדּוֹר הַזֶּה, אֲלֵא אֶת כָּל הַדּוֹרוֹת. וְזֵה שִׁיף לְכָל יְהוּדֵי.

וְדָבָר זֶה מִחֲדִיר בְּנוֹ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כְּמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן עח), אֲשֶׁר הַצַּדִּיק צוֹעֵק: אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלָל! אֵין מְשַׁג כְּזֵה לְהִתְיַאֵשׁ, אֲפֹלוּ בְּמִצְבִּים הֲכִי קָשִׁים, שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתָּנוּ סוֹבֵל — זֵה מֵעֲצָמוֹ, שֶׁהוּא רוֹק, זֵה מֵאַשְׁתּוֹ, שְׂאִין לוֹ שְׁלוּם־בֵּית, זֵה מִיְלָדִים, שֶׁהֵם מְמָרְרִים לוֹ אֶת הַחַיִּים, זֵה אֵין לוֹ פְּרִנְסָה, וְשָׂאָר מִיְנֵי צְרוּת הָעוֹבְרוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שְׁזֵה שׁוֹבֵר אֶת הָאָדָם. וְעֲכָשׁוּ בְּיַמֵּי פֶּסַח" הַקְּדוּשִׁים מְקַבְּלִים אֶת כַּחוֹת הַנֶּפֶשׁ עַל כָּל הַשָּׁנָה — לֹא לְהִתְיַאֵשׁ, וְלִזְכֹּר אֶת הַנִּקְדָּה הַטּוֹבָה שִׁישׁ בְּנוֹ,

שָׁבְרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ אָנוּ נִזְהָרִים מֵאֲכִילַת חֶמֶץ, מִחֲמוּץ הַמַּח, מִקְשָׁיִת וּסְפָקוֹת עַל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מִקְשָׁיִת וּסְפָקוֹת עַל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, צְדִיקֵי הַדּוֹר, אָנוּ מְשַׁלְּמִים עִם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְעִם בְּנָיו, וְזֶה יָבִיא לָנוּ אֶת הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה, שְׁאָנוּ מְחַכִּים וּמְצַפִּים בְּכָל יוֹם, בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל רִגְעַ לְהַגְאֹל, אָבֵל זֶה תְּלוּי רַק בְּנוֹ — אִם נִקְבַּל עַל עֲצָמָנוּ עֲכָשׁוּ בִּ"ימֵי פֶסַח" הַקְדוּשִׁים, מֵהַיּוֹם וְהַלָּאָה לֹא לִפְלִי בְּעֲצָבוֹת וּבְמִרְרוֹת וּבְדַכְאוֹן, אֲפֹלוּ שְׁעוּבָר עָלֵינוּ מֵהַ שְׁעוּבָר, נַעֲשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁבָעוּלָם לְהִיּוֹת רַק בְּשִׂמְחָה, כִּי הַעֲצָבוֹת וְהַמִּרְרוֹת וְהַדְּכָאוֹן זֶה חֶמֶץ, הַשְּׂמִימָה וְהַדְּבָקוֹת בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא — זֶה מִצָּה. וְלָכֵן הִזְהַרְנוּ עֲתָה בְּיַמֵּי הַפֶּסַח לֹא לְהִיּוֹת בְּעֲצָבוֹת וּמִרְרוֹת וּקְשָׁיִת, שְׁזֶה אֲכִילַת חֶמֶץ, אֲלֹא נְצֻטְוִינוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה, שְׁזֶה תִקְוֵה הָאֱמוּנָה, לִידַע שֶׁרַק הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא וְאֵין בְּלִעְדָּיו נִמְצָא, וְזֶה מְבִיא לָנוּ אֶת הַשְּׂמִימָה הַכִּי גְדוּלָּה; כִּי אֵין שְׂמִימָה יוֹתֵר מִזֶּה, שְׂאָדָם יוֹדֵעַ, שְׂאֵין לוֹ אֲלֹא אֶת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְכָל צָרְכָיו מִבְּקֵשׁ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוּ בּוֹטְחִים בְּשׁוֹם בְּרִיָּה, כִּי יוֹדֵעַ שְׂאֵף אֶחָד אֵינוּ יָכוֹל לְעֲזוֹרוֹ, אֲדַרְבֵּי הַזִּוּלָּת יָכוֹל לְקַלְקֵל לוֹ, עַל-יְדֵי שְׂמִימָה בּוֹ סְפָקוֹת בְּאֱמוּנָה, שְׂאֵלוֹ כָּלֵל הָעֵרְב־רַב שְׂעָלוֹ עִם יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, וְנִדְבָקוּ בָהֶם מִיְצִיאַת מְצָרִים, וְעַד הַיּוֹם אָנוּ סוֹבְלִים מֵהֶם, אֲשֶׁר אֵינָם מְזַרְעֵי יִשְׂרָאֵל כָּלֵל, אֲלֹא מְזַרְעֵי

עמלק, כי לא ימלט שאחד ידבר נגד הקדוש-ברוך-הוא ונגד התורה והמצוות ונגד כל הקדוש לעם ישראל, אלא אם הוא אינו מזרע ישראל. כי כל בר ישראל היו רגליו על הר סיני, וקבל את התורה, ותכלית יציאת מצרים הייתה לקבל את התורה, כמו שכתוב (שמות ג, יב): "בהוציאך את העם תעבדון את האלקים על הקר הזה"; וכל עם ישראל עמדו רגליהם ורגלי אבותיהם על הר סיני, וקבלנו את התורה, ולא בחנם שאמות העולם שונאים אותנו, כמאמרם ז"ל (שבת פט): מיום שקבלו עם ישראל את התורה בסיני, ירדה שנאה מאמות העולם על עם עולם; כי אינם יכולים לסבל את ישראל, ומרגישים שעם ישראל חשובים יותר, ואלו הם משפלים לעמתם, כי נשמות ישראל דבוקים בבורא יתברך. ולכן אם יש אחד המדבר נגד כל הקדוש לעם ישראל, צריכים לידע שאיננו יהודי, זהו ערב-רב, ועלינו להבדל מהם, ולשמח שלא עשנו גוי כגויי הארצות, וזו הברכה שאנו מברכים בכל יום ויום — "שלא עשני גוי", ועלינו לשמח שזכינו להיות בחלקי הצדיקים הקדושים שבכל דור ודור, חכמי התורה, ובזכותם נזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו, אמן ואמן!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

קוֹנְטֵרַס

פֶּה סָח

יִגְלֶה נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת מִמַּעַלֶּת חַג הַפֶּסַח,
שָׂאז עֵקֶר הַמִּצְוָה לְדַבֵּר וְלִשְׂיחַ וְלִסְפֹּר
בְּנִפְלְאוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, וּמִמַּעַלֶּת
הָאָדָם הַמְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ תָּמִיד.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל־פִּי דְבָרֵי
רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ
וְעַל־פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ
הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִיס לִיה
רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ
וּמִשְׁלֵב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאמְרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֵסֵלָב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁהֶאֱרִיז"ל גְּלָהּ, אֲשֶׁר
תִּבְת 'פֶּסַח' הִיא שְׁתֵּי תְבוֹת: פְּהֶסַח, כִּי אִז
בְּפֶסַח פָּתַח מֹשֶׁה רַבְּנוֹ אֶת פִּיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
שֶׁיִּדְבְּרוּ אֶל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלִכֵּן דִּיקָא
מִחַג הַפֶּסַח מְקַבְּלִים כַּח עַל כָּל הַשָּׁנָה לְדַבֵּר
אֶל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשעז)

קונטרס

פֶּה סָח

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים ! עָלֵינוּ לְהִיּוֹת שְׂמֵחִים וְעֲלִיזִים
מְאֹד, שֶׁנִּבְרָאנוּ מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאָרְצוֹת,
וּבִפְרָט שָׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם, אֲשֶׁר לֹא הִיְתָה זְהֻמָּה
כְּזֶהֱמַת מִצְרַיִם, כִּי הַמִּצְרַיִם הָיוּ מְאֹד מְזֻהָמִים בְּיוֹתֵר
מִכָּל הָאֲמוֹת, כְּמֵאמָרָם ו'ל (תּוֹרַת כְּהֻנִּים אַחֲרֵי יח): מֵה
מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם שְׁטוּפִים בְּעִבּוּדָה זָרָה וּבְגֵלוֹי
עֲרִיּוֹת וּבְשִׁפְיכוֹת דָּמִים וְכוּ', וְכֵן אָמְרוּ (תְּנַא דְּבֵי אֱלֹהֵי רַבָּה
ו'): אֵין לָךְ אִמָּה בְּעוֹלָם שֶׁהִיְתָה שְׁטוּפָה בְּדַבָּרִים
מְכַעְרִים וְחֲשׂוֹדִין בְּכִשְׁפִים וּבְזֻמָּה וּבְכָל מַעֲשֵׂים רָעִים,
אֲלֹא הַמִּצְרַיִם בְּלִבָּד; וְכֵן אֹמְרִים (תּוֹרַת כְּהֻנִּים אַחֲרֵי יח):
מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם מְקַלְקְלִים מִכָּל הָעַמּוּמִין. שׂוֹאֵל
הָאֲר"י ו'ל, לָמָּה עִם יִשְׂרָאֵל הָיוּ צְרִיכִים לְהִיּוֹת
בְּמִצְרַיִם בְּגָלוֹת גְּדוֹלָה, וְלַעֲבֹר אֶת כָּל הַסֵּבֶל הַזֶּה, תַּחַת

על פְּרֵעָה הַרְשָׁעָה? אֵלֶּא 'פְּרֵעָה' זֶה שְׁתֵּי תְּבוּת: 'פּה-רע', כְּשֶׁרַחֲמָנָא לְצִלָּן, אָדָם אֵינוֹ שׁוֹמֵר עַל דְּבוּרוֹ, וּמְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ. וּבְפֶרֶט לְשׁוֹן הָרַע, רְכִילוֹת וְלִיצְנוּת, מִתְלוּצֵץ מִהַזִּילֹת, מְדַבֵּר רַע עַל הַזִּילֹת, זֶה נִקְרָא 'פּה-רע', וְאִזּוֹ מִכְרָחִים לִירֵד בְּגִלוֹת פְּרֵעָה מִלֶּךְ מִצְרַיִם. וְ'מִצְרַיִם' זֶה גַם-כֵּן שְׁתֵּי תְּבוּת: 'מִצְרַיִם', הֵינוּ הַמַּחֲזִין הָיוּ בְּמִצְרַיִם, בְּצִמְצוּם, לֹא הִכִּירוּ אֶת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ; כִּי בְּרַגַע שֶׁאָדָם מִכִּיר אֶת בּוֹרְאוֹ, יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ נִמְצָא אֹתוֹ, עִמוֹ וְאֶצְלוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה אֵף פֶּעַם לֹא יְדַבֵּר רַע עַל הַזִּילֹת, כִּי הֵרִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פּה, וְאֵיךְ יָכוֹל לְדַבֵּר בְּגִנוּת הַזִּילֹת. אֲבָל אִם אָדָם מִסְכֵּן, שׁוֹכַח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וּמִתְחִיל לְדַבֵּר רַע מִזֶּה עַל זֶה וּמִזֶּה עַל זֶה, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֲרִיךְ טו:): כָּל הַמְּסַפֵּר לְשׁוֹן-הָרַע, אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוּלִים לְדוֹר בְּעוֹלָם; אֵינְנִי יְכוּל לְדוֹר עִם מִי שֶׁמְדַבֵּר רַע; כִּי בְּאֵמֶת הַמְּאֲמִין הָאֱמֶתִי, שֶׁמְאֲמִין, אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכֹל זֶה אֱלֹקוֹת, אָדָם זֶה לֹא יְדַבֵּר רַע עַל אֵף אֶחָד, תָּמִיד יְדַבֵּר רַק טוֹב, כִּי מִי שֶׁמְדַבֵּק עֲצָמוֹ בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וּמְכַנֵּס בְּדַעְתּוֹ, אֲשֶׁר אֵין עוֹד מִלְּבָדּוֹ, הוּא יֵאָהֵב אֶת כָּל אֶחָד, וְיְדַבֵּר בְּטוֹבָתוֹ. אֲבָל בְּמִצְרַיִם הָיוּ הַמַּחֲזִין בְּמִצְרַיִם, הַמַּחֲזִין הָיוּ מְצַמְצָמִים, עַד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד סָבַל גְּלוּת קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, וְאֵיךְ? עַל-יְדֵי פְּרֵעָה: פּה-רע. וְזֶה מֵה שֶׁעוֹבֵר

עלינו בכל דור ודור. בשביל זה אומרים חכמינו הקדושים (ויקרא רבה יג, ד): כל המלכיות נקראו על שם מצרים, על שם שהיו מצרים לישראל. הלא אנו סובלים גלות מאד מאד קשה, ולא רואים את סוף הגלות, והנה בא משה רבנו בשליחות הבורא יתברך שמו, ומגלה לעם ישראל (דברים ד, לה): "אתה הראת לדעת, פי הוי"ה הוא אלקים, אין עוד מלבדו"; משה רבנו גלה ופרסם לכלם: תדעו לכם, שאין נמצא בעולם אלא הקדוש-ברוך-הוא; על-ידי ידיעות אלו, שמשה רבנו החזיר בעם ישראל, כלם חזרו בתשובה שלמה, ובמקום פה-רע שאחד דבר רע על הזולת, שזה פרעה, נעשה פסח — שתי תבות: פה-סח, והתחילו לדבר אל השם יתברך. וזהו שאומרים חכמינו הקדושים (פסחים קטז:): בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאלו הוא יצא ממצרים. יציאת מצרים לא היה ספור בעלמא, לפני שלשת אלפים וחמש מאות שנה, שהיינו במצרים, והוציאנו השם יתברך משם, אלא בכל דור ודור מחייב כל אדם להרגיש, שהוא היה במצרים, והקדוש-ברוך-הוא מוציאנו משם. וזה חג הפסח, שאנו חוגגים עכשו, שמחים ועליזים, שזכינו להברא מזרע ישראל, ולא עשנו כגויי הארצות.

וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָנוּ מִצְוֹת מִצָּה לְאָכֹל,
אֲשֶׁר כְּתוּב בַּזֹּהַר (חֶלֶק ב' קפג:): מִצָּה זֶה מִיכָלָא דְרַפּוּאָה,
וּמִיכָלָא דְמַהִימְנוּתָא — מֵאֲכֹל שֶׁל אַמוּנָה. כִּי כִּשְׂאֵדָם
אוֹכֵל מִצָּה, מֵיֵשֵׁב עֲצָמוּ לָמָּה אֲנִי אוֹכֵל מִצָּה? כִּי
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צָוָה; וְנִמְצָא, שֶׁהַמֵּאֲכֹל הַזֶּה מְבִיא
לְאַמוּנָה, וּבְרַגַע שֵׁשׁ לְאָדָם אַמוּנָה, יֵשׁ לוֹ רַפּוּאָה,
כְּמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ה'),
שֶׁהַעֲקָר זֶה אַמוּנָה, וְאָדָם צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וְלִמְצָא בְּעֲצָמוֹ
הֵיכָן אוֹחֵז בְּאַמוּנָה. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל, אֲשֶׁר יֵשְׁנִים סוּבְלֵי
חֻלָּאִים, שֵׁשׁ לָהֶם מַכּוֹת מִפְּלֹאוֹת, וְסוּבְלֵים הַכֹּל רַק
מִחֲמַת חֲסָרוֹן הָאַמוּנָה, נִפְּלִית הָאַמוּנָה. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
(דְּבָרִים כח, נט): "וְהַפְּלֵה הַהוֹי"ָה אֶת מַכְתָּךְ וְגו', מַכּוֹת
גְּדוּלוֹת וְנֶאֱמָנוֹת, וְחֻלָּאִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים"; מַה זֶה
'נֶאֱמָנִים'? בְּשִׁבִיל נִפְּלִית הָאַמוּנָה; כִּי כִּשְׂאֵדָם יוֹדַע,
שֶׁהַכֹּל זֶה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְכָל אֲשֶׁר רוּאִים וּמְרַגִּישִׁים זֶה
הַכֹּל אֱלֻקוֹת, אִם אָדָם הֵיךָ מַחְדִּיר בְּעֲצָמוֹ אַמוּנָה בְּרוּרָה
וּמְזַכֶּכֶת בַּבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, כָּל חַיּוֹ הֵיוּ חַיִּים אַחֲרַיִם
לְגַמְרֵי, וְהֵיךָ שְׂמַח וּבְרִיא. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
חֶלֶק ב', סִימָן כד), שֶׁחֲכָמֵי הָרוֹפְאִים אוֹמְרִים, שֶׁכָּל הַמַּחְלוֹת
וְהַחֻלָּאִים רָעִים בָּאִים לְאָדָם מִחֲמַת חֲסָרוֹן הַשְּׂמֻחָה;
וְלִכְּן אָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת תָּמִיד שְׂמַח, וְהַשְּׂמֻחָה הִיא
הַחֲסוֹן לְכָל הַמַּחְלוֹת וְהַחֻלָּאִים רָעִים. וּבְרַגַע שֶׁאָדָם
נִשְׁבֵּר וְנִכְנָס בְּדַפְאוֹן פְּנִימִי, זֶה מִמְּשִׁיךְ עָלָיו כָּל מִינֵי

מחלות. אבל כשָאדם זוכה ושמח מאד מאד, קשה לו לקבל איזו מחלה, כי הוא עסוק רק בשמחה, לא-כן כשָאדם שבור, מיאש, מדכא, מדכדך, כל דבר קטן מפיל אותו ושובר אותו, ורק יוצא לבחויץ ונעשה קריר, הוא כבר מצטנן ומקבל חם, ונשבר גופו, ואיננו יכול להחזיק מעמד. ולכן דבר גדול מאד להיות בשמחה, ועקר השמחה, אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י"א), לשמח בשמחת יהדותנו, כי אין עוד שמחה כשמחה זו, שזכינו להברא מזרע ישראל. ובפרט כשָאדם מתחיל להתבונן על גדל הנסים והנפלאות שהקדוש-ברוך-הוא עושה עמו בכל יום ויום, בכל שעה ובכל רגע, אינו מסגל להבין עמקם, וחושב שהכל מקרה, טבע ומזל, ולכן הוא שבור ורצוץ. וכמאמרם ז"ל (נדה ל.): לעולם אפלו בעל הנס אינו מכיר בנסו; אדם חושב, שהכל צריך להיות כן באפן טבעי, שהוא צריך ללכת, לאכל וכו' וכו', אבל אם נתבונן פמה סובלי חלאים ישנם בזה העולם, פמה אנשים אינם יכולים לראות, פמה אינם יכולים לבלע, פמה מרתקים למטותיהם, מחברים לחמצן, לאינפוזיה, לדיאליזה, רחמנא לצלן, ושאר מיני חלאים רעים, אזי מתחיל להתבונן על הנסים שהקדוש-ברוך-הוא עושה עמו. ולכן הפליגו רבותינו כל-כף בשמחת יציאת מצרים, שכל החגים, חגי ישראל, הם זכר ליציאת מצרים, כי

אז הָיָה נִס גָּדוֹל, עִם יִשְׂרָאֵל סָבְלוּ סָבֵל רַב בְּמִצְרַיִם,
הִצְרִיכוּ לְעֵבֶר אֶת כָּל הַזְּהֵמָה הַקָּשָׁה הַזֹּאת, לְרֹאוֹת אֶת כָּל
הַטְּנוּף וְהַשְׁקוּץ וְהַתְּעוּב שֶׁל הַמִּצְרַיִם, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן
הַתְּחַזְּקוּ וְהַחֲזִיקוּ מֵעַמָּד, וְחֲזְרוּ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְהַחֲלוּ
לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ. שְׁזֵהוּ 'פּה-סָח'.

וּמֵה שֶׁהָיָה ה'וֹא שִׁיחָהּ (קִהֵלֵת א, ט), כְּמוֹ שֶׁהָיִינוּ
בְּמִצְרַיִם אֲצֵל פְּרַעָה — 'פּה-רַע', דְּבַרְנוּ רַע זֶה עַל זֶה,
וְסָבְלוּ אֶת הַסָּבֵל, כְּמוֹ-כֵן בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, עַל-יְדֵי שִׁישׁ
בְּאָדָם שֶׁנֶּאֱתָת חָנֻם שֶׁשׁוֹנֵא אֶת הַזּוּלָת וּמְדַבֵּר עָלָיו, הוּא
עוֹבֵר אֶת שֶׁלֵב הַגְּלוּת, וּמְרִים חַיִּיו, וּמְרַגֵּשׁ שֶׁאֵבֵד מְנוּס
וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, וְחוֹשֵׁב שֶׁאֵף פַּעַם לֹא יֵצֵא מֵהַגְּלוּת
שֶׁנִּמְצָא בָּהּ; יִשְׁנֵם רַנְקִים וְרַנְקוֹת, שֶׁנִּדְמָה לָהֶם, שְׁזֵהוּ
סוּף הָעוֹלָם, וְלֹא יִמְצְאוּ אֶת זְוִוגָם, אוֹ שֶׁהַתְּחַתְּנוּ, וְאֵין
לָהֶם יְלָדִים, וְרָצִים וּמְתָרוֹצְצִים לְרוֹפְאִים, מְרוֹפֵא זֶה
לְזֶה, וּמְחַפְּשִׁים סְגֻלוֹת, וְנִדְמָה לָהֶם שֶׁאֵף פַּעַם לֹא
יִשְׁעוּ, אוֹ יִשְׁנֵם זְוִגוֹת שֶׁאֵין לָהֶם שְׁלוֹם-בַּיִת, וְרַבִּים עַל
כָּל דְּבָר פְּעוּט, עַד שֶׁנִּדְמָה לָהֶם שֶׁהִתְכַּרַח לָהֶם
לְהַתְּגַרֵּשׁ, אוֹ שֶׁאֵר צְרוּת שֶׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם: עֲנִיּוֹת
וְדַחְקוֹת וְחוֹבוֹת, אוֹ יִשְׁנֵם בְּנֵי-אָדָם שֶׁנִּפְלוּ בְּעוֹנוֹת
קָשִׁים, וּמְתַגַּבֵּר עֲלֵיהֶם יִצְרָם, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהִלָּחֵם
כְּנִגְדּוֹ, וְכָל זֶה בָּא מִחֲמַת שֶׁמְחָם תְּפוּס וּמְצַמְצָם, מְחָם
בְּמִצְרַיִם, בְּמִצְרַיִם, וּמֵהֵיכֵן זֶה בָּא? מֵהַדְּבוּר, שֶׁאָדָם

מִפְקִיר דְּבוּרוֹ, וּמְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, וְלִכְן סוֹבֵל
כָּל הַסֵּבֶל. וְכַמוּכָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א',
סימן לח), עַל הַפְּסוּק (תהלים קמח, ח): "רוּחַ סְעָרָה עֹשֶׂה
דְּבוֹרוֹ", מִי עוֹשֶׂה אֶת הָרוּחַ סְעָרָה בְּמַחַ הָאָדָם? הַדְּבוּר!
כְּשֶׁאָדָם מִפְקִיר דְּבוּרוֹ וּמִנְבִּילוֹ, מְדַבֵּר רַע עַל זוּלָתוֹ, זֶה
גוֹרֵם לוֹ אֶת הַגְּלוּת, הַמַּחַ שְׁלוֹ נַעֲשֶׂה מְצַמְצָם. וְלִכְן הוּא
סוֹבֵל מְרִירוֹת עֲצוּמָה. וְכַמֶּאֱמָרָם ז"ל (ירושלמי תרומות דף
ו:), עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים כג, טו): "וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרוֹת דְּבָר",
אֵל תִּקְרֵי עֲרוֹת 'דְּבָר', אֶלֶּא עֲרוֹת 'דְּבוּר' — זֶה נְבוּל
פָּה; אָדָם צָרִיף לְשֹׁמֵר מְאֹד לֹא לְנִבֵּל פִּי, כִּי צָרִיף לְזָכֹר
— מֵה שֶׁאָדָם מְדַבֵּר, בְּזֶה הוּא מְחַזֵּיק, אִם אָדָם מְדַבֵּר
נְבוּל פָּה, מְקַלֵּל, סִימָן שְׂמַחוֹ נִמְצָא בְּזִהְמָה. וּבְשִׁבִיל זֶה
אוֹמֵר רַבְּנֵי ז"ל (ספֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת נְבוּל פָּה, סִימָן א'): מִי שֶׁמְדַבֵּר
נְבוּל פָּה, בְּיָדוּעַ שְׁלִבּוֹ חוֹשֵׁב מְחֻשְׁבוֹת אָוֶן; כְּשֶׁאָדָם
מְנִיבֵל פִּי, סִימָן שְׁזָה מֵה שֶׁהוּא חוֹשֵׁב. לֹא-כֵן הַצְּדִיקִים
הַדְּבוּקִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵם תָּמִיד מְחַזְּקִים
וּמְחַיִּים אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

וְלִכְן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! עֲכָשׁוּ זֶהוּ פֶּסֶח, עֲתָה
הוּא הַזְּמַן לְצִאת מִהַגְּלוּת, עֲתָה הוּא הַזְּמַן לְצִאת
מִפְּהַר-רַע, שֶׁהוּא פְּרָעָה, וְלִהְגִיעַ לְפֶסֶח, שֶׁהוּא פֶּה-סָח,
לְהַתְּחִיל לְדַבֵּר בְּנִפְלְאוֹת הַבּוֹרָא יְתָבָרַךְ שְׁמוֹ, שְׁזָה כָּלֵל

ההגדה שאנו אומרים בליל פסח, מספרים נפלאותיו
 יתברך. ולכן זהו דבר גדול, שכל אחד ואחד מאתנו
 תמיד ידבר מגדלתו יתברך, ויזכיר לעצמו הנסים
 והנפלאות שעשה עמו הבורא. כי בודאי אם נחפש
 ונבקש, נראה ונתבונן שהשם יתברך עושה עמנו תמיד
 נסים, ועשה עמנו תמיד נסים. וכמו שאומר דוד המלך
 (תהלים קלו, ד): "לעושה נפלאות גדולות לבדו", אומרים
 על זה חכמינו הקדושים (מדרש תהלים, מזמור מו): מה זה
 לבדו? אלא יש נסים ונפלאות, שרק הקדוש-ברוך-הוא
 יודע מה שעושה לבריותיו, ובן-אדם אינו קולט כלל,
 אדם חושב שזהו שגרתו, שפך צריך להיות, שהולך
 ומתנועע, וכל איבריו וגידיו צריכים לתפקד. וכמאמרם
 ז"ל (במדבר רבה כד, ב): בא וראה כמה נסים עושה
 הקדוש-ברוך-הוא עם האדם, והוא אינו יודע, שאלולא
 היה אוכל פת כשהיא חיה, היתה יורדת תוך מעיו
 ומשרטת אותו, אלא ברא הקדוש-ברוך-הוא מעין
 בתוך גרגרתו, וכך יורד האכל. אדם אוכל, ואינו יודע
 אילו נסים עשה לו הבורא יתברך שמו, שתמיד עולה
 לו רוק בפיו, שזה כמין מעין, שיש לו לחלוחית בפיו,
 ושאר מיני נסים ונפלאות שנעשים לאדם בכל יום ויום,
 והוא אפלו איננו קולט כלל. ולכן צריך אדם להרגיל
 עצמו להודות ולהלל ולשבח את בוראו, שזהו פה-סח,
 הפה צריך לדבר מנפלאותיו יתברך, ולהרגיל עצמו

לְדַבֵּר תָּמִיד מִהַטּוֹב, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ
הַמּוֹן טוֹבוֹת: בְּרוּךְ הַשֵּׁם, אָנוּ בְּרִיאִים, הַיְלָדִים בְּרִיאִים
וְכוּ', וּבְזֶה עָלִינוּ לְהַחֲיוֹת עֲצָמָנוּ.

וְכֵן צְרִיכִים לְחַזֵּק וּלְעוֹדֵד וּלְשַׂמַּח יְהוּדִים אַחֲרֵים,
שְׂאִין מַצָּוָה גְּדוֹלָה מְזוֹ, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל
(לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כ"ט): 'טוֹב' — הַכֹּל חֲפָצִים
לְשִׁמְעָה; כָּל אֶחָד רוֹצֶה לְשִׁמְעָה דְבַר עָרֵב וְנֹעִים, כִּי כָּלֵנוּ
שְׂבוּרִים וְרְצוּצִים וּמְלֵאֵי צָרוֹת, וְרוֹצִים כְּבָר לְשִׁמְעָה אֵיזָה
דְּבוּר טוֹב, וְכֵן רוֹצִים לְרֵאוֹת אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
כַּמְּאָמְרָם ז"ל (מְכִילֵתָא פְּרָשַׁת בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי, פְּרָשָׁה ב'), שֶׁאָמְרוּ
עִם יִשְׂרָאֵל קִדְּם קִבְּלַת הַתּוֹרָה: רְצוֹנָנוּ לְרֵאוֹת אֶת
מְלַכְנוּ; עִם יִשְׂרָאֵל עָבְרוּ גְּלוּיֹת כָּל-כָּף קָשׁוֹת, וְעַתָּה
רוֹצִים לְהַרְגִישׁ גְּלוּי שְׂכִינָה, לְרֵאוֹת אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא וּלְהַרְגִישׁוֹ יְתִבְרָךְ. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק
ב', סִימָן פ"ד), שֶׁבְּנֵי-אָדָם רוֹצִים לְחַזֵּר אֶל הַשֵּׁם יְתִבְרָךְ,
אֲבָל אֵינָם יוֹדְעִים הֵיכָן הַדֵּלֶת וְהַפֶּתַח לְהַכְּנִס אֵלָיו
יְתִבְרָךְ. אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהַדֵּלֶת וְהַפֶּתַח זֶה הַפֶּה שֶׁל
הָאָדָם, אִם אָדָם מְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יְתִבְרָךְ בְּשִׁפְת
הָאֵם שְׁלוֹ, וְכָל אֲשֶׁר צָרִיךְ הוּא מְבַקֵּשׁ רַק מִמֶּנּוּ יְתִבְרָךְ,
אֲזִי הוּא נִכְנָס אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲכָשׁוּ אָנוּ חוֹגְגִים אֶת חַג הַפֶּסַח, אִיזוֹ שְׂמֵחָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת לָנוּ, שְׂאָנוּ זוֹכִים לְאָכֵל מַצָּה, שֶׁהוּא מֵאֲכָל הָאֱמוּנָה, וּמִדּוּעַ? כִּי מִי אָמַר לָנוּ לְאָכֵל מַצָּה? הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! וְלָכֵן עָלִינוּ לְשִׂמְחָה עַל כָּל לְעִיסָה וּלְעִיסָה, וְזֶה יִכְנִיס בָּנוּ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כָּל אֲשֶׁר אָנוּ צְרִיכִים נִפְנָה וּנִבְקַשׁ מִלְּפָנָיו יִתְבָּרֵךְ. בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אֵינְכֶם יְכוּלִים לְתַאֵר וּלְשַׁעַר גְּדֹל הַשְּׁעִשׂוּעִים שְׂאַתֶּם גּוֹרְמִים לְמַעְלָה, בְּשַׁעַה שְׂאַתֶּם בָּאִים אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִבְּקָשִׁים כָּל צְרִיכֶם מֵאַתּוֹ. כִּי אָדָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַעְלָתוֹ בְּשָׂמַיִם; כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתָּנוּ כָּל-כֶּף שָׁבוּר וְרָצוּץ, מִיֶּאֱשׁ וּמִדְּכָא, נִמְצָא בְּדְכָאוֹן פְּנִימִי, שְׁנֹדְמָה לוֹ כְּאֵלוֹ זֶה סוּף הָעוֹלָם, וְאַף פְּעַם לֹא יֵצֵא מִגְּלוּתוֹ וּמִצְרוּתוֹ. וְכָל זֶה דְּמִיוֹן אֶחָד גְּדוֹל, כִּי הַמֵּאֲמִין הָאֱמֵתִי, שְׂמֵאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְרוֹאֶה אֶת הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עוֹשֶׂה עִמוֹ, הוּא שֶׁר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנָיו בּוֹרְאוֹ. וּבְעֵבוֹר זֶה עֲכָשׁוּ בֵימֵי הַפֶּסַח הַקְּדוֹשִׁים, עָלִינוּ לְהִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב הֵיטֵב עַל הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֹשֶׂה עִמָּנוּ. אֵל תַּחֲשָׁבוּ שֶׁתָּמִיד הָיָה לָכֶם רַע, וְאַף פְּעַם לֹא הָיָה לָכֶם טוֹב, רַק הִתְבּוֹנְנוּ וּרְאוּ הַנְּפִלְאוֹת שֶׁעֹשֶׂה עִמָּכֶם הַבוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ. אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שׁוּחַר טוֹב תְּהִלִּים קו): אֵי אֲפֹשֶׁר לְעוֹלָם בְּלֹא נְסִים וּבְלֹא פְּלָאִים, כִּי־צַד? אָדָם נִתּוֹן

על גבי המטה, אדם שוכב במטה, והנחש בארץ לפניו, כיון שבא לתן רגלו, ברח הנחש מפניו, ואינו יודע אדם מה פלא עשה הקדוש-ברוך-הוא עמו; אפלו לא שם לב שהיה נחש וברח. כי אדם אינו יודע את הפלאים שנעשים לו ממנו יתברך. רואים אנשים נוסעים ברכבם, באים והולכים, וחוזרים בריאים ושלמים, ואינם קולטים, וחושבים שזה טבע, וחס ושלום, כששומעים איזו תאנה מחרידה, איזה מקרה רע, שלא יקרה לעם ישראל אף פעם, אז מזדעזעים. אבל אם אדם היה מתבונן על הנסים והנפלאות שהקדוש-ברוך-הוא עושה עמו בכל יום, בכל שעה ובכל רגע, תמיד היה שר שירה לפניו יתברך, שזהו פסח, שאז נתקיים אצלנו פה-סח, שהפה מתחיל לדבר מהנפלאות של הבורא יתברך, ומתחיל לדבר אליו יתברך. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (ויקרא רבה ל, ג): בדורות הללו, שאין להם לא מלך ולא נביא, לא כהן ולא אורים ותומים, ואין להם אלא תפלה זו בלבד, אמר דוד לפני הקדוש-ברוך-הוא: רבנו של עולם, אל תבזה את תפלתם; כשיהודי יבוא לפניך — תשמע אליו. כי אין לנו עתה לא בית-המקדש, לא כהן ולא נביא, אלא תפלה בלבד.

לזאת, בני ובנותי היקרים! הבה נקבל על עצמנו עתה בימי פסח הקדושים, ונתחיל לדבר רק מנפלאות הבורא שעושה עמנו, וכן נתחיל לדבר רק בשבח עם ישראל, שזהו הדבר הכי חשוב אצלו: תברך — כשיהודי משבח יהודי אחר, כשיהודי מחפש את הטוב שיש ביהודי שני. כי כך אומרים חכמינו הקדושים (ויקרא ובה, פרשה ב'): אמר הקדוש-ברוך-הוא למשה: כל מה שאתה יכול לשבח את ישראל — שבח, לגדלם ולפאדם! תמיד תשבח את נשמות ישראל; וגם אנו צריכים לילך בדרכי המקום ברוך הוא. השם יתברך אוהב את כל יהודי, השם יתברך מחפש רק את הטוב של כל יהודי, כי כל יהודי הוא בן של הבורא יתברך, כמו שאומרים חכמינו הקדושים (אבות ג): חביבין ישראל, שנקראו בנים למקום; וכן אמרו (מגלה כט): חביבין ישראל לפני המקום ברוך הוא, שבכל מקום שגלו — שכינה עמם; לכן דיקא עתה בפסח, עלינו להשתמש בפנינו שיהיה פה-סח, לדבר רק מנפלאות הבורא יתברך, ולבקש כל צרכינו ממנו יתברך, כי רק הוא יכול לעזור לנו. ולדבר תמיד בשבח כל יהודי, ולא לדבר רע על שום ברִיה, ואפלו על עצמו אסור לדבר רע. רואים בני-אדם משפילים עצמם לומר: "אני לא שוה מאומה, אני לא יצלח" וכדומה, אשר זה גם-כן אסור; כי כמו שאסור לשנא את זולתו, כן אסור לשנא

את עצמו. ומי אמר שלא תצא מגלותך הפרטית?! רק תפתח פיך ותתחיל לדבר אליו יתברך, ואז תהיה הכי מאשר, כי אין עוד אשר בעולם כאדם המדבר אליו יתברך. ואם הייתם יודעים, בני ובנותי היקרים! מה זה לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא ולהתפלל לפניו, אשר זה מאד חשוב בעיניו יתברך, לא הייתם פוסקים מזה רגע אחד. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (תנחומא וירא א'): אמר להם הקדוש-ברוך-הוא לישראל, הווי זהירים בתפלה, שאין מדה אחרת יפה הימנה, ואפלו אין אדם כדאי לענות בתפלתו ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים, אני עושה חסד עמו. ואומר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות תפלה, סימן כח): על-ידי התפלה יכולים לשנות את המזל; אם נדמה לאדם שיש לו מזל רע, חס ושלו, אבל אם ירגיל עצמו לדבר אליו יתברך — ישנה את מזלו, השם יתברך מחכה שנתפלל אליו, ונבוא לפניו ונדבר עמו. וכשאדם בא ומשיח בינו לבין קונו, הוא צריך להיות שמח מאד. וכמוכא בדברי רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות תפלה, סימן ע'): על-ידי תפלה תבוא בהיכל המלך. וכן אומר (שם, סימן פא): תפלה שהיא בשמחה, היא ערבה ומתקה להשם יתברך. ולכן עכשו בחג הפסח, באו ונקבל על עצמנו, שהפה שלנו יהיה 'פה-סח', וידבר אל הקדוש-ברוך-הוא, ידבר טוב על זולתו, ונשלים איש עם רעהו, ונחפש רק את הטוב

קלו

פה סח

אָצֵל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה לְגַאֲלָה
הַשְּׁלֵמָה בְּמַהְרָה בְּיַמֵּינוּ.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטֵרַס

חג הפסח

יעורר ויחזק את נשמות ישראל לשמח מאד
כל ימי החג, וישתדלו לעזור אחד לשני,
שזה רצונו יתברך, ובזכות זה נזכה להגאל
גאלת עולם.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבינו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבינו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁאִין עוֹד שְׂמֻחָה לְעַם
יִשְׂרָאֵל כְּשִׂמְחַת חַג הַפֶּסַח. וְלָכֵן אָמַר
הָאֲרִיז"ל: מִי שִׂיחֶיהָ נִזְהָר בְּמַשְׁהוֹ חֶמֶץ
בְּפֶסַח, יִהְיֶה נֹצֵל מֵעֲבֻרוֹת כָּל הַשָּׁנָה. וְלִכְאוּרָה
אֲנַחְנוּ רוֹאִים, שְׁבָנֵי-אָדָם נִזְהָרִים מִמַּשְׁהוֹ
חֶמֶץ בְּפֶסַח, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן נִכְשָׁלִים בְּעֲבֻרוֹת,
רַחֲמָנָא לְצַלָן, אֶלָּא מִפְּנֵי שְׂאִינָם שְׂמֻחִים
בְּמִצּוֹת חַג הַפֶּסַח, וּמִזֵּה בָּא שְׁחוּטָאִים,
רַחֲמָנָא לְצַלָן, כִּי מִי שְׂשֻׁמַּח בְּמִצּוֹת חַג
הַפֶּסַח, הוּא בְּאַמַּת לֹא יָבוֹא לְחֻטָּא.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשעת)

קונטרס

חג הפסח

בני ובנותי היקרים! עלינו להתחזק באמונה פשוטה בו ותבנה, לידע שהקדוש-ברוך-הוא מחיה ומנהיג ומקים את כל הבריאה כלה. והנה הגיע "חג הפסח" שהוא חג החגים, פי כל החגים הם זכר ליציאת מצרים. כשהיו עם ישראל במצרים, היו משעבדים אל פרעה מלך מצרים, ששעבדם. ואומר האר"י ז"ל, מה היה השעבוד במצרים? פרעה — שתי תבות: פה-רע, רחמנא לצלן, הפקירו את הדבור, אחד דבר על השני, ולכן סבלנו את הגלות המרה של שעבוד מצרים. וכמו שאנו מוצאים, שמשה רבנו בקש את הקדוש-ברוך-הוא — למה עם ישראל צריכים לסבל סבל כל-כף גדול, להיות בגלות בין מזהמים במצרים, אשר חכמינו הקדושים אומרים (תנא דבי אליהו ובה ז'): אין לה אמה בעולם, שהיתה שטופה בדברים מלערים וחסודים בכשפים ובזמה ובכל מעשים רעים,

אָלָא הַמְצָרִים בְּלִבָּד; וְלָמָּה עִם יִשְׂרָאֵל צָרִיכִים לְהִיּוֹת
 בֵּינֵיהֶם וְלִסְבֹּל מֵהֶם? אַךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ יֵצֵא בֵּין עִם
 יִשְׂרָאֵל, וַיֵּמָּה הוּא רוֹאֶה? (שְׁמוֹת ב, יג): "וַהֲנִיחָה שְׁנֵי אַנְשִׁים
 עֹבְרִים נְצִים, וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע, לָמָּה תִּפְּקֵה רַעְף, וַיֹּאמֶר: מִי
 שָׁמַךְ לְאִישׁ שֶׁר וְשׁוֹפֵט עָלֵינוּ וְגוֹ', וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר:
 אַכֵּן נוֹדַע הַדְּבָר"; הֵינּוּ עֹכְשׁוֹ אֲנִי יוֹדַע לָמָּה עִם יִשְׂרָאֵל
 סוֹבְלִים אֶת הַסֶּבֶל הַזֶּה — פִּי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם דִּלְטוֹרִין,
 הַמְדַבְּרִים רַע אֶחָד עַל הַשְּׁנַיִם, מִכִּים זֶה אֶת זֶה, בְּשִׁבִיל
 זֶה עוֹבְרִים אֶת הַסֶּבֶל הַזֶּה. וַיֵּמָּה אָנוּ לְמַדִּים מִכָּאן?
 שְׁכָל הַגְּלוּת שְׁעַם יִשְׂרָאֵל סוֹבְלִים, הַחֲלָה מְגָלוּת
 מְצָרִים, וְכֵן כָּל הַגְּלוּת, הַכֹּל בָּא מִחֲמַת שְׂאִין אַחֲדוּת
 וְאַהֲבָה בֵּין נְשֵׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. פִּי אֵין עוֹד דְּבַר הַהוֹרֵס אֶת
 נְשֵׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ הַשְּׁנֵאוֹת חָנָם. וַחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 אוֹמְרִים (יוֹמָא ט): מְקַדָּשׁ רֵאשׁוֹן נִחְרַב מִפְּנֵי שְׁעַבְדוֹ
 עֲבוּדָה זָרָה, וְעָבְרוּ עַל גְּלוּי עֲרִיּוֹת וְשִׁפְיכוֹת דְּמִים, אָבֵל
 מְקַדָּשׁ שְׁנֵי לְמַדּוֹ הַרְּבָה תוֹרָה, וְלָמָּה נִחְרַב? אָלָא מִפְּנֵי
 שְׁנֵאוֹת חָנָם, מְלַמֵּד שְׁשֵׁנוֹת חָנָם קָשָׁה בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ,
 יוֹתֵר מִעֲבוּדָה זָרָה, גְּלוּי עֲרִיּוֹת וְשִׁפְיכוֹת דְּמִים, וְעַדִּין
 מְרַקֵּד בֵּינָן (שָׁם טו). נִמְצָא, שְׁכָל הַגְּלוּת שְׁהִיְתָה לָנוּ
 בְּמְצָרִים, שְׁאֶחָד הִכָּה אֶת זוּלָתוֹ, דִּבֵּר רַע עַל הַשְּׁנַיִם, וְכִף
 בְּמִשְׁךְ כָּל הַגְּלוּת, הַכֹּל רַק מִחֲמַת הַשְּׁנֵאוֹת וְהַקְּנָאָה
 שְׁיֵשׁ בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ. מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הִגִּיעַ לְמְצָרִים, וְגִלָּה
 לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַדַּעַת הָאֲמֵת: "אַתָּה הָרֵאתָ לְדַעַת, פִּי

הַיְיָ הוּא אֱלֹקִים, אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ" (דְּבָרִים ד, לה), גְּלָה לְכֻלָּם: תִּדְעוּ לָכֶם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצַדֵּק וּבְמִשְׁפָּט, וְהַכֵּל זֶה אֱלֹקוֹת וְאֱלֹקוֹת זֶה הַכֵּל. וּבְרַגַע שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הִכְנִיסוּ בְּעֶצְמָם יְדִיעָה זוֹ — הַתְּחִילוּ לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּלְצַעֵק אֵלָיו, שְׁנֵה פֶסַח — אוֹמֵר הָאֲרִ"י ז"ל, אֱלוֹ שְׁתֵּי תַבּוֹת: פֶּה-סַח. הֵינּוּ שֶׁהִחִלוּ לְדַבֵּר אֵלָיו יְתַבְּרָךְ; כִּי כְּשֶׁאֵין לְאָדָם אָמוּנָה, אָז הוּא מְדַבֵּר רַע עַל זוּלָתוֹ, וְשׂוֹכַח שֶׁהוּא יְתַבְּרָךְ נִמְצָא פֶה אִתּוֹ, עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ. וְלִכֵּן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (דְּבָרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ה'): כָּל הַמְּסַפֵּר לְשׁוֹן-הָרַע — מְסַלֵּק אֶת הַשְּׂכִינָה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה וְכוּפֵר בְּכָל. וְזֶה: פָּרְעָה — פֶּה-רַע, שֶׁאָדָם מְדַבֵּר רַע, אָז הוּא סוֹבֵל גְּלוּת. אָבֵל תִּכְרַף-וּמִיד כְּשֶׁנִּתְבָּרַר לְאָדָם שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְתִיָּה וּמְתוּהָ וּמְקִיָּים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְהַכֵּל לְכָל זֶה אֱלֹקוֹת, וְאֱלֹקוֹת זֶה הַכֵּל, אָז נִפְתַּח הַפֶּה לְדַבֵּר אֵלָיו יְתַבְּרָךְ. וְכֵן הָיָה בְּמִצְרַיִם, מֵאִז שֶׁמֶשֶׁה רַבְּנוֹ גְּלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל: תִּדְעוּ לָכֶם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא אִתְּכֶם, עִמְּכֶם וְאֶצְלָכֶם, מַה כְּתוּב? (שְׁמוֹת ב, כג): "וַיֵּאָנְחוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה, וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָּם אֶל הָאֱלֹקִים" וְגו', הִחִלוּ לְצַעֵק אֵלָיו יְתַבְּרָךְ, כִּי עַד שֶׁמֶשֶׁה רַבְּנוֹ לֹא גְלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא עִמָּם, דְּבָרוֹ זֶה עַל זֶה רַע, וְזֶה גָרַם לָהֶם צָרַת פָּרְעָה — פֶּה-רַע, שֶׁגָּלוּ

למצרים. ואומרים חכמינו הקדושים (ויקרא ובה יג, ד): כל המלכות נקראו על שם מצרים, על שם שהיו מצרין לישראל. ולכן עלינו לראות עכשו, לתקן את כל אשר קלקלנו משך כל הדורות, לחפש בינינו למה היתה גלות מצרים? מחמת שהיו דלטורין בינינו, יהודים דברו זה על זה רע. ובעבור זה סבלנו סבל גדול, סבל מצרים. ועקר הגאולה — על ידי פסח — פה-סח, להתחיל לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא.

לכן, היות שאנו עומדים לזכות לחג החגים, שזהו חג הפסח, שכל חגי ישראל הם זכר ליציאת מצרים, שהוציאנו הקדוש-ברוך-הוא משם, עלינו לנקות את עצמנו מהחמץ המצוי בנו, שזה השנאת חנם, שאחד שונא את השני, אחד מדבר רע על השני, ההסתות הפרועות שיש בין אחד לשני, שכל זה בכלל חמץ, העצבות והמרירות והדכאונות שיש בין בני-אדם, זה נקרא חמץ, שאדם מכניס במחו קשיות וספקות עליו יתברך — "היש הנו"ה בקרבנו אם אין" (שמות יז, ז); וכן יש לאדם קשיות על עצמו, שכל זה בכלל חמץ. והנה אנו נכנסים אל ימי הפסח הקדושים, שאז אנו יוצאים ממצרים מכל מיני צמצומים, ואנו זוכים לשמחה אמיתית, להיות דבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, אנו זוכים לאחדות השלמה בין נשמות ישראל, ולכן

חג הפסח

קמג

עקר התחלת ההגדה שאנו אומרים הוא: "כל דכפין ייתי ויכול", מי שרעב — יבא ויאכל, "כל דצריך — ייתי ויפסח", מי שצריך על פסח, יבוא ויקבל על פסח. כי בחג הפסח אז אנו מגלים טהר לבנו שאנו אוהבים זה את זה, ומוכנים לעזר זה לזה, ומקרבים את כל יהודי, ובזה תלויה כל הגאולה.

ולכן, בני ובנותי היקרים! אם אנו רוצים לזכות לחג הפסח כשר ושמח, עלינו לנקות מעצמנו את כל החמץ שנצטבר אצלנו כל השנה. ומהו החמץ? השנאה והרע שיש לנו כלפי זולתנו, הגזענות שאיננו יכולים לסבל את השני מאיזו סבה שלא תהיה, שזהו הסמ"ך-מ"ם, שהוא עמל קשות שתהיינה הסתות פרועות בין נשמות ישראל, כי כל ההסתות והפרודים שיש בין נשמות ישראל זה בא מהסמ"ך-מ"ם, שכל ענינו הפרד ומשל, ולכן כתוב בתקוני זהר (תקון טט), שבערב פסח שורפים את הסמ"ך-מ"ם בעת שרפת חמץ. לזאת, באו ננקה את עצמנו מהמדות הרעות שיש בנו, מהשנאה שאנו שונאים את זולתנו, מהעצבות והמרירות והדכאון ששורים בקרבנו, ועל-ידי-זה נזכה לצאת ממצרים, ולחגג את חג הפסח בשלמות, שזה יהיה אכילת מצה. שכתוב בזהר (חלק ב' קפג:), שהיא 'מיכלא דמהימנותא', מאכל האמונה, וכשאדם אוכל מצה, הרי הוא מקיים

בְּזֶה אֶת הַרְצוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְלִכֵּן בְּכָל לְעִיסָה וְלְעִיסָה שְׂאֵדָם אוֹכֵל מִצָּה וְלוֹעֵס אוֹתָהּ, הָרִי הוּא אוֹכֵל אָמוּנָה, כִּי כָּל עֲנִין הַמִּצָּה זֶהוּ רַק אָמוּנָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צָוָה לְאֶכְלָהּ, וּבְזֶה שִׁיהוּדֵי זוֹכָה וּבְכָל יְמוֹת חַג הַפֶּסַח אוֹכֵל רַק מִצָּה, עַל-יְדֵי-זֶה מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אוֹר וְזִיו וְחַיּוֹת וּדְבָקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שָׁמוּ. וְלִכֵּן עָלִינוּ עִם יִשְׂרָאֵל לְשִׂמְחַ מְאֹד שְׂזַכִּינוּ לְהַבְרָאוֹת מְזֻרַע יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָשָׂנוּ כְּגִוְיֵי הָאֲרָצוֹת, וַיֵּשׁ לָנוּ מְצוּוֹת כְּאֵלוֹ שְׂאָנוּ רוּאִים בָּמוֹ עֵינֵינוּ, אֵיךְ שְׁעַם יִשְׂרָאֵל מוֹסְרִים נַפְשָׁם לְנִקּוֹת אֶת בְּתִיָּהֶם מִכָּל מִינֵי חֲמֵץ, עִם יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים עוֹשִׂים כָּל מִינֵי מְאֻמְצִים לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה וּלְבַטֵּל מֵאֲתָנוּ הַמְרִירוֹת וְהַעֲצָבוֹת וְהַדְּכָאוֹנוֹת, כְּדֵי שְׂנֻזְכָּה לְהַגִּיעַ לְשִׂמְחָה הָאֲמִתִּית, שְׂמִיחָה הַשְּׁלֵמָה, שְׂנֻזְכָּה בְּלֵיל פֶּסַח, שְׂפִאִיר עָלִינוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ. כְּמוֹ שְׂמוּבָא בַזְהַר (חֶלֶק ב' מ:), שְׂבְּלִיל הַסֵּדֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ בָּא עִם כָּל פְּמִלְיָה שֶׁל מַעֲלָה, רַבְבוֹת רַבְבוֹת מְלֹאכֵי הַשָּׂרֵת, וּמְבַקְרִים בְּכָל בְּתֵי יִשְׂרָאֵל, וְאוֹמֵר לְמֹלְאָכִים: "תִּרְאוּ אֵיזָה עִם יֵשׁ לִי, כָּלֵם יוֹשְׁבִים בְּלֵיל הַסֵּדֵר, כָּלֵם מְקַלְסִים וּמְשַׁבְּחִים אוֹתִי!" אֵיזוֹ שְׂמִיחָה יֵשׁ לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, שְׂשִׁבְנוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל הַשְּׂנֵאוֹת חֲנָם שֶׁהִיָּתָה בֵּינֵינוּ, עַל הַגְּזַעְנוֹת וְהַלְשׁוֹן-הָרַע שֶׁהָיוּ בֵּינֵינוּ, וְרוּאָה שְׂאָנוּ מְכַרְיָזִים: "כָּל דְּכַפִּין — יִתִּי וַיִּיכּוֹל", אָנוּ מְזַמְיָנִים אֶת כָּל הַנְּצַרְכִים לְבוֹא אֵלֵינוּ, בְּזֶה

חג הפסח

קמה

אָנוּ מְעִידִים עַל אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל שְׁחִדוּרָה בָּנוּ, וְכֵן כָּל
דְּצָרִיךְ יָבוֹא אֵלֵינוּ לְפֶסַח. וְלִכֵּן זֶה מְצֻוֶה גְּדוּלָה מְאֹד
לְהִזְמִין עוֹד אָנָשִׁים לְחַג הַפֶּסַח שְׂיִצְטָרְפוּ אֶל שְׁלַחַנְנוּ,
בְּזֶה אָנוּ מְגַלִּים אֶת טֵהַר לְבַבְנוּ, בְּזֶה אָנוּ מְגַלִּים
שְׂשֻׁרְפָנוּ אֶת הַחֲמִץ שֶׁהָיָה לָנוּ, שְׂזֵז הַשְּׁנֵאת חָנָם,
הַהֶסְתוֹת הַפְּרוּעוֹת שֶׁהָיוּ בִּינֵינוּ.

לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ נָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה
שְׁלֵמָה בְּיָמִים אֵלֵינוּ שְׂאָנוּ מְכִינִים אֶת עֲצָמֵנוּ לְחַג הַפֶּסַח,
מְנַקִּים אֶת הַבֵּית הַיָּטִב שֶׁלֹּא יִהְיֶה בוֹ פְּרוּר חֲמִץ.
וְכַמוֹ-כֵּן עָלֵינוּ לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׁ הַיָּטִב בְּבִתֵּי נַשְׁמַתְנוּ
וּנְפִשְׁנוּ אִם לֹא נִשְׂאָר שָׁם אִיזָה חֲמִץ, אִיזֹז שְׁנֵאָה עַל
בֵּר יִשְׂרָאֵל, אִם אֵין לָנוּ חֶלֶק עִם הַסֵּמ"ךְ-מ"ם הַרְשָׁע,
שְׁמִסִּית וּמְדִיחַ נֶגֶד הַזּוּלָת. לְצַעֲרֵנוּ הָרַב, אָנוּ יְעִידִים
שְׂיוּמָם וְלִילָה מְסִיתִים נֶגֶד עִם יִשְׂרָאֵל — אֵלֵינוּ הָעֶרֶב-
רַב שֶׁנִּתְעַרְבוּ בִּינֵינוּ, עֲמֻלָּקִים רְשָׁעִים אַרְוֵרִים, פְּסֻלַת
הָאָנוּשׁוֹת; וְאָנוּ צְרִיכִים לְעַקֵּר אֶת הַתּוֹפְעָה הַרְעָה הַזֹּאת,
וְאֵיךְ? עַל-יְדֵי שְׁנִגְלָה לְכֻלָּם, שְׂאָנוּ יְהוּדִים מְאֻמִּינִים בְּנֵי
מְאֻמִּינִים, מוֹכְנִים לְמָסַר נַפְשֵׁנוּ בְּשִׁבְלוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאָנוּ
מְצֻוִים לְהוֹצִיא אֶת הַחֲמִץ מִבֵּיתְנוּ, וּלְהַכְשִׁיר אֶת בֵּיתְנוּ
שֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁם שׁוּם חֲמִץ, אֶלֹּא יִהְיֶה לָנוּ חַג כְּשֵׁר
וְשִׂמְחָה, חַג הַפֶּסַח שְׂבוּ נַחַג חַג הָאֻמוֹנָה.

ומה אנו רואים? שעקר המצוה בליל פסח לחנוך
 ילדינו, עושים כל מיני פעולות שבְּעוֹלָם שִׁישְׁאֲלוּנוּ
 שאלות: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות",
 מחלקים להם אגוזים ושקדים שישאלו קשיות וכו',
 וכל אשר עושים זה רק כדי שישאלו הילדים. נמצא,
 שכל ענין חג הפסח — למוד עמק עמק מי ימצאנו
 בחנוך ילדי ישראל. ועל זה אנחנו צריכים עכשו למסר
 נפשנו, שמה שיותר ילדי ישראל יקבלו חנוך תורני,
 חנוך של אמונה. ולא רק שעלינו למסר נפשנו, פשוטו
 כמשמעו, ואפלו שמאִימים עלינו לא להתפעל,
 ולהכניס את ילדינו בחנוך תורני טהור, אלא להשפיע
 גם על אחינו, על הגיסים, על בני הדודים שלנו, על
 קרובי משפחתנו, על שכנינו, לגלות לכלם, אשר
 הקדוש-ברוך-הוא מנהיג את עולמו בחסד וברחמים,
 בצדק ובמשפט, ומספיק חמץ! מספיק שנאת חנם!
 הבה נתאחד יחד! הגיע הזמן שבְּעָרְב־פֶּסַח נשרף את
 הסמ"ך-מ"ם, שאלו הקלפות וההסתרות וההעלמות
 שמסתירים ומעלימים את הקדוש-ברוך-הוא. באו נגקה
 את בתינו ברוחניות ובגשמיות שלא יהיה שם חמץ,
 שלא יהיה שם כפירות ואפיקורסות, ולא יהיה חנוך
 כפרני, אלא נכריז לילדינו, שאנו עם ישראל יצאנו
 ממצרים על מנת לקבל את התורה, ועם ישראל נעשו
 עם רק על-ידי התורה ובלעדיה איננו עם. מה עושה

אותנו עם? רק חקי התורה, שרק אליהם אנו מצוים לשמע, וכן אל חכמי ישראל, המלמדים אותנו איך לקיים את התורה בתמימות ובפשיטות.

לכן, בני ובנותי היקרים! עלינו לזכר בליל חג הפסח, שמצוה עלינו לספר ביציאת מצרים וכל המרבה לספר הרי זה משבח, עלינו לדבר הרבה מהנסים והנפלאות שהקדוש-ברוך-הוא עשה עמנו. אמות העולם רצו להכחידנו לגמרי מהעולם, ומזה אלפים שנה הורגים, שורפים, צולבים את נשמות ישראל בכל מיני מיתות משנות ואכזריות, והנה עם ישראל חי וקיים, ואנו עומדים שוב לפני חג הפסח, וזאת עלינו לספר לילדינו, ש"עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו הוי"ה אלקינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה, ולולא הוציאנו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו היינו משעבדים לפרעה", את זאת עלינו לפרסם ולספר לכלם, ואף שאנו יודעים את זאת מכבר, עלינו לשנן שוב ושוב, כי האמונה בהקדוש-ברוך-הוא עלינו לזכר תמיד בערב ובבקר, ויש לנו מצות עשה של קריאת שמע: "שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד", ובתוף קריאת שמע יש לנו יציאת מצרים, כי על-ידי יציאת מצרים אנו מגלים שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג עולמו והכל השגחה, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה

אֵלָא אַם-כֵּן מְכַרְיִזִין עָלָיו מְלַמְעָה (חל"ז ז), וְאִין מְשַׁג
 שְׁל טָבַע, מְקַרְה וּמְזַל, וְזֹאת עָלֵינוּ לְהַחֲדִיר בְּנוֹ
 וּבִילְדֵינוּ, וּבְכָל נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי, לְדַאֲבוּנְנוּ הָרַב, זֶה
 כָּל הַגָּלוּת שְׁיִישׁ מִהָעֶרְב־רַב, מְזַרַע עֲמֶלֶק, שְׁרוּצִים
 לְעַקֵּר מֵאַתְּנוּ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְהַשְׁפִּיחַ שֵׁם
 הַיְיָ"ה מֵאַתְּנוּ, שְׁלֹא נִזְכֹּר אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שְׁלֹא
 נִקְיִים אֶת הַמְצוּוֹת, שְׁלֹא נַעֲנִיק לִילְדִים חֲנוּף שְׁל אֲמוּנָה.
 לְכֵן מְצוּת חַג הַפֶּסַח הִיא דִּיקָא לְחַנּוּף אֶת הַיְיָ לְבָנָיו
 וּבְגֵאוּתָהּ שְׁאֵנוּ יְהוּדִים מְאַמִּינִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הֵיִינוּ
 בְּמִצְרַיִם, סְבָלְנוּ סְבָל גָּדוֹל מִהַסְתּוֹת הַפְּרוּעוֹת שֶׁהִסִּיתוּ
 זֶה נֶגְדַד זֶה, שְׁזָה הָיָה פְרָעָה — פְּה־רַע, דְּבָרוּ רַע עַל
 חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, וְהִנֵּה הוֹצִיאֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 מִמִּצְרַיִם, וְהִבִּיאֵנוּ אֶל הַר סִינַי, וְקִבְּלְנוּ אֶת הַתּוֹרָה, אִיזוּ
 שְׂמִתָּה הִיא זֶה! ?

לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָ! אֵל תְּחַשְּׁבוּ, שְׂחַג
 הַפֶּסַח הוּא חַג שְׁהָיָה רַק פְּעַם, אֵלָא אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קט"ז): בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חֲזִיב אָדָם לְרֹאוֹת
 עֲצָמוֹ, כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, עָלֵינוּ לְצִאת מִמִּצְרַיִם
 — מִמִּצְרַיִם, מִקְטָנוֹת הַדַּעַת, מִצְמָצוּם הַמַּחֲזִין,
 וְלְהַחֲדִיר בְּנוֹ אֲמוּנָה בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלְשַׂמַּח
 בְּשִׂמְחַת תּוֹרַתְנוּ וּמְצוּוֹתֵינוּ, וְלְחַנּוּף יְלְדֵינוּ בְּאֲמוּנָה
 בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, חֲנוּף תּוֹרַנִי טָהוֹר, חֲנוּף שְׁל

אהבת ישראל, ובזכות זה נזכה שהקדוש-ברוך-הוא יגאלנו גאֵלָה שְׁלֵמָה בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ.

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! אָנוּ מְכִינִים אֶת עַצְמָנוּ עֲכָשׁוּ לְחַג הַפֶּסַח, אֵיזוֹ שְׂמֵחָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת לָנוּ, שְׂאָנוּ זֹכִים עֲכָשׁוּ לְחַג אֶת חַג הַחֲגִים, חַג הַפֶּסַח. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים, שְׁכָל הַחֲגִים הֵם זִכָּר לִיצִיאַת מִצְרַיִם; כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם, עָבְרוּ גְלוֹת קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, כְּמֵאמָרָם ז"ל (תְּנָא דְבֵי אֱלֵהוּ רַבָּה ז'): אֵין לָךְ אֵמָה בְּעוֹלָם, שְׁהִיתָה שְׂטוּפָה בְּדַבָּרִים מְכַעְרִים וְחֲשׂוּדִים בְּכַשְׁפִּים וּבְזָמָה וּבְכָל מַעֲשִׂים רָעִים, אֶלָּא הַמִּצְרִים בְּלָבָד. וְעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ צְרִיכִים לְעַבֵּר אֶת הַגְּלוֹת הַמְרָה הַזֹּו. וְכַתוּב בַּזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ (שְׁמוֹת יז): לֵית לָךְ אֵמָה מְכִיכָא וּקְלִילָא וְנִבְזִית קָמִיהָ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּוֹתִיהוּ דְּמִצְרָאִי [אֵין לָךְ אֵמָה כָּל-כָּף יְרוּדָה וְשִׁפְלָה וְנִבְזִית לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּמוֹ הַמִּצְרִים], וְזֶהִיב לֹוֹן קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלֹטְנָא בְּגִינָה דְּיִשְׂרָאֵל [הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָהֶם מְלָכוּת, רַק כְּדִי לְהַצִּיק לָעַם יִשְׂרָאֵל]. תְּתַאֲרוּ לְעַצְמְכֶם, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! אֵיזוֹ גְלוֹת הִיְתָה לָעַם יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם?! וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּיִקְרָא רַבָּה יג, ד): כָּל הַמְּלָכוּת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם מִצְרַיִם, עַל שֵׁם שְׁהָיוּ

מִצְרַיִם לְיִשְׂרָאֵל; הֵינּוּ לֹא רַק בְּמִצְרַיִם הֶעֱזְרוּנוּ עִם
 יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶר אֶת הַמְרִירוֹת שֶׁעָבְרוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת
 א, יד): "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעִבּוּדָה קָשָׁה, בְּחֹמֶר
 וּבִלְבָנִים", אֲלָא כָּל הַגְּלִיּוֹת שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל סוּבְלִים
 נִקְרְאוֹת גְּלוֹת מִצְרַיִם. וְלָכֵן הַשְׂמֵחָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עֲכָשׁוּ
 בְּ"חַג הַפֶּסַח", שֶׁאֲנוּ עֲכָשׁוּ מִתְכוּנָנִים לְצֵאת מֵהַגְּלוֹת,
 וְלִזְכוּת לְגֵאֲלָה — אֵין לְתֹאֵר. וּבְעֵבוּר זֶה אוֹמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קטז:): בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם
 לְרֹאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם; הֵינּוּ לֹא הָיָה
 זֶה סְפוּר יֵשֵׁן, אֲלָא, לְצַעֲרֵנוּ הָרַב, אֲנַחְנוּ כְּבָר בְּגֵלוֹת
 אֲלֵפִים שָׁנָה. וְכְמוֹ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּגֵלוֹת מִצְרַיִם,
 וּמִשֶּׁה רַבְּנוּ יָרַד לְשָׁם, וְגֵלָה לָהֶם אֶת הַדַּעַת הָאֲמֵת
 (דְּבָרִים ד, לה): "אֲתָה הָרֵאֲתָ לְדַעַת, כִּי הוֹי"ה הוּא אֱלֹקִים,
 אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ", גֵּלָה לְכֻלָּם, שֶׁאֵין לָנוּ אֲלָא הַקְּדוֹשׁ־
 בְּרוּךְ־הוּא, הָאִיר בָּהֶם הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, הָאִיר
 בָּהֶם הַשְּׂגָחַתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכֵן נִגְאָלוּ, כֵּן הִגְאָלָה הָעֵתִידָה
 תִּהְיֶה גַם־כֵּן עַל־יְדֵי מִשֶּׁה רַבְּנוּ, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (בְּמִדְבָר
 רַבָּה, פְּרָשָׁה יא, סִימָן ב'): כְּגֹאֲלֵ הָרֵאשׁוֹן, כֵּן יִהְיֶה הַגֹּאֲלֵ
 הָאַחֲרוֹן. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קִהְלֵת א, ט): "מ'ה שִׁהְיֶה ה'וּא
 שִׁהְיֶה" — רֵאשִׁי תְבוֹת: מִשֶּׁה. מִשֶּׁה רַבְּנוּ הַגֹּאֲלֵ
 הָרֵאשׁוֹן וְהַגֹּאֲלֵ הָאַחֲרוֹן (עֵין זֶהר חֵלֶק ג' רעג:).

וְעַלֵּינוּ לְהִתְבּוֹנֵן הַיָּטֵב, מִדּוּעַ סָבְלוּ עִם יִשְׂרָאֵל אֶת
הַגְּלוּת בְּמִצְרַיִם, עַד שֶׁפָּרְעָה צָעַר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר
(שְׁמוֹת ב, ט): "תִּכְבֹּד הָעֲבוּדָה עַל הָאֲנָשִׁים וְגו' וְאֵל יִשְׁעוּ
בְּדַבְרֵי שִׁקְר". וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה),
שֶׁמֹּשֶׁה רִבְּנוּ הִתְפַּלֵּל לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ
רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, לָמָּה עִם יִשְׂרָאֵל סוֹבְלִים גְּלוּת
בְּמִצְרַיִם. אָמָּה מְזֻהָמָת, אָמָּה מְלַכְלָכָת, אָמָּה מְלֹאָה
נְאוּף, שִׁקּוּץ, תְּעוּב וְזֵהוּם, שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל, צְרִיכִים לְסַבֵּל
תַּחֲתָהּ סָבֵל כָּל-כָּף נוֹרָא. עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה רִבְּנוּ, שֶׁאוֹהֵב
יִשְׂרָאֵל הִיָּה (מִנְחוֹת סה.), וְהִנֵּה יוֹצֵא בַּחוּץ וְרוֹאֵה שְׁנֵי
אֲנָשִׁים עֹבְרִים נְצִים, וַיֹּאמֶר לָרֶשַׁע: לָמָּה תִּכָּה רֶעֶף?
וַיֹּאמֶר: מִי שָׁמַךְ לְאִישׁ שֶׁר וְשׁוֹפֵט עָלֵינוּ?! הֲלֹהֲרַגְנִי
אֶתָּה אוֹמֵר כְּאֲשֶׁר הֲרַגְתָּ אֶת הַמִּצְרִי וְגו'?! "וַיֹּאמֶר:
אֲכֵן נוֹדַע הַדָּבָר" (שְׁמוֹת ב, יג); מֹשֶׁה רִבְּנוּ רָאָה שֶׁיְהוּדִים
רְבִים בֵּינֵיהֶם, יֵשׁ לְשׁוֹן-הָרַע בֵּינֵיהֶם, דִּלְטוֹרִין יֵשׁ
בְּקִרְבָּם, וְאָמַר: "אֲכֵן נוֹדַע הַדָּבָר", עֲתָה אֲנִי מִבִּין מִדּוּעַ
סוֹבְלִים עִם יִשְׂרָאֵל אֶת הַסָּבֵל הַזֶּה, וְהַצָּרְכוֹ לְגְלוּת
לְמִצְרַיִם, וְלַעֲבֹר שֵׁם אֶת הַשְּׁעָבוּד הַקָּשָׁה, כִּי הִיָּתָה
שְׁנֵאָה בֵּין אִישׁ לְרַעְהוּ. וְכִיּוֹן שֶׁמֹּשֶׁה רִבְּנוּ הִחְדִּיר בְּעַם
יִשְׂרָאֵל גְּלוּי אֱלֻקוֹת, שֶׁנִּדְּעַ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג
אֶת עוֹלָמוֹ בְּחֹסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצִדֵּק וּבְמִשְׁפָּט, וְדָבָר גְּדוֹל
וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מַעֲצָמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל
הָעֲלִיּוֹן, וְהָאִיר עַל עַם יִשְׂרָאֵל אוֹר גְּלוּי אֱלֻקוֹת,

על-ידי-זה יצאו ממצרים; כי משה רבנו גלה לעם ישראל את הבורא יתברך שמו, עד שאומרים חכמינו הקדושים (מכילתא בשלח): ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי; ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל'): משה רבנו היה הרבי, שהיה יכול לצמצם אלקות בצמצום כזה מעילה לעלול, משכל עליון לשכל תחתון, עד שהיה יכול לגלות לכלם אלקות, עד שאפלו שפחה על הים ראתה אלקות, ראתה את הקדוש-ברוך-הוא, עוללים ויונקים שמטו דדיהם מפיהם, ואמרו: "זה אלי ואנוהו". משה רבנו היה לו כח כזה, כח אלקי להאיר את הקדוש-ברוך-הוא בלבות נשמות ישראל, ואז תכף-ומיד השלימו זה עם זה. ולכן במקום 'פרעה' — שזה שתי תבות: 'פה-רע', נעשה 'פסח' — פה-סח, שהתחילו לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא; כי בתחלה דברו זה על זה רע — 'פה-רע', אשר מזה סבלו גלות, אבל ברגע שנתגלה להם, שהקדוש-ברוך-הוא נמצא פה, מה יש לדבר רע על הזולת?! הלא הוא יתברך נמצא אתנו, עמנו ואצלנו, ועלינו לאהב את כל בר ישראל, ולמה לנו לדבר לשון-הרע, רכילות וליצנות, למה לנו לשנא זה את זה?! וברגע שאדם מחדיר את זאת בתוך לבו, על-ידי-זה הוא מתחיל לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא. וזו היתה הגאולה, על-ידי משה רבנו. ולכן חג הפסח, זהו חג החגים, וכל

החגים הם זכר ליציאת מצרים; פי פשעם ישראל היו במצרים, סבלו סבל גדול מאד. ומשה רבנו האיר להם אורו יתברך, וכך יצאו. ותכלית יציאת מצרים היתה, כדי לקבל את התורה בסיני, כמו שכתוב (שמות ג, יב): "בהוציאך את העם הזה ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"; תכלית יציאת מצרים כדי לבוא להר סיני, ולקבל את התורה, ורק על-ידי התורה עם ישראל נעשה עם, ובלעדיה איננו עם. ומה מאחד אותנו? מה מקשר אותנו ועושה אותנו עם? רק התורה הקדושה! ולכן אנו מצוים לשמע רק לחקי התורה, ולמסור נפשנו לקיים כל מצוה ומצוה שצונו הבורא יתברך שמו.

והנה חטאנו ועברנו על מה שעברנו, רחמנא לצלן, והקדוש-ברוך-הוא הזהירנו על-ידי הנביאים, שאם לא נחזור בתשובה שלמה, הוא יסלק את השכינה מאתנו. ולדאבוננו הרב, עם ישראל לא שמעו בקול חכמי התורה, חכמי ישראל, בקול הנביאים, וכמו שכתוב (דברי-הימים ב' לו, טז): "ויהיו מלעיבים במלאכי אלקים", ועל-ידי-זה נחרבה ירושלים, כמאמרם ז"ל (שבת קיט:): לא חרבה ירושלים, אלא על-ידי שבזו בה תלמידי חכמים; חרבן-בית-המקדש, אומרים חכמינו הקדושים (יומא ט), היתה מפני שנאת חנם, ועדין מרקד בינן; אלפים שנה אנו סובלים גלות מרה מאד, ואיננו רואים

את סופה וקצה. ואל נא נשכח לרגע, מה סבלו עם ישראל משך אלפים שנה. לפני כל פסח, אילו פוגרומים, אילו רציחות, אילו שפיכות דמים עשו אמות העולם לעם ישראל, אילו עלילות דם וכו'. איננו יכולים לתאר את הרציחה שרצחו אלפים ורבבות רבבות נשמות ישראל חפים מפשע, אנשים, נשים וטף. והנה אנו עומדים לפני חג הפסח, חג החרות, שאנו רוצים כבר לצאת מהגלות. למה לא נתחיל לחשב ולהתבונן — סוף כל סוף הקדוש-ברוך-הוא רוצה להוציאנו מהגלות, ומי המונע? ומה הסבה שעדין אנו בגלות?! אם רק נתבונן — נוכח, שפמו שהיה במצרים, שהיו דלטורין ביניהם, דברו לשון-הרע אחד על השני, היו הסתות פרועות איש על רעהו, שזה הביא את כל הרע והצרות על עם ישראל, כי השנאה היא הדבר הכי גרוע, עד שאומרים חכמינו הקדושים (ערכין טו:): אדם אינו אומר לשון-הרע עד שכופר בעקר; וכן אומרים (ערכין טו:): כל המספר לשון הרע, אמר הקדוש-ברוך-הוא: אין אני והוא יכולים לדור בעולם; כי הדבר החמור ביותר — כשאדם מדבר על חברו, כשאדם מסית נגד זולתו, כשיש גזענות ושנאה, רחמנא לצלן, ואז כשמשה רבנו בא למצרים, חזק ושמח וקרב את נשמות ישראל אל הקדוש-ברוך-הוא, וכלם חזרו בתשובה שלמה, וקבלו על עצמם לעזר אחד לשני, עד

חג הפסח

קנה

שִׁצְאוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִגִּיעוּ לְהַר סִינַי. אֲשֶׁר אוֹמְרִים
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים עַל הַפֶּסַח (שְׁמוֹת יט, ב): "וַיַּחַן שֵׁם
יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַהָר" — כָּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד (עֵין בְּרֵשׁ"י
שם); עִם יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְאֻחָדִים, אֲזִי נָתַן לָנוּ הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁזוֹ הִיְתָה תְּכֵלֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם.
וְכַמוֹכֵן עָתָה עָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן, עֲבָרְנוּ כְּכֹר אֲלֵפִים שָׁנוֹת
גְּלוּת, אֲמוֹת הָעוֹלָם הָאֲכַזְרִיּוֹת הוֹרְגוֹת וְרוֹצְחוֹת בְּכָל
מִינֵי מִיתוֹת מְשֻׁנוֹת וְאֲכַזְרִיּוֹת אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאִף
שֶׁהֶעֱרַב-רַב שְׁנַתְּעַרְבוּ בֵּינֵינוּ, אֲשֶׁר אֵינָם מְזַרְעֵי יִשְׂרָאֵל
כָּלֵל, אֲלֵא מְזַרְעֵי עַמְלֵק, אֵינָם רוֹצִים לְשָׁמֵעַ אֶת זֹאת,
אֲבָל זֶה עֲבָדָה! אִם רַק נִתְבּוֹנֵן בַּהֶסְטוֹרִיָּה שֶׁל עִם
יִשְׂרָאֵל — נִנְכַח, שֶׁהִיא רוֹוֶיֶת דָּם יְהוּדִי עַל לֹא דָבָר.
וְהַכֵּל מִחֲמַת שְׁנֵאת חָנָם. וְלָכֵן עֲכָשׁוּ כְּשֶׁאָנוּ עוֹמְדִים
לְחַג אֶת חַג הַפֶּסַח, עָלֵינוּ לְקַבֵּל עַל עַצְמָנוּ לְבַעַר אֶת
הַחֲמֵץ הַזֶּה מִקְרַבְנוּ אַחַת וְלִתְמִיד, לְכֹלוֹת אֶת הַשְּׁנֵאת
חָנָם שֶׁיֵּשׁ בָּנוּ. רוֹאִים בְּתֵימִים נִהְרָסִים רַק בְּעֵבוֹר קְטָנוּנִיּוֹת
וְשִׁטוּיּוֹת, זִוּגוֹת רַבִּים בֵּינֵיהֶם עַל לֹא דָבָר, עַל קְטָנוֹת
הַמַּחֲזִין, קְטָנוֹת הֶבֶל וּסְרָק. כִּי כְּשֶׁאָדָם פּוֹגֵם בַּבְּרִית,
רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, הַמַּח שְׁלוֹ פָּגוּם, וְאֵין לוֹ יֵשׁוּב הַדַּעַת,
אֲזִי מְצִיק וּמְצַעַר אֶת אִשְׁתּוֹ, מְצִיק וּמְצַעַר אֶת מְשַׁפְּחָתָהּ
וְכוּ', וְכֵן נוֹצֵרֶת מְרִיבָה. וּמוֹבָא בְּכַתְּבֵי הָאֲר"י ז"ל:
לָמָּה הִצְרַכּוּ לְרַדֵּת לְמִצְרַיִם, וְהַמַּחֲזִין הָיוּ בְּצִמְצוּם
וּבְקְטָנוֹת? מִפְּנֵי חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן. אָדָם הָרֵאשׁוֹן חֲטָא

בפגם הברית, רחמנא לישזבן, כמו שאומרים חכמינו הקדושים (ערובין יח:), שמאה שלשים שנה פגם בברית, ועל-ידי אלו הטפות ירדו למצרים, ואלו נשמות ישראל, שהצרכו לעבר את השעבוד הקשה. כי על-ידי פגם הברית — נפגם המח, ולכן כשאדם חוטא בפגם הברית, מחו פגום, ובמקום שיזכה לשוב הדעת, לקצת שכל, לידע: הקדוש-ברוך-הוא חנן אותך באשה, תראה לכבדה וליקרה. והנה הוא מתקוטט עמה, ומוציא עצביו עליה, וממילא אין לו שלום-בית וכו'. ובודאי אדם בא בטענות ואומר: לא! אשתי אשמה וכו', כמו שעשה אדם הראשון, ששאלו הקדוש-ברוך-הוא: מה עשית וכו', ובמקום לבקש סליחה מאתו יתברך ולהודות: "חטאתי, עויתי, פשעתי", הוא משליך את האשמה על אשתו, ואומר (בראשית ג, יב): "האשה אשר נתת עמדי", אומרים חכמינו הקדושים (רש"י שם): כאן כפר בטובה; הקדוש-ברוך-הוא נתן לה אשה, ומה אתה תולה את הקולר בצוארה?! אומרים חכמינו הקדושים (ראש השנה ו:): אשה — בעלה משמחה; אדם צריך שיהיה לו שכל, לדעת איך להתנהג בבית. ורבנו ז"ל הקפיד על כך מאד, ואמר (שיחות הר"ן, סימנים: רסג, רסד), שהסמ"ך-מ"ם עושה כל מיני פעולות לשבור את שלום ביתו של אדם, כדי שיחטא; כי על-ידי שנהרס ביתו, מגיע לחטאים,

רחמנא לצלן. ולכן אמרו (סנהדרין עו:): האוהב את אשתו
 כגופו, והמכבדה יותר מגופו, והמדריך בניו ובנותיו
 בדרך הישרה, והמשיאן סמוך לפרקן, עליו הכתוב
 אומר (איוב ה, כד): "וידעת כי שלום אהלך". חכמינו
 הקדושים מזהירים אותנו לאהב את האשה ולכבדה,
 להדריך את הבנים והבנות בדרך ישרה, ולחתנם בגיל
 צעיר, ואז תהיו בטוחים "כי שלום אהלך". ומה אנו
 רואים? בדיוק ההפך. כשאדם חוטא בפגם הברית,
 רחמנא לצלן, מחו מקלקל, ואז משליך את האשמה על
 אשתו, רב עמה ומציק לה, רב עם הוריה, שזה גורם
 פרודים בבית, וכך מתפרק השלום-בית. רואים בני-
 אדם רבים במשפחה, מתחצפים נגד ההורים, הלא סוף
 כל סוף ההורים מסרו נפשם בשבילכם, ואיך אתם
 מגיעים לידי זלזול בהם?! במקום לכבדם, אתם מבזים
 אותם?! וכך אין שלום במשפחה, רחמנא לצלן, שזהו
 עון חמור מאד. כמאמרם ז"ל (קדושין ל:): בזמן שאדם
 מכבד את אביו ואת אמו, אמר הקדוש-ברוך-הוא:
 מעלה אני עליהם, כאלו דרתי ביניהם וכבדוני. אם
 מכבדים את ההורים, אומר הקדוש-ברוך-הוא, כאלו
 מכבדים אותי. ולהפך, חס ושלום, כאשר מצערים את
 ההורים, אומרים חכמינו הקדושים (שם לא:): בזמן
 שאדם מצער את אביו ואת אמו, אמר הקדוש-ברוך-
 הוא, יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם. מצות כבוד אב

ואם, אומרים חכמינו הקדושים, היא חמורה
 שבחמורות. וכן אומרים (מדרש אגדה): כל העולם כלו
 של הקדוש-ברוך-הוא, ואין הקדוש-ברוך-הוא מבקש
 מהאדם, אלא שיכבד אב ואם. והנה אנו עדים, שישנן
 מריבות בבית, אין שלום במשפחה, יש מחלוקת בין
 האחים, בין הגיסים, או מחלוקת בין השכנים, מדברים
 רע זה על זה, ואחר-כך אנו מתפללים למה אנו סובלים
 גלות?! למה אמות העולם שולטים בנו?! כי אין
 בינינו אחדות! ישנה גזענות ארוכה, שונאות עדות זו
 את זו, אנו עדים למציאות העגומה, להסתות פרועות,
 שמסיתים ומדיחים הערב-רב, שאינם מעם ישראל,
 אלא התערבו בינינו גויים, רשעים ארורים, זרע עמלק,
 רוצים לעקר מעם ישראל את האמונה, רוצים לשרש
 את השבת, רוצים לעקר את התורה, סוגרים תלמודי
 תורה ובתי ספר שלומדים בהם תורה, מסיתים יומם
 ולילה נגד כל הקדוש לעם ישראל. ולדאבוננו הרב,
 כלנו נגועים בנגע הצרעת הזה של ההסתות הפרועות,
 גם אנו איננו נקיים מזה, גם בינינו יש גזענות, כי אין
 מקום שלא תהיה שם מחלוקת, אין מקום שלא תהיינה
 מריבות. ולמה אנו מתפללים שאנו סובלים גלות?!
 ולכן דיקא עתה בעת שאנו עומדים לחג את חג הפסח,
 חג החרות, עלינו לבער את החמץ מקרבנו, שזו
 השנאה שנשרשה בנו, עד שישנם אנשים העושים

חג הפסח

קנט

פּרַנְסָה מְזֵה, עַד כְּדֵי כֶּךָ, שְׁלֹסַם"ךְ-מ"ם יֵשׁ רַע-בְּנִים
הַמְסִיתִים וּמְדִיחִים תּוֹשְׁבֵי הַמְּקוֹם זֶה עַל זֶה, וְהַכֹּל —
כְּדֵי שְׁלֹא יֵרְאוּ אֶת הַגְּנֻבוֹת וְהַגְּזֻלוֹת שְׁלָהֶם. וְלִכֵּן —
אֵי לָהֶם וְאֵי לְנַפְשָׁם! וְהֵם מְכַשִּׁילִים אֶת הַרְבִּים
בְּטָרְפוֹת וּנְבִלוֹת, כִּי הֵהָכְשָׁרִים שְׁלָהֶם אֵינָם הֵהָכְשָׁרִים
כָּלֵל, וְכֵן מְכַשִּׁילִים בְּאֶסוּרֵי כְרִיתוֹת, כִּי הַמְּקוֹה אֵינּוּ
כָּשֵׁר וְכוּ', אֵי לְעֵינַיִם שְׁכָךְ רוֹאוֹת, מִי הֵם הַרַע-בְּנִים
מִטַּעַם, חוֹטְאִים וּמְחַטְיָאִים אֶת הַרְבִּים בְּשֹׂאט נֶפֶשׁ, אֵי
לְנוּ שְׁכָךְ עֲלֵתָה בְיַמֵּינוּ!

לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּאוּ עֲכָשׁוּ קִדְּם חַג
הַפֶּסַח, לְהוֹצִיא אֶת הַחֲמִץ מֵאִתָּנוּ, שְׂזוּהֵי הַשְּׁנֵאָה
וְהַהֲסָתוֹת הַפְּרוּעוֹת שֵׁישׁ בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, וְהַגְּזֻעֲנוֹת
הָאֲרוּרָה. בְּאוּ נְשָׁלִים זֶה עִם זֶה! וְרֵאשִׁית — עִם
הַהוֹרִים, הַבַּעַל עִם הוֹרֵי אִשְׁתּוֹ, וְהָאִשָּׁה עִם הוֹרֵי בַּעְלָהּ.
וְכֵן לְרֵאוֹת, שִׁיְהִיָּה שְׁלוֹם בְּמִשְׁפָּחָה, אֲשֶׁר זֶהוּ חֲמִץ
שְׁצָרִיכִים לְהוֹצִיא מֵאִתָּנוּ — הַשְּׁנֵאָה בְּמִשְׁפָּחָה. וְכֵן
בְּבֵית לְרֵאוֹת לְעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, לְחַדֵּל
מִהֲמָרִיבוֹת, שְׂאֵלוֹ גַם-כֵּן הַהֲסָתוֹת פְּרוּעוֹת. כִּמְהָ אֶלְפֵי
אֶלְפִים מִתְגַּרְשִׁים עַל לֹא דָבָר, רַק עַל הַבָּלִים וּסְרָק, וּמִי
סוֹבֵל? הַיְלָדִים. וְלִכֵּן עָלֵינוּ לְעַקֵּר מֵאִתָּנוּ עֲתָה אֶת
הַחֲמִץ הַזֶּה: הַשְּׁנֵאָה, הַעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת וְהַדְּכָאוֹן. כִּי
אֵין עוֹד עֲצָבוֹת וְדְכָאוֹן יוֹתֵר מִמְרִיבוֹת שֵׁישׁ בֵּין אֶחָד

לשני. ולכן, דיקא עכשו לפני חג הפסח, חג החרות, אנו צריכים להוציא מאתנו אחת ולתמיד את השנאה, העצבות, הדכדוך והמרירות, שזה החמץ, כדי שנזכה בליל פסח לאכל מצה, שזה השלום, האהבה, השמחה, האשר; כי אין עוד אשר יותר גדול מאמונה בהקדוש-ברוך-הוא. אדם שמאמין בהקדוש-ברוך-הוא — מדבר אליו יתברך, והוא הכי מאשר, הכי שמח, כי אין שמחה גדולה מזו, שאדם חזק באמונה בבורא יתברך שמו, ואינו מתערב בין הגויים, ואין לו עסק עמם! עלינו לזכור היטב מה עשו לנו הגויים, ואסור לשכח זאת כרגע. התורה הקדושה מזהירה אותנו: "ובחקתיהם לא תלכו", אנו משנים מהאמות, כן, כן! וזו עקר גאותנו, שאנו שונים משאר העמים, עם ישראל אף פעם אינם מתערבים בין אמות העולם, וכמאמר ז"ל (מועד קטן טז): מה כושי משנה בעורו אף ישראל משנים במעשיהם. וכן אומרים (שמות רבה לו, א): כל משקים מתערבים זה בזה, והשמן אינו מתערב אלא עומד, כף ישראל [אינם מתערבים בין האמות]. וזאת עלינו לזכור היטב היטב, ואף שהערב-רב אינם רוצים לשמע דבר זה, כי רוצים לבוללנו בין הגויים, אבל היה לא תהיה, כי כבר הכריז בלעם הרשע ואמר (במדבר כג, ט): "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב, מי מנה עפר יעקב"; עם ישראל הם עם בפני עצמו, ואין

יכולים לערבם בין גויי הארץ, כי עם ישראל קבלו את התורה.

לכן, בני ובנותי היקרים! במקום לרוץ ולהתרוצץ ולעשות שלום עם הגויים, אשר אף פעם לא ישלימו עמנו, כמאמרם ז"ל (שבת פט:): מאז שעם ישראל קבלו את התורה בהר סיני, ירדה שנאה מהאמות לישראל; הגויים אינם יכולים לסבל את עם ישראל, כי מרגישים שזה עם קדוש, עם שיש להם תכלית בחיים, עם הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא. ולא בחנם שאמר רבי שמעון בר יוחאי: הלכה היא בידוע, שעשו שונא ליעקב (ספרי בהעלותך ט, י); במקום לרוץ ולהתרוצץ ולעשות שלום עם הגויים, שבמילא לא יעשו עמנו שלום, אלא אנו מקרבים אותם אלינו, שיהרגו אותנו, חס ושלום, תחת זאת עלינו להתעמק ולהשתדל שיהיה שלום בין נשמות ישראל, שנדון זה את זה לכף זכות, שנחדל מהשנאה הפרועה. ובמקום שאתם שומעים שנאה ונהסטה, תדעו לכם, ששם מקום הטמאה. במקום שאתם שומעים רק אהבה ושלום, תדעו לכם ששם השכינה. ולכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רפב): שאדם צריך לדון את כל אחד לכף זכות. לצערנו הרב, יש על כל אחד ואחד צרות ויסורים, מרירות והרפתקאות, זה מעצמו — שעוברת עליו מרירות,

שְׁהוּא רִנָּה או רִנָּה, אֵלּוּ אֵינּוּ לָהֶם יְלָדִים, אֵלּוּ יֵשׁ לָהֶם
 יְלָדִים וְהַיְלָדִים חוֹלִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, אֵלּוּ שְׂכוּלִים,
 הַשֵּׁם יִשְׁמַר, אֵלּוּ אֵינּוּ לָהֶם נַחַת מִיְלָדִים, או מְחַסְרֵי
 פְּרִנְסָה, חֵס וְשְׁלוֹם. לָכֵן צְרִיכִים לְדוֹן אֶת כָּל אֶחָד לְכַף
 זְכוּת. מָה אַתֶּם יוֹדְעִים מָה עוֹבֵר עַל הָאָדָם?! רוֹאִים
 בְּנֵי-אָדָם הַמְקַנְאִים בְּזוּלָתָם, וְאֵינָם מְשַׁעְרִים כָּלֵל מָה
 עוֹבֵר עֲלֵיהֶם, אֵיִלּוּ צְרוּת וְיִסּוּרִים סוּבְלִים?! וְלָכֵן לְמָה
 לְקַנֵּא בְּזוּלָתָ? אֵלּוּ צְרִיכִים לְדוֹן אֶת כָּלֵם לְכַף זְכוּת!
 וְזֹאת אוֹמֵר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תְּהִלִּים לז): "וְעוֹד מְעַט וְאֵינּוּ רָשָׁע,
 וְהַתְּבוֹנֵנֶת עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ"; הֵינּוּ עָלֵינוּ לְחַפְּשׁ וּלְבַקֵּשׁ
 אֶת הָעוֹד מְעַט טוֹב בְּכָל אֶחָד, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְּבוֹנֵן
 שְׂכָרֵינוּ רָשָׁע, וְכָבֵד אֵינּוּ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁהִיָּה
 בְּתַחֲלָה. כִּי אֵיךְ מְחַזְרִים בְּתַשׁוּבָה בְּנֵי-אָדָם? רַק
 עַל-יְדֵי לְמוֹד זְכוּת, וְלֹא לְחַטֵּט בְּחוֹבָתוֹ. עִם כָּל זֹאת
 אֵינּוּ מְלַמְּדִים זְכוּת עַל הַמְּסִית. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל
 (סְפָר-הַמִּדּוֹת, אוֹת מְרִיבָה, סִימָן פח): אֵינּוּ מְלַמְּדִין זְכוּת עַל
 הַמְּסִית; כִּי אֵף שֶׁעַל כָּל עֲבָרָה בְּעוֹלָם יֵשׁ לְמוֹד זְכוּת,
 וְאֶפְשָׁר לְהִגָּן עָלָיו, אֲבָל אֶחָד שֶׁמְּסִית וּמְדִיחַ נִגְדוֹ
 יִתְּבַרֵךְ, אֵינּוּ עָלָיו שׁוֹם לְמוֹד זְכוּת. וְצְרִיכִים לְדַעַת שֶׁהוּא
 מְעַרְב־רַב, כִּי אֵיךְ אָדָם יְכוּל לְהִינֵן לְדַבֵּר נֶגֶד הַקָּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא?! אֵיךְ יְכוּל לְהַעֲזִיז לְדַבֵּר נֶגֶד הַתּוֹרָה
 הַקָּדוֹשָׁה, נֶגֶד חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל, נֶגֶד כָּל הַקָּדוֹשׁ לְעַם
 יִשְׂרָאֵל?!

לזאת, בני ובנותי היקרים! דיקא עתה, שאנו מכינים עצמנו להכנס אל חג הפסח, חג החגים, חג שבו תלויה גאלת ישראל, אשר בראשית ההגדה אנו מתחילים: "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא במצרים" — זה לחם העני שאכלו אבותינו במצרים; עלינו להתבונן למה היתה גלות מצרים? אלא כבר אמר משה רבנו (שמות ב, יד): "אכן נודע הדבר"; — כי ישנן קטטות ומריבות ביניהם, ואז שיכת גלות. ואת זאת עלינו לתקן עכשו. וכיצד? על-ידי אהבת ישראל, ומה אנו מכריזים: "כל דכפין ייתי ויכול" — כל מי שרעב — יבא ויאכל, "כל דצריך ייתי ויפסח" — כל מי שצריך יבוא לעשות עמנו את הפסח. וזו הזכות של עם ישראל. ובזה אנו רואים שעם ישראל קדושים וטהורים. איזו צדקה וחסד עושים לפני פסח — "קמחא דפסחא", מי כעמד ישראל גוי אחד בארץ. "רבנו של עולם, אין לך מה להתביש בעם ישראל, אשר במצבים הכי קשים יהודים עוזרים זה לזה". ולכן, בני ובנותי היקרים! עתה, שאנו מתכוננים לחג הפסח, עלינו לקבל על עצמנו לאהב את הזולת. ועקר המצוה של ליל הפסח — החנופה, לחנוף את הילדים. ובעבור זה עושים כל מיני פעולות שבעולם, שהילדים ישאלו: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות" וכו', וצריכים לענות להם: "עבדים היינו לפרעה במצרים", הינו

דְּבַרְנוּ רַע זֶה עַל זֶה, וְעַתָּה חֲזַרְנוּ בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
 "וַיִּוְצִיאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעֵ נְטוּיָה".
 וְלִכֵּן הָבָה וְנַחֲדִיר בִּילְדֵינוּ חֲנוּךְ תּוֹרָנִי, חֲנוּךְ שֶׁל אֲמוּנָה,
 חֲנוּךְ שֶׁל אֱהָבָה, לְאַהֲבָ אֶת כָּל יְהוּדֵי, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה
 נִזְכָּה לְגַאֲלָה הַשְּׁלֵמָה, שְׁבֵא יְבוֹא הַגּוֹאֵל צְדָק וַיְגַאֲלֵנוּ
 בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן וְאָמֵן!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטְרָס

יְצִיאַת מִצְרַיִם

יְדַבֵּר מִמַּעַלְת הָאָדָם הַזּוֹכָה לְזִכּוֹר בְּכָל יוֹם
מִיְצִיאַת מִצְרַיִם, וּבִפְרָטִיּוֹת בְּחַג הַפֶּסַח, וְזֶה
מְכַנֵּס בּוֹ אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵךְ הַגְּנוּזִי וְהַצֶּפּוֹן
בוֹצֵינָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ
וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵךְ נַפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיָּה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ
וּמִשְׁלַב בְּפִסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהֱרַךְ הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֵסֵלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁאָדָם צָרִיךְ לְהִרְגִישׁ
בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, שֶׁהוּא יוֹצֵא מִמְצָרִים,
וְזֶה עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַמְצָוָה שֶׁל זְכוּרֵי יְצִיאַת
מִצְרַיִם. וּבְעֵינַי שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
(פְּסָחִים קטז:): בְּכָל דִּוַּר וְדוּר חֵיב אָדָם לִרְאוֹת
אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יוֹצֵא מִמְצָרִים.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשעט)

קונטרס

יציאת מצרים

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיִּקְרִים! עָלֵינוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה
בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי עַקֵּר הַיְהוּדוּת תְּלוּי רַק כְּפִי
הַאֲמוּנָה שְׂיֵשׁ לָנוּ בַּבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׂמוֹ. כִּי בְּאַמַּת נְשָׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל הֵן נְשָׁמוֹת הַבָּאוֹת מֵעוֹלָם הָאֲצִילוּת, אֶל הָעוֹלָם
הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי הַזֶּה. וְיָמָה הַתְּכֵלִית שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
הַכְּנִיס אוֹתָנוּ — נְשָׁמוֹת קְדוּשׁוֹת, בְּעוֹלָם מְצֻמָּצָם,
עוֹלָם מְלֵא קִלְפוֹת וְהִסְתָּרוֹת, אֲשֶׁר בְּשִׁבִיל זֶה נִקְרָא
'עוֹלָם' — לְשׁוֹן 'הָעֵלָם'? אֵלָּא אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְדוּשִׁים (תְּנַחֲוּמָא נְשָׂא ג): מִיּוֹם שֶׁבָּרָא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
עוֹלָמוֹ, נִתְאַוָּה שְׂיִהְיֶה לוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
רוֹצֵה לְגוֹר בֵּינֵינוּ. וְאֵיךְ יָגוּר בֵּינֵינוּ? עַל-יְדֵי שְׂאָנוּ
מְדַבְּרִים מִמֶּנּוּ, וּמְפָרְסְמִים אוֹתוֹ לְכֻלָּם, אֲשֶׁר יֵשׁ בְּעַל-
הַבַּיִת בְּעוֹלָם, שֶׁהוּא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְלִכֵּן כְּשֶׁעַם
יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם, מָה הָיָה כָּל הָרְצוֹן וְהַתְקוּוָה שֶׁל
עַם יִשְׂרָאֵל? לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, וְלִהְגִיעַ לְחֵרוֹת. חֲכָמֵינוּ

הקדושים אומרים (ויקרא ובה, פְּרָשָׁה יג, סימן ד'): כָּל
המַלְכוּת נִקְרָאוּ עַל שֵׁם מִצְרַיִם, עַל שֵׁם שֶׁהָיוּ מִצְרַיִן
לְיִשְׂרָאֵל. נִשְׁמָה כְּשֶׁבָאָה לָזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי,
גַם פֶּה הִיא נִכְנָסֶת בְּמִצְרַיִם, בְּמִצְרַיִם, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאָדָם
אֵינָנו מִכִּיר אֶת בּוֹרְאוֹ, כָּל זְמַן שֶׁאָדָם אֵינּוּ מְדַבֵּר אֶל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא נִמְצָא בְּמִצְרַיִם. כִּי הָעֶקֶר —
לְהַפְּךָ אֶת זֶה הָעוֹלָם לְגֵן-עֵדֶן. רַבְנוּ ז"ל אוֹמֵר (לקוטי-
מוהר"ן, חֵלֶק ב', סימן קיט), אֲשֶׁר אֵין מִשְׁגַּ כְּזֶה עוֹלָם הַזֶּה,
אֵלָּא יֵשׁ — אוֹ עוֹלָם הַבָּא אוֹ גִּיהֵנוּם. אִם אָדָם זוֹכֵה
וּמְכַנֵּס אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּחַיִּים שְׁלוֹ, וְחֵי עִם
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, מֵאַמִּין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, מְדַבֵּר אֶל הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ, הָרִי מְרַגֵּשׁ חַיִּי גֵן-עֵדֶן בְּזֶה הָעוֹלָם. וְאִם, חֵס
וְשִׁלוֹם אָדָם מוֹצִיא אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִחַיּוֹ, אֵינּוּ
מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ. אִזּוּ מִסְכֵּן, סוֹבֵל גִּיהֵנוּם. וְלִכֵּן בְּזֶה
שַׁעַם יִשְׂרָאֵל נִמְצָאִים בְּזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי,
הַמָּלֵא קְלָפוֹת וְהַסְתָּרוֹת וְהַעֲלָמוֹת, שְׁמַעְלִימִים
וּמְסִתִּירִים אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה בְּעֶצְמוֹ נִקְרָא
מִצְרַיִם, וְאֵנְחָנוּ צְרִיכִים לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, מִהַמִּצְרַיִם,
מִצְמָצוּם הַמַּחֲזִין.

לָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קטז): בְּכָל
דוֹר וְדוֹר חֲיָב אָדָם לָרְאוֹת עֶצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יִצְא
מִמִּצְרַיִם; יִצִּיאַת מִצְרַיִם הִיְתָה בְּפִעֵל, שַׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ
בְּמִצְרַיִם, וְשֶׁעָבְדוּ אוֹתָם בְּכָל מִיַּי שֶׁעָבּוּדִים, עַד שֶׁבָא

יציאת מצרים

קסט

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְגָלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא —
”אֲתָה הִרְאֵתָ לְדַעַת, כִּי הִנְיִיָּה הוּא אֱלֹקִים, אֵין עוֹד
מִלְּבֵדוֹ” (דְּבָרִים ד, לה); וְכֹךְ זָכוּ לְגִדְלוֹת הַמַּחִין, וְיִצְאוּ
מִמִּצְרַיִם, וְקָבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי. בֵּן הוּא בְּכָל הַיּוֹר
וְדוֹר, כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִמְצָאִים בְּזֶה הָעוֹלָם, תַּחַת עַל
הַמְּלָכוּת שֶׁל אַמּוֹת הָעוֹלָם, וּבִפְרָט בַּדוֹר הָאַחֲרוֹן הַזֶּה,
שָׂאנוּ נִמְצָאִים תַּחַת עַל הָעֵרֶב-רֶב, שְׂפָתוֹב בַּיְהוּדָה (חֶלֶק ג'
רעט.), שְׂזוּהִי הַגְּלוּת הַקֶּשֶׁה בְּיוֹתֵר, שְׂיִהְיוּ מְעַרְבָּבִים כָּל
מִינֵי אַמּוֹת, שְׂיִצְיִקוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְיִרְצוּ לְעַקֵּר מֵהֶם אֶת
הָאַמוּנָה, לְסַגֵּר לָהֶם בְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת,
תַּלְמוּדֵי תּוֹרָה וּבְתֵי סֵפֶר שְׁלוֹמֵדִים שֶׁם אַמוּנָה, יְשִׁיבוֹת
שְׁלוֹמֵדִים בָּהֶם תּוֹרָה. שְׂזוּ הַגְּלוּת הַחֲמוּרָה בְּיוֹתֵר. עַם
כָּל זֹאת אֲסוּר לְהִתְיַאֵשׁ, אֲלֵא לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים
שְׂבָעוֹלָם, וּלְהַחֲדִיר בְּנוֹ, שְׂהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מִנְהִיג אֶת
עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצִדְקָה וּבְמִשְׁפָּט, וְהוּא יִתְבָּרַךְ
בְּעַל-הַבַּיִת, וְאֵף שְׂמֵרֵב צְרוֹת שְׂעוֹבָרִים עַל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מֵאַתָּנוּ, נִדְמָה כְּאִלוֹ אֲבָד מְנוּס וְתִקְוָה מִמָּנוּ,
וּכְאִלוֹ אֵין כְּבָר שׁוֹם דְּרָךְ לְצִאתָ, לְזֹאת, אָנוּ מְחַיְבִים
לְזָכֹר בְּכָל יוֹם וְיוֹם יְצִיאַת מִצְרַיִם, הֵינּוּ כְּמוֹ שְׂהִיָּה
בְּתַחֲלָה, שְׂעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם, אֲשֶׁר אוֹמְרִים
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תּוֹרַת כְּהֵנִים אַחֲרֵי יח): מִגִּיד הַכְּתוּב,
שְׂמַעֲשִׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם מְקַלְקְלִים מְכַל הָעַמּוּמִין. מִצְרַיִם
הָיָה הַמְּקוֹם הַמְּזוּהָם בְּיוֹתֵר מְכַל אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְעַם
יִשְׂרָאֵל הָיוּ צְרִיכִים לְהִיּוֹת בְּגִלוּת הַזֶּה, אֲרֵף-עַל-פִּי-כֵן

הקדוש-ברוך-הוא שלח לנו את משה רבנו והוציאנו ממצרים. וכן הוא בכל דור ודור, השם יתברך שולח לנו צדיקים קדושים, הדבוקים בו יתברך, ומחזירים בנו אמונה, גלוי אלקות, שנגיש ונדבר אליו יתברך, ואז נוכל כלנו לצאת ממצרים, ולקבל את התורה, וכמו שכתוב (עי' פסיקתא דרב פהנא, פסקא יב, אות כא): בכל יום ויום יהיה בעיניך כאלו נכנסת עמו בברית; בכל יום ויום אדם צריך לקבל את התורה מחדש, בכל יום ויום אדם צריך להרגיש כאלו יצא ממצרים, ולכן מזכירים יציאת מצרים בכל יום בעת קריאת שמע בבקר ובערב: "שמע ישראל ה'י"ה אלקינו ה'י"ה אחד", כדי לגלות ולפרסם לכל העולם פלו, אשר הקדוש-ברוך-הוא מחיה ומתהיה ומקים את כל הבריאה פלה, וצריכים לשנן ולחזר על זה יומם ולילה, שהבורא יתברך שמו מנהיג עולמו בהשגחה פרטית, כי אם לא נזכר את זאת, אז יכולים להתגבר עלינו הקלפות והזהמות. חכמינו הקדושים אומרים (תורת פהנים אחרי יח): מעשיהם של מצרים שטופים בעבודה זרה ובגלוי עריות, ובשפיכות דמים, במשכב זכר ובהרבעת בהמה, כל מיני מעשים רעים ותועבות מגנות. וזה מה שיש היום מהערב-רב, שסובלים מהם מה שסובלים, כי הם עוקרים את נשמות ישראל מהאמונה הקדושה, ומעבירים על הדת, ועוקרים את השבת, ובוזים לכל הקדוש לעם ישראל. ועלינו להתגבר על כל זה, ולזכר שאנו עם ישראל,

זכינו לצאת מזהמת מצרים, וזכינו ל"יציאת מצרים", וקבלנו את התורה בהר סיני, ואנו יותר גבוהים מכל העמים, ואין לנו מה ללמד מהם. אדרבה, אנו מברכים בכל יום ויום ברכה: "שלא עשני גוי"; אנחנו שמחים שהקדוש-ברוך-הוא הבדילנו מגויי הארצות. ולא כמו שהערב-רב רוצים לבולל אותנו בין אמות העולם, להוריד אותנו חזרה למצרים, להביאנו לקטנות הדעת והשכל, ולעשות כל מיני מעשים רעים, מעשי מצרים, עד כדי כך, שאומרים חכמינו הקדושים (תנא דבי אליהו רבה ז'): אין לה אמה בעולם, שהיתה שטופה בדברים מכערים, וחסודין בכשפים ובזמה ובכל מעשים רעים, אלא המצרים בלבד, לפיכך בא להם למצרים תקלה, על ידם של ישראל.

וזה מה שהערב-רב רוצים לעשות לעם ישראל, ומאות ואלפים ורבבות רבבות מנשמות ישראל נלכדו במעשי המצרים, ונעשו על ידם פגועים שבאמות, רחמנא לצלן. וכלנו צריכים לשוב בתשובה שלמה ולראות, שיהיה בימינו יציאת מצרים; מחד — לזכור מי אנחנו; אנו רואים, שכל אחד ואחד נופל בחלישות הדעת ובצעבות, כי עוברים עליו משברים וגלים, ירידות ונפילות, ונדמה לו, שאין לו תקנה ומנוס, ולא יראה אור בקצה המנהרה, ומר לו מאד, כי כשאדם חוטא בעריות, שזה פגם האמונה, אזי מחו מתעקם

לגמרי, ומתבלבל, ואינו זוכה לחשב מהשם יתברך. פי
פשאדם פוגם בברית, אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק
א', סימן לד), נפגמת אצלו האמונה, פי ברית ואמונה
תלויות זו בזו, כמו שכתוב (תהלים פט, כט): "ובריתי
נאמנת לו"; אי אפשר להגיע לקדשת וטהרת ישראל,
שהוא גלוי האמונה, לידע שהוא יתברך נמצא, ואין
בלעדיו נמצא, אלא פשאדם זוכה לתקון הברית.
ולדאבוננו הרב, מה אנו רואים? שנופלים ונכשלים
בעוונות חמורים, שזה מה שמקלקל לנו את המוח
והדעת, ופוגם לנו את האמונה. וכיון שאדם נופל
בדעתו, ואין לו אמונה, אזי עוברים עליו כל מיני
משברים וגלים. לכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב',
סימן ה'), שהעקר הוא אמונה, וצריכים לחפש ולבקש
ולמצא בעצמו היכן אויז באמונה, פי יש סובלי
חלאים, שיש להם מכות מפלאות, וסובלים חלאים
מרים, רק בגלל נפילת האמונה, כמו שכתוב (דברים כח,
נט): "והפליא הוי"ה מכותך, מכות גדלות ונאמנות,
וחלאים רעים ונאמנים", הינו כל הדינים והענשים
קשים באים לאדם מחמת פגם האמונה. שזהו כתיב:
מכות נאמנות, וחלאים נאמנים, הינו מפאת העדר
האמונה. עד שאין מועיל להם תפלה כלל; פי היות
שאיין לאדם אמונה, על-ידי-זה איננו יכול להתפלל
אליו יתברך, ולדבר ולשיח לפניו, שאין לה צער וסבל
גדולים מזה. וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א',

יציאת מצרים

קעג

סימן ז), אֲשֶׁר עֶקֶר הַגְּלוּת זֶה רַק מַחֲמַת חֶסְרוֹן אֲמוּנָה; וְלִכֵּן אִם אָנוּ רוֹאִים, שְׁעוֹבְרִים עָלֵינוּ כָּל-כָּף הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים, דְּכֹאוֹנוֹת וְעֲצָבוֹת, הַכֹּל מַחֲמַת חֶסְרוֹן אֲמוּנָה. כִּי הַמַּאֲמִין הָאֱמֵתִי, שְׂמֵאֲמִין שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחִיָּה וּמְהַיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, הוּא נִגָּאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו, וְיוֹצֵא מִהַגְּלוּת, וְאֶצְלוֹ יֵשׁ "יְצִיאַת מִצְרַיִם".

לִכֵּן יֵשׁ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר צְדִיקִים, שִׁיחֲדִירוּ בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֲמוּנָה וְעֲצוֹת, אֵיךְ לְהִתְקַרֵּב לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּלְהִתְחַזֵּק וּלְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. כִּי רַק הַצְּדִיקִים מוֹרִידִים אֶת הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם, כִּי כָּךְ אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה): יוֹסֵף הוֹרִיד אֶת הַשְּׂכִינָה לְמִצְרַיִם עִמּוֹ, אַף שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, וְסָבְלוּ סָבֵל גָּדוֹל מִמִּצְרַיִם, עַם כָּל זֹאת יוֹסֵף הַצְּדִיק הָאִיר לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הָאוֹר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְכֵן בְּכָל דּוֹר וְדוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חוֹמֵל וּמְרַחֵם עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹלַח לָהֶם צְדִיקִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת יוֹסֵף, שְׂמֵאִירִים לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֵיךְ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְעָלֵינוּ לְשִׁמְעַ בְּקוֹלָם. אַךְ זֶה לְעֲמַת זֶה נִגָּד הַצְּדִיקִים הָאֱמֵתִיִּים, הַדְּבָקִים בְּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, הַמִּיחְדִּים יְחוּדִים קְדוֹשִׁים, שִׁיכוֹלִים לְהוֹרִיד אֶת הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם, וּלְחַזֵּק וּלְעוֹדֵד וּלְשַׂמַּח אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עוֹמֵד כְּנִגְדָם הַסֵּם"ךְ-מ"ם, וּמְתַלְוֶצֵץ מֵהֶם, וּמְדַבֵּר עֲלֵיהֶם כָּל דְּבַר רַע, הָעֶקֶר שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל

יתרחקו מהם. כי הסמ"ך-מ"ם יודע, שאם עם ישראל יתקרבו לצדיקים האמתיים, הדבוקים באין סוף ברוך הוא, אין לו מה לעשות בזה העולם. כי הצדיקים הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, מאירים תקנה בכל נשמה ונשמה, שעדין יכולה לחזור בתשובה שלמה, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן עח), אשר אין שום יאוש בעולם כלל, אפלו אדם עשה מה שעשה, אסור לו להתיאש, ותמיד יכול לעשות התחלה חדשה. וזה עקר התשובה של האדם, וזה עקר "יציאת מצרים", שאדם צריך לעשות תמיד התחלה חדשה. אבל צריכים לשמע בקול הצדיקים, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן קנג), שהעקר והיסוד שהכל תלוי בו — להתקרב אל צדיקי הדור, צדיקים הדבוקים באין סוף ברוך הוא. ואדם — אפלו שחטא כמו שחטא, אם יתקרב אל הצדיקים, בזכותם יזכה לצאת מהגלות והצרות שלו, עד שתהיה גם אצלו "יציאת מצרים". ואומרים חכמינו הקדושים (מדרש אנדה): "לעושה גדולות עד אין חקר" — בשעת יציאת מצרים; בשעה שעם ישראל יצאו ממצרים, הקדוש-ברוך-הוא עשה נסים ונפלאות לעם ישראל, נסים כאלו, מופתים כאלו עד אין חקר, שבני-אדם בעצמם לא ידעו את גדל הנסים שנעשו להם. כמו-כן הקדוש-ברוך-הוא עושה נסים עם כל יהודי ויהודי בכל יום ויום, אבל אומרים חכמינו הקדושים (נדה לא): לעולם

יציאת מצרים

קעה

אֲפֹלוּ בַעַל הַנֶּס אֵינוּ מְפִיר בְּנֶסוֹ; אָדָם מְסֻתּוֹבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם בָּרִיא וְשָׁלֵם, אֲבָל הוּא מְמַרְמֵר, יֵשׁ לוֹ קִשְׁיוֹת וּטְעָנוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עֲדִין חָסֵר לוֹ. וְהַכֵּל בָּא מִחֵמַת חֶסְרוֹן הַדַּעַת, שֶׁהוּא נִמְצָא עֲדִין בְּטִמְאַת זִהְמַת מִצְרַיִם. כִּי אִם אָדָם הָיָה מִתְבוֹנֵן קִצְתָּ מֶה קוֹרָה בְּזֶה הָעוֹלָם, הִיָּתָה אֲצִלוֹ "יְצִיאַת מִצְרַיִם", הִיָּה יוֹצֵא מִהַמִּצְרַיִם שָׁלוֹ, מִזִּהְמַת הַמִּצְרַיִם, מִהַכְּשׁוּף וְהַטְּמָאָה שֶׁל הַמִּצְרַיִם. מָה אָנוּ רוֹאִים הַיּוֹם? הָעֶרְב־רֹב, שֶׁהֵם מְעַרְבִים גַּם עִם טִמְאַת מִצְרַיִם, עִם כְּשָׁפִים, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סִנְהֶדְרִין 10:): לָמָּה נִקְרָא שְׁמֵן כְּשָׁפִים? שֶׁמִּכְחִישֵׁן פְּמִלְיָא שֶׁל מַעְלָה; הָעֶרְב־רֹב רוֹצִים רַק לְהוֹצִיא מֵאֲתָנוּ אֶת הָאֲמוּנָה, בַּר מֵיָנֵן, רוֹצִים לַעֲקֹר אֶת הַשַּׁבָּת, כְּאִלוֹ אֵין שַׁבָּת, וּבִאֲמַת מְסֻפְרִים לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה ה', סִימָן יח), שֶׁאֲפֹלוּ בַּמִּצְרַיִם קָדָם קִבְּלַת הַתּוֹרָה הָיוּ בְיָדָם מְגִלוֹת מְגִלוֹת שֶׁהָיוּ מְשַׁתְּעִשְׁעִים בָּהֶם מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת; עִם יִשְׂרָאֵל עָבְדוּ קִשָּׁה מְאֹד כָּל הַשָּׁבוּעַ, אֲבָל בְּשַׁבָּת הָיוּ לָהֶם מְגִלוֹת שֶׁקִּבְּלוּ מֵאֲבוֹתֵיהֶם: אֲבָרְהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וּמֵהַשִּׁבְטִים הַקְּדוּשִׁים, וּבָהֶם הִחִיו אֶת עֲצָמָם. וְזֶה הָיָה עוֹד קָדָם קִבְּלַת הַתּוֹרָה, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה אַחַר שֶׁכָּבַר זְכִינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי, עָלֵינוּ לְשַׁמַּח מְאֹד, וְנִתְחִיל לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם תּוֹרָה, וְנִתְחִיל לְהַתְּעַלּוֹת בְּעֻלּוֹי אַחַר עֻלּוֹי, וְנִגְיַע לְגֻלּוֹי רוּחָנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת, וְנִתְחִיל לְהַבִּין מֶה זֶה יְהוּדֵי שׁוֹמֵר שַׁבָּת, מְקַיֵּם מִצְוֹת,

מִחֲנוֹךְ יִלְדִּיּוֹ בְּחֲנוּךְ תּוֹרְנִי, חֲנוּךְ שֶׁל אֲמוּנָה, אֲשֶׁר אֵיזָה נַחַת יֵשׁ לְהוֹרִים שֶׁיִּלְדִּיָּהֶם מִתְחַנְּכִים בְּחֲנוּךְ טָהוֹר, וְאוֹי לְאָדָם שֶׁיִּלְדִּיּוֹ אֵינָם מְקַבְּלִים חֲנוּךְ תּוֹרְנִי, חֲנוּךְ שֶׁל אֲמוּנָה. רְאוּ מָה בֵּין בְּנֵי לֶבֶן חָמִי?! בָּאוּ נִרְאָה הַהֶפְרָשׁ בֵּין אֶחָד שֶׁמְקַבֵּל חֲנוּךְ תּוֹרְנִי עַל טְהָרַת הַקֹּדֶשׁ, לְבֵין אֶחָד שֶׁמְקַבֵּל חֲנוּךְ כְּפָרְנִי מְקַלְקֵל. אָבֵל הַמְצִיאוֹת אֵין לְהַכְחִישָׁהּ, מִי שֶׁמְקַבֵּל חֲנוּךְ כְּפָרְנִי, אֵינוֹ יוֹדֵעַ בֵּין יְמִינוֹ לְשִׂמְאֵלוֹ, אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַהִי "יְצִיאַת מִצְרַיִם", קַבְּלַת הַתּוֹרָה, מִי הֵם גְּדוּלֵי הַדּוֹר?! מִי הֵם הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים: אֲבָרָהִם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב?! מִי הֵם הַשְּׂבָטִים, הַנְּבִיאִים, הַתַּנָּאִים וְהָאֲמוֹרָאִים, חֲכָמֵי הַדּוֹרוֹת וְכוּ'; אָבֵל סְפִינִים, אֱלִימוֹת, סַמִּים וּגְנָבוֹת, זֶה הֵם יוֹדְעִים, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וְאֵת זֶה הִתְדִירוּ בָּהֶם הָעַרְב־רַב, שֶׁלְקָחוּ לְעַצְמָם מְשִׁימָה — לְהַעֲבִיר אֶת נַשְׂמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל הַדָּת, רַחֲמָנָא לְצַלָן.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "יְצִיאַת מִצְרַיִם" שְׂיִכַת גַּם עַכְשָׁו, עָלֵינוּ לְחַנֵּךְ אֶת עַצְמָנוּ וְאֵת יִלְדֵינוּ, וּבְפָרֵט בְּלִיל פְּסַח, אֲזוּ הַיְלָדִים שׁוֹאֲלִים אֶת הַהוֹרִים: "מָה נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלַּיְלוֹת", שְׁזֶה עַקֵר הַמְצָוָה, שֶׁהַיְלָדִים יִשְׂאָלוּ: "מָה נִשְׁתַּנָּה לַיְלָה שֶׁל פְּסַח מִכָּל הַשָּׁנָה, מִדּוּעַ אוֹכְלִים עַכְשָׁו מַצָּה, וּבְכָל לַיְלוֹת הַשָּׁנָה אוֹכְלִים חֶמֶץ?! " וְאָנוּ מְחַיְבִים לְחַנְּכֶם וְלַעֲנוֹת לָהֶם: "עַבְדִּים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ

יציאת מצרים

קעז

משם ביד חזקה ובזרוע נטויה", שזה עקר יציאת מצרים, שעלינו לחנך ילדינו, שאיננו פאמות העולם, ואנו בדלים מהם, עם ישראל אף פעם לא התבוללו בין האמות, וכמאמרם ז"ל (שמות רבה, פרשה לו, סימן א): כל המשקים מתערבים זה בזה, והשמן אינו מתערב אלא עומד, כך ישראל אינם מתערבים בין אמות העולם; אף שהערב-רב רוצים לערב את נשמות ישראל ביניהם, לא יעלה בידם, תמיד ישארו יהודים מאמינים בהקדוש-ברוך-הוא! ויכריזו קבל עם ועדה, שאנו מאמינים רק בבורא יתברך שמו! יש לנו את התורה, אנו כפופים רק לחקתיה, אנו נשמעים רק לחכמי ישראל, אנו מחיבים לתת את הכבוד לחכמי התורה, לחכמי ישראל, לצדיקי הדור הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, ואם נחקק דבר זה היטב בדעתנו, נזכה גם עכשו ל"יציאת מצרים".

לזאת, בני ובנותי היקרים! הבה נתחזק עכשו בזמן הזה שעוברים עלינו כל-כף הרבה צרות ויסורים, אין לה יום שאין בו קללה, ואין קללתו מרבה מחברו, שומעים בכל יום כל-כף הרבה אסונות, כל-כף הרבה צרות וגזרות רעות, ואיננו שמים על לב, שכל אלו הצרות והגזרות, הם רק מחמת שהקדוש-ברוך-הוא מלחיץ אותנו, שנחזור בתשובה שלמה, שנזכה להגיע ל"יציאת מצרים". אנו נמצאים בזה העולם במצרים —

בְּמִצְרַיִם, הַמֵּחַ צָרִיךְ לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֵה נִקְרָא 'יָם סוּף', יָם שֶׁל אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְזֶה צָרִיךְ לְהִקְרַע לָנוּ, לְהִפָּתַח לָנוּ. לָכֵן כְּשֶׁמֶשֶׁה רִבְנוּ הוֹצִיא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, זָכוּ לַחֲצוֹת אֶת יָם סוּף, וְהָיָם נִקְרַע לְשָׁנִים. שְׁאֵז גַּם בְּרוּחַ נִיּוֹת נִתְגַּלָּה אֹר אֵין סוּף. וּכְמֵאמָרָם ז"ל (עֵין מִדְּרַשׁ תְּהֵלִים, מְזֻמֹּר ח'): עוֹלָלִים וַיּוֹנְקִים שְׁמֵטוּ דִּדְיָהֶם מִפִּיָּהֶם וְאָמְרוּ שִׁירָה; כִּי הָיָה גְלוּי אֱלֻקוֹת כְּזֶה, שֶׁהִתִּינוּקוֹת שָׁרוּ שִׁירָה לְהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאָמְרוּ: "זֶה אֵלֵי וְאֲנוּהוּ". הִרְאוּ לְאָבָא וְלְאָמָא: הִנֵּה ה'. וְלְכֹל זֶה אָנוּ יְכוֹלִים לְזַכּוֹת בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם וּבְכֹל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּעֵת 'יִצִּיאַת מִצְרַיִם', אֲשֶׁר מִתְעוֹרְרֵת שׁוּב אוֹתָהּ הָאָרֶז וְאוֹתָם הַנְּסִים שֶׁאֲרַעוּ בְּמִצְרַיִם. וְלָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה טו, סִימָן יז): כָּל הַמוֹפְתִים שֶׁעָשָׂה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמִצְרַיִם, כְּמוֹ-כֵן יַעֲשֶׂה בְּאֵדוֹם לְעֵתִיד לָבוֹא. מְלָכוּת אֵדוֹם הִיא מְלָכוּת עֲשׂו, הַנְּצֻרוֹת שֶׁמִתְפַּשְׁטֵת בְּכֹל הָעוֹלָם כְּלוּ עִם הָאֱמוּנוֹת כּוֹזְבִיּוֹת וְכֹל הַבְּלִיָּהֶם, וּמְמַלְאִים אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ עִם כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת. וְעֲלִינוּ עִם יִשְׂרָאֵל, שְׁזָכִינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי — לְגַלוֹת וּלְפָרְסֵם לְכֹלֵם אֶת הַבוּרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, שְׁבֹזָה דִיקָא מְכַנִּיעִים אֶת הָעַמְּלָק. וּכְמֵאמָרָם ז"ל (בְּרָכוֹת נח.): "לֵךְ הַיְיָ הַמְּלָכָה" — זו מְלַחֶמֶת עַמְּלָק; עַמְּלָק זֶה אֵדוֹם, שֶׁמְכַנִּיעִים סְפָקוֹת בְּאֵדָם: "הַיֵּשׁ הַיְיָ" בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין" (שְׁמוֹת יז); כָּל הַצְּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ, הֵן רַק

יציאת מצרים

קצט

מפני שמוציאים את הקדוש-ברוך-הוא מחיינו. כי אם היינו יודעים, שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל, היינו מזמן נגאלים. לכן אומרים חכמינו הקדושים (ילקוט הושע, רמז תקיט): אין הגליות מתכנסות אלא בשכר האמונה; לכן עלינו להחזיר בנו אמונה פשוטה בו יתברך, לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, לבקשו יתברך, שנוזקה להכניס אותו יתברך בתוכנו. כי כל הצרות הן רק מפני שהוצאנו את הבורא יתברך שמו מהחיים שלנו. כמו שכתוב (דברים לא, יח): "ואמר ביום ההוא, הלא על פי אין אלוה בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי אסתר הסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה, כי פנה אל אלהים אחרים", ברגע שאדם עוקר עצמו ממנו יתברך, הוא סובל צרות ויסורים, שזו גלות מצרים.

ולכן אם אנו רוצים לצאת מהצרות שלנו, ולראות סוף וקץ לכל צרותינו, תחלה וראש לפדיון נפשנו, עלינו להתבונן מה היתה במצרים, ובזכות מה זכו אבותינו להגאל? אומרים חכמינו הקדושים (ניקרא רבה, פרשה לב, סימן ה'): בשביל ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים — שלא שנו את שמם ואת לשונם, ולא אמרו לשון-הרע, ולא נמצא ביניהן אחד מהן פרוץ בערוה; אם אנו רוצים לזכות להגיע ל"יציאת מצרים" גם עכשו, עלינו למסור נפשנו לא לשנות את שמנו. מה אנו

רואים? הערב-רב הכניסו בנו טפשות, נותנים לילדים שמות 'מצוצים מהאצבע', שמות בדויים: טל, אילן, שחר, גדי, סלע וכדומה, ואחר-כך שואלים: למה הילדים סובלים כל-כך הרבה סבל? ! אילו שמות נתתם להם? ! נעשו נאורים? ! במקום לתת שמות אבותינו הקדושים: אברהם, יצחק ויעקב, משה, אהרן, דוד ושלמה, שמות של שבטי י"ה, נותנים להם שמות בדויים, שרק בעבור זה הילדים סובלים סבל קשה כל-כך. ולכן צריכים להזהר מאוד מאוד איך לקרא לילדים — רק בשמות של צדיקים.

וכן שלא שנו את לשונם, לעם ישראל הזה לשון-הקדש, אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יט), מה זה לשון הקדש? שאדם מקדש את לשונו, ואינו מדבר נבול פה, אינו מקלל, אינו מדבר לשון-הרע, רכילות וליצנות, אדם צריך לראות לא לשנות לשונו, לא לנבלה, אז יזכה גם-כן לצאת ממצרים. וכן להזהר מלשון-הרע, שזה העון החמור ביותר, עד כדי כך, שאמרו חכמינו הקדושים (ערכין טו:): קשה לשון הרע יותר מעבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים; מה זה לשון הרע? זו הגלות, שמדברים על הזולת, במקום להאיר אור הקדוש-ברוך-הוא על נשמות ישראל, במקום לאחד נשמות ישראל ביחד, במקום לחזקם ולשמחם, מדברים רע על נשמות ישראל, שאלו

ההסתות הפרועות שיש מהערב-רב ושלִיחיו; כי לסמ"ך-מ"ם יש שליחים בכל עיר ועיר, בכל מושב ומושב, בכל כפר וכפר, בכל מדינה ומדינה, עקר כחו: 'הפרד ומשל'; הסמ"ך-מ"ם הוא הטמאה הכי קשה, כי מסית ומדיח נגד נשמות ישראל. רואים במושבה קטנה, בעירה נדחת, עומד הסמ"ך-מ"ם ומסית ומדיח את תושבי המקום אלו על אלו, במדינה שלמה הסמ"ך-מ"ם מסית ומדיח אלו על אלו, שזוהי הגזענות הארוכה, השנאת חנם שיש בינינו, ובמצרים זה לא היה, כי משה רבנו החדיר בעם ישראל אחדות בהקדוש-ברוך-הוא, שהרגישו אלקות, עד שכלם התחילו לאהב זה את זה. וזאת עלינו לעשות גם עכשו, לראות שתהיה אהבה ואחדות בינינו. ואיך זוכים לזה? רק על-ידי שנתאחד יחד תחת דגלה של תורה, תחת חכמי התורה, חכמי ישראל, לכבדם ליקרם, לעמד מאחוריהם, שהם החכמים הקדושים, המוסרים נפשם להחזיר עטרה לישנה, להכניס אמונה פשוטה בו יתברך, ולא לחשש מהערב-רב. אנו עם רק על-ידי התורה, ובלי התורה איננו עם כלל.

וכן יצאו ממצרים על-ידי שלא היה אחד מהם פרוץ בערוה. אוי לנו שפך עלתה בימינו, שקשה לחצות את הכביש, ולא להכשל בראיות אסורות, הביאו מבחוץ גויים וגויות לבוללם בין נשמות ישראל,

והולכים פרוצות בערוה, כְּדִי לְהַכְשִׁיל אֶת נַעֲרֵי יִשְׂרָאֵל, וְחֹשְׁבִים שְׂיוּכְלוּ לְעַרְב נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין הַגּוֹיִים, אָבֵל כָּבֵר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מוֹעֵד קָטָן טז): מַה כּוֹשֵׁי מִשְׁנֵה בְּעוּרוֹ, אַף יִשְׂרָאֵל מִשְׁנִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם; אָנוּ עִם יַחֲדָה, עִם מִשְׁבַּח, עִם מִפְאָר, עִם יִשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים יד, א): "בְּנִים אַתֶּם לַהֲוֵי"ה אֱלֹהֵיכֶם"; וְלָכֵן עָלִינוּ לְהַכִּין עֲצָמֵנוּ עֲכָשׁוּ לְיִצִיאת מִצְרַיִם. הִנֵּה אָנוּ נִכְנָסִים עֲכָשׁוּ לְתַקוּפָה חֲדָשָׁה, שָׁבָה אֵלַי אֵלַפִּים וְרַבְבוֹת רַבְבוֹת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה, יוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹלַח לָנוּ חֲכָמִים גְּדוֹלִים, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, הַמַּחֲזִירִים נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה, כְּמוֹהֶם יָרְבוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי עַתָּה הוּא הַזְּמַן, שְׁכָל מִי שְׁפּוֹעֵל שֶׁנַּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יַחֲזִרוּ בְּתִשׁוּבָה, הוּא מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב בְּשָׁמַיִם, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה לְהַתְּגַלּוֹת אֵלֵינוּ, וְרוֹצֵה שְׁאַנְחֵנוּ נִרְאֶה אוֹתוֹ, שְׁנִדְבֵר אֵלָיו, שְׁנִקְּיֵם אֶת הַמִּצְוֹת, וְנִשְׁמַר שִׁבְתָּהּ, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה לְהַגָּאֵל גְּאֵלָה שְׁלֵמָה, אֲשֶׁר בּוֹא יְבוֹא מִלֶּךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְיִגְאָלֵנוּ גְּאֵלַת עוֹלָם, וְיִבְנֶה לָנוּ אֶת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, וְכִלְנוּ נִזְכָּה לְעֵלוֹת אֶל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְלְהַקְרִיב שָׁם קָרְבַּן הַפֶּסַח, וְנִתְאַחַד יַחַד כָּלֵל נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן וְאָמֵן.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטְרָס

שְׁמַחַת חַג הַפֶּסַח

בו תבאר מעלת הזוכה לשמח בהג הפסח,
וממעלת האדם הזוכה להמשיך על עצמו
בכל יום הארת יציאת מצרים.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: אִם אָדָם הָיָה שְׂמֵחַ כָּל
יְמֵי חַג הַפֶּסַח, הָיָה נֹצֵל מִכָּל צָרוֹתָיו, וְהָיָה
בְּאֵמֶת נִגְאָל כָּל הַשָּׁנָה מֵהַגְּלוּת שְׁעוֹבֶרֶת עַל
כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁהוּא פָּגַם אֲמוּנָה, כִּי
הַשְּׂמִיחָה שֶׁאָדָם שְׂמֵחַ בְּפֶסַח, הִיא שׁוֹמְרֵת
אוֹתוֹ מִכָּל רַע שְׁבַעוֹלָם.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשפ)

קונטרס

שְׂמֵחַת חַג הַפֶּסַח

.א.

חג הפסח הוא חג החרות

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים ! עָלֵינוּ לְזָכֹר, שֶׁהִנֵּה חַג הַפֶּסַח,
חַג הַחֲרוּת, נִכְנָס וּבָא אֵלֵינוּ. כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ
בְּמִצְרַיִם, סָבְלָנוּ גְלוּת גְּדוֹלָה מְאֹד. וַיְמָה הִיְתָה הַגְּלוּת
בְּמִצְרַיִם? אֹמֵר הָאֶרֶץ ז"ל, שֶׁהַמַּחֲזִין הָיוּ בְּגְלוּת.
מִצְרַיִם — שְׁתֵּי תִבּוֹת: מִצְרַיִם, הַמַּחֲזִין נִקְרָאִים יָם —
יָם הַחֲכָמָה, כִּי עִם הַמַּחֲזִין יְכוּלִים לַעֲלוֹת עַד הַמְּדִרְגָּה
הַכִּי עֲלִיוֹנָה, וְלִזְכוּת לְהַשִּׁיג אֶת הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ
הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ. וְלִהְפֹךְ, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, כְּשֶׁהַמַּחֲזִין
בְּקִטְנוּת, שְׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם מִצְרַיִם — זֶה הַגְּלוּת הַכִּי
גְּדוֹלָה. וְלָכֵן כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם, אֲזֵי הַמַּחֲזִין הָיוּ
בְּמִצְרַיִם. בְּשִׁבִיל זֶה אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית
רַבָּה, פָּרָשָׁה טו, סִימָן ד'): כָּל הַמְּלָכִיּוֹת נִקְרָאוּ עַל שֵׁם מִצְרַיִם,

על שם שהיו מצרים לישראל. מה מצר ליהודי? מה נקראת צרה? אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ז') על דברי חכמינו הקדושים (שבת נה.): אין יסורים בלא עון, מתי נקראים יסורים? כשיש לאדם עוונות, כי אם אין לאדם עוונות, לא שיהיו לו יסורים. כי בפרוש מגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רנ): כשיש לאדם דעת ושכל, ויודע שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג את עולמו בחסד וברחמים, בצדק ובמשפט, ויודע שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל, אז שום דבר בעולם לא יכול לשבר אותו, שום דבר בעולם לא יכול להפיל אותו, הוא חי בחרות, כי הוא מרגיש את הקדוש-ברוך-הוא. ובשביל זה אומרים חכמינו הקדושים (אבות ו, ב): כל העוסק בתורה — הוא בן חורין אמתי, שנאמר (שמות לב, טז): חרות על הלחות, אל תקרי חרות אלא חרות, שאין לה בן חורין, אלא מי שעוסק בתורה; ברגע שאדם יודע שהקדוש-ברוך-הוא משגיח בזה העולם בהשגחה פרטי פרטית, דבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו אלא בהשגחת המאציל העליון, כל אשר עובר על האדם יש בזה השגחה מאתו יתברך. הקדוש-ברוך-הוא משגיח ומנהיג. וברגע שאדם מדביק את מחשבתו אל זה, הוא זוכה לצאת לחרות; וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רז), כי כל מיני צער ויסורים, אינם אלא רק מחמת חסרון הדעת, כי מי

שמחת חג הפסח

קפז

שׁיֵשׁ לוֹ דַעַת, וְיִוְדַע שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה מִמְּנוֹ יִתְבַּרְךָ, אֵין לוֹ שׁוּם צַעַר וְיִסּוּרִים, כִּי ה' נָתַן וְה' לָקַח, יְהִי שֵׁם הַשֵּׁם מְבָרַךְ (איוב א, כא); אִם אָדָם מְכַנֵּס בְּדַעְתּוֹ, שֶׁהַכֹּל מִמְּנוֹ יִתְבַּרְךָ, אָז לֹא שֵׁיךְ אָצְלוֹ שׁוּם צַעַר וּמְרִירוֹת. וְאִף שׁיֵשׁ לְאָדָם אֵיזוֹ מַחְלָה, רַחֲמָנָא לִישׁזְבֵן, שֶׁבְהִכְרַח לוֹ לְהַרְגִישׁ אֶת הַצַּעַר וְהַמְּכּוֹת: כּוֹאֵב לוֹ הָרֹאשׁ, כּוֹאֵב לוֹ הַגּוּף, הַיְדִים וְהַרְגְלִים, וּבְהִכְרַח שִׁיחוּשׁ אֶת הַכָּאֵב. עִם כָּל זֹאת, אִם אָדָם יוֹדַע שֶׁהַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל, בְּנִקְלָלוֹ לֹא לְקַבֵּל אֶת כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו. וְלָמָּה אָדָם מַרְגִישׁ אֶת הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים? מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּגִלוֹת, כִּי הַמַּחֲזִין שָׁלוֹ בְּגִלוֹת; כִּי אֵינוֹ שֵׁם לֵב, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, נְדָמָה לוֹ כְּאִלוֹ יֵשׁ פֹּה אֵיזָה טְבַע, מְקַרָּה וּמְזֵל, וּבְשִׁבִיל זֶה סוֹבֵל אֶת כָּל הַסִּבָּל וְהַיִּסּוּרִים הָאֵלֶּה. לְזֹאת, כְּשֶׁאֲנַחְנוּ זוֹכִים לְהַפְגִּס אֶל חַג הַפֶּסַח, אֲזַי אֲנַחְנוּ נִכְנָסִים לְחַג הַחֲרוּת; כִּי בְּמִצְרַיִם עִם יִשְׂרָאֵל לֹא זָכוּ לְהַכִּיר אֶת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, שֶׁהוּא גָּלָה לַעַם יִשְׂרָאֵל (דְּבָרִים ד, כה): "אַתָּה הָרֵאתָ לְדַעַת, כִּי הִנְיָ"ה הוּא אֱלֻקִּים אֵין עוֹד מְלַבְדוֹ"; עַד מָתִי תִהְיֶה עֲבָדִים לְפָרְעָה?! עַד מָתִי תִהְיֶה מְשַׁעֲבָדִים אֶל גּוֹיִים מְטֻנְפִים כְּאִלוֹ?! כִּי כָךְ אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (תָּנָא דְבֵי אֵלֵיהּ רַבָּה, פָּרָק ז'): אֵין לָךְ אָמָה בְּעוֹלָם, שֶׁהִיתָה שְׁטוּפָה בְּדְבָרִים מְכַעְרִים וַחֲשׂוּדָה בְּכַשְׁפִּים וּבְזֻמָּה וּבְכָל מַעֲשִׂים רָעִים, אֲלֵא

המצרים בלבד; עוד לא היתה אמה נבזית ושפלה כמו מצרים, ועם ישראל הצרכו לעבור את הגלות המרה הזו של המצרים, לראות את הזהמה שלהם, את הנאוף שלהם, את הפכירות והאפיקורסות שלהם, שזו היתה הגלות הכי גדולה — כשהמח מצמצם, ונמשך רק אחר הדעות כוזבות של הגויים. זו גלות גדולה מאד, ואין עוד גלות יותר גדולה מזו — שאדם אינו מכיר את הקדוש-ברוך-הוא. אך בו ברגע שאדם מכניס בדעתו אמתת מציאותו ותברך, ברגע שאדם מתחיל להתבונן, שכל מה שקורה אתו — דבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו, אלא מהמאציל העליון, כבר הוא נגאל מכל צרותיו. אבל אי אפשר לזכות לצאת מגלות מצרים, ממצרים, מגלות המחין, אלא על-ידי שמתקרבים אל הצדיק האמת. הקדוש-ברוך-הוא מרחם על עם ישראל, ובכל דור ודור שולח לנו צדיקים חכמי התורה, שהם מורים לנו את הדרך איך נלך בה, ואת המעשה אשר נעשה. לזאת, אנו מצוים לשמע בקול דברי חכמי ישראל, בקול צדיקי הדור, הדבקים בהקדוש-ברוך-הוא. אבל זה לעמת זה עומדים נגדם רשעי הערב-רב, שנתערבו בין נשמות ישראל, בשעה שעלו ממצרים, כמו שכתוב (שמות יב, לח): "וגם ערב-רב עלה אתם"; במצרים הגלות היתה של נאוף וזמה, וכל מיני שקוץ, תעוב וזהום היה בפומבי, והיה קשה אפלו

לַחֲצוֹת אֶת הָרְחוֹב, כִּי הָיוּ צְרִיכִים לְרֹאוֹת אֶת הַזָּבֵל
 וְהַזֶּהֱמָה שֶׁל הַמְצָרִים, וְהִיְתָה כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת
 וְשָׂאֵר מִיַּי הַבָּלִים, שֶׁתְּלוּ הַכֹּל בְּטַבַּע וּמְקָרָה וּמְזֹל, וְעַם
 יִשְׂרָאֵל הִצְרִכוּ לְהַזְדַּבֵּךְ בְּכוֹר הַתּוֹךְ הַזֶּה. וּכְשָׂבָא מִשָּׂה
 רַבְּנוּ, וּגְלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יְתָבְרָךְ,
 שֶׁרַק יִתְחִילוּ לְהִתְבּוֹנֵן וְלְרֹאוֹת שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 מְנַהֵיג אֶת עוֹלָמוֹ, וְתַכְף-וּמְיָד עֲזָבוּ אֶת הַכֹּל וְלֹא רָצוּ
 יוֹתֵר לְעַבֵּד אֶת פְּרַעַה מְלֶךְ מְצָרִים, וְהִתְחִילוּ לְהִתְכַוֵּן
 לְצֵאת מִמְצָרִים; כִּי מִשָּׂה רַבְּנוּ גְלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת
 אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יְתָבְרָךְ בְּגִלּוּי רַב כְּזֶה, עַד שֶׁכָּל אֶחָד
 הִתְחִיל לְחַשֵּׁב: עַד מָתִי אֶהְיֶה מְשַׁעֲבָד לְתַאֲוֹתֵי
 הָרַעוֹת?! עַד מָתִי אֶהְיֶה מְלֹא מַדוּת וְתַאֲוֹת רַעוֹת?!
 עַד מָתִי אֶהְיֶה שְׁקוּעַ בְּדַמְיוֹנוֹת וּבְכַפִּירוֹת
 וְאֶפִיקוֹרְסוֹת?! וּבְרַגַע שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמְצָרִים,
 כְּתוֹב: וְגַם יַעֲרַב-רַב עֲלֵה אַתֶּם, שֶׁהִתְעַרְבוּ בֵּין נִשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל כָּל מִיַּי גּוֹיִים, שֶׁהִתְחַזּוּ כִּיהוּדִים, וְעָלוּ עִמָּהֶם,
 וּמָהֶם אֲנַחְנוּ סוֹבְלִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה. כִּי לִפְנֵי קִבְלַת
 הַתּוֹרָה, מִי עָשָׂה אֶת הָעֶגְל? אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 (עֵין זֹהַר חֶלֶק ב' מַה:): הָעַרְב-רַב. שֶׁהֵם הִסְתַּכְּלוּ בְּעֵין רָעָה,
 שֶׁהֵנָּה נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם חֶלֶק הַשְּׂכִינָה, כִּי כָּל יְהוּדֵי
 הוּא חֶלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל, הֵנָּה הֵם הוֹלְכִים לְחֹזֵר וּלְהִדְבֵּק
 אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-כֵּן עָשׂוּ כָּל מִיַּי פְּעֻלוֹת
 שְׂבָעוּלָם לְהַחֲזִיר וּלְהוֹרִיד אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל

הטמאה והזהמה של מצרים, עד שמשה רבנו מסר את נפשו ועלה על הר סיני, והוריד לנו את התורה הקדושה עם התרי"ג מצוות. וכך אומרים חכמינו הקדושים (מפות כד.), שהקדוש-ברוך-הוא נתן לנו רמ"ח מצוות עשה, כנגד רמ"ח איברים שיש באדם, ושס"ה לא תעשה, כנגד השס"ה גידים שיש באדם; הינו כל יהודי קשור אל התורה, כי גוף האדם כלול מרמ"ח איברים כנגד רמ"ח מצוות עשה, וכל מצוה ומצוה עשה שיהודי זוכה לקיים, הוא מקשר את האיבר הזה אל אלקותו יתברך, וממשיך על עצמו אור זיו וחיות הבורא. וכן יש לו שס"ה גידים כנגד שס"ה לא תעשה, ועל-ידי כל שמירה ושמירה ששומר עצמו לא לעבור על רצונו יתברך, מקשר עצמו אל הגיד ששיך ללאו הזה שנשמר ממנו. ועל-ידי-זה נעשה כלי להמשיך בו השראת השכינה — הן על עצמו והן על כל העולם כלו. אבל בשביל הבחירה והנסיון נתן הקדוש-ברוך-הוא פחות לטמאה, לזהמת הערב-רב, שירוצו אחר עם ישראל, וישבו ביניהם, ובכל פעם בפעם אלו הערב-רב מתעוררים, להוריד את נשמות ישראל שאולה, אל גלות מצרים — מצרים, שהמח יהיה מצמצם, ולא יזכרו שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל. וכתוב בזהר (חלק ג' קצד.), שיונוס ויומברוס שהיו בני בלעם, הם אשר עשו את העגל, כי הם היו זה לעמת זה כנגדו של משה

רַבְּנוּ; כִּי מֹשֶׁה רַבְּנוּ מְגַלֶּה אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּגִלּוּי
 נוֹרָא מְאֹד, שֶׁכָּל אֶחָד יִסְתַּכֵּל רַק אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, כָּל אֶחָד
 יִפְתַּח פִּיו וַיְדַבֵּר אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי בָּרַגַע שֶׁאָדָם
 יוֹדֵעַ שָׂאִין בְּלִעְדֵּי יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, אֲזִי מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ.
 אֲבָל בְּלִעָם הִרְשַׁע עִם שְׁנֵי בָּנָיו, הֵם אֲשֶׁר עָמְדוּ נֶגְד
 מֹשֶׁה רַבְּנוּ, וַיִּמָּה שְׁהִיָּה אֲזוּ, זֶה נַעֲשֶׂה בְּכָל דּוֹר וְדוֹר; כִּי
 כָּף אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסָחִים קטו.): בְּכָל דּוֹר וְדוֹר
 חִיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְּצָרִים; כִּי
 כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, הוּא נִמְצָא בְּגִלוֹת גְּדוּלָּה, גְּלוֹת מְצָרִים,
 שֶׁהַמַּחֲזִין שְׁלוֹ בְּצִמְצוּם, שְׂזָה מָה שֶׁאָנוּ רוֹאִים, שְׂבִנֵּי-
 אָדָם סוֹבְלִים צֶעַר וּמְכַאוּבִים, יִסּוּרִים וְדַמְיוֹנוֹת, אֲשֶׁר
 הֵם הוֹרְסִים אֶת הָאָדָם, כְּמוֹבָא (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן
 כה), שֶׁהַדְּמִיוֹן שֶׁל הָאָדָם הוֹרֵג אוֹתוֹ; וְכָל הַיֵּצֵר הָרַע שֶׁל
 הָאָדָם זֶה רַק הַדְּמִיוֹן. רַב רַבֵּן שֶׁל הַצְּרוּת שְׂבִנֵּי-אָדָם
 סוֹבְלִים, הֵן רַק מַחֲמַת הַדְּמִיוֹן; שְׂנֵדָמָה לִי כְּאִלוֹ הִיא
 בָּרַגְזוּ עָלַי, נִדְמָה לִי כְּאִלוֹ הִיא עֲשֶׂה לִי רַע, וּמִמִּילָא
 אֲנִי מִתְחִיל לְהִיּוֹת בְּכַעַס וּבְרָצִיחָה, וּבּוֹנָה בַּדְּמִיוֹן שְׂלִי
 אֵיךְ לְהִתְנַקֵּם בּוֹ, וְרוֹקֵם כָּל מִינֵי נִקְמוֹת, וּמַדְּמִיוֹן
 לְדְמִיוֹן נִבְנָה דְמִיוֹן אֶחָד גְּדוּל. וְזוֹ נִקְרְאת גְּלוֹת. וְרַבִּים
 וּמִתְקוּטְטִים וּמְדַבְּרִים רַע אֶחָד עַל הַשְּׂנִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 הַמַּח מְצִטְמָצֵם, שְׂזָה פְרָעָה מְלָךְ מְצָרִים. כִּי פְרָעָה אֵלּוֹ
 שְׂתֵי תְבוֹת: פְּה־רַע, [מְלָךְ] מְצָרִים שְׂתֵי תְבוֹת: מְצָרִים,
 עַל-יְדֵי הַפְּה־רַע שֶׁל הָאָדָם, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא בְּגִלוֹת

מְצַרִּים. הַמֵּחִין שֶׁל הָאָדָם, רַחֲמָנָא לְצַלָן, מְצַמְצָמִים לְגַמְרִי, מְלֵאֵי דְמִיּוֹנוֹת, שׁוֹכְחִים מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בַּר מִיָּנֵן, וּמִזֶּה סוֹבֵל אֶת כָּל הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים. אָבֵל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת שֶׁהוּא מֵשֶׁה רַבֵּנוּ, מְגַלֶּה לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתְּנוּ, עִמָּנוּ וְאַצִּילָנוּ, וְכֹל אֲשֶׁר עוֹבֵר עַל הָאָדָם זֶה רַק מִמָּנוּ יִתְבָּרֵךְ. וְאִם אָדָם זוֹכֵה לְבָרַח רַק אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי אֵינְנוּ מִפְּחָד מִשׁוּם דָּבָר, אֲלֵא פּוֹתַח אֶת פִּיּוֹ וּמִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְזוֹ הִיְתָה גְּאֻלַּת מְצַרִּים. וְזֹאת אָנוּ חוֹגְגִים בְּחַג הַפֶּסַח, חַג הַחֲרוּת, שֶׁנִּפְתַּח לָנוּ הַמַּחַ וְהַדַּעַת לְהַפִּיר אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִפְתַּח לָנוּ הַפֶּה לְדַבֵּר אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כִּי לְפָנֵי-כֵן אָדָם הָיָה אֵלֶם, בְּמְצַרִּים הָיִינוּ כְּלָנוּ בְּדְמִיּוֹנוֹת וּבְכַפְחָדִים, פְּחָדְנוּ מִכָּל מְצַרִּי שֶׁהִצְלִיף בָּנוּ מִכּוֹת, וְהִתְבַּלְּבַלְנוּ מִכָּל מִיָּנֵי זְמָה וְנִאֻף וְתִמּוֹנוֹת תּוֹעֵבָה שֶׁמְלֵאוּ בְּרַחֲוִבוֹת, הִתְבַּלְּבַלְנוּ מִהַדַּעַת רְעוּת וְהָאֶפִיקוֹרְסוּת, וְאַמְרָנוּ: הָרִי בְּפִרוּשׁ הָאֶפִיקוֹרְסִים וְהַכּוֹפְרִים כּוֹתְבִים כֶּךָ וְכָךְ, וְזֶה מִכְרַח לְהִיּוֹת אֵמֶת, כִּי כֶּךָ כָּתוּב בְּעִתּוֹנֵיהֶם וְכוּ'; וּבְרַגַע שֶׁמֵּשֶׁה רַבֵּנוּ בָּא וְגָלָה אֶת אֱמֶתֶת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, הִחִילֹנוּ לִרְאוֹת, שֶׁהַכָּל דְמִיּוֹנוֹת, וְנוֹכַחְנוּ בְּעֵלִיל, אֲשֶׁר אֶת מִי אָנוּ מִחְלִיפִים בְּמִי?! עֵגֶל — עָלִיו אָנוּ אוֹמְרִים: "אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל?!!" הֵיכָן הָרֵאשׁ שְׁלָנוּ?! אֵיִה הַמַּחַ שְׁלָנוּ?! וְזֶה קוֹרָה מֵאֵז שֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצַרִּים,

וּמָאֵז שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה; עִם יִשְׂרָאֵל סוֹבְלִים
 מִכָּל הָעֶרְב־רֵב הָאֵלוֹ, שֶׁבְּכָל דּוֹר יֵשׁ לָהֶם שָׁם אַחֵר,
 אֲבָל הַצַּד הַשְּׂוֹה שָׁבָהּם, שֶׁכֵּלָם מִיָּנִים וְאִפְּיִקוֹרְסִים,
 כּוֹפְרִים בְּעֵקֶר, וּבוֹזִים לְכָל הַקְּדוּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל. אַף
 בְּכָל דּוֹר וְדוֹר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹלַח לָנוּ צַדִּיקִים
 קְדוּשִׁים, הַמְּגַלִּים אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה
 הַמְּלַמְּדִים תּוֹרָה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל. אֲבָל נִגְדָם קָמִים
 רְשָׁעִים אַרְוֵרִים, וּמַדְבְּרִים פְּתוּחַ נֶגֶד הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 וְנֶגֶד כָּל הַקְּדוּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל. וְזוֹ הַבְּחִירָה שֶׁמָּסְרוּ
 לְאָדָם; מֵצַד אֶחָד — יָכוֹל לֵהִיּוֹת בְּמִ"ט שְׁעָרֵי טְמֵאָה,
 לְדַמֵּין כָּל מִיָּנֵי דְמִיּוֹנוֹת, כְּאֵלוֹ זֶה רוֹצֵה לְהַפִּיל אוֹתוֹ,
 וְזֶה חוֹתֵר תַּחְתָּיו, אֲשֶׁר זֶה בָּא מִקְטָנוֹת הַדַּעַת וְהַשְּׂכָל,
 וְנִכְנָסוֹת בּוֹ מַחְשָׁבוֹת שֶׁל כְּפִירוֹת וְאִפְּיִקוֹרְסוֹת, וּמֵצַד
 שֵׁנִי — יָכוֹל לְזַכּוֹת לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, בְּחִינַת
 מֹשֶׁה, אֲשֶׁר יִגְלֶה לוֹ אֶת אֱמֵת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּגִלּוּי
 רַב כְּזֶה, עַד שְׂיִתְעַנֵּג בְּנַעַם זֵיו עֲזוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַד שְׂיִכְנֹס
 בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה, וְיִשְׁכִּיל בְּחֲכָמַת הַתּוֹרָה, עַד שֶׁלֹּא יִרְצֶה
 שׁוּם דְּבָר — רַק אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזֶה הַנְּפִיּוֹן
 הַכִּי גָדוֹל שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּדוֹר הַזֶּה; כִּי עֲלֵיכֶם לְזַכּוֹר, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! שְׂחַג הַפֶּסַח הוּא חַג הַחֲרוּת, וְזֶה מֵה
 שְׂמֵחָה לָנוּ — אוֹ שְׂנַמְשֵׁךְ, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, אֶל הָעֶרְב־רֵב
 הַמְּתַפְּשָׁטִים הַיּוֹם בְּכָל אֲרָצֵנוּ הַקְּדוּשָׁה, וּמְמַלְאִים אֶת
 הָאָרֶץ עִם זְמָה וְנֵאוֹף מֵהַסּוּג הַגְּרוּעַ בְּיֹתֵר, וּכְפִירוֹת

וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, שְׁמַדְבָּרִים נֶגֶד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנֶגֶד כָּל
 הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, וּמִתְלוֹצְצִים מִחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל,
 מִתְלוֹצְצִים מִהַמְצוֹת, וְזֶהוּ נִסְיוֹן קָשֶׁה בְּמָאֵד מְאֹד; כִּי
 אָדָם חוֹשֵׁב כְּאִלוֹ עֶזְבֵי אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ, וּמִסֵּר אֶת
 עוֹלָמוֹ לְרַשְׁעִים אַרְוֵרִים, שְׂיִכּוּלִים לַעֲשׂוֹת עִם יְהוּדֵי
 שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמְצוֹת כָּכֵל הָעוֹלָה עַל רוּחָם. לֹא-כֵן אִם
 אָדָם זוֹכֵה וּמִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, שְׂמַגְלָה לוֹ אֶת
 אֱמֶתֶת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אִזּוֹ תִּכְרֶף-וּמְיָד רוּאָה, שְׂהַכֵּל
 דְּמִיּוֹן אֶחָד גָּדוֹל, וּמִבֵּין, אֲשֶׁר עַד מָתִי אֲנַחֲנוּ נִהְיָה
 בְּמַחִין דְּקִטְנוּת, וְנִתְפַּעַל מִכָּל פְּרָחַח, וּמִכָּל זֶב וּמְצָרַע,
 וּמִכָּל טָמֵא לְנַפֶּשׁ, וְנִצְטָרֵךְ לְצִיתוֹ?! אֵין לְעַם יִשְׂרָאֵל
 — רַק הַתּוֹרָה! עִם יִשְׂרָאֵל הוּא עִם רַק עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה,
 וּבְלַעֲדֶיהָ אֵינְנוּ עִם! לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִנֵּה
 נִכְנָס חַג הַפֶּסַח, חַג הַחֲרוּת, עֲלֵיכֶם לְקַבֵּל עַל עֲצָמְכֶם
 מֵעַכְשָׁו לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֵת שְׂבִדוֹר, שְׂמַגְלָה
 וּמְפָרְסֵם אֶת אֱמֶתֶת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, לְהִתְקָרֵב אֶל חֲכָמֵי
 הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר רַק אֲלֵיהֶם אָנוּ מְצוּיִם לְשִׁמְעַ, וּדְיָקָא
 עַל-יְדֵי-זֶה יִתְרַחֵב לָכֶם הַמַּח וְהַדַּעַת וְהַשְׂכָּל, וְתִזְכּוּ
 לְרֹאוֹת וּלְהִבִּין וּלְהַשְׂכִּיל וּלְהִתְבוּנֵן, שְׂהַכֵּל אֱלָקוֹת,
 וְאֱלָקוֹת זֶה הַכֵּל.

ב.

חַיֵּב כָּל אָדָם לְהַזְכִּיר בְּכָל יוֹם יְצִיאַת מִצְרַיִם

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר, שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם
אֲנַחְנוּ מְצִוִּים לְזַכֵּר יְצִיאַת מִצְרַיִם, לֹא פַעַם אַחַת יְצִאנוּ
מִמִּצְרַיִם, אֲלָא בְּכָל יוֹם וָיוֹם יְהוּדֵי צָרִיף לְצִאת מִמִּצְרַיִם
שָׁלוֹ, מֵהַמִּצְרַיִם שָׁלוֹ, מִקְטָנוֹת הַמַּחֲזִין שָׁלוֹ, וְלָבוֹא אֶל
גְּדֻלוֹת הַמַּחֲזִין. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן
ה'): חֶמֶץ זֶה חֲמוּץ הַמַּח; בָּזָה שְׂאֵדָם מְהֵרָה אַחֲרֵי
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מְהֵרָה אַחֲרֵי דַרְכֵי הַמָּקוֹם בְּרוּךְ
הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, זֶה נִקְרָא חֶמֶץ; אִם נִכְנַס בְּאָדָם אֵיזָה
סֶפֶק סֶפֶקָא נִגְדוּ יִתְבָּרַךְ — זֶה חֶמֶץ. לְהַפֵּךְ —
כְּשֵׁי-הוּדֵי מֵאֲמִין בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ
נִמְצָא וְאִין בְּלַעֲדֵיו שׁוֹם נִמְצָא, וְדָבָר גְּדוֹל וְדָבָר קָטָן
אִינוּ נַעֲשֶׂה מַעֲצָמוֹ, אֲלָא בְּהַשְׁגָּחַת הַמֵּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, עַד
כְּדֵי כֶּף, שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (חֶלֶץ ז'): אִין אָדָם
נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְּמָטָה, אֲלָא אִם-כֵּן מִכְרִיזִין עָלָיו
מִלְּמַעְלָה; מִכָּה קִטְנָה שְׂאֵדָם מִקְבֵּל בְּאֶצְבָּעוֹ הַקְּטָנָה,
לֹא הֵיטָה אֵיזָה מִקְרָה אוֹ אֵיזָה טָבַע, שְׁלֹא שָׁם לֵב וְקִבֵּל
מִכָּה מִכֶּסֶא אוֹ מֵאֲרוֹן וְכְדוּמָה, אֲלָא הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחַת
הַמֵּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן. כָּל דָּבָר פְּעוּט שְׁנֶאֱרָע עִם הָאָדָם, יֵשׁ
בָּזָה חֲשָׁבוֹן צָדֵק. אִם אָדָם הֵיטָה שָׁם לֵב לָזָה, תִּכְּף-וּמִיד
כָּל חֲיָיו הָיוּ חַיִּים אַחֲרַיִם לְגַמְרֵי. וְדָבָר זֶה מְחַיֵּב כָּל בַּר

ישראל, לגלות ולפרסם את הקדוש-ברוך-הוא, כי יהודי צריך לדעת, שבכל יום ויום עליו לזכור יציאת מצרים. מתי אנחנו במצרים? מתי אנחנו סובלים גלות? כשאין לנו אמונה, בר מינן, וזה נקרא חמץ — חמוץ המח, המח שלנו מעקם ומבלבל, מפחדים מפל פרחח שהלביש עצמו בלבושים שונים. אך לנו עם ישראל יש תורה ומצוות, ועל זה אנחנו מחיבים למסר נפשנו. אף אחד אינו יכול להעביר אותנו על הדת בשום פנים ואפן. עם ישראל מוכנים ללכת על קדוש השם, לא לחלל שבת; הקדוש-ברוך-הוא נתן לעם ישראל מתנה שבת, יום מנוחה, ומי שמחלל שבת, אומר הרמב"ם (פרק ל', מהלכות שבת, הלכה טו) — דינו כגוי; כי שבת היא האות בין עם ישראל לבין הקדוש-ברוך-הוא, "אות היא לעולם ביני ובין בני ישראל". וכן בכל מצוה ומצוה שצוה אותנו הבורא יתברך שמו: ציצית, תפלין, מזוזה, פשרות, טהרת המשפחה; עם ישראל מוכנים למסר נפשם על כך. אנחנו לא נפרד מהקדוש-ברוך-הוא! לא נפרד מהתורה בשום פנים ואפן! זה נקרא 'מצה' — שאדם אוכל מצה — מיכלא של אמונה, מיכלא דרפואה. לכן בתג הפסח, חג החרות, נאסר עלינו לאכל חמץ, ונצטוונו לאכל מצה; כי כשעם ישראל היו במצרים, לא יכלו להתמהמה, כי אם היינו נשארים שם עוד דקה, רחמנא לישזבן, מה היה נעשה

אֲתָנוּ? ! וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָמַל עָלֵינוּ, וּבִתּוֹךְ תַּקְוָה
הַגְלוּת — גְּלוּת מִצְרַיִם, שָׁלַח לָנוּ אֶת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְהוּא
הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, עַד כְּדֵי כֶּף, שְׁלֹא הָיָה לָנוּ זְמַן
לְהִתְמַהֵמֶה שָׁם רַגַע אֶחָד, וַיִּצְאָנוּ בְּזִרְזוּת עֲצוּמָה,
בְּשִׁבִיל זֶה אֲנַחְנוּ אוֹכְלִים מִצָּה, עַל שֵׁם הַגֵּס שֶׁהַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא עָשָׂה אֲתָנוּ, כְּדֵי שְׁנוֹדְרוּ לְצֵאת מֵהַמִּצְרַיִם שְׁעָרֵי
טַמָּאָה, וְנִכְנָס בְּשַׁעַר הַקְדְּשָׁה, עַד שְׁנַגִּיעַ לַיּוֹם הַחֲמִשִּׁים,
שְׁזָכִינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, שְׁזָה שַׁעַר הַנוֹרָא, שְׁזוֹ אֲמוּנָה
בְּרוּרָה וּמְזֻכָּת, שְׁכָל יְהוּדֵי יִדַע שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִי פְּרִטִית, וְאֵין לוֹ לְהַשְׁבֵּר
מִשׁוּם קִלְפָה וְסִטְרָא אַחְרָא, מִשׁוּם מַעֲלִים וּמִסְתִּיר אֶת
אַמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יְתִבְרֵךְ, אֲשֶׁר הִכֵּל אַחִיזֹת עֵינַיִם; יְהוּדֵי
צָרִיף לְהִיּוֹת חֲזָק בְּאֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַד כְּדֵי
מְסִירוֹת נַפֶּשׁ, יְהוּדֵי צָרִיף לְגְלוּת וּלְפָרְסָם לְכֻלָּם, שֶׁהוּא
מֵאֲמִין בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
(יוֹמָא לַח:): "בְּמִקוּמָךְ יוֹשִׁיבוּךְ" — אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמָה
שְׁמוּכָן לְחִבְרוֹ, וְאֵין מְלָכוֹת נוֹגְעַת בְּמְלָכוֹת חִבְרָתָהּ
אֲפֹלוּ כְּמֵלֵא נִימָא; מָה אָנוּ רוֹאִים? בְּנֵי-אָדָם סוֹבְלִים
סִבָּל גְּדוּל מְמַתְחָרִים, יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם הַפּוֹתְחִים חֲנוּת,
בְּדִיוֹק מוּל חֲנוּתוֹ, וְלוֹקְחִים לוֹ אֶת כָּל הַקּוֹנִים, וְהוּא
נִשְׁבֵּר, עַד שְׁנוֹפֵל בְּקִטְנוּת הַמַּחִין וְחוֹשֵׁב שְׂיֵשׁ פֶּה אֵיזָה
טַבֵּעַ וּמְקָרָה וּמְזֵל, וְנִכְנָס בְּדַכְאוֹן וּבְמִרְרוּת, אוֹ שְׁאָנוּ
רוֹאִים שְׁמִלְכִיּוֹת מִתְגָּרוּת בְּמִלְכִיּוֹת אַחֲרוֹת, יִשְׁנָן

מלחמות בין מדינות למדינות, וחושבים שהכל טבע ומקרה ומזל, זה יותר חזק — לכן מתגבר, זה יותר חלש — לכן נכשל, באים חכמינו הקדושים, ומגלים לנו, שאין מלכות נוגעת במלכות חברתה, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו; אין יכולים לקחת ממך כלום, ואם לוקחים ממך, סימן שאין זה שלך; אשר כל זה בכלל אכילת מצה, שזה מה שאנו צריכים לקבל על עצמנו כל יום ויום, וזה מה שאנו מקבלים על עצמנו בחג הפסח, חג החרות, ושמחים בשמחת החג. כי אז היא השמחה הכי גדולה, כי אנו אוכלים רק מצה, ואין חמץ בביתנו, איזה נעם ושמחה היא זו?! ומה זה מסמל? שאנו מאמינים רק בהקדוש-ברוך-הוא, ואף אחד אינו יכול לעשות לנו דבר בלי השגחת המאציל העליון. וכשיהודי חזק באמונה פשוטה כזו, אזי עובר על הכל. לזאת, בני ובנותי היקרים! בכל יום ויום עלינו לזכור את יציאת מצרים, כי בכל יום ויום אנו עוברים את השלב הזה של יציאת מצרים; עוברים את הכביש ועלולים להכשל בראיות אסורות, ולראות את הנאוף והזהמה והתועבה שמצויים ברחוב, ואף-על-פי-כן עלינו להחזיק מעמד, ולא להמשיך אחר יצר הרע של נאוף, אלא להסתכל על רוחניות חיות אלקות, ולידע שהכל רק לנסותנו ולראות — אל מי נסתכל ואל מי נפנה?! וכן יש לנו נסיון בכל יום לשמע דברי

אפיקורסים המדברים נגד הקדוש-ברוך-הוא ונגד התורה, ואף-על-פי-כן איננו מטים אֶזֶן קשבת אליהם, אלא שומעים רק בקול התורה, מציתים רק לקול חכמי ישראל, ומה שהפלבאים נובחים נגד חכמי ישראל, נגד חכמי התורה, נגד צדיקי הדור, אינו מענין אותנו, וכמו שפלב נובח ואינו מבינים את השפה שלו, ואומרים לו: תמשיך לנבח, כן אנו אומרים לכל האפיקורסים, הליצנים, הריקים ופוחזים: המשיכו לנבח, במילא איננו מבינים שפתכם; זוהי יציאת מצרים של כל יום ויום, שאנו מחיבים לצאת בכל יום ויום ממצרים, ולבוא אל הקדוש-ברוך-הוא, ולדבר אליו, וכל צרכינו לבקש רק מאתו יתברך. לזאת, בני ובנותי היקרים! הנה נכנס חג הפסח, חג החרות, עלינו לשמח מאד בחג הנפלא הזה, שאין עוד שמחה כשמחת חג הפסח; כי אין עוד שמחה כשמחת האמונה, בזה שיהודי שמח בהקדוש-ברוך-הוא, בזה שיהודי שמח עם המצוות, בזה שיהודי שמח עם האמונה הקדושה, זה מרחיב את דעתו, וממילא הוא יוצא מקטנות המחין שלו, ואף אחד בעולם אינו יכול לעשות לו דבר. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ונתחיל מהיום לזכור בכל יום ויום יציאת מצרים, ודיקא על-ידי-זה נזכה להתענג בזיו שכינת עזו יתברך.

ג.

תקף השמחה בעת יציאת מצרים

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיִּקְרָיִם ! כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם
הִיְתָה שְׂמֵחָה עֲצוּמָה, כָּלֵם רָקְדוּ וְשָׂרוּ, וּכְשֶׁהִגִּיעוּ לַיָּם
סוּף, וְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עָזַר לָנוּ, וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם,
וְעָבְרָנוּ דְרֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה, "אֲזַי יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת", שָׂרוּ שִׁירָה לַהוֹיָ"ה בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ
שְׁמוֹ. וְכֵן בְּכָל יוֹם וַיּוֹם יֵשׁ לָנוּ קְרִיעַת יַם סוּף, כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מֵאַתְנָּו עוֹבֵר צְרוֹת וַיִּסּוּרִים. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְדוֹשִׁים עַל שְׁנֵי דְבָרִים, שֶׁהֵם קָשִׁים לְאָדָם כְּקִרְיעַת
יַם סוּף: א. קָשָׁה פְּרִנְסָתוֹ שֶׁל אָדָם כְּקִרְיעַת יַם סוּף,
שָׂאז הָיוּ קְטָרוּגִים עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ הַמְּלֶאכִים:
הֲלָלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְהֲלָלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה,
וְהָיָה אֲזַי קָשָׁה מְאֹד מִחַמַּת הַקְטָרוּגִים, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא יִקְרַע אֶת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל. וְכֵן בְּכָל יוֹם וַיּוֹם עַל כָּל
אָדָם וְאָדָם יֵשׁ קְטָרוּגִים, אִם מְגִיעָה לוֹ פְּרִנְסָה אִם לָאוּ,
שָׂזָה כָּלֵל הַצְּרוֹת שֶׁעוֹבְרוֹת עַל בְּנֵי-אָדָם נְטוּלֵי פְּרִנְסָה,
כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (עֵינֵי שְׂמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה לֹא, סִימָן יד): אִם הָיוּ
שְׂמִים אֶת כָּל הַצְּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים בְּכַף מֵאַזְנַיִם אַחַת,
וְהָעֲנִיּוֹת בְּכַף שְׁנֵי — הָעֲנִיּוֹת מְכַרְעַת אֶת כָּל
הַיִּסּוּרִים. עַד כִּדֵּי כֶּף קָשָׁה לְאָדָם לְסַבֵּל עֲנִיּוֹת. וְאָנוּ
עוֹדִים שֵׁשְׁשָׁנָם כָּל-כֶּף הַרְבֵּה אֲנָשִׁים הַסּוֹבְלִים מֵעֲנִיּוֹת

וְדַחְקוֹת, אֵין לָהֶם צָרְכֵי הַחֵג, פְּשוּטוֹ כְּמִשְׁמְעוֹ, הֵם
 טוֹבְעִים בְּחֹבוֹתֵיהֶם, שְׁקוּעִים בְּבוֹץ שֶׁל חֹבוֹת,
 וְהַנּוֹשִׁים רָצִים אַחֲרֵיהֶם, אֵיזָה צַעַר וּמְכָאוֹב זֶה, שְׂאֵין
 לְאָדָם כֶּסֶף לְקִנּוּת לִילְדָיו צָרְכִים לְחַג — אֲכַל
 וּבְגָדִים! אֵיזָה צַעַר וְעִגְמַת נֶפֶשׁ זֶה, אֵילוֹ בְּכִיּוֹת
 וְשִׁבְרוֹן יֵשׁ לְאָדָם, כְּשֶׁמְגִיעַ לְעֵנִי כִּזֶּה! בְּשִׁבִיל זֶה,
 קָשָׁה פְּרִנְסָתוֹ שֶׁל אָדָם כְּקָרִיעַת יַם סוּף, כִּי בְּכָל יוֹם
 וְיוֹם יֵשׁ עָלָיו קְטְרוּגִים — אִם לְתֵן לוֹ פְּרִנְסָה אִם לְאוֹ.
 וְאָדָם נִשְׁכָּר לְגַמְרֵי; כִּי הָעֲנִיּוֹת מַעֲבֵרַת אוֹתוֹ עַל דַּעְתּוֹ
 וְעַל דַּעַת קוֹנוֹ (עֵין עֲרוּבִין מֵאֵ:), וְנוֹפֵל בְּקִטְנוֹת הַמַּחֲזִין. עַד
 שְׂיֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁהֵעֵנִי מְבִיא אוֹתָם לְכִפִּירוֹת
 וְאֶפִּיקוֹרְסוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם, לְעֹזֵב הַכֹּל וְלִבְרוּחַ אֵל פּוֹרְקֵי
 עַל, וְחוֹשֵׁב כְּאֵלוֹ יִשׁוּעָתוֹ תִּהְיֶה אֲצֵלָם. כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ דְּבָר
 נוֹסֵף הַשׁוֹבֵר אֶת הָאָדָם: ב. קָשָׁה זְוִיגוֹ שֶׁל אָדָם
 כְּקָרִיעַת יַם סוּף; מִסְתּוֹבְבִים אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרַבֵּי רִבּוֹת
 רְוָקִים וְרְוָקוֹת, וְאֵינָם מוֹצְאִים זֶה אֶת זֶה, אֵיזָה צַעַר
 וְיִסּוּרִים הוּא זֶה! אֲשֶׁר אֵין עוֹד צַעַר כְּצַעְרוֹ שֶׁל רְוָק!
 אֵין צַעַר כְּצַעְרָה שֶׁל רְוָקָה! אֲשֶׁר אֵינָם מוֹצְאִים אֶחָד
 אֶת זוֹלָתוֹ, וְנוֹכְשָׁלִים בְּעֵבְרוֹת חֲמוּרוֹת, שְׁזֶה הַצַּעַר
 וְהַיִּסּוּרִים הֵכִי קָשִׁים, כִּי יֵשׁ עַל הָאָדָם קְטְרוּגִים בְּכָל
 יוֹם — אִם יִמָּצָא זְוִיגוֹ אִם לְאוֹ, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּעַת קָרִיעַת
 יַם סוּף, שֶׁהָיָה קְטְרוּג גָּדוֹל עַל עַם יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁבָּא
 מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, וְקָרַע לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּם, וְגָלָה וּפְרָסָם לְכֻלָּם,

כי יש פה יד ה' ה' ברוך הוא וברוך שמו, יש פה ענין של השגחה. לזאת, בני ובנותי היקרים! עליכם לזכור, שבעת יציאת מצרים זכו עם ישראל לגלוי נורא ונפלא כזה, עד שזכו לשיר שירה להקדוש-ברוך-הוא, שזה תקף השמחה שהיתה לעם ישראל, שזו "שמחת חג הפסח", שעלינו לשמח מאד בפסח, שזכינו לצאת מהגלות. כי ברגע שיש לאדם פרנסה, ברגע שיש לאדם אשה, עליו להיות הכי מאשר. ומה אנו רואים? בכל יום ויום מסתובבים מליוני אנשים רצוצים ושבורים, מדכאים בדכאון פנימי, אין להם פרנסה, אין להם שלום-בית, ולמעשה, אומרים חכמינו הקדושים (נדרים מא): אין עני אלא בדעת, עניות האדם היא רק מחמת שאין לו דעת, כי 'דעת קניית' — מה חסרת', אם יש לך דעת — לא חסר לך כלום, 'דעת חסרת מה קניית'; אין לך כלום בלי דעת! לא העשירות קובעת, רק הדעת קובעת; אם אדם יודע שיהכל מהקדוש-ברוך-הוא, אזי נדבק בו יתברך, וכל צרכיו מבקש ממנו יתברך, כי יודע שאין לו כלום בעולם רק הקדוש-ברוך-הוא. אדם זה העשיר הכי גדול, ויתרם לכלם, כי מתי אדם עוזר לזולת? כשיש לו דעת ושכל, כשיש לו הארת המחין, לידע שיהכל זה אלקות ואלקות זה הכל, אז עוזר לזולת. לא כן כשאדם בקטנות המחין ובצמצום הדעת, ונדמה לו כאלו יקחו ממנו משהו,

כְּאֵלוֹ הוּא אָבוּד, אָז תָּמִיד מִפְּחַד מֵהַזוּלָּת, חוֹשֵׁשׁ
 מֵאַחֲרִים — מֵהַ יִגִּידוּ וּמֵהַ יֵאמְרוּ, וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְעֹזֵר
 לְבָרִיּוֹת, אֲשֶׁר זֶה בָּא מִקְטָנוֹת הַמֹּחִין וְהַדַּעַת. כְּמוֹ-כֵן
 מִדּוּעַ יֵשׁ מְרִיבוֹת בַּבַּיִת? הֲלֹא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן
 לָךְ מִתְּנָה, אִשָּׁה הִקְנִנוּ לָךְ מִן הַשָּׁמַיִם?! כְּמוֹ-כֵן לָמָּה
 הָאִשָּׁה תִּהְיֶה בְּצַעַר, הֲלֹא נָתַנוּ לָךְ מִתְּנָה — בַּעַל?!
 וַיְכוּלִים לְחַיּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם חַיֵּי גֵן-עֵדֶן מִמֶּשׁ, אִם אָדָם
 מִכְּנִיס אֶת הַשְּׂכִינָה בַּבַּיִת, מִכְּנִיס אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 בְּתוֹךְ חַיּוֹ, אֲזַי כָּל הַבַּיִת מְשֻׁתָּנָה. וּמִדּוּעַ אִם-כֵּן יֵשׁ
 כָּל-כָּף הַרְבֵּה מְרִיבוֹת בַּבַּיִת? מַגְלוֹת מְצָרִים, מְצָרִים,
 יָם-הַחֲכָמָה, הֵינּוּ שֶׁהַדַּעַת בְּגָלוֹת. אָבֵל אִם נִקְבַּל עָלֵינוּ
 אֶת דַּעַת הַצְּדִיק הָאֱמֵת, שְׂמֵגְלָה אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 אֵין בְּעֵינָה שֶׁל שְׁלוֹם-בַּיִת, אֲדַרְבָּה אָדָם נוֹתֵן שִׁירוֹת
 וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂזַכְּהוּ עִם אִשָּׁה צַדִּיקָת,
 וְהָאִשָּׁה מוֹדָה לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁנִּתְּנָה בַּעַל צְדִיק.
 לְזֹאת אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה סח,
 סִימָן ד') עַל הַפֶּסֶק (תְּהִלִּים סח, ז): "מוֹצִיא אֲסִירִים
 בְּכוֹשְׁרוֹת"; מֵאֵן דְּבַעֲי — אוֹמֵר שִׁירָה, וּמֵאֵן דְּלֹא בְּעֵי
 — בְּכִי; לְכָל אֶחָד נוֹתְנִים זְוִיגוּ, אִם רוֹצֵה — שָׂר
 שִׁירוֹת, וְשֵׁשׁ וְשֵׁמֶחַ עַל נַעַם חֶלְקוֹ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 נָתַן לוֹ מִתְּנָה — אִשָּׁה, וְהָאִשָּׁה שְׂמֵחָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָהּ מִתְּנָה — בַּעַל, וְשְׂמֵחִים זֶה עִם זֶה,
 וַיִּשְׂנֶה הַבְּנָה הַדְּדִית. אֲשֶׁר זֶה הַשְּׂמֵחָה שֶׁהִיָּתָה בְּעֵת

יציאת מצרים, שנתגלה לנו, שהכל ממנו יתברך. אבל מי שאינו רוצה לקבל את זאת — לא בעי, אלא בוכה, ורב כל היום עם אשתו ולהפך — האשה רבה עם בעלה, וצורחים וצווחים ומנבלים פיהם זה על זה ובוכים, אשר זו גלות מצרים — צמצום הדעת. וכן לגבי פרנסה, בני-אדם בוכים שאין להם פרנסה וכו', אשר זה בא מקטנות הדעת, וזה בכלל 'קשה זויגו של אדם בקריעת ים סוף', 'קשה פרנסתו של אדם בקריעת ים סוף', אבל ברגע שזוכים להתקרב אל הצדיק האמת, שפותח לנו את הדעת, אזי כל החיים משתנים לגמרי. ומתחילים לראות את הקדוש-ברוך-הוא, לשמע את הקדוש-ברוך-הוא, מתחילים לשיר שירות ותשבחות להקדוש-ברוך-הוא. וכך אומר רבנו ז"ל (לקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נו): לפי הרחבת הדעת, בן הפרנסה בנקל; אם אדם יודע שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל, אינו דואג מפרנסה, ואינו נמצא בקטנות המחין, אדרבה עוזר לשני. וזה סימן שהוא בן אברהם, יצחק ויעקב, כי כל המרחם על הבריות סימן שהוא בן האבות הקדושים (עין ביצה לב:). וכן אומר רבנו ז"ל (לקויטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן פט): הצדיק משדך כל השדוכים; כי ש"ד'ו'ף' ראשי תבות (מלאכי ב, ז): "כי שפתי כ'הן י'שמרו ד'עת ו'תורה יבקשו מפיהו"; כל אלו הרוקנים והרוקות יכולים למצא זויגם תכף-ומיד, אם לא יהיו

בְּרָרְנִים; הַצְּדִיק יְכוּל לְשַׁדְּכֶם, וְעוֹסֵק בַּלְּשׁוֹן בְּנֵי וּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל צְרִיכִים לְשִׁמְעַת בְּקוּלוֹ. הַצְּדִיק מְשַׁפֵּיעַ פְּרִנְסָה בְּשִׁפְעוֹ, אֲבָל צְרִיכִים כָּלִי לְקַבֵּל שִׁפְעוֹ הַצְּדִיק. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! תִּקְרָה הַשְּׂמֵחָה שֶׁהִיְתָה בְּעֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם, אוֹתָהּ שְׂמֵחָה יֵשׁ לָנוּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, אוֹתָהּ שִׁירָה שֶׁשָּׂרְנוּ בְּעֵת קְרִיעַת יַם סוּף, אָנוּ שָׂרִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם. לְזֹאת כָּתוּב בַּזֹּהָר (זֹהָר חֹדֶשׁ בְּשַׁלַּח), שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁיְהוּדֵי שָׂר שִׁירַת הַיָּם, נִפְתָּחִים הַשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וְכָל הַמַּלְאָכִים מְקַנְאִים בּוֹ, אֵיךְ בְּשָׂר וְדָם, טָפָה סְרוּחָהּ, מִסְתוּבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם, וְזוֹכָה לְהַכִּיר אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ לְעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים, וְזוֹכָה לְשִׁיר שִׁירָה, שֶׁהֵם אֵינָם זוֹכִים. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! בָּאוּ עִכְשָׁיו מִפֶּסַח הַזֶּה לְהַכְנִס בְּשְׂמֵחַת הַחֵג וְלִשְׂמֹחַ בְּמִצְוֹת הַחֵג, נֹאכֵל רַק מִצָּה, וְנִשְׂמָר מִחֻמֵּץ — חֻמוּץ הַמַּח, שֶׁלֹּא יִהְיוּ לָנוּ שׁוּם קְשִׁיּוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְעַל הַצְּדִיק, כְּמֵאֲמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵרֵן, חֵלֶק ב', סִימָן נב), שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד קְשִׁיּוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֵן יֵשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד קְשִׁיּוֹת עַל הַצְּדִיק, וְאֲשֶׁרֵי הָאָדָם שָׂאִין לוֹ קְשִׁיּוֹת לֹא עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא עַל הַצְּדִיק, וּמִתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָה בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּבְאֲמוּנַת חֻמֵּי יִשְׂרָאֵל, צְדִיקֵי הַתּוֹרָה, חֻמֵּי הַדוֹר, הַמְּגַלִּים אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה לְגַאֲלָהּ. יַעֲזְרֵנוּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנִּזְכָּה לְשְׂמֵחַת חַג

שמחת חג הפסח

הפסח, ונשמח מאוד בקִּחַג הַזֶּה, וְנִמְשִׁיךְ שְׂמֵחָה זוֹ לְכָל
השָׁנָה, וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם נִרְגִישׁ שְׂאֲנוּ יוֹצְאִים עֲתָה
מִמִּצְרַיִם, וּמִקְבָּלִים אֶת הַתּוֹרָה עַל-יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ,
שֶׁהוּא הַצְּדִיק שְׁבָכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁהֵם חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל,
שָׂרָק אֲלֵיהֶם אָנוּ מִצְוִים לְשִׁמְעָ, וְזוֹ תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה.

תם ונשלם, שִׁבַּח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטָרַס

אור וְחֶשֶׁךְ

יִגְלֶה אֶת סוּד חַג הַחֲרוּת יְצִיאַת מִצְרַיִם,
וְאִיךָ שֶׁכֶּךָ עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם, וְעַל
הָאָדָם לְהִתְחַזֵּק בְּכָל הַמְצָבִים שְׁעוֹבְרִים
עָלָיו.

בְּנוֹי וּמְיֻסָּד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה

רַבִּי נַתָּן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלֵב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאמְרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזוֹהַר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל־יַדִּי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁלֹכַל אֶחָד בַּחַיִּים יֵשׁ
אוֹר וַיֵּשׁ חֶשֶׁךְ, הֵנָּה מָר לוֹ הַחַיִּים, וְהֵנָּה נִמְתָּק
מִמֶּנּוּ, וּלְכֹל זֶה זוֹכִים דִּיקָא בְּחַג הַפֶּסַח, זְמַן
חֲרוּתֵנוּ. כָּל הַשָּׁנָה עוֹבֵר עַל בְּנֵי-אָדָם מְרִירוֹת,
שֶׁהוּא חֶשֶׁךְ — חֶמֶץ, אֲבָל בְּפֶסַח נִמְשָׁךְ עָלָיו
אוֹר, שֶׁהוּא מַצָּה, וְאֵז נִגְאָל מִכָּל צָרוֹתָיו.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשפא)

קונטרס

אור וְחֶשֶׁךְ

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִנֵּה אָנוּ עוֹמְדִים לְפָנֵי חַג
הַחֲרוּת, חַג יְצִיאַת מִצְרַיִם, רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
חֶלֶק א', סִימָן ד'), שֶׁכָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים נִקְרָאִים מִצְרַיִם עַל
שֵׁם שֶׁהָיוּ מִצְרַיִם לְעַם יִשְׂרָאֵל. וְכֵן מוּבָא בַּמִּדְרָשׁ
(בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה טז, סִימָן ד'), שֶׁכָּל הַגְּלִיּוֹת נִקְרָאוֹת עַל
שֵׁם מִצְרַיִם. אִם נִתְּבוּנָן מָה הִיְתָה הַתְּכֵלִית לְהִיּוֹת
בְּמִצְרַיִם, וְלִסְבֹּל אֶת הַסָּבֵל, וְאַחֲרֵי-כֵן שִׁוְצִיאָנוּ
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? אֵלֶּא כִּתוּב מִהָאֲר"י ז"ל (שַׁעַר הַבְּנוֹנוֹת,
דְּרוֹשׁ פֶּסַח), שֶׁעַל-יְדֵי שְׂאֵדָם הָרֵאשׁוֹן חֲטָא, הַצָּרְכוֹ כָּל
הַנְּשָׁמוֹת שִׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ לְעֵבֵר אֶת הַסָּבֵל בְּמִצְרַיִם, וְשֵׁם
נִזְדַּכְּכוּ, וְכֵן בָּאוּ לְיַד תְּקוּנָם. הִרְבֵּה פְּעָמִים אָדָם שׁוֹאֵל
לְעִצְמוֹ — לָמָּה הַצָּרָה לְעֵבֵר סָבֵל כָּל-כֵּן קָשָׁה, וְלִסְבֹּל
כָּל מֵינֵי יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת, חֲשָׁכוֹת וְהִסְתָּרוֹת, וְאַחֲרֵי-כֵן
שִׁיזוּכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, שִׁתְּגַלֶּה לוֹ הָאוֹר

הגדול? אלא פתוב (קהלת ב, יג): "יתרון האור מן החשך". אם היה רק אור — אף פעם לא היינו יכולים להעריף את מעלתו, ברגע שיש חשך, אז יכולים להעריף את האור, וככל שהחשך יותר גדול ויותר עבה, כך מעריכים יותר את האור. ולכן בעת שהקדוש-ברוך-הוא ברא את העולם, בהתחלה היה תהו ובהו, שזה החלל הפנוי, שמשם אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סד), לא יכולים לראות את האלקות, אלא אדרבה, משם נובעת הכפירות והאפיקורסות, כי צריכים לומר 'יש' וצריכים לומר 'אין', כי כפיכול, סלק את שכינתו מהמקום הזה, כדי שיוכל לברא את כל העולמות, וזה אותו דבר, קדם יש חשך גדול מאד, ואחר-כך מעריכים את האור, וככל שהחשך יותר חזק מעריכים את האור יותר ויותר. כמו-כן נשמות ישראל, שבתחלה עובר על כל אחד צרות ויסורים, עניות ודחקות והרפתקאות, ועקר היסורים אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז') זה מעוונות, בר מינן, וכמאמרם ז"ל (שבת נה.): אין יסורים בלא עון; מתי זה נקרא יסורים? כשאדם מסכן חוטא, אבל בלא זה, אין נקרא יסורים, כי מי שדבוק בהקדוש-ברוך-הוא, לא שיהיה כלל שיהיו לו יסורים, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רנ): מי שמאמין בהשגחת הבורא יתברך שמו, ויודע ועד, אשר הוא יתברך נמצא

וְאִין בְּלַעַדְיוֹ נִמְצָא, וְהַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל, אָדָם זֶה לֹא יִרְגִישׁ שׁוֹם צֶעַר וּכְאֵב, לֹא מִבְּעֵיֹא צֶעַר וּכְאֵב מִבְּחוּץ, שֶׁהַזּוּלַת מִבְּזֶה אוֹתוֹ, וְאִינוּ נוֹתֵן לוֹ אֶת הַכְּבוֹד, זֶה אִינוּ עוֹשֶׂה אֶצְלוֹ רֶשֶׁם, כִּי יוֹדֵעַ, שֶׁהַכֹּל זֶה מֵאֲתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמֵה שֶׁיֵּךְ שֶׁהוּא מִבְּזֶה וּמִשְׁפִּיל אוֹתִי, הֲלֹא הוּא גַם-כֵּן שְׁלִיחַ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, אֲלֵא אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל, אֲפִלוּ הַיְסוּרִים שֶׁאָדָם מִרְגִישׁ מִחֲמַת הַהִרְכָּבָה; הֵינּוּ אָדָם מִרְכָּב מֵד' יְסוּדוֹת: אֵשׁ, מַיִם, רוּחַ, עָפָר, וְאִם הֵם בְּמִזְג הַשְּׁוֹה, אֲזִי אָדָם בְּרִיא, אֲבָל אִם כַּח אֶחָד מִתְגַּבֵּר עַל כַּח שֵׁנִי, אָדָם נֶעֱשֶׂה חוּלָה, בַּר מִיָּנֵן. כִּי יֵשׁ אֶצְלֵ הָאָדָם מָרָה אֲדָמָה, מָרָה יִרְקָה, מָרָה לְבָנָה, וּמָרָה שְׁחוּרָה. וְאִם אַחַת מֵהַמְּרוֹת מִתְגַּבֵּרַת עַל זוּלָתָהּ, מִזֶּה אָדָם סוּבֵל, שְׁזֶה נֶגְדַּ הַד' יְסוּדוֹת; אִם אֶצְלֵ הָאָדָם מִתְגַּבֵּר כַּח הָעָפָר, שְׁזִי מָרָה שְׁחוּרָה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, הוּא נוֹפֵל בְּדַכְּאוֹן וּבַעֲצָבוֹת, בְּמִרְרוֹת וּבְכַדִּידוֹת, וְאִינוּ רוֹצֶה לְהִתְחַבֵּר אֶל אֵף אֶחָד, אֲשֶׁר זֶה מִחֲלַת עֲצָבִים, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. אִם אֶחָד בְּכַעַס וּרְצִיחָה, כַּח הָאֵשׁ בּוֹעֵר בּוֹ, שְׁזִי מָרָה אֲדָמָה, הוּא נִשְׂרָף מִרַב אֵשׁ הַכַּעַס, וְכֹל דָּבָר פְּעוּט מִרְגִּיזוֹ, אֲשֶׁר זֶה גַם-כֵּן מִחֲלַת עֲצָבִים. אוֹ שֶׁאָדָם מִתְאַוֶּה לְכֹל מִיָּנִי תְאוּוֹת, שְׁזִי מָרָה לְבָנָה, שְׁכַח הַמַּיִם מִתְגַּבֵּר בּוֹ, וּמִמֶּשׁ יוֹצֵא מִדַּעְתּוֹ, מִחֲמַת תְּאוּוֹת מִמוֹן, תְּאוּוֹת נְאוּף, תְּאוּוֹת אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה, תְּאוּוֹת הַכְּבוֹד, שְׁרוּצָה רַק לְהִתְפָּרֵס, וּמִמֶּשׁ מִשְׁתַּגֵּעַ וְכוּ' וְכֵן הֲלָאָה.

אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ד'): אם אדם אינו מברר את הד' יסודות — מספן, הוא סובל מאד מאד, שזה כלל הסבל שבני-אדם סובלים, והכל תלוי בעצביהם. אבל אם אדם זוכה ובא אל הצדיק האמת, ומספר לו כל אשר עובר עליו, בזה שמדבר עם הצדיק, בזה יוצאות כל השטיות מעצמותיו, וזוכה להיות כלי לקבל בו גלוי שכינה. ולכן כל מה שעובר על האדם, בהתחלה זה ענין של החלל הפנוי, ענין של תהו ובהו, ענין של גלות מצרים, אבל אחר-כך בשמתחזק באמונת חכמים, זוכה ליציאת מצרים, גלוי אלקות. וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן סא), שהעקר הוא אמונת חכמים, כי אם יש לאדם אמונת חכמים, הוא יודע לתן לעצמו עצה, ויודע איך להתנהג בדרך הממצע, ואינו פונה — לא לימין ולא לשמאל, אלא בעמודא דאמצעיתא, הולך ישר, אבל לזה צריכים, כאמור, אמונת חכמים, שזה היה לעם ישראל בעת שהיו במצרים, כמו שכתוב (שמות יד): "ויאמינו בהוי"ה ובמשה עבדו", שואלים חכמינו הקדושים (מכילתא בשלח): אם במשה האמינו בהוי"ה לא כל שכן? אלא אי אפשר להגיע לאמונה בהקדוש-ברוך-הוא אלא על-ידי משה עבדו, שזה אמונת חכמים. ולכן עם ישראל היו במצרים ועברו שם נסיונות קשים ומרים, כמו שאמרים חכמינו הקדושים (תנא דבי אליהו רבה ז'): אין

לך אָמָה בְּעוֹלָם שֶׁהִיְתָה שְׁטוּפָה בְּדַבָּרִים מְכַעְרִים
 וְחֲשׂוּדִים בְּכַשְׁפִּים וּבְזִמָּה וּבְכָל מַעֲשֵׂים רָעִים, אֲלֵא
 הַמְצָרִים בְּלָבָד, לְפִיכֹךְ בָּא לָהֶם לְמַצָּרִים תִּקְלָה עַל יָדָם
 שֶׁל יִשְׂרָאֵל; הַמְצָרִים הָיוּ הֵכִי מִזֹּהָמִים, וְעַם יִשְׂרָאֵל
 הִצָּרְכוּ לְעֵבֶר מְרִירוֹת זו, עַד שֶׁזָּכְרוּ לְחַג הַחֲרוּת עַל-יַדֵּי
 מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. וְדָבָר זֶה סוֹבֵב אֲצֵל כָּל אָדָם בְּכָל דּוֹר וְדוֹר
 וּבְכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל שָׁעָה וְשָׁעָה. וְלָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קטז): בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְרִאוֹת
 אֶת עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים. אָדָם צָרִיךְ לְהִרְגִישׁ
 שֶׁהִיָּה בְּמַצָּרִים, עֲבָרָה עָלָיו מְרִירוֹת, נִכְשָׁל בְּעֵבְרוֹת
 חֲמוּרִים, שְׂוָה הַיְסוּרִים הֵכִי קָשִׁים לְנַפֵּשׁ, וְהִנֵּה זוֹכֵה
 לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, וְהַצַּדִּיק מֵאִיר בּוֹ אֹר אֵין
 סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּמוֹצִיא אוֹ מִכָּל הַשְּׂגִיּוֹנוֹת שֶׁנִּדְבָּקוּ בּוֹ. כִּי
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (סוֹטָה ג'): אֵין אָדָם עוֹבֵר
 עֲבָרָה, אֲלֵא אִם-כֵּן נִכְנָס בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת; וְלָכֵן יֵצִיאַת
 מְצָרִים נִקְרֵאת חַג הַחֲרוּת, שְׁשִׁיּוּצָאִים לְחֲרוּת מְחֻלָּטָה.
 וְתִכְלִית יֵצִיאַת מְצָרִים הִיְתָה כְּדִי לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ
 שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ג, יב): "בְּהוֹצִיאָךְ אֶת הָעָם מִמְצָרִים
 תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הָהָר הַזֶּה", שֶׁהוּא הַר סִינַי.
 וְחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (אֲבוֹת ו, ב): אֵין לָךְ בֶּן חוֹרִין
 אֲלֵא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה; הַתּוֹרָה מְזַכֶּכֶת אֶת הָאָדָם,
 הַתּוֹרָה מְגַלָּה לָאָדָם מַה שֶׁהִיָּה סְתוּם מִמֶּנּוּ, כְּמוֹכָא
 בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ (מְצַרַע נג): אֲמַאי אֶקְרִי תּוֹרָה? דְּאוּרִי וְגַלִּי

מאי דהנה סתום ולא אתידע; מה היה נסתר ונעלם מהאדם במצרים? האלקות. כי מצרים היתה מלאה אלילים ולכן משה רבנו אמר (שמות ט, כט): "בצאתי את העיר, אפרש את פפי"; כי היתה מלאה עבודה זרה, וזה סובב על כל אחד ואחד מאתנו, מאחר שעבר עלינו כבר מה שעבר, כפי שכל אחד ואחד מאתנו יודע בדיוק מה שעבר עליו בחיים, ואסור להטעות את עצמו, וצריכים לזכור היטב היטב את העבר שלנו, וכמו שרבנו ז"ל אמר (שיחות הר"ן, סימן נא): את זה תקבלו ממני, שלא יטעה אתכם העולם, כי העולם מטעה מאד. אדם צריך לזכור היטב מיהו ומהו ומה עשה, כדי שיוכל לתקן מעשיו; ולכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק א', סימן סב), שצריכים לעשות בכל פעם התחלה חדשה, ואין די בכך שחזרתי בתשובה, אלא בכל פעם בפעם להתחיל מחדש. וכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק א', סימן ר), שאדם צריך לעשות תשובה על תשובה, ולא מספיק שאני בעל תשובה וחזרתי בתשובה, אלא עלי לחזור בתשובה על התשובה הקודמת; כי כשאדם חוזר בתשובה, הוא חושב שהנה הוא כבר עף בשמים והגיע למדרגה, לא-כן גדולי מבחרי הצדיקים, אשר אין להם חטא, הם מחזיקים עצמם להכי גרועים, ומרגישים שעדיין לא עשו כלום, ועדיין לא התחילו, ועושים תשובה על תשובה; כי אפלו השגות אלקות

שזכו להשיג, הם חושבים ומדמים לעצמם שעדין
 גשמו אלקותו יתברך, ולכן חוזרים תמיד בתשובה. וזו
 הדרך למדנו רבנו ז"ל — לעשות תמיד תשובה.

וזה הענין שאנו צריכים תמיד להזכיר יציאת
 מצרים בכל יום ויום, בערב ובבקר, בעת שאנו אומרים
 קריאת שמע. כי מהי קריאת שמע? גלוי אמונה: "שמע
 ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד"; אנו מגלים את
 הקדוש-ברוך-הוא בבקר ובערב, בבקר אנו מזכירים
 "שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד", כדי שזכור
 את הקדוש-ברוך-הוא כל היום. ובערב אנו קוראים
 שוב "שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד", כדי
 שזכור את הקדוש-ברוך-הוא כל הלילה. ומה אנו
 מזכירים בקריאת שמע? יציאת מצרים; כי אדם צריך
 תמיד לזכור היכן הוא הנה עד כה? בבחינת מצרים,
 שעשה כל מיני שטיות בחיים, כל מיני עוונות וחסטאים,
 ואז אף פעם לא יבוא לידי גאון וישות וגדלות, שעל
 ידן ילך לו שלא כסדר, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-
 מוהר"ן, חלק ב', סימן פב): למה הולך לאדם שלא כסדר? כי
 הוא אומר: 'אנא אמלך', אני רוצה למלך, אני —
 האנוכיות שלו, הגאון והגדלות, זה מה שהורס אותו,
 זה מה שמשפיל אותו ושוכרו. אבל אם אדם משפיל
 את עצמו, זוכר היטב מה עשה עד עכשו, הוא אף פעם

לא יתגאה על זולתו, ותמיד יחזיק את עצמו להכי נמוך, ואז יזכה לגלוי אלקות, לסתרי נסתרות התורה. פמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן יד), שלזכות להגיע לתורה צריכים ארבע בחינות בענוה, להיות ענו ובטל לגבי גדולים ממנו, להיות ענו ובטל לגבי בינונים ממנו, להיות ענו ובטל לפני קטנים ממנו, ואם לא די בזה, צריכים להיות ענו ובטל גם לגבי עצמו, לידע שאני כלום, ואז זוכים לתורה, כי אין התורה נקנית אלא בדרך ענוה. וזו המעלה שאדם מקרב אל הצדיק האמת — שנופלת עליו שפלות, בטול הישות, בטול החמירות שלו. ולכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן עב): מאין אני יודע שאני מקרב אל הצדיק האמת? אולי אני מטעה עצמי? אלא אם נופלת עלי ענוה ושפלות, ואני יודע שאני כלום, זה סימן שאני מקרב לצדיק האמת; כי מה שהצדיק מכניס באדם זה ענוה גדולה. אבל אם אדם מחזיק עצמו לישות וגאות, לחשב: "אני כפר משהו", סימן שהוא רחוק מהצדיק האמת לגמרי.

וזה תלוי כפי ההתבודדות שיש לאדם, כפי שמתפיל אל הקדוש-ברוך-הוא ומדבר אליו, שזה הבטול אל האין סוף ברוך הוא. פמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נב): ההתבודדות זה הבטול אל האין סוף ברוך הוא; הינו אדם צריך להגיע

למדרגה כזו, להיות נכלל במחייב המציאות, הוא וכל
הבריאה כלה, וזה אין יכולים רק כשמבטל את הישות
אצלו לגמרי. ולכן היה אצל רבנו ז"ל היסוד תפלה
והתבודדות, כמובא בדבריו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן
כה) שאדם ילך למקום פנוי שאין שם בני האדם, באיזה
שדה או יער, וישטח בפיו אליו יתברך, וידבר אליו
בשפת האם שלו, אזי מעלה שעשועים כאלו לפניו
יתברך, שעדין לא עלו מימות עולם; וככל שאדם יותר
שפל, הוא יותר מרגיש את הרע שעשה, ויותר חשובה
תפלתו, כמו שאומרים חכמינו הקדושים (סנהדרין מג:):
מי שדעתו שפלה, אין תפלתו נמאסת, שנאמר (תהלים
נא, ט): "לב נשבר ונדכה, אלקים לא תבזה"; ולכן
גדולי מבחרי הצדיקים, שזכו כבר לגלוי אלקות, הם
עשו עצמם כעניים, כדוד המלך, שחבר תפלותיו:
"ואני עני וגו', אין לי כלום וכו'. כי אצל הקדוש-
ברוך הוא מאד מאד חשוב שאדם מבטל את הישות
והגאות והחמירות שלו, ובא לידי הכרה, שיודע בדיוק
מה עשה. ולכן אנו מזכירים בכל יום בבקר בעת שאנו
קוראים קריאת שמע, גלוי אמונה — יציאת מצרים.
וכן בערב כשאנו קוראים קריאת שמע, שזה גלוי
אמונה, אנו מזכירים יציאת מצרים, שנזכר את עברנו,
וכך אף פעם לא נתגאה.

כִּי מָה אָנוּ רוֹאִים? אָדָם חוֹזֵר בְּתְשׁוּבָה, אֲשֶׁר זֶה
 דְּבַר גָּדוֹל מְאֹד, וְאֵין לָךְ דְּבַר הָעוֹמֵד בְּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה (עֵין
 יְרוּשָׁלַיִם פָּאָה א'), וְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֻכּוֹת לד):
 בְּמָקוֹם שֶׁבַעֲלֵי תְשׁוּבָה עוֹמְדִים, שָׁם אֵין צְדִיקִים
 גְּמוּרִים יְכוּלִים לַעֲמֹד; אֲצֵל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְאֹד
 מְאֹד חֲשׂוּבָה תְשׁוּבָה, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַפֵּה עַל כָּל
 יְהוּדֵי שֶׁיָּשׁוּב בְּתְשׁוּבָה, כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (פְּסָחִים קיט): יָדוּ
 שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פְּרוּסָה תַּחַת כַּנְּפֵי הַחַיִּוֹת, לְקַבֵּל
 בְּעֲלֵי תְשׁוּבָה. וּמֵאֵין אָנִי יוֹדֵעַ שֶׁבְּאֲמַת חוֹזְרֵי תְשׁוּבָה,
 וּבְאֲמַת אָנִי יְכוּל לְהִקְרָא כָּבֵר בְּעַל תְּשׁוּבָה? אִם אָנִי
 חָשׁ הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת כָּאֵב עֲוֹנוֹתַי, כְּמוֹבֵא בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ
 ו"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קמא), אֲשֶׁר לְזִכּוֹת לְהִרְגִישׁ
 כָּאֵב עֲוֹנוֹתָיו — צְרִיכִים זְכוּת; כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל אָדָם
 הָאוֹמֵר שֶׁשָּׁב בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הוּא מְסַתְּפֵל עַל כָּלֵם
 בְּבוֹז, בְּשַׁעָה שֶׁהוּא טָפָה סְרוּחָה, וְעַדִּין אֵינוֹ יוֹדֵעַ כָּלוּם.
 וְלָכֵן לֹא בְּחִנָּם שָׂאֵמֵר עֶקֶבִיָּא בֶּן מִהֶלְלָאֵל (אֲבוֹת פָּרָק ג'):
 הִסְתַּפֵּל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים, וְאֵין אֶתָּה בָּא לִיְדֵי עֲבָרָה: דַּע
 מֵאֵין בָּאתָ, וְלֵאֵן אֶתָּה הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עֹתִיד לִתֵּן
 דִּין וְחֶשְׁבוֹן. מֵאֵין בָּאתָ? מִטְּפָה סְרוּחָה, וְלֵאֵן אֶתָּה
 הוֹלֵךְ? אֵל מְקוֹם עֶפֶר, רַמָּה וְתוֹלְעָה, הַגּוֹף שֶׁלָּךְ יִכָּלַע
 בְּקֶבֶר, וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עֹתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן? לִפְנֵי מֶלֶךְ
 מְלָכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; וְאִם אָדָם יַחֲדִיר דְּבַר
 זֶה הֵיטֵב בְּלִבּוֹ, אֵף פַּעַם לֹא יָבוֹא לִיְדֵי עֲבָרָה, וַיְהִי

בְּטֵל וּמִבְטָל לְאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא יִרְצֶה כָּלוּם, רַק יִרְגִיל עֲצָמוֹ לְתֵן תּוֹדָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. כְּמוֹכָא בְּדִבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ב'): כְּשֶׁאָדָם נוֹתֵן תּוֹדָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא מִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הָאֶרֶת הָעוֹלָם הַבָּא בְּעוֹלָם הַזֶּה. מָה אָנוּ רוֹאִים? שְׂצוּרוֹת וְיִסּוּרִים עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ, וְנִדְמָה לָנוּ כְּאִלוֹ אֶבֶד מְנוּס וְתִקְוָה, כִּי כְּשֶׁאָדָם מְסַבֵּב בְּיִסּוּרִים, הוּא מִתְפּוֹצֵץ לְגַמְרֵי, וּמְרִים חַיָּיו כְּלַעֲנָה. עַד שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׂמִבְקָשִׁים, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, לְצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם, וְאֵינָם יְכוּלִים לְסַבֵּל אֶת הַיִּסּוּרִים הַקָּשִׁים וּמְרִים שְׂעוּבָרִים עֲלֵיהֶם. אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל: אִם אָדָם מִרְגִיל עֲצָמוֹ לְתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִתְחִיל לְהִסְתַּפֵּל עַל הַהֲרַחְבוֹת שְׂעוּשָׁה לוֹ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזַי נוֹתֵן שְׂבַח וְתִהְיֶה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. שְׂזֵה מַה שְׂכַתוֹב (תְּהִלִּים ד, ב): "בַּצָּר הֲרַחֲבֵת לִי"; דָּוִד הַמֶּלֶךְ סָבַל יִסּוּרִים מִבֵּית וּמִבְחוּץ, סְבִיבוֹהוּ לִיִּצְנִים, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (עֵין מִדְּרַשׁ תְּהִלִּים, מִזְמוֹר קכד): אֵין לָךְ דְּוִר שְׂאֵין בּוֹ לִיִּצְנִים כְּדוּרוֹ שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ; וְכֵן סָבַל עוֹד הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים, וְאָף-עַל-פִּי-כֵן אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קצח) מַה הַחֲזִיקוֹ? "בַּצָּר הֲרַחֲבֵת לִי", כְּשֶׁעֲבָרָה עָלָיו אֵיזוֹ צָרָה, לֹא אֶבֶד עֲשָׂתוֹנוֹתָיו, אֶלָּא מְצָא הֲרַחֲבָה בְּתוֹךְ הַצָּרָה, שֶׁהֲלֹא הָיָה יְכוּל לְהִיּוֹת גְּרוּעַ בְּהַרְבֵּה. וְעַל-יְדֵי-זֶה יְכוּל הָיָה לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן אוֹמְרִים

חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (ירושלמי תענית ב, ט): אָמַר דָּוִד לְפָנַי
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כָּל צָרָה שְׁהִייתִי נִכְנָס בָּהּ, אֶתֶּה
הֵייתָ מְרַחֵבָה לִי, נִכְנָסְתִי בְּצָרְתָהּ שֶׁל בַּת-שֶׁבַע, נָתַתְּ לִי
אֶת שְׁלֵמָה, נִכְנָסְתִי לְצָרְתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, נָתַתְּ לִי אֶת
בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ; דָּוִד הַמֶּלֶךְ הוֹרָה לָנוּ דֶּרֶךְ שֶׁל תְּפִלָּה
וְהַתְּבוּדוֹת, כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל, שְׂסַפֵּר הַתְּהִלִּים, זֶה
כָּל הַהַתְּבוּדוֹת שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שְׂמַכֵּל צָרָה עֲשֵׂה
מִזְמוֹר תְּהִלִּים.

וזאת רצה רבנו ז"ל שַׁנְרָגִיל עֲצֵמָנוּ — לְהַתְּפַלֵּל
לְפָנָיו יְתִבְרַךְ, וְאִזּוּ נִצָּא מִכָּל גְּלוּתָנוּ, גְּלוּת מִצְרִים.
וּכְמֵאמָרָם ז"ל (ירושלמי ברכות ט, א): אִם בָּאָה עַל הָאָדָם
צָרָה, לֹא יִצּוּחַ לֹא לְמִיכָאֵל וְלֹא לְגַבְרִיאֵל, אֶלָּא
לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵצְמוֹ; כִּי רַק הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
יְכוּל לְעֲזֹרוֹ, וְיַחְבֵּל עַל הַזְּמַן, יַחְבֵּל לְטָרַח וְלָרוּץ אַחֵר
בְּנֵי-אָדָם, אֲשֶׁר לֹא יָבִינוּ אוֹתָךְ, רוּץ וּבְרַח יוֹתֵר טוֹב
אֵלָיו יְתִבְרַךְ, וַתְּסַפֵּר לוֹ צְרוּתֶיךָ. וְכֵן בְּתוֹךְ צְרוּתֶיךָ
תִּמְצָא הֶרְחָבוֹת, וְאִזּוּ תִרְאֶה יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת שְׂעֵשֶׂה
עִמָּךְ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְלָכֵן אוֹמְרִים חַכְמֵינוּ
הַקְדוּשִׁים (ויקרא ובה, פְּרָשָׁה ל', סִימָן ג'): בִּדְוֹרֹת הַלָּלוּ, שְׂאִין
לָהֶם לֹא מֶלֶךְ וְלֹא נָבִיא וְלֹא כֹהֵן וְלֹא אוֹרִים וְתַמִּים,
וְאִין לָהֶם אֶלָּא תְּפִלָּה זֹו בְּלִבָּד, אָמַר דָּוִד לְפָנַי
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵל תְּבַזֶּה תְּפִלָּתָם;

דוד המלך בקש את הבורא יתברך שמו — הלא יגיע זמן, שלא יהיה לנו — לא בית המקדש, ולא מלך ולא נביא, שום דבר, ומה נעשה? נברח אל הקדוש-ברוך-הוא, כי אין לנו על מי להשען, אלא על אבינו שבשמים, אזי רבנונו של עולם, קבל את תפלותינו; וגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ק'), שכל גדולי מבחרי הצדיקים לא זכו להגיע אל מדרגתם, אלא על-ידי התבודדות, שהתבודדו לפניו יתברך. אבל לזכות להגיע לזה צריכים להיות מקרבים אל הצדיק האמת, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ס'): יש בני-אדם שישנים את ימיהם, המנח שלהם ישן, אינם מרגישים את הקדוש-ברוך-הוא, וברגע שמתקרבים אל הצדיק ושומעים בקולו, אז נפתח הפה לדבר אליו יתברך, ומתעוררים מהשנה העמקה. ולכן קדם שאדם מתקרב אל הצדיק, הוא בגלות עמקה מאד, גלות מצרים, וחסד וזכר לו מאד, שזה כלל היסורים שעוברים עליו, אשר אין בית שאין בו צרה. ומה הפתרון לצאת מהצרות? לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא. ואיך מגיעים לזה? על-ידי שמתקרבים לצדיק האמת, שמחזיר בנו רוחניות אלקות, ואז זוכים לחג החרות, יציאת מצרים. ולכן לא בחנם שצריכים להזכיר יציאת מצרים בכל יום ויום, בכל שעה ורגע, כי בכל מעמד ומצב שאדם נמצא, אסור לו להתיאש, אלא

במצבים הקשים ביותר צריכים לבוא ולברח אליו
 יתברך, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן
 עח), אשר אין שום יאוש בעולם כלל, אין משג של
 יאוש, אף שעשית מה שעשית, היית בגלות מצרים,
 ועשית כל התועבות רעות, על-ידי הצדיק האמת שהוא
 בחינת משה, אתה יכול לזכות לצאת ממצרים, ולקבל
 את התורה, ויהיה לך חג החרות, ותוכל לדבר אליו
 יתברך, אשר אין עוד דבר חשוב יותר אצלו יתברך
 כאדם המתבודד אליו ומדבר לפניו, איזה נעם וערכות
 וזיו וחיות ודבקות היא זו, שאדם מטיל בחדרו, והולך
 אנה ואנה, ומדבר אל הקדוש-ברוך-הוא שירות
 ותשבחות, ויוצא לשדה ופורש כפיו לשמים, ושופך
 לבו, או נכנס בתוך עבי היער וצועק קולי קולות
 להקדוש-ברוך-הוא, אשר אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן,
 חלק א', סימן כא): כשהמחין הם בעבור, שעדין לא הולידו
 גלוי אלקות, שאדם ירגיש במחו אמתת מציאותו
 יתברך, ויחוש שמלא כל הארץ כבודו, וכל העולם זה
 רק אלקות, ודומם, צומח, חי, מדבר, זה לבוש לאין
 סוף ברוך הוא, אין משג של טבע, מקרה ומזל, הכל
 זה אלקות ואלקות זה הכל. אבל להגיע לזה, צריך
 לצעק הרבה קולות, ובתוך היער, שאין איש שומע. כי
 אם צועק במקום ישוב, כבר חסר לו מן האמת, כי
 רוצה שבני-אדם ישמעו איך הוא צועק, ויאמרו: איזה

אֲבָרָךְ עוֹבֵד ה' זֶה, אֵיזָה בַּחֹר יִרָא שָׁמַיִם זֶה, אֲשֶׁר זֶה
 כָּבֵר שְׁקָר. וְלִכֵּן שְׁלֵמוֹת הַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, שְׁאָדָם
 הוֹלֵךְ בְּמָקוֹם יְחִידִי, שְׁאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי
 רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן נב): הַמְהִלְךְ בְּדֶרֶךְ
 יְחִידִי, וְהַמְּפָנָה לְבוֹ לְבַטְלָהּ, הֵרִי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ;
 הַמְהִלְךְ בְּדֶרֶךְ בְּמָקוֹם שְׁאִין בְּנֵי-אָדָם הוֹלְכִים שָׁם בַּיּוֹם,
 וְצוּעֵק לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּקוֹלוֹת, אֲזִי נִפְתָּח לוֹ הַמַּח,
 וְנִכְלָל בְּמַחְיָב הַמְּצִיאוֹת. כִּי חֲשִׁיבוֹת הַתְּפִלָּה
 וְהַתְּבוּדוֹת — אֵין לְתַאֵר וּלְשַׁעַר כָּלֵל, וְכַמְּאֻמָּר ז"ל
 (תְּנַחֲמָא וַיִּרָא א'): אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְיִשְׂרָאֵל, הָיוּ
 זְהִירִים בַּתְּפִלָּה, שְׁאִין מְדָה אַחֲרַת יָפָה הַיְמָנָה, וְהִיא
 גְּדוּלָה מְכֹל הַקְּרִבּוֹת, וְאֶפְלוּ אֵין אָדָם כְּדָאֵי לְעֻנוֹת
 בַּתְּפִלָּתוֹ וְלְעֻשׂוֹת חֶסֶד עִמוֹ, כִּיּוֹן שְׁמַרְבָּה בַּתְּחִנוּנִים,
 אֲנִי עוֹשֶׂה חֶסֶד עִמוֹ; וְזֶה הַסּוּד שֶׁל חַג הַחֲרוּת, יְצִיאַת
 מִצְרַיִם, שֶׁהַצְּדִיק הָאֵמֶת מַחְדִּיר בָּנוּ. וְלִכֵּן אֲשֶׁרִי הָאָדָם
 הַזּוֹכֶה לְהִיּוֹת מְקֻרָב אֶל רַבֵּנוּ ז"ל, אֲשֶׁר מְעוֹרֵר אוֹתוֹ
 מִהַשָּׁנָה, וְאֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ לִישׁוֹן, וּמַחְדִּיר בּוֹ אֱלֻקוֹתוֹ
 יְתִבְרָךְ, שְׁזוֹ מַעֲלַת הַצְּדִיק, אֲשֶׁר אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל, שְׁכָּל
 מַה שֶׁהַצְּדִיק עוֹלָה מַעֲלָה מַעֲלָה, וּמִשִּׁיג אֵין סוּף,
 כְּמוֹ-כֵן יְכוֹל לָרֶדֶת מִטָּה מִטָּה, וּלְהַגְבִּיחַ אֶת הִירוּדִים
 וְהַנְּפוּלִים. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ז'),
 שֶׁהַצְּדִיק מֵרָאֵה לְגְדוּלִים שְׁעֵדִין אֵינָם יוֹדְעִים כָּלוּם,
 וְלִקְטָנִים מֵרָאֵה לְבָל יְתִיאָשׁוּ, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

נמצא עמכם, אתכם ואצלכם. ולכן כל הזוכה להיות
 מקרב לרבנו ז"ל, הוא זוכה לחג החרות, יציאת מצרים
 בכל יום ויום, בכל שעה ושעה, בכל רגע ורגע. אשרי
 האדם המכניס דבורים אלו בתוך לבו, ואז יזכה באמת
 לחג החרות וליציאת מצרים, ויתקיים אצלו (מיכה ז, טו):
 "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" בביאת
 משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן ואמן!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

קוֹנְטֵרַס

מִחְשֵׁף לְאוֹר

יְגֵלֶה אֵיךְ אָדָם צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל יוֹם, וְחַיֵּב לְזַכֹּר
כָּל יְמֵי חַיָּיו אֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְאֵיךְ שָׁעַם יִשְׂרָאֵל
יְצָאוּ מֵאֶפְלָה לְאוֹרָה, מִחְשֵׁף לְאוֹר גְּדוֹל. וְדַבֵּר זֶה
סוֹכֵב גַּם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַצְבוֹ הַפְּרָטִי.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אוֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוּן

בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אוֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִיס לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמְשַׁלֵּב בְּפִסְוֻקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב

עֵיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁבַחג הַפֶּסַח אָדָם יוֹצֵא
מִחֹשֶׁךְ לְאוֹר גָּדוֹל, פִּי אֶז מְאִיר אוֹר נוֹרָא
וְנִפְלָא, מִהָאֶרֶת הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה.
(אמרי־מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תשפב)

קונטרס

מחשך לאור

בני ובנותי היקרים! כל הגליות שעם ישראל סבלו נקראות על שם מצרים, על שם שהיו מצרים לישראל. אמות העולם שונאים את עם ישראל, כמו שאומרים חכמינו הקדושים (ספרי בהעלותך ט, י): אמר רבי שמעון בר יוחאי, הלכה היא בידוע, שעשו שונא ליעקב, ולא יועיל מאומה, ומאז שקבלו עם ישראל את התורה בהר סיני ירדה שנאה מאמות העולם לעם עולם (שבת פט); אמות העולם אינם יכולים לסבל שעם ישראל מאמינים בהקדוש-ברוך-הוא, באל אחד, הם מרגישים עצמם נחותים, כי עם ישראל יש להם תורה, והם דבוקים באין סוף ברוך הוא, יש להם מצוות, שהן רצונו יתברך, ואף אחד אינו מכריחם לקיים מצוות, אלא חפצים למלא רצון הבורא יתברך שמו, כי מי פעם ישראל גוי אחד בארץ, שעושים את המצוות בשמחה

עצומה. ולכן דיקא עכשו פשאנו מכינים את עצמנו
 לצאת מ"חשף לאור" גדול, עכשו הוא הזמן שכלנו
 נתעורר ביחד לחזור בתשובה שלמה, מאחר שכבר עבר
 על עם ישראל מה שעבר, ועדין עובר מה שעובר, הן
 מבני עשו והן מבני ישמעאל, עלינו לשמח מאד שלא
 עשנו גוי כגויי הארצות, אשר אומר רבנו ז"ל (לקוטי-
 מוהר"ן, חלק ב', סימן י'), שזו השמחה הכי גדולה, שיהודי
 יכול לשמח בה — שלא עשני גוי. ובאמת מה אנו
 רואים? עם ישראל הם בני הקדוש-ברוך-הוא, כמו
 שכתוב (דברים יד, א): "בנים אתם להוי"ה אלקיכם".
 ואומרים חכמינו הקדושים (ברכות ו.): התפלין של
 הקדוש-ברוך-הוא, מה כתוב בהם? מי פעמך ישראל
 גוי אחד בארץ; אמר להם הקדוש-ברוך-הוא לישראל:
 אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, אני אעשה אתכם
 חטיבה אחת בעולם. עם ישראל מיחדים את הקדוש-
 ברוך-הוא, על אף כל התלאות והצרות שעברו עליהם
 במצרים, החזיקו באמונה, ובאמונת חכמים. כמו
 שכתוב (שמות יד, לא): "ויאמינו בה' ובמשה עבדו",
 שואלים חכמינו הקדושים (מכילתא בשלח): אם במשה
 האמינו, בה' לא כל שכן? אלא אי אפשר להגיע
 לאמונה בהקדוש-ברוך-הוא, אלא על-ידי אמונת
 חכמים. ולכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סא),
 שכל-כף חשוב אמונת חכמים, שעל ידה האדם יודע

מחשף לאור

רכט

איך להתנהג, ואינו נוטה — לא לימין ולא לשמאל, אלא הולך על הדרך הנכונה. פי היסוד בעם ישראל זה אמונת חכמים, אנו צריכים לשמע בקול חכמי התורה, גדולי ישראל, צדיקי הדור, ולא להמרות פיהם, פי הם המוליכים אותנו בדרך הנכונה. כל התורה כלה תלויה רק באמונת חכמים, כי בלי זה לא יודעים מה זה תורה שבעל פה, ובלי תורה שבעל-פה, אין יודעים מה כתוב בתוך תורה שבכתב.

ולכן כל הגאולה שעם ישראל זכו לה משך כל הדורות, אחר שעבר עליהם צרות ויסורים, שמדות ונהיגות ורציחות, ובכל פעם הקדוש-ברוך-הוא האיר להם, שיצאו מ"חשף לאור" על-ידי חכמי התורה, חכמי ישראל וצדיקי הדור, וכן עתה, שאנו מכינים עצמנו לצאת מ"חשף לאור" לזכות לקבל את חג הפסח, חג החרות, ולצאת כבד מגלות מצרים, אשר אומרים חכמינו הקדושים (מדרש אנדה), שהיו במצרים יותר משבעים אמות, ומכלם לא היו משעבדים אלא בישראל; רק את עם ישראל היו הורגים ורוצחים, חונקים ושורפים. וזאת אנו רואים משך כל הדורות, כל אמות העולם מאחדים נגד עם ישראל. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (ויקרא רבה, פרשה יג, סימן ד): כל המלכיות נקראו על שם מצרים, על שם שהיו מצרים

לְיִשְׂרָאֵל. וְעֲלִינוּ לְזָכֹר אֶת זֹאת בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מִמְּחֻדָּשׁ,
 לְצֵאת מִ"חֲשֵׁף לְאוֹר". וְלִכֵּן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (פְּסָחִים קטז): בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ
 כְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְּצָרִים; עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתָּנוּ
 עוֹבְרִים צָרוֹת וַיִּסּוּרִים, מְרִירוֹת וְהִרְפָּתָקָאוֹת, וְאֵינוּ יוֹדְעִים
 אֵיךְ לְהַחְזִיק מֵעַמָּד, לוֹלֵא שֶׁשָּׁלַח לָנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא צְדִיקֵי אֲמֶת הַדְּבוּקִים בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהֵם
 מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ אֵיךְ לְהַחְזִיק מֵעַמָּד וְלֹא לְהִתְיַאֵשׁ. כְּמוֹ
 שְׂאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן עח), אֲשֶׁר אֵין
 שׁוֹם יְאוֹשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל; אֵין דְּבַר כְּזֶה לְהִתְיַאֵשׁ, אֲפֹלוּ
 בְּמִצְבֵּים הַכִּי קָשִׁים שְׁעוֹבֵר עַל בְּנֵי-אָדָם, שְׁנִמְצָאִים
 בְּחֲשֵׁף וְאַפְלָה, צְרִיכִים לְהֶאֱמִין, שְׁיִכּוּלִים לְצֵאת
 מִ"חֲשֵׁף לְאוֹר", שְׁזֶה מֵה שְׂאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן,
 חֶלֶק ב', סִימָן קיב): אִם אַתָּה מֵאַמִּין שְׁיִכּוּלִים לְקַלְקֵל,
 תֵּאֱמִין שְׁיִכּוּלִים לְתַקֵּן. אֵין מִשְׁגַּ שְׁאָדָם רַק מְקַלְקֵל,
 וְנִמְצָא בְּאַפְלָה וּבְחֲשֵׁף, וְאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְתַקֵּן וְלְצֵאת
 לְאוֹר גָּדוֹל, אֵין מִשְׁגַּ כְּזֶה! גְּלֵה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל, שְׁאַפְלוּ
 בְּמִצְבֵּים הַכִּי קָשִׁים שְׁעוֹבֵרִים עַל בְּנֵי-אָדָם, אֲסוּר
 לְהִתְיַאֵשׁ, וְצְרִיכִים לְהַחְזִיק מֵעַמָּד, וְלִבּוֹא אֶל הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא וּלְדַבֵּר אֵלָיו, שְׁזוֹ נִקְרָאת הַתְּבוּדָדוֹת, אֲשֶׁר
 אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן כה),
 שֶׁהַתְּבוּדָדוֹת הֵיא מְעַלָּה עֲלֵינוֹנָה מֵהַכֵּל, דְּהֵינוּ שְׁאָדָם
 מְרַגֵּיל עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יְתַבְּרֵךְ בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלוֹ, וְכֵל

מחשף לאור

רלא

צָרְכֵינוּ — בֵּין בְּגִשְׁמֵי וּבֵין בְּרוּחַנֵי מְבַקֵּשׁ רַק מֵאֲתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְזֶה מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב בְּעֵינָיו יִתְבַּרֵךְ, מְכַל שְׁפָן וְכָל שְׁפָן כְּשֶׁאָדָם סוֹבֵל יְסוּרִים, יֵשׁ לוֹ הִרְבֵּה מְרִירוֹת בְּבֵית, צָרוֹת וְעֲגָמַת נֶפֶשׁ, אֵין לוֹ שׁוּם נַחַת וְכוּ', אֲשֶׁר לֹא חָסֵר יְסוּרִים, בַּר מִינֵן, וְאָדָם בָּא בְּלֵב נִשְׁבָּר לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, וְשׁוֹפֵף אֶת כָּל לְבוֹ מְכַל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וּמְסַפֵּר לוֹ יִתְבַּרֵךְ הַכֹּל לְכָל, כְּאֲשֶׁר יִדְבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, עַל-יְדֵי-זֶה יוֹצֵא "מִחְשָׁף לְאוֹר", וּמִי שֶׁדִּעְתּוֹ שְׁפֵלָה, אֵין תְּפִלָּתוֹ נִמְאָסֶת, כִּי אֲצֵל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב יְהוּדֵי שְׁבוּר, בְּעַל יָלֵב נִשְׁבָּר, וּבָא אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְסַפֵּר לְפָנָיו כָּל אֲשֶׁר מַעֲיֵק לוֹ, אֲזִי זוֹכֵה לְצֵאת מִ"חְשָׁף לְאוֹר"; וְזֶה סוּד יְצִיאַת מְצֻרִים, שְׁאֲנוּ מְצֻרִים לְזִכְרָהּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם; כִּי יֵשׁ לָנוּ מְצֻרוֹת עֲשֵׂה לְקִרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּכָל יוֹם בְּבִקְרָה וּבְעֶרְב, וְעַקֵּר קְרִיאַת שְׁמַע זֶה גְלוּי אֶמּוֹנָה — "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיְיָ" אֶלְקֵינוּ הַיְיָ" אֶחָד", שֶׁנִּזְכֵּר אֲשֶׁר מִי מְחַיֶּה וּמְהַיֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה? רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְלָכֵן בְּעֶרְב נִזְכֵּר כָּל הַלֵּילָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה אֶת הַבְּרִיאָה, וְהַמְצִיחָה בְּבִקְרָה לְזִכֹּר אֶת זֹאת כָּל הַיּוֹם, וְלֹא לְהַסִּיחַ דַּעַת כְּרָגַע, שֶׁדְּבַר גְּדוֹל וְדְבַר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֵׂה מֵעֲצָמוֹ אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן. וּכְפִי שֶׁאָדָם מְחַדִּיר בְּעֲצָמוֹ אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדָיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, כֶּף חֲזִיו נְעִימִים וְקָלִים. וְרַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן

(ט), שְׁכַל הַצָּרוֹת וְהִסּוּרִים שֶׁבָּאִים לְאָדָם, הֵם רַק מִחֲמַת
 חֶסְרוֹן הַדַּעַת, שְׁאִינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית,
 אֲשֶׁר זֶה שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ד'): "אֲתָה
 הִרְאֵת לְדַעַת כִּי הָיִי"ה אֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ"; זֶה מֵה
 שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַחֲדִיר בְּעַצְמוֹ, שְׁאִין טָבַע, מְקַרָּה וּמְזֹל.
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (אֲבוֹת דְּרַבִּי גֵּתָן כח): אֵין לָךְ
 כְּשָׁפִים כְּכִשְׁפִים שֶׁל מְצָרִים, אֲשֶׁר הָיוּ עוֹבְדֵי אֱלִילִים,
 מְלֵאֵי זַהְמָה. וְעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ צָרִיכִים לְעַבֵּר אֶת כּוֹר
 הַבְּרוֹזֶל הַזֶּה, לְהִיּוֹת בֵּין אֵמָה שְׁפֵלָה כַּמְצָרִים,
 שֶׁמַּעֲשִׂיהֶם הָיוּ מְאֹד מְגֻנִים, כַּמֶּאֱמָרָם ז"ל (תּוֹרַת פְּהִינִים
 אַחֲרֵי יח): מְגִיד הַכְּתוּב שֶׁמַּעֲשִׂיהֶם שֶׁל מְצָרִים מְקַלְקְלִים
 מְכַל הָעַמִּים; וְעַם יִשְׂרָאֵל הֵצְרָכוּ לְעַבֵּר אֶת הַסֶּבֶל הַזֶּה
 וְהַחֲזִיקוּ מֵעַמָּד, מְכַל מֵה שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם, וְדִיקָא עַל-יַדֵּי-
 זֶה זָכוּ לְצֵאת מִ"חֲשָׁף לְאוֹר". וְזֶה מֵה שֶׁאֲנִי מְחַכֵּים
 וּמְצַפִּים בְּכָל יוֹם וְיוֹם, בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה וּבְכָל רִגְעַת וְרִגְעַת
 לְגַאֲלָה הַשְּׁלֵמָה. כִּי כָּל הַגְּלוּת זֶהוּ חֲשָׁף וְאַפְלָה,
 וְהַגְּאֲלָה הִיא אוֹר גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁיִּתְגַּלֶּה אֵלֵינוּ הַקְּדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ, וְאִז יִתְקַים (צְפַנְיָה ג, ט): "כִּי אִז אֶהְפֹּךְ
 לְכָל הָעַמִּים שֶׁפֶה בְּרוּרָה לְקָרָא כָּלֵם בְּשֵׁם ה'"; וְלִכֵּן
 אוֹמֵר הָאֲר"י ז"ל, שֶׁבְּמְצָרִים הַמְּחִין הָיוּ בְּצַמְצוּם,
 מְצַרִּים — אוֹתִיּוֹת מְצָרִים, שֶׁהַמְּחִין שֶׁהֵם יָם הַחֲכָמָה
 הָיוּ בְּמְצָר, הֵינּוּ שֶׁהַמַּח יָשָׁן, כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל
 (לְקוּשִׁי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ס'): יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁיִּשְׁנִים אֶת

ימיהם, ויכולים לעבר לאדם שבועים שנה והוא ישן, מחו ישן. ומה נקראת שנה? שאינו מכיר את הקדוש-ברוך-הוא, אינו מרגיש את הקדוש-ברוך-הוא, אשר אין לה שנה גדולה יותר מזו. ועל זה אמר חני המעגל (תענית כג.): מי איכא דניים שבועים שנין?! ובמה אנו רואים שאדם ישן? שאינו מדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת האם שלו, זה סימן שמחו ישן. והצדיק האמת הוא מעורר את האדם מהשנה העמקה, ומגלה לו אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ולכן הצדיק פותח את פה האדם לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, וזו המעלה שאדם זוכה להיות מקרב אל צדיק הדבוק באין סוף ברוך הוא, הוא זוכה להיות מקרב אל חכמי התורה המרביצים תורה ברבים, הם יכולים להוציא את האדם "מחשף לאור". אבל עלינו להתחזק באמונה פשוטה בו יתברך, באמונת חכמים, כי פנגד זה יש ערב-רב המתלוצצים מכל אלו הדבורים, והם חכמים בעיניהם, וחושבים שהם הפקחים, אבל כשבא היום שאדם צריך לעזוב את זה העולם, אז רואים מי הצליח בחיים ומי הפסיד?! מי שזכה להכיר את הקדוש-ברוך-הוא בכל יום ויום, ודבר אליו יתברך, וספר לפניו כל אשר עובר עליו, למד תורה, קיים את המצוות בשמחה עצומה, אדם זה יצא בכל יום ויום "מחשף לאור", ומי שמתלוצץ מכל זה, מספן, מבלה זמנו בלשון-הרע,

רכילות וליצנות ודברים בטלים, מחלקת ומריבות, הוא נמצא בגלות גדולה, ורעים ומרים חיי, שהולך נע ונד, ואינו מוצא מקומו.

ולכן, בני ובנותי היקרים! דיקא עכשו שאנו מכינים את עצמנו לחג החרות, חג הפסח, אנחנו מוכנים לצאת מ"חשף לאור", ולא בחנם שתקנו לנו חכמינו הקדושים להזכיר יציאת מצרים בערב ובבקר בעת שאנו קוראים קריאת שמע, כי כשאנו קוראים "שמע", שזה גלוי האמונה, עלינו לזכר באיזה מעמד ומצב היינו עד עכשו, היינו באפלה גדולה, בחשף כפול ומכפל, ועכשו כשאנחנו מתחזקים באמונה בהקדוש-ברוך-הוא, כשאנו מדברים עמו ותברך, על-ידי-זה אנו יוצאים ממצרים. חכמינו הקדושים אומרים (פנא דבי אליהו רבה ז'): אין לך אמה בעולם שהיתה שטופה בדברים מכערים וחסודה בכשפים ובזמה ובכל מעשים רעים אלא המצרים בלבד, לפיכך בא להם תקלה על ידם של ישראל. וזה אומר רבנו ז"ל, נעשה גם עכשו, הערב רב מתגברים ומתפשטים על נשמות ישראל, ומעבירים אותם על הדת, ושולחים את שליחיהם שיעשו פרוודים בין נשמות ישראל, שזה כלל הגלות והחשף, ערבית, שמרים מאד חיי האדם; כי כשיש חשף, אז רבים זה עם זה, אחד נכנס בתוך השני,

כי אינו רואה אותו מרב עביות החשף, ונתקל בו ומפילו, ומתקוטטים וכו'. אך עקר סוד חג החרות, חג הפסח, שחרית, שאנו מכינים את עצמנו לקבל את האור אין סוף ברוך הוא, ומתחזקים באמונה ברוחה ומזככת. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ל'): שחרי"ת ראשי תבות: ח'כם, ר'שע, ת'ם, ש'אינו יודע. מהי השלמות בעם ישראל? כשמתאחדים יחד, אפלו אחד חכם, אחד רשע, אחד תם, אחד שאינו יודע לשאל, כיון שמתאחדים יחד, זה חשוב בעיני הקדוש-ברוך-הוא, זה כבר השחרי"ת, אור השחר עולה. וזה יביא לנו את הגאולה, אם אנו נתאחד יחד, ונאהב זה את זה, נשרף את החמץ, שהיא הגזענות הארוכה שנמצאת בתוך תוכנו, שאחד שונא את השני, ולכל נעבד זה על זה, הבה נזכיר לעצמנו את האמת, שעדין אחד שונא את זולתו, עדין אחד אינו יכול לסבל את זולתו, ומדבר עליו מאחורי גבו, ואיך אנו רוצים שתהיה לנו הגאולה?! ולכן לא בחנם שהגלות המרה והארצה הזו שעוברת עלינו נקראת ערבי"ת, חשף, שאז הסמ"ך-מ"ם, ימח שמו וגונדא דליה, עושים פרוידים בנשמות ישראל, שזה כלל המפלגות, פלג, פלג, כדור ההפלגה, לפלג את העם, להחדיר שנאה בין אחד לשני, להפריד את העדות — זו הגלות, זה החשף. אבל הגאולה שאנו מצפים ומיחלים לה היא — לצאת

מ"חשף לאור", לזכות לאור השחר, שאפלו אדם
 שהוא עדין רחוק מהקדוש-ברוך-הוא, אומר רבנו ז"ל
 (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רפב), שצריכים לדונו לכף זכות,
 ואפלו רשע גמור, כי בזה שדנים אותו לכף זכות,
 יכולים להחזירו בתשובה שלמה, שזה מה שדוד המלך
 אמר (תהלים לו, ז): "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על
 מקומו ואיננו"; אם תחפש ותבקש ותמצא אצל כל
 יהודי הטוב שבו, אזי תראה שכבר אינו רשע,
 והתבוננת על מקומו ואיננו, כבר אינו אותו אדם, כי
 כיון שדנים כל אחד לכף זכות, מחזירים אותו בתשובה
 שלמה. ובאמת חכמינו הקדושים אומרים (ברכות נו):
 אפלו ריקנין שבו מלאים מצוות פרמון; עם ישראל בני
 הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (דברים יד, א): "בנים אתם
 לה' אלקיכם"; הקדוש-ברוך-הוא אוהב אותנו,
 ורפץ שנלמד זכות על כל יהודי, שנשתדל בכל מיני
 אפנים שבעולם לראות רק את הטוב אצל כל אחד
 ואחד, שדיקא על-ידי-זה נזכה לצאת מ"חשף לאור".
 חכמינו הקדושים אומרים (ויקרא ובה, פרשה ב'): אמר
 הקדוש-ברוך-הוא למשה: כל מה שאתה יכול לשבח
 את ישראל שבת, לגדלם ולפארם; משה רבנו היה
 הגואל הראשון, והוא יהיה הגואל האחרון, כמו
 שכתוב בזהר (ח"ג רעג): "מ'ה ש'היה ה'וא ש'יהיה" (קהלת
 ט), ראשי תבות מ"ש"ה; משה רבנו היה הגואל הראשון,

וְאִיךָ גָּאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל? אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים ((מְנַחֲתוֹת סה:): מֹשֶׁה אֹהֵב יִשְׂרָאֵל הָיָה; וְכָתוּב בַּזֶּהָר: מֹשֶׁה רַבְּנוּ תָּמִיד הִשְׁתַּוְּקָק לְהַגְבִּיחַ וּלְהַעֲלוֹת אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שִׁיגִיעוּ לְמַדְרַגְתּוֹ, וּבִשְׁעָה שִׁיְהוֹשֶׁעַ קִטְרַג, מָה עָנָה לוֹ מֹשֶׁה? (בַּמִּדְבָּר יא, כט): "הַמְקַנָּא אֶתָּה לִי?! מִי יִתֵּן וַיְהִיּוּ כָּל הָעָם נְבִיאִים"; מֹשֶׁה רַבְּנוּ אֹהֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר זֶה נִקְרָא מִנְהִיג אֲמַתִּי, שְׂמוּסֵר נִפְשׁוֹ בַּעֲבוּר עַמּוֹ, וְרוֹצֵה לְהוֹצִיאֵם מִ"חֲשֶׁךְ לְאוֹר", לֹא-כֵן הַסֵּמ"ך-מ"ם וְגַנְדָּא דִּלְיָה, כָּל כַּחֲם זֶה 'הַפֶּרֶד וּמְשַׁל', לַעֲשׂוֹת מְרִיבוֹת בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, לַפָּגַם וּלְהַרְבּוֹת אֶת הַחֲשֶׁךְ. וְלִכֵּן הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁנִּזְכָּה לְהִתְעוֹרֵר בַּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּבַפֶּרֶט עֲבָשׁוּ, שְׂאֵנוּ מְכִינִים אֶת עַצְמָנוּ לְחַג הַחֲרוּת, חַג הַפֶּסַח, עֲלִינוּ לְקַבֵּל עַל עַצְמָנוּ אֶת הַמְצוּהַ הַיְקָרָה שֶׁל "וְאֶהְבֶּךָ לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ", לְדוֹן אֶת כָּל אֶחָד לְכַף זְכוּת, וְלִזְכּוֹר אֲשֶׁר כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתְּנוּ עֲדִין מַחְזִיק בְּאֶחָד — אַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַב"ן, חֵלֶק א', סִימָן פ'), שֶׁמְצִינוּ מִשָּׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, שֶׁאֶפְלוּ הַרְשָׁעִים שֶׁהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם יִצְרָם, כִּיּוֹן שֶׁדָּרְשׁוּ מֵהֶם שִׁמְרֵי אֶת דָּתָם, קִפְצוּ לְתוֹךְ הָאֵשׁ וּמָסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם. לְמִדֵּים מְכָאן, שֶׁאֶפְלוּ הַרְשָׁעַ הַכִּי גְדוֹל, בַּר מִיָּנָן, עֲדִין נִשְׁמָתוֹ מֵאַחֲדָת בְּאֶחָד. וְכֵן זֶה אֶצְל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְלִכֵּן שְׁחַרִי"ת רְאִשֵׁי תְבוֹת: חָכָם, רָשָׁע, תָּם, שִׁאִינוּ יוֹדַע, כִּי כְּנֶגֶד אֲרַבְעָה בְּנִים דִּבְרָה תוֹרָה; אֶחָד חָכָם,

אָחד רָשָׁע, אָחד תָּם, וְאָחד שְׂאִינוּ יוֹדַע לְשָׂאֵל, כָּלם מִחֲזִיקִים בְּאָחד, בְּאֶחָדוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ד'), שְׂאֵח"ד בְּגִימְטְרִיָּה אֶהֱבֶהָ, עָלֵינוּ לְאַהֲבֵה אֶת כָּל יְהוּדֵי, לְהַשְׁתַּדֵּל לְעֶזֶר לְעַם יִשְׂרָאֵל, אָחד צָרִיף לְעֶזֶר לְזוּלָת, וְזוּ הַשְּׁלֵמוֹת, וְזֶהוּ רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, שְׁנַעֲשֶׂה חֶסֶד זֶה עִם זֶה. כְּמֵאמָרם ז"ל (תְּנַחֲמוּא וַיָּא א'): אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְיִשְׂרָאֵל, חֲבִיב עָלַי חֶסֶד שְׂאַתֶּם גּוֹמְלִים זֶה עִם זֶה יוֹתֵר מִכָּל הַזִּבְחַ שְׁזָבַח לְפָנַי שְׁלֵמָה; שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ הַקָּרִיב אֶלְךָ קִרְבָּנוֹת בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וְכָל קִרְבָּן הָיָה בָּזָה יְחוּדִים גְּדוּלִים, אַף-עַל-פִּי-כֵן אֶצְלוֹ יִתְבַּרֵּךְ יוֹתֵר חָשׁוּב הַחֶסֶד שֶׁיְהוּדֵי עוֹשֶׂה עִם זוּלָתוֹ, שְׂזוֹ תִהְיֶה הַגְּאֻלָּה, שֶׁיְהוּדִים יַעֲזְרוּ זֶה לְזֶה, וְלֹא יִבְדְּקוּ בְּצִיצִיּוֹת, אֶלָּא מְאֻחָדִים כָּלם בְּאֶחָדוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וּבָזָה כָּל יְהוּדֵי אוֹחִז — אָחד חָכָם, הַחֲכָם מִחֲזִיק בְּאָחד, בְּאֶחָדוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אָחד רָשָׁע, אֶפְלוֹ הַרָשָׁע לֹא יָמִיר דָּתוֹ, וַיִּמְסֹר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִילוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אֲזִי רוֹאִים שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֶחָדוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אָחד תָּם, מְסֻכָּן אִינוּ יוֹדַע כְּלוּם, אֲבָל בְּפִנִּימִיּוֹת — נִשְׁמָתוֹ מְאַחֶדֶת בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, שְׂאִינוּ יוֹדַע לְשָׂאֵל — מְסֻכָּן, אִינוּ יוֹדַע כְּלוּם, אֲבָל נִשְׁמָתוֹ מְאַחֶדֶת בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעָלֵינוּ לְמַצֵּא אֶת הָאָחד הַזֶּה אֶצֶל כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה, וְלְעֶזֶר לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן מְצֻוֶה גְּדוּלָה מְאֹד לְעֶזֶר לְזוּלָת, וּבָזָה שְׂמֵת־חִילִים אֶת לַיִל הַסֶּדֶר: "כָּל דְּכַפִּיִן יִיתִי וַיִּיכּוֹל, כָּל

דְּצָרִיךְ יִיְתִי וַיִּפְסַח" — מִי שָׁאִין לוֹ לֶאֱכֹל, מִי שָׁאִין לוֹ
עַל צָרְכֵי הַחַג — שְׂיָבֹוא וְנִתָּן לוֹ, כִּי זֶה סִמָּל חַג
הַחֲרוּת, חַג הַפֶּסַח — שְׂיִהוּדִים עוֹזְרִים זֶה לָזֶה. וְכָתוּב
בַּזֹּהָר (זֶהר חֶלֶק א' קד): בְּשַׁעֲתָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא רַחֲמִים
לִיה לְבַר נֶשׁ, שׁוֹלַח לוֹ עֲנִי לְזָכוֹת בּוֹ. בְּשַׁעֲהַ שְׁאָדָם
נִמְצָא הֵיכָן שְׁנִמְצָא, בַּחֲשֵׁף הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר, אָסוּר לוֹ
לְהִתְיַאֵשׁ, כִּי גַם שָׁם נִמְצָא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְהוּא
יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב אֶת כָּל יְהוּדֵי, וְאֵיךְ אָנּוּ רוֹאִים וַיּוֹדְעִים אֶת
זֹאת? כִּי שׁוֹלַח לָנוּ מִתְּנָה, וּמַהֵי? עֲנִי. כְּשָׁבָא לְפִתַח
בֵּיתֵנוּ יְהוּדֵי, וּמִבְקֵשׁ צְדָקָה, עָלֵינוּ לְתַפְסוֹ בְּשִׁתֵּי יָדִים
וּבְכַפָּיִם שְׂמֵחוֹת, לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי עֲנִיִּים בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת,
וְזֶה חָשׁוּב מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן חַג הַפֶּסַח נִקְרָא חַג
הַחֲרוּת, שְׁאָנּוּ עוֹזְרִים זֶה לָזֶה, וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (מִדְרָשׁ זוֹטָא שִׁיר הַשִּׁירִים א'): הַדּוֹרוֹן שֶׁל הַקְּדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא צְדָקָה, הַנּוֹתֵן צְדָקָה, אֶפְלוּ הֵיְתָה בְּיָדוֹ עֲבָרָה,
וְנִחַתָּם דֵּינוֹ לְאֵבֶד, יָכוֹל לְהִיּוֹת מְקַבֵּל פְּנֵי שְׂכִינָה בְּכָל
יוֹם, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְמִלְאָךְ שֶׁל פּוֹרְעָנוֹת אֵל
תִּגַּע בּוֹ. אָנּוּ נִמְצָאִים בְּצָרָה גְדוֹלָה מְאֹד, בְּנֵי יִשְׂמַעֲאֵל,
שֶׁהִתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מְעִידָה שֶׁהֵם פְּרָאֵי אָדָם —
מִשְׁתּוֹלְלִים, אָדָם יוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ, וְצָרִיךְ לְרַחֲמִים
רַבִּים, שְׂיִחְזוֹר בְּרִיא וְשָׁלֵם חֲזָרָה. וּמַה עוֹזֵר לְאָדָם?
הַצְּדָקָה. כְּמוֹ שְׁאָמַר הַחֲכָם מְכָל הָאָדָם (מְשַׁלֵּי י, ב):
צְדָקָה תִּצְיֵל מ'מּוֹת; אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק

א', סימן רא), שְׁזָהוּ רְאִשֵי תְבוֹת: מַצֵּ"ת, אִם אָדָם נוֹתֵן
 לְעֵנִי שְׂיֵהִיָּה לּוֹ עַל מַצוֹת לְפִסַּח, אֲזִי נִתְקַיֵּם אֲצִלוֹ:
 "צְדָקָה תְצִיל מַמּוֹת". וְלָכֵן דִּיקָא עֵתָהּ, כְּשֶׁאֲנוּ מְכִינִים
 עֲצֵמֵנוּ לְחַג הַחֲרוּת, חַג הַפִּסַּח, וּמִשְׁתַּדְּלִים לְצֵאת
 מִחֲשָׁף לְאוֹר, עָלֵינוּ לְקַבֵּל כָּל יְהוּדֵי בְּסִבְר פָּנִים יְפוֹת,
 וְלַעֲזֹר לְכָל הַנְּצַרְכִּים, וּבְזָכוֹת זֶה נִזְכָּה לְגֵאֲלָה הַשְּׁלֵמָה,
 כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (בְּבֹא בְתָרָא י.): גְּדוּלָה צְדָקָה, שְׁמִקְרַבֶּת אֶת
 הַגֵּאֲלָה, אָמֵן וְאָמֵן.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטֵרס

חג החרות

בו תבאר מעלת חג הפסח, שאז האדם יוצא
לחרות מהיצר הרע, ועל-ידי אכילת מצה
ולחיות זהיר מחמץ, נדבק בו יתברך, ונעשה
בן חורין אמתי.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אנים ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"שׁ נ"י אָמַר, שְׁבִשְׁבִיל זֶה נִקְרָא חֲג
הַפֶּסַח, חֲג הַחֲרוּת, כִּי אִז נִמְשָׁכִים עַל הָאָדָם
מִחַיִן גְּבוּהִים בְּהַשְׁגַּת אֱלֹקוֹת, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
אָדָם נַעֲשֶׂה בֶן חוֹרֵין מִמֶּשׁ.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשפג)

קונטרס

חג החרות

א.

שעבוד מצרים

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְהַכְנִיס בְּדַעְתְּכֶם,
שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג אֶת עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים,
בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא אֶתְנוּ, עִמָּנוּ
וְאֶצִּילְנוּ, וּמֵאֵז שֶׁעָלְתָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ יְתִבְרֵךְ לְבָרָא אֶת
הָעוֹלָם, עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא
בְּזֶה הָעוֹלָם. הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צִמְצַם עֲצָמוֹ מֵאֵין סוּף
עַד אֵין תְּכֵלִית, וּבָרָא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּלָם. וְאוֹמֵר
רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סד), שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא הָיָה אֹר אֵין סוּף, וְצִמְצַם עֲצָמוֹ, כְּבִיכּוֹל, וְנִעְשָׂה
חֵלֶל הַפְּנוּי, וּמִשָּׁם בָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת. וּמִחֲמַת
הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיוֹן, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִלְבִּישׁ עֲצָמוֹ
בְּלְבוּשִׁים עַל גְּבֵי לְבוּשִׁים, עַד שֶׁיֵּשׁ מְצִיאוֹת, שֶׁאָדָם

חושב שיש דבר כזה נפרד ממנו יתברך. ובאמת הכל
 דמיון אחד גדול, כי הוא יתברך נמצא ואין בלעדיו
 נמצא, אלא זו הבחירה שמסרו לאדם — אם ירצה
 לקבל על עצמו את אמתת מציאותו יתברך, ירצה
 לקבל על עצמו את האור, הזיו, החיות, הדבקות
 בשכינת עזו יתברך, או, חס ושלום, ירצה להמשיך אל
 השקר והחשף, הפפירות והאפיקורסות, ולעקר את
 עצמו מהקדוש-ברוך-הוא. בשעה שברא הקדוש-ברוך-
 הוא את האדם, בראו שהוא יפירו, כמובא בזהר
 הקדוש (בא מב:), שעקר הבריאה היתה 'בגין
 דישתמודעון ליה', שאדם יזכה להפיר את הקדוש-
 ברוך-הוא, אדם הראשון לא היה יכול להחזיק מעמד,
 ונכשל בחטאים ועוונות ופשעים, כמו שאומרים
 חכמינו הקדושים (ערוכין יח:): כל אותן השנים שהיה
 אדם הראשון בנדי, הוליד רוחין ושידין ולילין; הינו
 שבאו קלפות וחתמו אותו, ופגם בבריתו. ואומר האר"י
 ז"ל (שער הפגנות, פסח), שמאז שחטא אדם הראשון, כל
 אלו הנשמות הצרכו לרדת אחר-כך למצרים, ולסבל
 שעבוד מצרים. הנשמות שיצאו לבטלה מאדם
 הראשון, הן הצרכו לעבר את הסבל הנורא בשעבוד
 מצרים, ושם מררו את חייהם, כדכתיב (שמות א, יד):
 "ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך, וימררו את
 חייהם בעבודה קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבודה

בַּשָּׁדָה, וְכָל עֲבָדְתֶם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ". וְלָמָּה הֶצְרָכּוֹ לְהִשְׁתַּעֲבֵד בַּשְּׁעָבוֹד הַקָּשָׁה בְּמִצְרַיִם? כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת אֱלוֹ הַנְּשָׁמוֹת שִׁיִּצְאוּ מֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן. הַנְּשָׁמוֹת הָאֵלוֹ הָיוּ כָּלֵל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעָבַר עֲלֵיהֶם מֵה שֶׁעָבַר, כָּל מִינֵי זְכוּכִים שְׁזָכְכוּ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַד שִׁיְהִיָּה גַם-בֶּן כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי קִבְּלַת הַתּוֹרָה. שְׁעָבוֹד מִצְרַיִם הָיָה שְׁעָבוֹד קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, כְּמֵאֲמָרָם ו'ל (תנא דבי אליהו רבא, פְּרָשָׁה ז'): אֵין לָךְ אָמָה בְּעוֹלָם שֶׁהִיְתָה שְׁטוּפָה בְּדִבְרֵיִם מְכַעְרִים וַחֲשׂוּדִים בְּכַשְׁפִּים וּבְזִמָּה וּבְכָל מַעֲשִׂים רָעִים, אֲלֹא הַמִּצְרַיִם בְּלָבָד; הַמִּצְרַיִם הָיוּ הֵכִי מְזֻהָמִים מְכֹל אַמּוֹת הָעוֹלָם, עַד שְׂאוּמְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (קְדוּשִׁין מ.ט.): עֲשָׂרָה קַבִּין כְּשָׁפִים יָרְדוּ לְעוֹלָם, תִּשְׁעָה נְטֵלָה מִצְרַיִם; וְכֵן אוּמְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (אֲבוֹת דְּרַבִּי נְחוּמַי, פֶּרֶק כח): אֵין לָךְ כְּשָׁפִים כְּכַשְׁפִּים שֶׁל מִצְרַיִם. וּמָה הֵם כְּשָׁפִים? אוּמְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סְנֵהֲדָרִין סז): לָמָּה נִקְרָא שְׁמֹן כְּשָׁפִים? שְׁמֵחֵיִשִּׁין פְּמֵלִיא שֶׁל מַעְלָה; הֵינוּ כִּי כְּשָׁפִים מְכַחֲשִׁים אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כְּשׁוֹף זֶה עֲנִין שֶׁל דְּמִיוֹנוֹת, שְׁמַעְלִימִים וּמְסַתִּירִים וּמְכַסִּים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, מְכַחֲשִׁין בְּפְמֵלִיא שֶׁל מַעְלָה. וּבְרַגַע שְׂאָדָם נִכְנָס בְּדְמִיוֹן שֶׁל כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִבִּין אֵיךְ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אֲתָנוּ, עִמָּנוּ-וְאַצְּלָנוּ, זֶה כְּבָר שְׁעָבוֹד מִצְרַיִם. וְזֶה מֵה שֶׁכָּל

אָחַד וְאָחַד מֵאַתָּנוּ מְרַגֵּישׁ בְּעֵצְמוֹ בְּכָל הַמְצָבִים שְׁעוֹבְרִים עָלָיו בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת גַּם יַחַד; כִּי שְׁעֲבוּד מְצָרִים הָיָה אָז, וְשְׁעֲבוּד מְצָרִים נִמְצָא בְּכָל דּוֹר וְדוֹר. כִּי כָּךְ אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קטז:): בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חֵיב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עֵצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים. וְלָכֵן עֲכָשׁוּ כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא בְּאוֹתוֹ חֲטָא שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, עַל-יְדֵי פָגַם הַבְּרִית — הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה, בַּר מִיָּנֵן, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מִכְרַח לְרֹדֶת לְמְצָרִים — לְמְצָרִים, שֶׁהַמַּחִין שָׁלוֹ בְּמִצָּר וּבְצִמְצוֹם, וְצָרִיף לְסִבֵּל אֶת הַסֵּבֵל הַנּוֹרָא מֵאַמוֹת הָעוֹלָם. כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ל"ה), שְׁכָלֵל הַתְּאוּוֹת רַעוֹת הֵן אֵצֶל אַמוֹת הָעוֹלָם, וְאִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לוֹקְחִים מֵהֶם אֶת הַתְּאוּוֹת, אֲזַי צְרִיכִים לִילֵךְ בְּגִלוֹת שְׁלֵהֶם. לָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה י"ג, סִימָן ד'): כָּל הַמְּלָכִיּוֹת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם מְצָרִים, עַל שֵׁם שֶׁהָיוּ מְצָרִים לְיִשְׂרָאֵל (וְעֵינֵי בְּרֵאשִׁית רַבָּה טז, ד). וּכְשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל סוֹבְלִים צָרוֹת וְיִסוּרִים, הִרִי זֶה רַק מִחֲמַת שְׁחָטָאנוּ בְּפָגַם הַבְּרִית, בְּעֲרִיּוֹת, שְׁזָה שְׁעֲבוּד מְצָרִים שֶׁהָיָה לָעַם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה שְׁעֲבוּד מְצָרִים שֶׁיֵּשׁ לָעַם יִשְׂרָאֵל עֲכָשׁוּ; שְׁכָל אָחַד וְאָחַד מֵאַתָּנוּ עוֹבְרִים עָלָיו צָרוֹת וּמְרִירוֹת, יִסוּרִים וְהִרְפַּתְקָאוֹת, עַד שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁהֵם כָּל-כָּךְ מְשַׁעֲבָדִים בְּצָרוֹת, שֶׁאֵינָם רוֹאִים דֶּרֶךְ אֵיךְ יֵצְאוּ מִזֶּה פַּעַם. עִם כָּל זֹאת חֲמַל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל

עם ישראל, ושלח אלינו את משה רבנו, שהוא הצדיק
 שבדור, אשר הוא גלה את אמתת מציאותו יתברך,
 והוא הכריז לכלם (דברים ד'): "אתה הראת לדעת כי
 הוי"ה הוא אלקים, אין עוד מלבדו"; מה אתכם?!
 למה אתם משעבדים למצרים?! באו והתחילו לדבר
 אל הקדוש-ברוך-הוא! באו ופתחו את פיהם, ותדברו
 אל הקדוש-ברוך-הוא, ותצאו מהגלות המרה שעוברת
 עליכם ושעברה עליכם! וכן עשו נשמות ישראל; ומאז
 שבא משה רבנו אל כלל נשמות ישראל, וגלה להם,
 שהקדוש-ברוך-הוא נמצא ואין בלעדיו נמצא, וכל מה
 שצריכים יש לבקש את הקדוש-ברוך-הוא, כתוב (שמות
 ב, כג-כה): "ויאנחו בני ישראל מן העבדה, ויזעקו ותעל
 שועתם אל האלהים וגו', וישמע אלהים את נאקתם,
 ויזכר להם את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב,
 וירא אלהים את בני ישראל, וידע אלהים"; הקדוש-
 ברוך-הוא שומע תפלת כל פה, ברגע שאדם מתחיל
 לדבר אליו יתברך, הוא יוצא ממצרים. וזאת הכניס
 משה רבנו בנשמות ישראל, שיתחילו לדבר אליו
 יתברך, הוא החדיר בהם — תדעו לכם, אם עובר
 עליכם שעבוד, ורצונכם לצאת ממצרים, התחילו לדבר
 אל הקדוש-ברוך-הוא!

ב.

יציאת מצרים

בְּנֵי וּבָנוּתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר שְׁעָקָר יְצִיאַת
 מִצְרַיִם הַיְתָה רַק עַל יְדֵי תַפְלָה, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הִרְגִילוּ
 אֶת עַצְמָם לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וּמִי פָתַח לָהֶם
 הַמֶּחַ וְהַדַּעַת, שְׁיִרְצוּ לְדַבֵּר אֵלָיו יְתַבְּרָךְ? מִשֶּׁה רַבְּנוּ,
 הַצַּדִּיק הָאֱמֶת! וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חֶלֶק א', סִימָן
 ס') עַל-פִּי הַמִּשְׁנָה (תְּרוּמוֹת פָּרָק ב'): סְתָם חֲרַשׁ — אֵינוֹ
 שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר. כְּשֶׁאָדָם אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַצַּדִּיק,
 אֵינְנוּ יְכוּלִים לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא אֵלֵם, מֵחוֹ
 יָשָׁן. אֲבָל בְּרַגַע שֶׁאָדָם זׁכָה וְשׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַצַּדִּיק,
 אֲזִי מֵתְעוֹרֵר מֵהַשְּׁנָה. וּמֵתְחִיל לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלוֹ. וְזֶה יְצִיאַת מִצְרַיִם, כֶּף יוֹצְאִים
 מִמִּצְרַיִם; אִם עוֹבְרִים עַל הָאָדָם צְרוּת וְיִסּוּרִים,
 מְכַאוּבִים, בְּלִבּוֹלִים, חֲטָאִים, עֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, וְרוֹצֵה
 לְצִאת מַגְלוֹת מִצְרַיִם שְׁעוֹבֶרֶת עָלָיו. הַעֲצָה הִיא רַק
 לְבָרַח לְמָקוֹם שֶׁאֵין שֵׁם בְּנֵי-אָדָם, לְאִיזָה שְׂדֵה וּלְאִיזָה
 יַעַר, אוֹ לְאִיזָה קֶבֶר שֶׁל צַדִּיק, וְלִשְׁפָךְ שִׁיחוֹת וּתְפִלוֹת
 אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּלְדַבֵּר אֵלָיו יְתַבְּרָךְ בְּשִׁפְתַי הָאֵם
 שְׁלוֹ, אֲשֶׁר אֵין עוֹד מֵעַלָּה יוֹתֵר גְּדוּלָה מְזוֹ, שֶׁאָדָם
 שְׁעוֹבְרִים עָלָיו צְרוּת וּתְלָאוֹת, מְכַאוּבִים וּבְלִבּוֹלִים, בָּא
 וּמֵתְפַלֵּל אֵלָיו יְתַבְּרָךְ. אִם אָדָם חָזַק בְּזֵה, אֲזִי סוֹף כָּל

סוף רואה ישועה, כמאמרם ז"ל (ירושלמי ברכות, פרק ד', הלכה א'): "והיה כי הרבטה להתפלל" — מפאן שכל המרבה בתפלה — נענה. עוברת על כל אחד ואחד מאתנו גלות מצרים, אבל עלינו לצאת ממצרים — ממצרים, מהצמצומים שעוברים עלינו, ואיך? על-ידי שאדם מדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת האם שלו, שזו נקראת התבודדות, שגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ק), שכל הצדיקים הגדולים לא הגיעו למדרגתם, אלא על-ידי רבוי תפלה והתבודדות, שבכל יום ויום דברו להקדוש-ברוך-הוא וספרו לפניו כל אשר מעיק להם, ודיקא על-ידי-זה יצאו מחמרות וגשמיות, מטבע, מקרה ומזל, עד שזכו להכלל לגמרי באין סוף ברוך הוא וברוך שמו, וכל זה נעשה רק על-ידי רבוי תפלה ובקשה. לזאת, בני ובנותי היקרים! אם אתם רוצים לצאת ממצרים, מהמצר שלכם, ולזכות ליציאת מצרים, לצאת מהצרות שלכם, הרגילו עצמכם מהיום הזה לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בתמימות ובפשיטות, ואף שבתחלה ידמה לכם, כאלו אין מי ששומע אתכם, ואין צריך אתכם, ואינכם שוים כלום, הכל זה דמיונות, כשפי מצרים; כי באמת כל דבור ודבור של יהודי, שמדבר ומבקש את הקדוש-ברוך-הוא — נשמע בכל העולמות. ואם היה יודע מה זה פועל בכל העולמות, היה מתחזק לדבר אל הקדוש-

בְּרוּךְ-הוּא. וְמָה אָנוּ רוֹאִים? שְׂפָנֵי-אָדָם רָצִים
 וּמְתוּרֻצְצִים אֶל כָּל מִינֵי שְׂקָרָנִים הַמְתַּחֲזִים כְּרַבָּנִים,
 כְּמַקְבְּלִים, וּמְחַפְּשִׁים תְּקוּנִים, בְּעֵת שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 נִמְצָא פֹה, רַק תִּפְתָּחוּ אֶת פִּיכֶם, וְתַתְּחִילוּ לְדַבֵּר אֶל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּכְבֹר אֶתֶם יוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם. וְאַף
 שְׂאתֶם מְרַגִּישִׁים עֲצָמְכֶם הֵכִי גְרוּעִים, וְעֲשִׂיתֶם כָּל
 הַעֲוֹנוֹת שְׂבָעוֹלָם, כְּכֹר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא
 רַבָּה, פְּרָשָׁה ל', סִימָן ג'): בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ שְׂאִין לָהֶם לֹא מִלֶּךְ
 וְלֹא נָבִיא, לֹא כֹהֵן וְלֹא אוֹרִים וְתוֹמִים, אֲלֵא תִפְלָה
 בְּלִבָּד, אָמַר דָּוִד לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אֵל תִּבְּזֶה אֶת
 תִּפְלֹתֶם; דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֲרִי
 בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ שְׂאִין לָהֶם לֹא מִלֶּךְ וְלֹא נָבִיא וְכוּ', מַה
 יַעֲשׂוּ? הֲלֹא יִבְקְשׂוּ אוֹתְךָ, עַל-כֵּן תִּשְׁמַע תִּפְלֹתֶם. וְכֵן
 אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא וַיֵּרָא): אָמַר הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא לְיִשְׂרָאֵל: הֲוֵו זְהִירִים בְּתִפְלָה, שְׂאִין לָךְ מִדָּה
 אַחֲרַת יָפָה הַיִּמְנָה, וְהִיא גְדוּלָה מְכַל הַקְּרַבְּנוֹת, וְאַפְלוּ
 אֵין אָדָם כְּדַאי לַעֲנוֹת בְּתִפְלָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמוֹ, כִּיּוֹן
 שְׂמֵת־פְּלִל וּמְרַבָּה בְּתַחֲנוּנִים, אָנִי עוֹשֶׂה חֶסֶד עִמוֹ.
 לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיִּקְרִים! רְאוּ לְהַתְּחַזֵּק בְּתִפְלָה, וְכָל
 צְרִיכְכֶם תִּבְקְשׂוּ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, וְזוֹ תִהְיֶה יְצִיאַת מִצְרַיִם
 שְׁלָכֶם, שְׂתִצְאוּ מֵהַצָּרוֹת וְהַגְּלוּת שְׁלָכֶם.

ג.

בן חורין אַמתי

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אַף שְׁעוּבָר עֲלֵיכֶם עֲכָשׁוּ מֵהַ
 שְׁעוּבָר — צָרוֹת וַיְסוּרִים, וּמִי לֹא סוֹבֵל?! אֵין אָדָם
 שְׁלֹא יַעֲבֹר עָלָיו אֵיזָה צַעַר, אֵילוּ יְסוּרִים, אֵיזוֹ מְרִירוֹת
 וְעִגְמַת נֶפֶשׁ, עַד שְׁאָדָם מִתְפּוֹצֵץ מְרַב תְּלָאוֹת וְצָרוֹת,
 עִם כָּל זֹאת מִי שְׁרוּצָה לְזִכּוֹת לְהֵיוֹת בֶּן חוֹרִין אַמְתִּי,
 לְהַרְגִישׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּחֵרוֹת, הֶהְכַרַח לוֹ לְהַרְגִיל עֲצָמוֹ
 לְדַבֵּר אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי אֵין עוֹד דָּבָר יוֹתֵר טוֹב,
 יוֹתֵר בְּטוֹחַ, לְהֵיוֹת בֶּן חוֹרִין אַמְתִּי, כְּמִי שְׁזוֹכָה לְדַבֵּר
 אֵלָיו יְתִבְרַךְ, שְׁאֵז הוּא יוֹצֵא לְחֵרוֹת מְשֻׁעְבָדִים מְצֻרִים.
 וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! כְּשֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיכֶם עֲכָשׁוּ
 צָרוֹת וַיְסוּרִים וּמְרִירוֹת, וְאַתֶּם רוֹצִים לְהֵיוֹת בְּנֵי חוֹרִין
 אַמְתִּיִּים, אֵל תִּתְיַאֲשׁוּ בְשׁוּם פְּנִים וְאַפֵּן, אֵלֹא תִמְשִׁיכוּ
 אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ חַיֵּיכֶם הַפְּרָטִיִּים. כִּי מֵהֵי
 גָלוּת? חֶסְרוֹן אֶמוּנָה, וּכְמוֹ שְׁאוּמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-
 מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ז'): עֵקֶר הַגָּלוּת רַק מִחֲמַת חֶסְרוֹן
 אֶמוּנָה; כִּי בְּאַמְתּוֹת אֵם אָדָם הִיָּה מְאֵמִין בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, שֶׁהוּא נִמְצָא וְאֵין בְּלַעֲדָיו נִמְצָא, אֲזִי אַף פֶּעַם לֹא
 הִיָּה הוֹלֵךְ בְּגָלוּת, וְעֲלֵיכֶם לְזַכֵּר הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים! שֶׁהַגּוֹף הֵלֵךְ בְּגָלוּת, אֲבָל הַנְּשָׁמָה — נְשָׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל אַף פֶּעַם לֹא הִלְכוּ בְּגוֹלָה, הֵיכֵן שָׂרַק הָיוּ נְשָׁמוֹת

יִשְׂרָאֵל, וּמָה שֶׁרַק סָבְלוּ מֵהַגּוֹיִים הַרוֹצְחִים — לֹא
 הִתְיַאֲשׂוּ, אֲלָא חֲזְרוּ וּבָנוּ בְּתֵי כְּנַסְיוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת,
 מִקְוֵאוֹת, תְּלִמוּדֵי תוֹרָה וַיִּשְׁיבוֹת, שֶׁלְּמִדּוֹ בָּהֶם אָמוּנָה.
 וְאִף שֶׁרָצְחוּ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּמִיתוֹת אַכְזָרִיּוֹת,
 מִיתוֹת מְשֻׁנוֹת, אֶף-עַל-פִּי-כֵן חֲזְרוּ וְשִׁקְמוּ אֶת
 הַהֲרִיסוֹת, וּמָסְרוּ נַפְשָׁם לְשֹׁמֵר שַׁבָּת, לֶאֱכֹל כֶּשֶׁר,
 לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית וּלְהִתְעַטֵּר בְּתַפְלִין, וּבְעֵבוֹר טְהָרַת
 הַמְּשֻׁפָּחָה מָסְרוּ נַפְשָׁם עַד מָאֵד; כִּי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
 דְּבוֹקוֹת בָּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, הֵן חֶלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל,
 וְהַנְּשָׁמוֹת אֶף פְּעַם לֹא הִלְכוּ בַּגְּלוּת רַק הַגּוֹפִים. לְזֹאת,
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! אִם רְצוֹנְכֶם לִהְיוֹת עֲכָשׁוּ בְּנֵי חוֹרֵין
 אֲמִתִּיִּים, תִּכְנִיסוּ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ הַחַיִּים
 שְׁלַכְּכֶם, בְּתוֹךְ הַבַּיִת שְׁלַכְּכֶם, אֲזוּ תִרְאוּ אִיךָ יִמְתְּקוּ מִכֶּם
 כָּל הַדֵּינִים. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרִכּוֹת סג.): כָּל
 הַמְּשַׁתֵּף שֵׁם שְׁמַיִם בְּצַעְרוֹ — כּוֹפְלִים לוֹ פְּרָנְסָתוֹ;
 כְּשֶׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם צְרוּת וְיִסוּרִים, עַד שֶׁחֹשֵׁב שְׂזָה
 סוּף הָעוֹלָם, וְאוֹמֵר: "לִי לֹא יִהְיֶה טוֹב בְּחַיִּים, לִי
 כָּל-כֶּף מֵר, שְׂאִין לִי תִקְוָה", אַבֵּל אִם רַק מְשַׁתֵּף שֵׁם
 שְׁמַיִם בְּצַעְרוֹ, וּמְכַנֵּס אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ
 הַחַיִּים הַמְּרוֹרִים שְׁלוֹ, וְתָמִיד מְזַכֵּיר שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזִי
 מִתְגַּלֶּה אֵלָיו הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶצְמוֹ, וְכוֹפְלִים לוֹ
 פְּרָנְסָתוֹ, וְנוֹתְנִים לוֹ פְּרָנְסָה בְּשִׁפְעוֹ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְּקָרִים! אִם רְצוֹנְכֶם לִהְיוֹת בְּנֵי חוֹרֵין אֲמִתִּיִּים, תִּחְדְּדוּ

אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ הַחַיִּים שְׁלָכֶם. לָמָּה לָכֶם לְהַמְשִׁיךְ אַחַר הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים? ! לָמָּה לֹא תִבְרָחוּ אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? ! לָמָּה לֹא תִכְנִיֶסוּ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ חַיֵּיכֶם? ! הֲרִי חֵלֶק מִהַגְּלוּת, זֶהוּ רַק מִחֲמַת שְׁמַתְעַרְבִים בֵּין הַגּוֹיִים! כָּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קו, לה): "וַיִּתְעַרְבוּ בַגּוֹיִים וַיִּלְמְדוּ מֵעֲשִׂיהֶם", אֲשֶׁר זו הַגְּלוּת הִכִּי גְדוּלָּה — שְׁאֲנוּ רוֹצִים לְחַקוֹת אֶת הַגּוֹיִים, לְלַכֵּת כְּפִי דַרְכֵי הַגּוֹיִים, לְהִתְנַהֵג כְּגוֹי לְכָל דָּבָר, וְאַנְחֵנו שׁוֹכְחִים, כִּי אָנוּ בְּנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָנוּ תוֹרָה וּמִצְוֹת. וְאִם אֲנֵחֵנו רוֹצִים לְהִיּוֹת בְּנֵי חוֹרֵין אֲמֵתִים, עָלֵינוּ לְהַבְדִּיל מִדַּרְכֵי הַגּוֹיִים, וְלִשְׁמֹר שַׁבָּת, אֲזִי נִהְיֶה בְּנֵי חוֹרֵין אֲמֵתִים; כִּי מִי שֶׁשׁוֹמֵר שַׁבָּת, הוּא נֶעֱשֶׂה בֶּן חוֹרֵין. שַׁבָּת הִיא הָאוֹת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל לְבֵין הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וּמִי שֶׁמְחַלֵּל שַׁבָּת, בַּר מִינֵן, פּוֹסֵק הַרְמַב"ם (הַלְכוֹת שַׁבָּת, פָּרָק ל', הַלְכָה טו), דִּינוֹ כְּגוֹי, וְלֹא יוֹעִיל שׁוּם דָּבָר, וְלִכְּן לֹא בְּחִנָּם, שְׁעוֹבֵר עָלֵינוּ כָּל-כָּף הַרְבֵּה צָרוֹת וַיְסוּרִים, כִּי נִתְקַנּוּ אֶת עַצְמָנוּ מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אֲבָל בְּזֶה שֶׁנִּחְזַר בְּתִשְׁבּוּכָה שְׁלָמָה, וְנִתְחִיל לִשְׁמֹר שַׁבָּת, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִמְחַל לָנוּ. כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (שַׁבָּת קיח:): כָּל הַמְּשַׁמֵּר שַׁבָּת כְּהִלְכָתוֹ, אֶפְלוּ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה כְּדוֹר אֲנוֹשׁ — מוֹחְלִים לוֹ. לִכְּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אַתֶּם רוֹצִים לְהִיּוֹת בְּנֵי חוֹרֵין אֲמֵתִים, תִּחְזְרוּ בְּתִשְׁבּוּכָה שְׁלָמָה, אֲזִי תִרְאוּ מֵה

זֶה לְחֵיוֹת כִּיהוּדִי; הֵרִי יְהוּדִי הַמֵּאֲמִין בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא, הוא הֵכִי מְאֹשֶׁר בְּחַיִּים, כִּי אֵין עוֹד מְאֹשֶׁר כְּהַמֵּאֲמִין וְהַדְּבֵק בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוא יְתַבְּרֵךְ שְׁמוֹ, שְׁאֵז הוא בֶּן חוּרִין אֲמֵתִי; כִּי אָדָם שֶׁדְּבוּק בּוֹ יְתַבְּרֵךְ, וּמַדְבֵּר רק אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא, אֵף פֶּעַם אֵינָנוּ בְּגִלוֹת, כִּי הֵיכָן שְׁהוּלָה, הֵיכָן שְׁנִמְצָא — מוֹצֵא אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא, וְאֵינוֹ מְתַפְּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, וְאֵינוֹ צָרִיךְ אֶת אֵף אֶחָד, הוא יוֹדֵעַ מֵהִי הַכְּתָבַת בְּעֶצְמָה — שְׁזֵהוּ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא. וּמִי נִמְצָא בְּמַדְרָגָה כְּזוֹ? מִשֶּׁה רַבְּנוֹ, שֶׁהוּא הַצְּדִיק הָאֲמֵת. בְּיִדָּאֵי הַסְּמִ"ךְ-מ"ם עוֹמֵד כְּנִגְדוֹ וְלוֹחֵם נִגְדוֹ, כְּמוֹ שֶׁעָמְדוֹ קָרַח וְעָדְתוֹ נִגְדַּ מִשֶּׁה, דָּתָן וְאַבְיָרָם עָמְדוֹ נִגְדַּ מִשֶּׁה, מְאֵתִים וְחַמְּשִׁים רַבָּנִים, רָאשֵׁי שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל, עָמְדוֹ נִגְדַּ מִשֶּׁה, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן מִשֶּׁה רַבְּנוֹ גָּלָה וּפְרָסָם אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא, וְלֹא הִתְפַּעֵל מֵהֶם, וְכָל מִי שֶׁהָיָה לוֹ שֶׁכָּל וְדַעַת, וְדָבֵק בְּמִשֶּׁה רַבְּנוֹ — נִשְׁאַר בְּחַיִּים; כִּי מִשֶּׁה רַבְּנוֹ גָּלָה אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא, מָסַר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל עַם יִשְׂרָאֵל. וְזֶה סוּבֵב וְהוּלָךְ בְּכָל דוֹר וְדוֹר, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא שׁוֹלֵחַ לָנוּ צְדִיקִים קְדוּשִׁים, חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁמַגְלִים אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא, מְגַלִּים אֶת מְצוּתָיו יְתַבְּרֵךְ וְתוֹרָתוֹ, אֲבָל כְּנִגְדַּ אֵלוֹ הַצְּדִיקִים הַקְדוּשִׁים, הַדְּבוּקִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא, עוֹמֵד הַסְּמִ"ךְ-מ"ם וְגִנְדָּא דְלֵיהּ, וְכָל מִינֵי רְשָׁעִים אַרְוָרִים, לְכַסּוֹתָם, לְהַעֲלִימָם וּלְהַסְתִּירָם, אֲבָל מִי שֵׁשׁ

לו שָׁכַל, וּמִדְבַּק עֲצָמוֹ אֶל הַצְּדִיקִים, הוּא הַמְּאֹשֵׁר
בְּיוֹתֵר, וְהוּא בֶן חוֹרֵין אֲמֵתִי.

ד.

המצרים רודפים אחריהם

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזָכֹר, כְּשֶׁאָדָם חָטָא
לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי נִעְלָמוֹ וְנִסְתָּרוֹ מִמֶּנּוּ כָּל
הָאוֹרוֹת, וְסוּבַל צָרוֹת וְיִסוּרִים, מְרִירוֹת וּמְכַאוּבִים, עַד
שֵׁשׁ בְּנֵי-אָדָם הַמֵּתְפוּצָצִים מֵרַב צָרוֹת, וּמָר וְרַע לָהֶם
מְאֹד בְּבֵית: לְזֶה אֵין בֵּית זוּג, לְזֹו אֵין בֶּן זוּג, לְאֵלוֹ אֵין
יְלָדִים, לְאֵלוֹ אֵין פְּרָנְסָה, לְאֵלוֹ אֵין בְּרִיאוֹת, לְאֵלוֹ יֵשׁ,
רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, מַחְלוֹת וְחֻלָּאִים רָעִים, לְאֵלוֹ יֵשׁ,
רַחֲמָנָא לְצֻלָן, בְּנִים סוּרְרִים, אֲשֶׁר אֵיזָה צַעַר וְיִסוּרִים
אֵלוֹ?! וּבְאַמַּת אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (בְּכָא בְתָרָא טו:):
אֵין אָדָם נִתְפָּס בְּשַׁעַת צַעְרוֹ; וְלִכֵּן צְרִיכִים לְדוֹן אֶת כָּל
יְהוּדֵי לְכַף זְכוּת. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ ו"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א',
סִימָן רפב), שֶׁהַצְּדִיק הָאֲמֵת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, הוּא
מְחַפֵּשׂ אֶת הַנְּקֻדוֹת הַטּוֹבוֹת שֵׁשׁ בְּכָל יְהוּדֵי; כִּי כָּל
יְהוּדֵי יֵשׁ לוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה בְּלִי יוֹצֵא מִן הַכֶּלֶל, כָּל
יְהוּדֵי יֵשׁ לוֹ מְצוּוֹת, וְאֶפְלוֹ רִיקְנִין שֶׁבֶן מְלָאִים מְצוּוֹת
כְּרֵמוֹן (בְּרִכּוֹת נז.), לִכֵּן צְרִיכִים לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת כָּל יְהוּדֵי,
וְלְדוֹנוֹ לְכַף זְכוּת. מָה אַתֶּם יוֹדְעִים מָה שֶׁעוֹבֵר עַל

הַבְּרִיּוֹת? ! יִשָּׁנּוּ הַחֹרִים שְׂכֹלִים, שְׂחִייהֶם אֵינָם חַיִּים, אֵיזָה צַעַר הוּא זֶה לְאַבֵּד יְלָדִים, בַּר מִיָּנֵן! אֵילוּ צַעַר וְיִסּוּרִים הֵם לֵישֵׁב בְּבֵית עֲרִירִים בְּלֹא יְלָדִים? ! אֵילוּ צַעַר וּמְרִירוֹת לֵישֵׁב עָנִי בְּדַחַק וְכוּ'?! וְהֵנָּה בָּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק שֶׁבְּכָל דּוֹר, וּמַגִּלָּה לְעַם יִשְׂרָאֵל: אֵל תִּתְיַאֲשׁוּ בְּשׁוּם פָּנִים וְאַפֵּן, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (תְּנָא דְבֵי אֱלֹהֵי, פֶּרֶק יח): אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּכָל צַעַר וְצַעַר אֲנִי כְּבִיכּוֹל עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה סג, ט): "בְּכָל צָרָתְךָ לֹא צָר". הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹּה אֶתְּנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלֵנוּ. לְזֹאת, אִם רְצוֹנְכֶם לְצִאת מִהַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁלְכֶם, אִם רְצוֹנְכֶם לְצִאת מִשְׁעֶבֶד מִצְרַיִם, לְהִיּוֹת בְּנֵי חוֹרֵין אֲמֵתִיִּים, תִּחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִקְבַּל אֶתְכֶם. וְכֵן אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסִיקְתָּא דְרַב כְּהֵנָּא): גָּדוֹל כַּחַה שֶׁל תִּשׁוּבָה, שֶׁכִּיּוֹן שְׂאָדָם מִהַרְהָר בְּלָבוּ לְעִשׂוֹת תִּשׁוּבָה, מִיָּד הִיא עוֹלָה לֹא עַד עֲשָׂרָה מִלִּין וְלֹא עַד עֲשָׂרִים מִלִּין, וְלֹא עַד מֵאָה מִלִּין, אֲלֹא מִהַלֵּךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנִים, וְלֹא עַד רִקִּיעַ רֵאשׁוֹן וְלֹא עַד רִקִּיעַ שְׁנִי, אֲלֹא עַד כֶּסֶּא הַכְּבוֹד. יְהוּדֵי הַמְּקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ, שְׂמֵהֵיּוֹם וְהֵלְאָה שׁוֹמֵר שַׁבָּת, מְנִיחַ תְּפִלִּין, שׁוֹמֵר טְהֻרַת הַמְּשֻׁפָּחָה, מֵהֵיּוֹם וְהֵלְאָה מֵאֲמִין בְּאֵל עוֹלָם, רַק הַהֲרֵהוּר תִּשׁוּבָה לְבַד, כְּכֹר מַגְבִּיהוּ עַד כֶּסֶּא הַכְּבוֹד. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! אֵף שֶׁעֲבַר עֲלֵיכֶם בְּחִיּוֹתֵיכֶם מֵהַ שֶׁעֲבַר — מְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, תִּחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה

שְׁלֵמָה, וְאִז תִּרְאוּ אִיךָ כָּל חַיֵּיכֶם מִשְׁתַּנִּים לְטוֹבָה. תַּעֲזְבוּ אֶת כָּל הַשְּׂטִיּוֹת וְהַמַּדוּת רָעוֹת שֶׁל הַגּוֹיִים, בֹּאוּ וּנְעֹזֵב אֶת כָּל דְּרָכֵי הָאֲמוֹת! בֹּאוּ נִתְרַחֵק מֵהֶם, וְלֹא נִתְעַרֵּב בֵּינֵיהֶם, וְנִדְעַ שְׁאֲנוּ הָעַם הַנִּבְחָר. אַף שֶׁהַעֲרֵב רַב אֵינָם רוֹצִים לְקַבֵּל אֶת זֹאת, כִּי הֵם רוֹצִים לְעַרֵּב וּלְבֹלֵל אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עִם הַגּוֹיִים — הִיָּה לֹא תִהְיֶה. וְלָכֵן עָלֵינוּ לְזַכֵּר הַיָּטֵב הַיָּטֵב — מֶה יֵשׁ לָנוּ אַתֶּם?! עִם יִשְׂרָאֵל הָעַם הַנִּבְחָר, קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּסִינִי; לְזֹאת חֲזְרוּ בְּתִשׁוּבָה, וְאַף שְׂאֲתֶם חָשִׁים שְׂאֲתֶם הִכֵי רְחוּקִים, וְעַשִׂיתֶם עֲוֹנוֹת הִכֵי גְרוּעִים, עִם כָּל זֹאת, דַּעוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָב הַרְחֵמֵן, וְרוֹצֵה רַק בְּתִשׁוּבַתְכֶם, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (תְּנָא דְבֵי אֱלֹהֵי רַבָּה, פְּרָק ד'): אִם אָדָם עוֹבֵר עַבְרָה לְפָנַי, אִם חוֹזֵר וְעוֹשֶׂה תִשׁוּבָה, עִמּוֹ אֲנִי בְּרַחֲמִים, וּמְקַבֵּל תִּשׁוּבָתוֹ, וְאֵינִי זוֹכֵר לוֹ, אֲפֹלוּ מְקַצֵּת עֲוֹנוֹתָיו; רְאוּ רַחֲמֵנוֹתַי וְתִבְרָךְ, שְׁמַרְחֵם עַל כָּל נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְרוֹצֵה רַק אֶת הַטוֹב שְׁבָהֶם. וְכֵן אוֹמְרִים (פְּסִיקְתָא דְרַב כְּהֵנָא): שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל, אֲפֹלוּ כְּפִרְתָּ בְּעֶקֶר, אָדָם עוֹמֵד וּמְחַרֵּף וּמְגַדֵּף בְּשׁוֹק, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה תִשׁוּבָה בֵּינִי לְבִינְךָ, וְאֲנִי מְקַבֵּלְךָ. וְזוֹ מַעֲלַת הַבַּעַל תִּשׁוּבָה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים! תִּחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְאִז תִּתְחִילוּ לְהִרְגִישׁ חַיִּים נְעִימִים, חַיִּים טוֹבִים. וְעַלֵּיכֶם לְזַכֵּר, שְׁכַשְׁחוּזְרִים בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, בְּהִתְחַלָּה מְנַסִּים אֶת הָאָדָם, אִם כּוֹנְנֵתוּ

היא באמת, ולכן עוברים עליו הרבה נסיונות קשים —
הן מההורים, הן מהמשפחה, שכלם מתלוצצים ממנו,
החברה הסובבת אותו לועגת לו, אשר זה מה
שהמצרים רדפו אחר עם ישראל כשיצאו ממצרים,
כדכתיב (שמות יד, ב): "דבר אל בני ישראל, וישבו ויחנו
לפני פי החירות, בין מגדל ובין הים לפני בעל צפן
נכחו תחנו על הים, ואמר פרעה לבני ישראל נבכים
הם בארץ סגר עליהם המדבר". הקדוש-ברוך-הוא
בעצמו אומר שתחזרו, כדי שפרעה יחשב שהצליח
לתפסם. וזה מה שעובר על כל בעל תשובה, שדיקא
או כשיוצא מהטמאה שלו, ושב בתשובה שלמה,
עוברים עליו יסורים, והתאוות מתגברות עליו דיקא,
עד שחושב לעצמו: מה קורה, הלא אני חפץ לשוב
בתשובה, מדוע עוברים עלי צרות, והתאוות רעות
מתגברות עלי כל-כף הרבה, יותר מאשר קדם שחזרתי
בתשובה?! אבל כן היא בעת יציאת מצרים, שהמצרים
רדפו אחר עם ישראל, "וירדפו מצרים אחריהם, וישגו
אותם חנים על הים" וגו' (שם, פסוק ט), עברו על עם
ישראל כל-כף הרבה צרות דיקא בעת שיצאו ממצרים,
אבל ידעו, שאסור להתיאש, ואדרבה, כמו שכתוב (פסוק
י'): "ופרעה הקריב" — שהקריב לבם של ישראל אל
אביהם שבשמים (שמות רבה, פרשה כא), והתחילו לצעק
אל הקדוש-ברוך-הוא: "ויצעקו בני ישראל אל הוי"ה

וְגו', וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, כַּאֲשֶׁר רָאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תוֹסִיפוּ לְרְאוֹתָם עַד עוֹלָם, הַיְוִי"ה יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישוּן" (פְּסוּקִים יג, יד); מֹשֶׁה רִבְּנוּ מְקַבֵּץ אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹמֵר לָהֶם: אֵל תִּתְיַאֲשׁוּ, זֶה הַנַּסִּיּוֹן שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם הַשָּׁב בְּתִשׁוּבָה, שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו צָרוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה לְרְאוֹת אִם כּוֹנְנֶתְכֶם בְּאַמֶּת. לָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! כִּשְׂאַתֶּם שָׁבִים בְּתִשׁוּבָה, וְדִיקָא אֲזֵי עוֹבֵר עֲלֵיכֶם מֵה שֶׁעוֹבֵר, אֵל תִּתְיַאֲשׁוּ! אֲלֵא תִתְחַזְּקוּ וְתִרְאוּ לְכַבֵּד אֶת הַהוֹרִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאַף שֶׁהֵם עֲדִין רְחוּקִים מֵהַתּוֹרָה וּמֵהַמְצוּוֹת וּמֵהָאֱמוּנָה, וַיֵּשׁ לָהֶם בְּבֵית טְלוּיִזְיָה וּוִידְאוּ, אֲשֶׁר הֵם כְּלֵי מִשְׁחִית, אֵל תִּזְלְזְלוּ בָהֶם, עַקֵּר חֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה — מִפְּנֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צָוָה אוֹתָנוּ, וְאַחַת מִמְצוּוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ זוּהִי כְּבוֹד אָב וָאֵם, עַל-כֵּן צָרִיכִים לְכַבֵּד אֶת הַהוֹרִים, וּלְקַבֵּל אוֹתָם כְּמוֹת שָׁהֵם, וְרַק לְבַקֵּשׁ מֵאֵתוֹ יִתְבָּרֵךְ שִׁישׁוּבוֹ בְּתִשׁוּבָה. וְעַל-כֵּן, אֵף שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם מֵה שֶׁעוֹבֵר — מֵהַחֲבָרָה וְכוּ', אֵל תִּשְׁתּוּ לְבַכֶּם, שֶׁכֵּן הָיָה בְּעֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהַמִּצְרַיִם רָדְפוּ אַחַר יִשְׂרָאֵל, וְהִגִּיעוּ עַד יַם סוּף, וְהָיָה קְטָרוֹג גָּדוֹל מְאֹד עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁקְטָרְג הַסִּמְ"ךְ-מ"ם וְאָמַר: הֲלָלוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְהֲלָלוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, אֲבָל עִם יִשְׂרָאֵל לֹא נִשְׁבְּרוּ, אֲלֵא הִתְחַזְּקוּ בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כְּמוֹ-כֵן אַתֶּם, אֵף שְׁלוּעֵגִים לָכֶם שֶׁחֲזַרְתֶּם בְּתִשׁוּבָה, אֵל תִּתְפַּעְלוּ, אֲלֵא

תתחזקו בהקדוש-ברוך-הוא, ותתקרבו אל הצדיק האמת, שהוא בחינת משה, המגלה לכם אותו יתברך, ואז תראו לאילו נסים תזכו.

ה.

קריעת ים סוף

בני ובנותי היקרים! עליכם לזכור, שעם ישראל הגיעו לים סוף, והקדוש-ברוך-הוא עצרם על-ידי משה רבנו, שקרע להם את הים, עד שעברו בחרבה; הינו דיקא כשעוברים על האדם צרות ויסורים, ואינו מתאש, אז דיקא נפתחים לו המחין, וזוכה לגלוי אלקות, כמו שהיה בעת יציאת מצרים. ואומרים חכמינו הקדושים (שומר טוב, תהלים א'): משה קרע להם את הים, הינו הצדיקים האמתים, מגלים את הקדוש-ברוך-הוא בכל דור ודור, ועושים קריעת ים סוף, ומהי? גלוי שכינה שמגלים, שהמחין שהיו עד כה מצמצמים, עכשו הם פתוחים, ואנו זוכים לראות ולהרגיש ולהשיג רוחניות אלקות, ואנו רואים שם הוי"ה לפני עינינו, ומיחדים יחודים קדושים, אשר זה קריעת ים סוף. וכן אומרים חכמינו הקדושים (ברכות נח.): "לך הוי"ה הגדלה" — זה קריעת ים סוף; בזה שמתגלה, שהקדוש-ברוך-הוא נמצא אתנו, עמנו

ואֶצְלָנוּ, זוֹ קְרִיעַת יַם סוּף; בְּזֶה שְׁמֵרְגִישִׁים אֶת
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בַּמַּח שְׁלָנוּ, שֶׁהִיא עַד עַכְשָׁיו מְלֵא
 זְהֵמָה, מְלֵא טִמְאָה, וּמִשֶּׁה רַבְּנוּ פָּתַח לָנוּ אֶת הַמַּחֲזִין,
 עַד שֶׁאָנוּ זוֹכִים לְרֹאוֹת אֶת הָאֱלֹקוֹת מְכֹל דְּבָר, וַיּוֹדְעִים
 שֶׁהַכֹּל זֶה אֱלֹקוֹת וְאֱלֹקוֹת זֶה הַכֹּל, זוֹ קְרִיעַת יַם סוּף.
 וְלָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (ירושלמי סוטה, פֶּרֶק ה', הַלְכָה
 ו'): בְּשַׁעַה שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ בָּיָם, הָיָה מְטַל עוֹלָל עַל בְּרָכוֹ
 שֶׁל אִמּוֹ, וְתִינוּק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ, כִּיּוֹן שֶׁרָאוּ אֶת
 הַשְּׂכִינָה, הִגְבִּיחַ עוֹלָל אֶת רֵאשׁוֹ, וְאָמַר (שְׁמוֹת טו, ב): "זֶה
 אֵלַי וְאֲנוּהוּ", עוֹלָלִים וַיּוֹנְקִים שְׁמֵטוּ דְּדִיָּהֶם מִפִּיהֶם
 וְאָמְרוּ: הִנֵּה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! זֶה הָיָה בְּעַת קְרִיעַת
 יַם סוּף, וְזֶה אָנוּ זוֹכִים עַל-יְדֵי הַצְּדִיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר
 וָדוֹר. לְזֹאת, בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְּקָרִים! אִם רְצוֹנְכֶם לְזִכּוֹת
 לְרֹאוֹת אֶת הַשְּׂכִינָה, לְהִרְגִישׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 תִּתְקַרְבוּ אֶל הַצְּדִיק הָאֵמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִשֶּׁה, דָּוִד,
 יוֹסֵף, שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, הַצְּדִיקִים חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, מִנְּהִיגֵי
 הָאֵמֶת, הֵם נִקְרָאִים שְׁלִיחֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁמִגְלִים
 אֶת הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם קוֹרְעִים לָנוּ אֶת הַיָּם,
 כְּמֵאֲמָרָם ו'"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פֶּרֶשָׁה פד, סִימָן ז'): "הַיָּם רָאָה
 וַיִּנָּס" — מָה רָאָה? אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף; בְּזִכּוֹת עֲצָמוֹת
 יוֹסֵף נִבְקַע הַיָּם. וְכֵן אוֹמְרִים (שְׁמוֹת רַבָּה, פֶּרֶשָׁה כא, סִימָן ז'):
 אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּדָאֵי הוּא הָאֵמֶת שֶׁהָאֵמִינוּ בִּי
 יִשְׂרָאֵל שֶׁאֶקְרַע לָהֶם הַיָּם. וְלְזֹאת בְּכָל דּוֹר וָדוֹר בְּזִכּוֹת

וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁזָכִינוּ לְהַבְרָא מְזֻרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשָׂנוּ גוֹי. אֵיזוֹ שְׂמֵחָה לְבַר יִשְׂרָאֵל, שְׂיֻצָא מִמְצָרִים, וְאוֹכֵל מִצָּה וְלֹא אוֹכֵל חֶמֶץ. אֵיזוֹ שְׂמֵחָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, שְׂמִקְיָמִים אֶת מְצוּוֹתָיו יְתַבְּרֶךְ, וַיֵּשׁ לָנוּ תוֹרָה קְדוּשָׁה, שֶׁהִיא חֻכְמָתוֹ יְתַבְּרֶךְ, וַיְצַרִיכֵם לְהוֹדוֹת וּלְהַלְלֵם לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁזָכִינוּ לְהַבְרָא מְזֻרַע יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י'), שְׁזוֹ הַשְּׂמֵחָה הַכִּי גְדוֹלָה, שְׂאָדָם יְכוּל לְשִׂמְחָה — שְׂלֹא עָשִׂי גוֹי, אֵינָנוּ כְּגוֹיֵי הָאָרְצוֹת, עִם יִשְׂרָאֵל מְבַדֵּל מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם, וְלֹא יוֹעִיל לְעַרְב־רַב שְׂאוּמְרִים "נִהְיָה כְּכֹל הַגּוֹיִים", יְהוּדִים לֹא נִגְעוּ בְּצַפְרֵן שֶׁל שׁוֹם בְּרִיָּה, יְהוּדִים לֹא עָשׂוּ רַע לְאַף אֶחָד. יְהוּדִים אַף פַּעַם לֹא הָיוּ רוֹצְחִים, לֹא הָיָה לָהֶם נֶשֶׁק כָּלָל, רַק חָיו עִם אָמוּנָה בּוֹ יְתַבְּרֶךְ. אֲלֵפִים שָׁנָה יְהוּדִים נַחֲנָקִים, נִשְׂרָפִים, בְּכֹל מִיתוֹת מְשֻׁנוֹת וְאֶכְזָרִיּוֹת, וְזֶה הַשִּׁבְחַ שְׂעָלֵינוּ לְשִׁבְחוֹ יְתַבְּרֶךְ, שְׂלֹא עָשָׂנוּ גוֹי, אֵינָנוּ כְּגוֹיֵי הָאָרְצוֹת, אָנוּ הָעַם הַנִּבְחָר, שְׂבַחְרָנוּ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּעֵת שֶׁנִּתְגַּלְתָּה אֵלֵינוּ הַשְּׂכִינָה, בְּעֵת קְרִיעַת יַם סוּף, עִם יִשְׂרָאֵל שָׂרוּ שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, וְכִמּוֹ שְׂאוּמְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ב'), שְׁזֶה הָעֲנִיָּן שֶׁל תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, שְׂיְהוּדִי מְחַיֵּב לְתַת תּוֹדָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכֹל יוֹם וְיוֹם עַל הַחֻסֵּד חֲנֻם שְׂעוֹשֶׂה עִמּוֹ; כִּי בְּאֲמַת אֵין בְּעַל הַנֶּס מְכִיר בְּנֶסוֹ (נִדָּה ל.); אִם הֵייתֶם יוֹדְעִים אֵילוֹ נְסִים עוֹשֶׂה אֲתָנוּ

הקדוש-ברוך-הוא, שכבשה אחת מתקיימת בין שבעים זאבים, על-כן עלינו לתת תודה אליו יתברך, וכיון שעובר עלינו מה שעובר, עלינו לזכור מאמרם ז"ל (ברכות ס): לעולם ירגיל אדם עצמו לומר: כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד; אף שאיננו רואים בכל פעם את הטובה. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ד'): שכשאדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו, זאת הבחינה היא מעין עולם הבא; יכולים להכניס גן-עדן בזה העולם, על-ידי נתינת תודה והודאה. ואומר הזהר (תרומה קלא), כשעם ישראל אומרים שירת הים, נפתחים כל העולמות, והמלאכים מקנאים בנו, שאנו בזה העולם, זוכים לומר שירה, ואלו הם אינם זוכים לזה. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נקבל על עצמנו לתת תודה להקדוש-ברוך-הוא מהיום והלאה, ונחדל מהטענות שיש לנו עליו יתברך, ונראה את הנסים שעושה עמנו בכל יום ויום, בכל רגע ורגע; ברוך השם, יש לנו רגלים ללכת, עינים לראות, פה לדבר, אזנים לשמע, ברוך השם, יש לנו רמ"ח איברים ושס"ה גידים, אזי למה שתהיינה לנו טענות עליו יתברך?! כמה סובלי חלאים שוכבים בבית-חולים, ואינם יכולים ללכת?! כמה אנשים מחברים למכשירים?! ואתם, ברוך השם וברוך שמו, בריאים. על-כן תאמרו שירה להקדוש-ברוך-הוא, ותתפללו לפניו יתברך, שכל אלו

שְׁצַרִיכִים רְפוּאָה, יִשְׁלַח לָהֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רְפוּאָה
 שְׁלֵמָה בְּמַהֲרָה, וּבְזָכוֹת זֶה שֶׁתְּשִׁירוּ שִׁירָה לְהַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, וְתִתְּפַלְלוּ עֲלֵיהֶם — יִנְשְׁעוּ בִישׁוּעָה שְׁלֵמָה.
 וְלִכֵּן עֲלֵיכֶם לְהַרְגִיל עֲצָמְכֶם לֹמֵר שִׁירָה, שֶׁכֵּן הָיָה בְּעֵת
 קְרִיעַת יַם סוּף; וְלִכְלֹ זֶה זֹכָה כָּל אֶחָד אֲשֶׁר חוֹזֵר
 בְּתִשׁוּבָה וְיוֹצֵא מִמִּצְרַיִם, וְנִקְרָע לוֹ יַם הַחֲכָמָה, שָׂזוּ
 קְרִיעַת יַם סוּף, שֶׁזֹּכָה אַחֲרֵי-כֵן לֹמֵר שִׁירָה לְהַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא; אֲשֶׁרֵי לוֹ!

.ז.

סְפִירַת הַיָּמִים

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזָכֹר, שֶׁתִּכְרַךְ-וּמְיָד
 כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם, הִחֲלוּ לְסַפֵּר אֶת הַיָּמִים,
 כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, שָׂזוּ הִיָּתָה כָּל תְּכֵלִית יְצִיאַת
 מִצְרַיִם, כִּי בְּלֵי תּוֹרָה עַם יִשְׂרָאֵל אֵינּוּ עִם. לְזֹאת, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! בָּאוּ תִקְבְּלוּ עַל עֲצָמְכֶם עַל תּוֹרָה,
 וְתִתְּחִילוּ לְלַמְּדָה עַל מְנַת לְקִימָה, וְכֵן רְאוּ לְסַפֵּר כָּל יוֹם
 וְיוֹם, וְלְזָכֹר שְׁכָל יוֹם וְיוֹם חָשׁוּב. הִנֵּה עוֹבֵר עַל
 בְּנֵי-אָדָם מֵה שֶׁעוֹבֵר, וְחוֹשְׁבִים שִׁיחִיו פֹּה לְנִצָּח, וְהִנֵּה
 אָנוּ פֹה, וְלִמְחֶרֶת אֵינָנוּ פֹה. לְכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים!
 עֲלִינוּ לְזָכֹר, שְׁכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁלָּנוּ חָשׁוּב מְאֹד בְּשָׂמִים.
 וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן פּד), אֲשֶׁר בְּכָל

יום ויום מתגלה האור הגנוז, האור אין סוף ברוך הוא, ולמה אין אדם זוכה לראותו? פי באים נחשים ועקרבים, שהם כלל המחשבות זרות, ומבלבלים את המחשבה, אזי אינו זוכה לראות את האור, אף שזכה לחרות המחין ולקריעת ים סוף, עם כל זאת שוכח, שכל יום ויום הוא יום, כמו שכתוב (קהלת א, ד): "דור הולך ודור בא"; ודרשו על זה חכמינו הקדושים (קהלת רבה, פרשה א', ה): בכל יום ויום נולדים ששים רבוא, ובכל יום ויום מתים ששים רבוא. לזאת, בני ובנותי היקרים! תכף-ומיד כשאדם חוזר בתשובה, יוצא ממצרים, ונפתחים לו המחין, וצריך לספר את הימים, שזו ספירת העמר, שמתחיל לדעת, שכל יום ויום חשוב בשמים, ויכולים לעשות בו הרבה מצוות. לזאת, בני ובנותי היקרים! ראו להתחזק ולדעת שהיום הזה אף פעם לא יהיה לכם, ומה שיכולים לחטף ולזכות ביום הזה, זה חלקכם לנצח, ועל-כן תתחילו להיות בשמחה, ותשמרו מאוד לברח ממחלקת ומריבות, פי חבל על הימים היקרים שלנו, פי כל יום ויום מנוי וספור, וחבל על כל יום שהולך לריק. וזה כל ענין ספירת העמר, שסופרים את הימים, לידע שכל יום הוא חשוב מאוד; אשרי מי ששומר על ימיו, ואז טוב לו לנצח נצחים!

ח.

קבלת התורה

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הַתְּכַלִּית שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם הִיְתָה — קְבֻלַּת הַתּוֹרָה, לְזֹאת בָּאוּ נִקְבַּל עַל עֲצֻמְנוּ עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְנִשְׁמַע רַק אֶל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, אֲלֵיהֶם אָנוּ מְשַׁעֲבָדִים, כִּי אָנוּ עִם רַק עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה. וְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְרוּשָׁלַיִם רֵאשׁ הַשָּׁנָה, פָּרָק ד', הַלְכָה ח'): כִּיּוֹן שֶׁקְּבֻלָּתָם עָלֵיכֶם עַל תּוֹרָה, מְעַלָּה אֲנִי עָלֵיכֶם כְּאִלּוּ לֹא חֲטָאתֶם מִימֵיכֶם; אִף שֶׁעֲשִׂיתֶם מָה שֶׁעֲשִׂיתֶם, אֲבָל בְּרַגַע שֶׁקְּבֻלָּתָם עָלֵיכֶם עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹחֵל עַל כָּל מַעֲשֵׂיכֶם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲתָה בְּחַג הַחֲרוּת, בָּאוּ נִקְבַּל עַל עֲצֻמְנוּ עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְנִבְעַר אֶת הַחֲמִץ מִבְּתֵינוּ, שִׁזּוֹ הַשְּׂנֵאָה וְהַקְּנָאָה שֵׁישׁ בֵּינֵינוּ, וְזוֹ הָעֲצָבוּת וְהַמְרִירוּת שֶׁשׁוֹרֵר בְּתוֹכֵנוּ, וְזֶה כָּלֵל הַגְּזַעְנוּת שֵׁישׁ בָּנוּ, וְנֹאכַל מִצָּה, שְׂזָה אֶהְבָּה, שְׂמִחָה וְשָׁלוֹם, וְדִיקָא עַל-יְדֵי שֶׁנִּקְבַּל עַל עֲצֻמְנוּ עַל תּוֹרָה, נִזְכָּה לְגֵאֲלָה; כִּי כָּל הַגֵּאֲלָה תְלוּיָהּ רַק כְּפִי שֶׁנִּבְטַל אֶת עֲצֻמְנוּ לְגַמְרֵי אֱלִיו יִתְבָּרַךְ, וְנִקְבַּל עָלֵינוּ עַל תּוֹרָה, שֶׁהוּא שֶׁעַר הַחֲמִשִּׁים, אֹר הַבֵּינָה, שֶׁשָּׁם מְאִיר אֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, אֹר הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְהַמְחִין מְאִירִין עַד מְאֹד; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁיִּקְבַּל עַל עֲצֻמוֹ עַל תּוֹרָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה נֶעֱשֶׂה

בֶּן חוֹרִין אֲמַתִּי, כְּמֵאמָרם ו"ל (אבות פֶּרֶק ו'): "אֵין לָךְ בֶּן חוֹרִין, אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה", וְזֶה "חג החרות", שְׂאֵז עִם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם, וְהַתְּכַלִּית הִיְתָה רַק בְּעֵבוּר קִבְלַת הַתּוֹרָה, שֶׁרַק עַל יְדֵה אֲנַחְנוּ עִם, וַיֵּשׁ לָנוּ זְכוּת קִיּוּם; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁשָּׂם לְבוֹ אֶל דְּבָרִים אֱלוֹ, וְאֵז יִהְיֶה בֶּן חוֹרִין אֲמַתִּי בְּגֵאֲלָה הַשְּׁלֵמָה שְׂמְאִיָּרָה בְּ"חג החרות";
אֲשֶׁרִי לוֹ בְּזֶה וּבְבֹא!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטָרַס

זְמַן חֲרוּתָנוּ

יְגַלֶּה מַעֲלַת הַזֹּכָה לְשִׁמְחָה בְּיָמֵי הַפֶּסַח
הַקְּדוּשִׁים, וְלִהְיוֹת עַל עֲצָמוֹ מְחִין
קְדוּשִׁים, הָאֶרֶץ הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא
הַמְּאִירָה אֹז.

בְּנוֹי וּמִיָּסָד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָא, אֲדוּנְנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלַב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֶתָן מִבְּרֶסְלַב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפֶסְקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים מִגְּמָרָא וּמִדְּרָשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלַב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: חַג הַפֶּסַח נִקְרָא זְמַן
חֲרוּתָנוּ, כִּי אִזּוֹ אָדָם יוֹצֵא מִגְלוּתוֹ הַפְּרָטִית,
וְאִם יִהְיֶה לוֹ שְׂכָל וְדַעַת לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ,
שְׂמִכְּפָאן לְהִבָּא לֹא יִחְזֹר אֶל הַשְּׂטִיּוֹת שְׁלוֹ,
שְׁעֲשֵׂה כָּל הַשְּׁנָה, עַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה נַעֲשֵׂה בֶן
חוֹרֵין אֲמַתִּי.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשפד)

קונטרס זמן חרותנו

בני ובנותי היקרים! הנה אנו נמצאים בימים קדושים, "זמן חרותנו", שהקדוש-ברוך-הוא הוציאנו ממצרים, איזו שמחה היא זו! ואין זה ספור ישן שארע פעם, שהיינו משעבדים לפרעה במצרים, אלא חכמינו הקדושים אומרים (פסחים קטז): בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ד'), אשר כל הצרות והיסורים שעוברים על בני-אדם, זה נקרא מצרי"ם — כל מיני מצרים, על שם שמצרים ומציקים לאדם. וכן אומרים חכמינו הקדושים (ויקרא רבה, פרשה יג, סימן ד'): כל המלכות נקראות על שם מצרים, על שם שהיו מצרין לישראל; עם ישראל היו במצרים, ועבדו קשה בעבודת פרך. עד כדי כך שכתוב (שמות א, יא): "וישימו עליך שרי מסים למען ענתו בסבלתם" וגו', הוציאו להם את דם

התמצית, העבירו אותם בעבודות כפיה, ענו אותם, וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים, ובכל עבדה בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך". עם ישראל הצרכו לעבור את הזבל והזהמה של המצרים, אשר רק לראות את זאת עורר שאט נפש. אומרים חכמינו הקדושים (תורת פהנים אחרי יח): מגיד הכתוב, שמעשיהם של מצרים היו מקלקלין מכל העממין, מחמת הפשוף והנאוף, הכפירות והאפיקורסות, הפסילים והאלילים שהיו שם. וכמאמרם ז"ל (תנא דבי אליהו רבה ז'): אין לך אמה בעולם, שהיתה שטופה בדברים מכערים וחסודה בכשפים ובזמה ובכל מעשים רעים, אלא המצרים בלבד, לפיכך בא להם למצרים תקלה על ידם של ישראל. והקדוש-ברוך-הוא שלח לנו את משה רבנו, והוא החדיר בנו את הדעת האמת (דברים ד): "אתה הראת לדעת כי הוי"ה אלקים אין עוד מלבדו", מה אתכם?! אתם עבדים למי? לעבדים מזהמים, כמו שכתוב (בראשית ט, כה): "ארור כנען עבד עבדים יהיה"; ברגע שמשה רבנו החדיר בעם ישראל את הדעת האמתית, לידע ולהודיע ולהודע, שהקדוש-ברוך-הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוך כל עלמין, עם ישראל החלו להתבודד אליו יתברך, ולצעק לפניו, וכמו שכתוב (שמות ב, כג): "ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו, ותעל שועתם אל האלקים מן

הַעֲבֹדָה, וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֶת נַאֲקָתָם, וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם, אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב, הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים: אַבְרָהָם, יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, הֵם גָּלוּ וּפְרָסְמוֹ לְכָל־אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מֵהָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, וְהֵצְרָכוֹ לַעֲבֹר אֶת כּוֹר הַבְּרָזֵל בְּמִצְרַיִם, אֶת הַגְּלוּת הַקָּשָׁה הַזֹּאת.

אומר האר"י ז"ל: מה זו גלות? הינו שהמחזין אינם בחרות. וכמו שרבינו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ז'): עקר הגלות זה מחמת חסרון אמונה; אם אדם מאמין שהקדוש-ברוך-הוא נמצא ואין בלעדיו נמצא, וכל העולם כלו זה אלקות, לא שיש בכלל גלות, כי היכן שאלך ואבוא, אני מוצא את הקדוש-ברוך-הוא. וכמו שאומר רבינו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן נו), שמי שיש לו אלקות בלב — מרגיש את הקדוש-ברוך-הוא, ואצלו לא שיש מקום, לא אכפת לי באיזה מקום אני נמצא, שם אני מוצא את הבורא יתברך שמו; כי אדרבה, הוא יתברך מקומו של עולם, ואין העולם מקומו. ומה שיש גלות?! אלא גלות הינו כשאדם אינו יודע דבר זה, ואז יכולים להשתלט עליו. ומהיכן זה נובע? כשאדם שוכח מהקדוש-ברוך-הוא, בר מינן, וחושב שיש פה טבע, מקרה ומזל, והדעת בגלות, אומר רבינו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נד), זה בא מפח המדמה, הדמיון תופס את

הָאָדָם, וּמַהֵיכֵן נִתְפָּס כַּח הַמְדָמָה? מִלְשׁוֹן הָרַע, רַחֲמָנָא לִישׁזְבֹן, כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר רַע עַל הַשָּׂנִי, זֶהוּ הָעוֹן הַחֲמוּר בְּיוֹתֵר. עַד כְּדֵי כִּף שְׂאוּמָרִים חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים (עֲרִכִין טו:): כָּל הַמְסַפֵּר לְשׁוֹן הָרַע, מַגְדִּיל עֲוֹנוֹת כְּנֶגֶד עֲבוּדָה זָרָה, גְּלוּי עֲרִיּוֹת וְשִׁפְיכוֹת דָּמִים; אֵלּוּ הֵם הָעֲוֹנוֹת הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר: לְעֵבֶד עֲבוּדָה זָרָה, לְעֹזֵב אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בַּר מִיָּנָן, גְּלוּי עֲרִיּוֹת, נְאוּף, רַחֲמָנָא לִישׁזְבֹן, שִׁפְיכוֹת דָּמִים, לְהַרְגֵּ אֶת מִיִּשְׁהוּ, הֵם הָעֲוֹנוֹת הַחֲמוּרִים בְּיוֹתֵר, שְׁעֲלִיָּהֶם אָנוּ מְצֹוִים לְמָסַר נַפְשֵׁנוּ, וְלֹא לְעֵבֶר עֲלֵיהֶם, חַס וְשָׁלוֹם. עִם כָּל זֹאת בָּאִים חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים וְאוּמָרִים, שְׁלִשׁוֹן-הָרַע חֲמוּר יוֹתֵר מִזֶּה. וְכֵן אוּמָרִים חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה א', סִימָן לֵה): הָיָה מֹשֶׁה מְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ וְאוֹמֵר: מָה חָטָאוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּשְׁתַּעֲבְדוּ מִכָּל הָאֲמוֹת, כִּיִּן שֶׁשָּׁמַע דְּבָרָיו שֶׁל הָעֵבֶרִי, שֶׁאָמַר (שְׁמוֹת ב, יד): "הֲלֹהֲרַגְנִי אַתָּה אוֹמֵר, כִּפְאֲשֶׁר הֲרַגְתָּ אֶת הַמְצָרִי?! וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: אֲכֵן נוֹדַע הַדְּבָר", אָמַר: לְשׁוֹן הָרַע יֵשׁ בֵּינֵיהֶם, אֵיךְ יִהְיוּ רְאוּיִים לְגֵאֲלָה?! לְמַדִּים מִכָּאן, שֶׁכָּל גְּלוּת מְצָרִים הֵיחָה עַל-יַדֵּי פָּגַם הַדַּעַת וְהַמַּח, וּמִזֶּה בָּא, שֶׁאֶחָד דְּבַר עַל זוּלָתוֹ. וּבְאַמַּת לָמָּה שֶׁיִּדְבֵּר אָדָם עַל חֲבֵרוֹ, וְכִי בָזָה יִהְיֶה גְּדוֹל יוֹתֵר?! וְכִי עַל-יַדֵּי שִׁישְׁפִּיל אֶת זוּלָתוֹ — יִגְבֶּה הוּא?! אֲדַרְבֶּה, עַל-יַדֵּי שִׁישְׁפִּיל אַחֵר, לֹא יֵאָרֵךְ זְמַן רַב, וַיּוֹכְחוּ שֶׁהוּא שׁוֹטָה וְאוּיִל וְכוּ'. אֵךְ מָה מַגְבִּיָּה אֶת הָאָדָם? כְּשֶׁמוֹצֵא טוֹב אֲצֵל כָּל אֶחָד.

זמן חרותנו

ערה

אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כט): טוב — הכל חפצים לשמע; דברים טובים כל אחד רוצה לשמע, תחזק אותי, תעודד אותי, תשמח אותי, תגביה אותי, תתן לי מחמאות, אני ממילא שבור, ומי לא?! על מי לא עוברים משברים וגלים, אז בני-אדם רוצים לשמע מחמאה, דבור טוב. אבל כשאתה אומר רע — איני יכול לסבל אותך, אני רוצה לברח מד' אמותיך, איני רוצה להסתפל עליך, וכי אתה רוצה לשבור אותי?! הלא אני כבר שבור כחרס הנשבר.

רבנו ז"ל ספר ספור מדהים (עין חיי-מוהר"ן, סימן צא), שבא אליו אדם מעולם העליון, עם ספר תחת השחי, והחל לומר לו מוסר: איך אינך מתבייש, הנך נכד הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע. ענה ואמר לו רבנו ז"ל: חשבת שאתם רוצים לחזק אותי, עתה אני רואה שאתם רוצים לשבור אותי — תלכו, תלכו, תלכו, וסובב פניו אחרנית, והחל לבכות להקדוש-ברוך-הוא, עד שזכה למה שזכה. מה אנו למדים מספור זה? שאם אחד בא ורוצה לשבור אותך — תגרש אותו. ואף שבא מהעולם העליון, אם רוצה לשברך — תסלקו ממך. וזה מה שהיה במצרים, היו דלטורין, לשון הרע, רכילות, דברו זה על זה, שנאה החדירו זה בזה, רחמנא לישזבן, ועל-ידי-זה שלט עליהם פרעה.ה. אומר האר"י ז"ל,

שאלו הן שתי תבות: פה-רע, והיה מלך מצריים — שתי תבות: מצרים, המחין היו במצר ובצמצום. המח של האדם צריך להיות בין-חורין, להיות דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן 100): במקום שאדם חושב — שם כל האדם; כי עקר האדם זה המח, ששם שורה המחשבה, אם אדם חושב רק מהקדוש-ברוך-הוא, אז נמצא אצלו יתברך, ואם, חס ושלום, אדם חושב בשטיות — נמצא בשטיות. לכן אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן 101): המחשבה ביד האדם להטותה כרצונו למקום שרוצה. אדם אינו יכול לחשב שתי מחשבות בעת ובעונה אחת, אלא או לכאן או לכאן, אבל יש לו הבחירה לבחור בטוב, או, חס ושלום, לבחור ברע, הוא יכול לתפס את מחשבתו. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן 102): היצר הרע אלו מחשבות רעות, הרהורים רעים, היצר טוב אלו מחשבות טובות, רצונות להקדוש-ברוך-הוא לחזר בתשובה. ולכן אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן 103), שהמחשבה מאד מאד יקרה, וצריכים לשמרה. ואיך בא באמת, שמספן אדם, חי בדמיון, כאלו כלם רודפים אותו ורוצים לשברו, כאלו כלם שונאים אותו, עד שהוא נרדף מעצמו, שזוהי גלות הגדולה ביותר, כמו שאומרים חכמינו הקדושים (ירושלמי שבת): "והסיר ממך כל חלי" — זה הרעיון, מחלת עצבים; כי בכל מחלה ומחלה

שְׁעוֹבֶרֶת עַל בְּנֵי-אָדָם, יֵשׁ מִמְּחֻלַּת עֲצָבִים, וְאִי אֶפְשָׁר
 לְהִתְרַפָּא מִזֶּה רַק עַל-יְדֵי אַמוּנָה בְרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת בּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שָׂאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹתֵר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ה'),
 שְׁכָל הַמְּחֻלוֹת רַעוֹת וְהַחֲלָאִים רַעִים בָּאִים רַק עַל-יְדֵי
 אַמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כח, נט): "וְהַפְּלִיא הַיְי"ה אֶת
 מַכּוֹתֶיךָ, מִכּוֹת גְּדוֹלוֹת וְנֹאמָנוֹת, וְחֲלָאִים רַעִים וְנֹאמָנִים",
 מֵהוּ הַלְשׁוֹן 'וְנֹאמָנִים'? אֵלָּא שֶׁבָּאִים עַל פְּגָם אַמוּנָה, כִּי
 בְּכָל מַחֲלָה וּמַחֲלָה יֵשׁ גַּם מְחֻלַּת עֲצָבִים, שֶׁהוּא הַדְּמִיוֹן,
 כְּשֶׁאָדָם נֶעֱשֶׂה חוֹלָה, הוּא חוֹשֵׁב: זֶהוּ זֶה, כְּכָר אֲרַף פְּעַם
 לֹא אֵצָא מִמִּצְרַיִם, אֲבָל אִם יֵשׁ לְאָדָם עֲצָבִים חֲזָקִים, אֵינְנוּ
 מְפַחֵד מִשׁוּם דְּבָר, וּבְטוּחַ שְׁבוּדָאֵי יֵצֵא מִחֲלָיו. זֶה הַכַּחַ
 שׁ לְ אַמוּנָה. וְלִכֵּן בְּמִצְרַיִם שָׁלַט עַל עַם יִשְׂרָאֵל פְּהַר-רַע,
 פְּרַע"ה, שֶׁאֶחָד דִּבֶּר רַע עַל הַשָּׁנִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִי מִלֶּךְ
 עֲלִיָּהֶם? מִצְרַיִם, מִצְרַיִם, הַמּוֹחִין הָיוּ בְּגָלוּת, בְּמִקּוֹם
 לְהַפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּמִקּוֹם לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,
 אֶחָד דִּבֶּר עַל הַשָּׁנִי, עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה רַבְּנוּ, הוּא הָיָה
 הַגּוֹאֵל הָרֵאשׁוֹן, וְהַחֲדִיר בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הָאֻמוּנָה בְּבוֹרָא
 יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, גָּלָה אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאָז נֶעֱשֶׂה פֶס"ח.
 אוֹמֵר הָאֲר"י ז"ל (שַׁעַר הַכְּבוֹנוֹת, דְּרוּשֵׁי פֶסַח) אֵלּוּ שְׁתֵּי תִבּוֹת:
 פְּהַר-רַע, הַחֲלוּ לְדַבֵּר בְּפִיָּהֶם אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 שְׁזוּהֵי הַתְּבוֹדָדוֹת. וְזֶה הֵבִיא לָנוּ אֶת הַגְּאֻלָּה, "זְמַן
 חֲרוּתְנוּ". וְכִמוֹ שֶׁהָיָה אָז בִּימֵי צִאתְנוּ מִמִּצְרַיִם, כִּף הוּא
 בְּכָל דוֹר וָדוֹר, עוֹבֵר עַל עַם יִשְׂרָאֵל צָרוֹת וְיִסּוּרִים,

מְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, שְׁזָה בְּכָל־ל מִצָּרִים, הִדְעַת בְּגָלוֹת,
 אֵין מִכִּירִים אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלָכֵן, רַחֲמָנָא
 לִישׁוּבָן, נִכְשְׁלִים בְּעוֹנוֹת חֲמוּרִים, מִתְרַחֲקִים מֵהַקְּדוּשָׁה,
 עַד שְׁנוּפְלִים לְעַמְקָא דִּתְהוּמָא רַבָּא, לְעֶשְׂרָה כְּתָרִין
 דְּמִסְאַבוּתָא. וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חוֹמֵל עַל עַם יִשְׂרָאֵל,
 וְשׁוֹלַח לָהֶם בְּכָל דּוֹר וְדוֹר צְדִיקִים קְדוֹשִׁים, שְׁהֵם מְגַלִּים
 וּמְפָרְסְמִים אֶת הָאֱמוּנָה, הֵם מְחַזְּקִים וּמְעוֹדְדִים אֶת עַם
 יִשְׂרָאֵל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מַה שְׁעוֹבֵר
 עֲלֵיהֶם, עַד דּוֹרוֹתֵינוּ אֵלּוּ. הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁלַח לָנוּ
 אֶת הַנְּבִיאִים, אֶת הַתַּנְּאִים, הָאֲמוֹרָאִים, הַגָּאוּנִים, רַבְּנֵי
 סְבוּרָאֵי, הַמְּקַבְּלִים, הָאֲרִ"י ז"ל וְתַלְמִידָיו, וְתַלְמִידֵי
 תַלְמִידָיו, שְׁגָלוּ אֶמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּגִלּוֹי רַב מְאֹד,
 אֵיךְ שְׁכָל הָעוֹלָמוֹת מִיַּחְדִּים וּמִשְׁלָבִים זֶה בְּזֶה, וְהַכֹּל
 תָּלוּי בְּאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם. הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חֲמֵל עַל עַם
 יִשְׂרָאֵל וְשְׁלַח לָנוּ אֶת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ זי"ע עַם
 תַלְמִידָיו וְתַלְמִידֵי תַלְמִידָיו, שְׁהֵאִירוּ אֶמְתַּת מְצִיאֹתוֹ
 יִתְבָּרֵךְ בְּגִלּוֹי רַב מְאֹד, עַד שְׁחֲמַל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 עָלֵינוּ בְּדוֹרוֹת אֵלּוּ, וְשְׁלַח לָנוּ אֶת רַבֵּנוּ ז"ל, שְׁהוּא גָּלָה
 לָנוּ אֲשֶׁר אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלָל! כַּמּוּבָא בְּדַבְּרֵי
 ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן עח): אֵין מִשְׁג כְּזֶה לְהִתְיַאֵשׁ,
 אֶפְלוּ שְׁעַבְרַתָּ כְּכֹר מַה שְׁעַבְרַתָּ, עֲשִׂיתָ כָּל הַלְּכוּךְ
 שְׁבַעֲוָלָם, עַדִּין אַתָּה יְכוֹל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, אֵין מִשְׁג
 לְהִתְיַאֵשׁ. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן קיב):

אם אַתָּה מֵאֲמִין שְׂיִכּוּלִים לְקַלְקֵל, תֵּאֲמִין שְׂיִכּוּלִים לְתַקֵּן.
 אִין מִשְׁג כּוֹזָה שְׂאֲנִי לֹא שׁוּה מְאוּמָה! וְלִכֵּן גְּלָה לָנוּ רַבְּנוּ
 ז"ל אֶת כָּל עֲנִיַן הַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, שְׂאָדָם יִדְבֵּר אֶל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְאָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן כה):
 הַתְּבוּדוֹת הֵיא מֵעֲלָה עֲלִיוְנָה מֵהַכֵּל, דְּהֵינּוּ שְׂאָדָם
 מֵרְגִיל עֲצָמוּ לְדַבֵּר אֱלֹו יִתְבָּרַךְ, וְכֹל מַה שְׂצָרִיךְ
 בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, יוֹדֵעַ שְׁהַכְתָּבַת לְבַקֵּשׁ הֵיא רַק
 מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְזֶהוּ "זְמַן חֲרוּתְנוּ", וְכִךְ אָנוּ יוֹצְאִים
 מֵהַגְּלוּת. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (בְּלְקוּט הוֹשַׁע, רַמְזוֹ תְּקִיט):
 אֶת מוֹצֵא שְׂאִין הַגְּלוּת מֵתְכַנְסוֹת אֶלָּא בְּשִׁכְר אֱמוּנָה,
 וְכֵן אֶתָּה מוֹצֵא שְׂלֹא נִגְאָלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמְצָרִים אֶלָּא בְּזִכּוֹת
 הָאֱמוּנָה, אִף אֲבָרְהָם לֹא יָרַשׁ הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבֵּא
 אֶלָּא בְּזִכּוֹת הָאֱמוּנָה. וּמַהִי אֱמוּנָה? כְּשְׂאָדָם יוֹדֵעַ
 וּמֵרְגִישׁ, שְׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא וְאִין בְּלִעְדֵּי נִמְצָא,
 אִז הוּא מְדַבֵּר אֱלֹו. וּמֵאִין יוֹדְעִים שְׂיִשׁ לְאָדָם זֶה אֱמוּנָה
 בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׂמוֹ? אִם הוּא מְדַבֵּר אֱלֹו יִתְבָּרַךְ, וּמִסְפֵּר
 לְפָנָיו כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו, סִימָן שְׂאֱמוּנָתוֹ חֲזָקָה, כִּי
 מֵרְגִישׁ, שְׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא וְאִין בְּלִעְדֵּי נִמְצָא,
 וְהוּא פֹה אֶתִי, עִמִּי וְאֶצְלִי, וְלִכֵּן אָנִי יָכוֹל לְדַבֵּר עִמוֹ,
 וְלִשְׁפֹךְ אֶת כָּל שִׂיחֵי לְפָנָיו. וְאִז זוֹכֵה לְהַגִּיעַ אֶל הַזְּמַן
 הַיְקָר "זְמַן חֲרוּתְנוּ", וְזֶהוּ חַג הַפִּסְחָה, שְׂאָנוּ חוֹגְגִים, אִיזוֹ
 שְׂמִחָה צָרִיכָה לְהִיּוֹת לָנוּ אִז, שְׂאָנוּ יוֹצְאִים מִמְצָרִים,
 וְחוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה שְׂלָמָה.

הָאֲרָ"י ז"ל אומר (שער הפניות, דרושי פורים), שְׁכַל קִדְשָׁה שְׁהִיְתָה פַעַם, הַכֹּל חוֹזֵר וְנִשְׁנָה בְּכֹל שָׁנָה וְשָׁנָה, לֹא כְמוֹ אֶצֶל אַמּוֹת הָעוֹלָם, קָרָה מִשְׁהוּ וְזָהוּ זֶה! בְּהִסְטוֹרִיָּה הִיא אֲרוּעַ פְּלִשְׁהוּ, וְנוֹתֵר בְּגֵדֵר סְפוּר הַסְטוֹרִי. לֹא-כֵן אֶצֶל עַם יִשְׂרָאֵל אֵין דְּבַר כְּזֶה הַסְטוֹרִיָּה, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִקְרָא הִיא, הוּהוּ וְיִהְיֶה, הַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל. אומר רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נב): הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֵּב הַמְצִיאוֹת, אֵין בְּלַעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל! וּמֵאַחַר שֶׁבְּרָא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר בְּשִׁבְלֵם קִיַּמַּת כָּל הַבְּרִיאָה, גַּם הֵם מְחַיֵּב הַמְצִיאוֹת. וְכֵן אומרים חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תַּעֲנִית ג:): כְּשֵׁם שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא רוּחוֹת, כֵּן אֵי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא יִשְׂרָאֵל. וְלִכֵּן כָּל מֵה שְׂאַרַע לְעַם יִשְׂרָאֵל בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, בְּקִרְיַעַת יַם סוּף, וְקִבְלָנוּ מִתְּנָה אֶת הַמָּן, הַבָּאֵר וְהָעֲנָנִים, הִיא לָנוּ אֲכָל לְאֲכָל וּמִים לְשִׁתוֹת, וְהָעֲנָנִים שֶׁסָּבְבוּ אוֹתָנוּ הֵם בְּבַחֲיַנַּת בְּגֵד לְלִבָּשׁ, וְזָכִינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, שְׁעַל זֶה אָנוּ חוֹגְגִים אֶת חַג הַפֶּסַח, שְׂאֵז הִיְתָה יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְזָכִינוּ לְ"זְמַן חֵרוּתָנוּ", וְקִבְלָנוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּחַג הַשְּׁבִיעוֹת, וְכֵן חַג הַסְּפּוֹת הוּא זָכֹר לְעֲנָנֵי כְבוֹד, שֶׁהוֹלִיכָנוּ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמִדְבָּר, מְסַבְּבִים עִם עֲנָנִים וְשֹׁמֵר עָלֵינוּ, כָּל זֶה חוֹזֵר עַל עֲצֻמוֹ כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְזֶה לֹא סְפוּר הַסְטוֹרִי שֶׁהִיא בְּעֶבֶר, אֲלֹא סְפוּר נִצְחִי, כִּי גַם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן נִצְחִיּוֹת, הֵן דְּבוּקוֹת בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְלִכֵּן עָלֵינוּ לְשִׁמַּח מְאֹד מְאֹד בְּיָמֵים אֵלוּ

שֶׁהֵם "זמן חרותנו", שָׁגַם עֲכָשׁוּ בְּעֵת שְׁאֲנוּ נִמְצְאִים הֵיכֵן שְׁנִמְצְאִים, אָנוּ מְקַבְּלִים עַל עֲצֻמְנוּ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלְהַחֲזִיר אַחֲרֵים בְּתִשׁוּבָה, שְׁזֶה מֵה שְׁאֲנוּ מְכַרְיִזִים בְּלֵיל הַסֵּדֶר: "כָּל דְּכַפִּין יִיתִי וַיְכוּל", מִי שָׁרְעֵב — יָבוֹא וַיֹּאכַל, "כָּל דְּצָרִיף — יִיתִי וַיִּפְסַח", מִי שְׁצָרִיף עַל פְּסַח — יָבוֹא וַיִּקְבֵּל. וְזוֹ הַמַּעֲלָה שֶׁל אָדָם הַחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁזֶה אֶצְלוֹ בְּחִינַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, יוֹצֵא עֲכָשׁוּ מִזֵּה־מַת מִצְרַיִם, וְנִכְנָס בְּקִדְשָׁה, בְּאַמוּנָה, עֵקֶר הַמַּצְוָה וְהַשְׁלָמוֹת לֹא רַק שְׁאֲנֵי חֹזֵר בְּתִשׁוּבָה וְנִכְנָס בְּקִדְשָׁה, וּמְקַבֵּל עָלָי קְבֻלוֹת טוֹבוֹת — לְקַיֵּם אֶת הַמַּצְוֹת, וְלִלְמַד תּוֹרָה, וְלְהַתְּבוּדָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲלֵא אֲנִי מְכַרְיִז לְכֻלָּם: "כָּל דְּכַפִּין — יִיתִי וַיְכוּל", מִי שָׁרְעֵב — לֹא לֶלְחֵם, וְצִמָּא — לֹא לַמַּיִם, אֲלֵא לְדַבֵּר ה' — בֵּא וְאַעֲזֹר לָךְ. וְזֶה עֵקֶר הַשְׁלָמוֹת, כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְקָרֵב גַּם אַחֲרַיִם, וְאֵין עוֹד תְּקוּן יוֹתֵר גָּדוֹל מִזֶּה, כְּמוֹ לְהַחֲזִיר בְּנֵי-אָדָם בְּתִשׁוּבָה, כְּמוֹבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן יד) עַל הַפְּסוּק (אֵיוב כ'): "אִם תּוֹצִיא יָקָר מִזּוּלָל", אֶתְּוֹן דְּדִין כְּאֶתְּוֹן דְּדִין, אִם אָדָם נִכְשָׁל, רַחֲמָנָא לְצַלָן, בַּחֲטָא שֶׁל קָר"י, יְכוּל לְתַקֵּן אֶת זֹאת, עַל-יְדֵי שְׁוִיֹצִיא יָקָר מִזּוּלָל, מְזִילוּתָא דְגְלוּתָא, שְׁיִקַּח וַיִּגְנֹב זִמְן מִזְמָנוּ, וַיִּמְסַר אֶת נַפְשׁוֹ גַם בְּשִׁבְלֵי הַזּוּלָת. וְזֶה הִיָּה רְצוֹנוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, שְׁנִזְכֶּה לְקָרֵב רַחוּקִים אֶל מְקוֹר מַחְצַבְתָּם, כִּי כָּלְנוּ

בְּנֵי הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יד): "בְּנִים אַתֶּם לַיהוָה" הַאֲלֵקִיכֶם". וְלָכֵן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְאֹד מְאֹד אוֹהֵב מִי שֶׁמְלַמֵּד זְכוֹת עַל עַם יִשְׂרָאֵל, כִּי אֲצִלוּ יִתְבַּרְךָ מְאֹד מְאֹד חֲשׂוּבָה אַחֲדוּת בֵּין בְּנָיו, שֶׁזוֹ מַעֲלַת חַג הַפֶּסַח, "זְמַן חֲרוּתֵנוּ", שֶׁזְּכִינוּ אַחֲר־כֵּן לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי. וְתַכְלִית יְצִיאַת מִצְרַיִם הִיְתָה רַק כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ג, יב): "בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הָהָר הַזֶּה"; וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (רש"י תבא כז, ט): בְּכָל יוֹם וַיּוֹם צָרִיךְ אָדָם לִרְאוֹת עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הַיּוֹם הַזֶּה נִכְנָס עִמּוֹ בַּבְּרִית; הַיּוֹם הַזֶּה קִבַּלְתָּ אֶת הַתּוֹרָה; וְכֵן (פְּסִיקְתָּא זוּטָא וְאַתְחַנֵּן ו, ו): בְּכָל יוֹם וַיּוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּחֻדָּשִׁים. וְכֵן בְּכָל יוֹם עָלִינוּ לְזִכֹּר בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם. וְלָכֵן יֵשׁ לָנוּ מִצְוֹת עֲשֵׂה בַּבֶּקֶר וּבְעֶרֶב לְקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, בַּבֶּקֶר אָנוּ מְכַרְזִים: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיְוָה" הַאֲלֵקֵינוּ הַיְוָה" הַאֶחָד", כְּדֵי שֶׁנִּזְכֹּר כָּל הַיּוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא וְאֵין בְּלַעֲדָיו נִמְצָא. וְלֹא נִסִּיחַ דַּעַת כְּרָגַע מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, וְכֵן בְּעֶרֶב יֵשׁ לָנוּ מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל אֲמִירַת קְרִיאַת שְׁמַע: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיְוָה" הַאֲלֵקֵינוּ הַיְוָה" הַאֶחָד", כְּדֵי שֶׁנִּזְכֹּר כָּל הַלַּיְלָה מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא נִסִּיחַ דַּעַת מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ כָּלֵל. וְתִקְנֵנוּ בְּתוֹךְ קְרִיאַת שְׁמַע — זְכִירַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְלָמָּה? כְּדֵי שֶׁאֲפִלוּ שְׂאֲנוּ זוֹכִים לְהֶאֱמִין בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא לְהִסִּיחַ דַּעַת מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, עָלִינוּ לְזִכֹּר שֶׁהֵינּוּ פַעַם בְּמִצְרַיִם, וְזָכִינוּ

לצאת ממצרים, שנה מה שאומר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר", חלק א', סימן ר'), שצריכים לעשות תמיד תשובה, ואפלו שפבר חזר בתשובה, צריכים לעשות תשובה על תשובה, ואפלו גדולי מבחרי הצדיקים, הדבוקים באין סוף ברוך הוא, שאינם רואים שום דבר רק רוחניות אלקות, אינם מסיחים דעת מהקדוש-ברוך-הוא כהוא זה, גם הם חוזרים בתשובה, פן ואולי גשמו את אלקותו יתברך, אתמול חשבו שפבר השיגו רוחניות אלקות, והיום רואים איך היו בדמיון, ושבים בתשובה שלמה. וכך אדם מתחיל תמיד מהתחלה, כאלו אף פעם לא התחיל, ואז לעולם לא יברח. הנה אנו רואים שאדם שב בתשובה, והתלהב מאד מאד, ולבסוף, רחמנא לישזבן, הוא אומר: אין זה בשבילי, וחוזר בשאלה. הנה אדם זוכה ומתקרב אל רבנו ז"ל, ומרגיש אור גדול, תשוקה עזה אליו יתברך, יוצא להתבודד, איזה נעים וערבות היא זו, שאדם יוצא לשדה, מסתכל לשמים, רואה רק את הקדוש-ברוך-הוא, הכל רוחניות אלקות, ומדבר אליו יתברך, אין אצלו טבע, מקרה ומזל, הכל זה אלקות ואלקות זה הכל, שופך שיחו לפניו יתברך, אין עוד שמחה יותר גדולה מזו, שאדם מדבר אל מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא, כמו שאומרים חכמינו הקדושים (שוחר טוב תהלים ק): בשעה שאדם מתפלל, יהא לבו שמח, שנאמר (תהלים ק): "עבדו את הוי"ה בשמחה".

והנה לפתע פתאם אדם מתרחק מרבנו ז"ל ואומר: "לא, זה לא בשבילי", ובפרט כשמצא איזה שליח של הסמ"ך-מ"ם, שמדבר רע על רבנו ז"ל, אפלו שהוא ירא שמים, אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן קנב), שלפעמים שמים על הפתח של רבנו ז"ל איזה ירא שמים, ואומר: "לא, לא, לא", לא החזיקו מדרך זו, לא החזיקו מאדם זה, אל תתקרב לשם" וכי' כל מיני דבורים; ואדם מסבך — בורח, נסוג לאחור. מהיכן זה בא?! הלא הרגשתי כל מיני נעימות, ערבות, ידידות, זיו, חיות אלקות, אילו שעות טובות היו לך! אילו ימים טובים עברו עליך מאז שחזרת בתשובה! ומה ארע לך?! אין זאת אלא הגאות שהיתה בך, שלא שרשתי אותה, זה הביאך לחזר בשאלה ולברח מהצדיק, עד שנעשה לו שונא ומונע גם אחרים מלהתקרב אליו. וכך זה נמשך מטמאת הברית שנפגם מאוד מאד. ולכן אומר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות צדיק, סימן קנג): מי שמקרב עצמו לצדיק, וקרבתו אינה בתמימות, על-ידי-זה נתהפך אחר-כך לרודף. כי מי שזוכה להתקרב אל הצדיק, אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן עב), נופלת עליו בוששה, ומתחיל להתבייש, נופלת עליו שפלות: "אוי רבנו של עולם, מה עשיתי, שבתתי לסורי, היכן הייתי עד פה?! עשיתי הבלי הבלים, חשבתני שטיות, הרהרתי הרהורים רעים, טמאתי עיני, אָזְנִי, חטמי ופי, הייתי בכעס

וְרָצִיחָהּ, שְׁמַעְתִּי כָּל מִינֵי נְגוּנִים שֶׁל רְשָׁעִים, לְכַלְכְּתִי פִי
 בְּנִבּוּל פֶּה, יָדֵי וְרַגְלֵי וְכָל גּוּפֵי טִמְאָתִי". וְכָכֵל שְׁאָדָם
 מִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק, אֲזִי נִכְנָס בּוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה וּמִבְקָשׁוֹ
 יִתְבַּרֵךְ: "תִּמְחַל לִי, תִסְלַח לִי", וְתִמְיֵד עוֹסֵק בְּתְשׁוּבָה,
 כִּי מְרַגֵּשׁ עֲצָמוֹ שְׁעַדֵּין רְחוֹק רְחוֹק מִהֶקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 אָדָם זֶה אֵף פַּעַם לֹא יִתְרַחֵק — לֹא מִהֶקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 וְלֹא מִהַצַּדִּיק. אֵימָתִי אָדָם מִתְרַחֵק מִהַצַּדִּיק, אֵימָתִי אָדָם
 מִתְרַחֵק מִהַבּוֹרָא יִתְבַּרֵךְ שָׁמוֹ? כְּשֵׁישׁ לוֹ גְּאוּת וַיִּשׁוּת
 לַחֲשֹׁב: "אֲתָה יוֹדֵעַ מִי אָנִי? ! אֲנָא אֶמְלֹךְ! ! וְאֲזוֹ, רְחֻמָּנָא
 לְצֻלָּן, נוֹקְמִים בּוֹ, שְׁזֵה מֶה שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים צד): "אֵל נְקָמוֹת
 הַיְיָ"ה, אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ", רָאשֵׁי תְבוֹת: אָנִי אָנִי"ה. בּוֹ
 בְּרָגַע שְׁאָדָם מִחֲזִיק עֲצָמוֹ לְאָנִי, אֲזִי נוֹקְמִים בּוֹ. וְאוֹמֵר
 רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק ב', סִימָן פב): אָדָם צָרִיף לַעֲקוֹר
 מִעֲצָמוֹ אֶת הַיִּשׁוּת וְהַגְּאוּת. לָמָּה הוֹלֵךְ לְאָדָם שְׁלֹא
 כְּסוּדָר, וְתִמְיֵד הוּא מְמַרְמֵר וְשָׁבוּר? כִּי רוּצָה לִהְיוֹת
 מְשֻׁהוּ, וְשׁוֹכַח מִהֶקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וּמֶה שֵׁיף שְׁתַּרְצָה
 רְצוֹן נֶגֶד רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ? ! אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (אָבוֹת ב, ד): בְּטֵל רְצוֹנָךְ לְרְצוֹנוֹ, כְּדֵי שְׁיִבְטֵל רְצוֹן אַחֲרִים
 לְרְצוֹנָךְ; אָדָם צָרִיף לְהַגִּיעַ לְבִטּוּל אֶמֶת כְּזֶה, לִהְיוֹת בְּטֵל
 וּמִבְטָל אֶל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַד שְׁאִינוֹ רוּצָה מְאוּמָה,
 אֶלָּא אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, זֶה נִקְרָא "זְמַן חֲרוּתְנוּ". וְלָכֵן אוֹמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת פָּרָק ו'): אֵין לָךְ בֶּן חוֹרֵין, אֶלָּא מִי
 שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה, וְכָל מִי שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה נַעֲשֶׂה בֶּן חוֹרֵין.

כִּמָּה עָלִינוּ לְשִׂמְחָה, שְׂזָכִינוּ לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל,
 שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֲמֵת, הַמְּגַלֵּה לָנוּ לְמוֹדִים כְּאֵלוֹ, אֵיךְ
 לְהַחֲזִיק מֵעַמֵּד, וְלֹא לְהִשָּׁבֵר מִכָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֵינוּ.
 הַצַּדִּיק מְכַנֵּס בָּנוּ אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל אֲמֵתִית, לְדוֹן אֶת כָּל
 יְהוּדֵי לְכַף זְכוּת, לֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל הָרַע שֶׁיֵּשׁ אֲצֵל הַזּוּלָּת,
 לְהִסְתַּכֵּל רַק עַל הַטּוֹב שָׁבוּ. וְכַמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל
 (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן רפב), שְׂצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׁ
 וּלְמַצֵּא אֶת הַטּוֹב אֲצֵל כָּל יְהוּדֵי, וְלְדוֹן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת.
 שְׂזֵה מָה שְׂכַתוּב (תְּהִלִּים לז): "וְעוֹד מַעֲט וְאֵין רָשַׁע
 וְהַתְּבוּנָתָה עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ", הֵינּוּ שֶׁהַפְּסוּק מְזַהֵר אוֹתָנוּ
 לְמַצֵּא עוֹד מַעֲט טוֹב שֶׁיֵּשׁ בָּנוּ וּבְאַחֲרִים, וְעַל־יְדֵי־זֵה
 "וְהַתְּבוּנָתָה עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ", כְּבָר אֵינוּ אוֹתוֹ אָדָם; כִּי
 בְּרַגַע שְׂמוֹצְאִים אֲצֵל אָדָם נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, כְּבָר נַעֲשֶׂה
 אָדָם אַחַר, חֲשַׁבְתִּי שֶׁהוּא אִישׁ רַע וּבְלִיעֵל, וּלְפִתַע אָנִי
 רוֹאֶה שְׂטָעִיתִי, כִּי הִנֵּה הוּא מוֹכֵן לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לְכָל־ם.
 וְאוֹמֵר מוֹהַר"ן ז"ל (לְקוּטֵי־הַלְכוֹת, הַשְּׂכֵמַת הַבְּקָר, הַלְכָה א'),
 שְׂעַל־יְדֵי־זֵה תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה, כִּי מְשִׁיחַ יִמְצֵא אֲצֵל כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסִיקְתָּא דְרַב
 כְּהֵנָא), אֲשֶׁר הַמַּעֲיֵל וְהַבְּגָד שֶׁל מְשִׁיחַ יִהְיֶה עֲשׂוּי מִכָּל
 הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל. וְלִכֵּן כָּל יְהוּדֵי יִמְצֵא
 בְּמְשִׁיחַ אֶת הַנְּקֻדָּה טוֹבָה שְׁלוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ. כִּי כֵן אוֹמֵר רַבְּנוּ
 ז"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן לד) אֲשֶׁר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ
 נְקֻדָּה אֲשֶׁר אֵין בְּשַׁנִּי, כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים

(תענית כא): לֹא מְצִית לְמַעַבְד כְּעַבְדָּא דְּאַבָּא אוֹמְנָא; כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ נִקְדָּה טוֹבָה אֲשֶׁר אֵין בְּחִבְרוֹ. הֲיָה אַבְיִי, הֲיָה רָבָא, הֲיָה אַבָּא אוֹמְנָא. אַבְיִי וְרָבָא מְלָאִים בְּכָל הַשָּׁמַיִם, עִם כָּל זֹאת מְסַפְּרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים, שֶׁהִיָּה רוֹפֵא נָשִׁים, בְּשֵׁם אַבָּא אוֹמְנָא, וְהוּא קָבֵל כְּרוּז מִן הַשָּׁמַיִם בְּכָל יוֹם וַיּוֹם: "שְׁלוֹם עָלֶיךָ אַבָּא אוֹמְנָא". אַבְיִי שָׁמַע כְּרוּז מִן הַשָּׁמַיִם רַק בְּעָרַב שַׁבַּת: "שְׁלוֹם עָלֶיךָ אַבְיִי". וְרָבָא שָׁמַע רַק פַּעַם בַּשָּׁנָה בְּעָרַב יוֹם הַכַּפּוּרִים: "שְׁלוֹם עָלֶיךָ רָבָא". נִחְלְשָׁה דַעְתּוֹ שֶׁל רָבָא, לָמָּה הוּא שׁוֹמֵעַ רַק פַּעַם בַּשָּׁנָה?! אָמְרוּ לוֹ: "דִּיִּךָ שְׁאַתָּה מְצִיל אֶת כָּל הָעִיר שְׁלֹא יֵאָרַע לָהֶם שׁוּם רַע". נִחְלְשָׁה דַעְתּוֹ שֶׁל אַבְיִי, לָמָּה אֲנִי שׁוֹמֵעַ רַק בְּעָרַב שַׁבַּת, וְאַבָּא אוֹמְנָא הַרוֹפֵא נָשִׁים זוֹכֶה לְשָׁמַע בְּכָל יוֹם? אָמְרוּ לוֹ: "לֹא מְצִית לְמַעַבְד כְּעוֹבְדָא דְּאַבָּא אוֹמְנָא". הֲיָה רוֹפֵא נָשִׁים וְהִיָּה נוֹהֵג מְאֹד בְּצַנִּיעוּת, הֲיָה וּמְקִיז דָּם, וְאַחַר-כֵּן הִכִּין סְעָדָה לַחוֹלִים, וְלַעֲנִיִּים לֹא נָטַל כֶּסֶף. אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל שְׁאַנּוּ רוּאִים, שְׁכָּל יְהוּדֵי וַיְהוּדֵי יֵשׁ בּוֹ נִקְדָּה טוֹבָה שְׁאֵין בְּזוּלָתוֹ, וְאִם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרָא אֶת כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, סִימָן שְׁצָרִיכִים אֶת כָּלָם, מִי אַתָּה שְׁתוּכַל לוֹמַר שֶׁהוּא אֵינוֹ שׁוֹה מְאוּמָה, אוֹ שְׁאֵין צָרִיכִים אֶת פְּלוֹנִי, לָמָּה לְקַטְרַג עַל בַּר יִשְׂרָאֵל?! אֵין זֶהוּ רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ. חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אוֹמְרִים (ויקרא ובה, פְּרָשָׁה ב'): אָמַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמֹשֶׁה, כָּל מֶה שְׁאַתָּה יְכוּל לְשַׁבַּח אֶת יִשְׂרָאֵל —

שִׁבַּח, לְגִדְלָם וּלְפָאָרָם. מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שְׁמַסֵּר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבְלֵי עַם יִשְׂרָאֵל, מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מִנְחוֹת סה) אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הִיָּה; בְּשַׁעַה שֶׁהַעֲרֹב־רַב הִכְשִׁילוֹ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּחֹטֵא הָעֵגֶל, וְהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא רָצָה לְמַחֹת אֶת כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, מִסֵּר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֶת נַפְשׁוֹ בְּעִבּוּרָם, וְאָמַר לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ: מַחְנֵי נָא מִסְפָּרָךְ, אֲבָל אַל תִּמְחַק אֶת עַם יִשְׂרָאֵל. הַיְכוּלִים אָנוּ לְתֹאֵר וּלְשַׁעַר מָה הִיְתָה גִדְלָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שְׁמַסֵּר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבְלֵי כָּל יְהוּדֵי? ! אֶף־עַל־פִּי־כֵן אוֹמֵר הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: כָּל מָה שְׂאֵתָה יָכוֹל לְשִׁבַּח וּלְפָאֵר אֶת יִשְׂרָאֵל — שִׁבַּח; זֶהוּ "זְמַן חֲרוּתְנוּ", זוֹ הַגְּאֻלָּה, אִם אָנוּ נִמְצָא רַק אֶת הַטּוֹב שֶׁל כָּל יְהוּדֵי, אֵין יוֹתֵר גִּזְעָנוֹת אֲרוּרָה, אֵין יוֹתֵר שְׂנְאָה, זֶהוּ חֵג הַפֶּסַח, זֶהוּ סִמּוֹל שֶׁל אֲכִילַת מַצָּה, מִיִּכְלָא דְמַהִימְנוּתָא, אֲכִילָה שֶׁל אֲמוּנָה, וְלָמָּה אָנוּ אוֹכְלִים מַצָּה? כִּי הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא צָוָה אוֹתְנוּ. נִמְצָא, שְׂאֲכִילַת מַצָּה זֶהוּ רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, זוֹ מְצֻוֹת עֲשֵׂה. נִמְצָא, שְׂאָנוּ אוֹכְלִים אֱלֻקוֹת, כִּי זוֹ מְצֻוֹה כָּכֵל הַמְצֻוֹת. וְלָכֵן עָלֵינוּ לְשַׂמַּח מְאֹד. מַצָּה מְסַמְּלַת עַל אֶהְבָּה, עַל אַחֲדוּת, וְלֹא יָכִילוּ לְהִתְמַהֵמָה, הַצָּרְכוֹ לְרוּץ וּלְצֵאת בְּחַפְזוֹן, לֹא הִיָּה זְמַן לְחֹשֵׁב מִהַשְׁנִי, כָּל אֶחָד הִיָּה עָסוּק עִם עֲצָמוֹ, זֶהוּ "זְמַן חֲרוּתְנוּ", הַמַּחֲשָׁלִי אֵינוֹ חוֹשֵׁב מֵאֶף אֶחָד רַק מִהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, עָלֵי לְצֵאת מִהַגְּלוּת שְׁלִי, מִהַתְּאוּוֹת רְעוּת שְׁלִי, מִהַלְכְּלוּךְ וְהַבּוֹץ שְׂאָנִי נִמְצָא, מִשֵּׁם עָלֵי לְרוּץ

וּלְבָרַח, וְלֹא לַחֲשֹׁב מֵאַחַר — זֶה אֲכִילַת מִצָּה. וְלִהְפָּךְ — מֵהוּ חֲמִץ? חֲמוּץ הַמַּח, יֵשׁ זְמַן שֶׁהַרוּחַ תִּחְדֹּר לְבָצֵק וְיִתְפַּח, וּכְכֹל שֶׁמְנִיחִים אֶת הַבָּצֵק, יוֹתֵר רוּחַ נִכְנָסֶת בּוֹ, זֶהוּ חֲמוּץ הַמַּח, "כִּי יִתְחַמֵּץ לְבָבִי", אֲנִי מִתְחִיל לַחֲשֹׁב עַל הַזּוּלַת, הוּא אֵינוֹ כְּשׁוֹרָה, הוּא נוֹהֵג כְּזֹאת וְכֹזֵאת, וּמִי אַתָּה בְּכָלֵל שֶׁתְּחַשֵּׁב מֵהַשְּׂנִי?! זֶה נִקְרָא חֲמִץ, שָׂרָק חוֹשֵׁב מֵאַחַר, הֵהוּא אֵינוֹ בְּסֹדֵר, הֵהוּא אֵינוֹ נוֹהֵג כְּדָבָעִי. אֵיךְ יֵשׁ לָךְ זְמַן לַחֲשֹׁב מֵאַחֲרַיִם?! סִימָתָ עִם עֲצָמָךְ?! מֵאִין בָּאָה הַקְּנָאָה וְהַשְּׂנָאָה שְׁאַחַד שׁוֹנֵא אֶת הַשְּׂנִי וּמְקַנֵּא בּוֹ? זֶהוּ חֲמוּץ הַמַּחִין, שֶׁנְּחַמֵּץ הַמַּח וְהַלֵּב, וְיֵשׁ לָךְ קִשּׁוֹת עַל זוּלַתָּךְ.

וְלִכֵּן עֲכָשׁוּ חֵג הַפֶּסַח "זְמַן חֲרוּתֵנוּ", אִם אָנוּ רוֹצִים לְהַגְאֵל וְלִזְכוּת לְהַגִּיעַ אֶל בְּטוּל הַמְּצִיאוֹת, עָלֵינוּ לְהַרְגִיל עֲצָמָנוּ לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּשֵׁפֶת הָאֵם שְׁלָנוּ, שְׁזוֹ נִקְרָאת הַתְּבוּדָה, שְׁאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ק'), שְׁכָל גְּדוּלֵי מְבַחְרֵי הַצְּדִיקִים לֹא הִגִּיעוּ לְמִדְרַגָּתָם, אֶלָּא עַל-יְדֵי שֶׁהַתְּבוּדָה לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְאַף שֶׁבְּהִתְחַלָּה זֶה נִרְאֶה מוֹזֵר, שֶׁנִּכְנָסִים לְחֶדֶר שְׂאִין שֵׁם בְּנֵי-אָדָם, וּמִתְחִילִים לְדַבֵּר אֵלָיו יְתָרָךְ, אוֹ מְטִילִים בְּאִיזָה שְׂדָה וּמְדַבְּרִים אֶל הַבוּרָא יְתָרָךְ שְׁמוֹ, אוֹ הוֹלְכִים בְּאִיזָה יַעַר וּמְתְּבוּדִים לְפָנָיו יְתָרָךְ, בְּהִתְחַלָּה זֶה קָשָׁה מְאֹד, כִּי נִדְמָה לְאָדָם שְׂאֵף אֶחָד אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ

אותו, וכאלו אין צריכים אותו, אך באמת אין לך עוד דמיון גדול יותר מזה, כי הקדוש-ברוך-הוא נמצא ואין בלעדיו נמצא, והכל זה אלקות ואלקות זה הכל, כל מה שאנו רואים ומרגישים — הכל זה אלקות, כל הבריאה כלה זה עצם עצמיות אלקות, שנתלבש בלבוש הזה: דומם, צומח, חי, מדבר. ואת ההשגה הזו אי אפשר להשיג רק על-ידי אמונה, כמוכא (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סד), שבעת שברא הקדוש-ברוך-הוא את הבריאה היה מכרח בשביל הבחירה והנסיון לעשות את החלל הפנוי, שמשם באה כל הכפירות והאפיקורסות, כל הקשיות, ובאמת זה רק דמיונות, אם אדם מתחזק באמונה פשוטה בו יתברך, הוא עובר על הכל, שזו קריאת שמע. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (מדרש אנדה): כשישראל נכנסים לבתי כנסיות וקוראים קריאת שמע בכוון הדעת, בקול אחד, בדעת ובטעם אחד, הקדוש-ברוך-הוא אומר להם: היושבת בגנים, אני ופמליה שלי מקשיבים לקולך. אבל כשישראל קוראים קריאת שמע בטרופ הדעת, זה מקדים וזה מאחר, ואינם מכונים דעתם בקריאת שמע, רוח-הקדש צונחת: ברח דודי. למדים מכאן, ששלמות האמונה תלויה רק כפי שמתאחדים יחד עם ישראל, וזו תהיה הגאלה, שאנו מצפים אליה בכל יום, בכל שעה ורגע. ועכשו בימים אלו, "זמן חרותנו", עלינו לקבל על עצמנו אמונה בהקדוש-ברוך-הוא. להאמין שהוא יתברך

מנהיג עולמו בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט, וְדָבַר
גָּדוֹל וְדָבַר קָטָן אֵינוֹ נֹעֵשֶׂה מַעֲצָמוֹ אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת
הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, כְּמֵאמָרָם ו"ל (חל"ז ג): אֵין אָדָם נוֹקֵף
אֶצְבְּעוֹ מִלְמָטָה, אֶלָּא אִם-כֵּן מְכַרְיִזִין עָלָיו מִלְמַעְלָה; אִם
פְּתַחְתִּי עֶסֶק, וְהִנֵּה לְפָתַע בָּא מִתְחַרָּה וּפּוֹתַח עֶסֶק
מִמּוֹלִי, וְאֲנִי נֹשֶׁבֶר, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אֵל תִּשְׁבֵּר,
כִּי הַכֹּל מֵאֲתוֹ יִתְבָּרֵךְ, בְּשִׁמְךָ יִקְרְאוּךָ וּבְמִקּוֹמְךָ יוֹשִׁיבוּךָ,
אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמָה שְׁמוּכֵן לְחִבְרוֹ, וְאֵין מַלְכוּת נוֹגַעַת
בְּמַלְכוּת חֲבֵרְתָּהּ אֶפְלוּ כְּמֵלֵא נִימָא (יומא לח); אַף אֶחָד
אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתְךָ דְּבָר מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ. רְצִיתִי
מִשְׁרָה פְּלוֹנִית, וּבָא אַחֵר וּנְטָלָה מִמֶּנִּי, אֵין מִשְׁגַּ כְּזֶה!
הַכֹּל נִקְבַּע בְּשָׁמַיִם. וְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּרָכוֹת
נח.): אֶפְלוּ רִישׁ גְּרַגִּיתָא מִן שְׁמַיָא מִנּוּ לִיה; אֶפְלוּ מִי
שְׁמַמְנָה עַל הַבְּיּוֹבִים, שְׁזוֹ מִשְׁרָה נְחוּתָה מְאֹד, הוּא קָצִין
עַל הָאֲשָׁפָה, שָׁר עַל אֵיכוֹת הַסְּבִיבָה, זֶה גַם-כֵּן מֵאֲתוֹ
יִתְבָּרֵךְ, כִּי אֵין דְּבָר שְׁלֵא יִהְיֶה מִשְׁגַּח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ. אִם
אָדָם מְכַנֵּס יְדִיעוֹת אֱלוֹ בְּמַחוּ, אִז הוּא אַף פְּעַם אֵינוֹ
מִתְיָאֵשׁ וְאֵינוֹ נֹשֶׁבֶר, וְאֵינוֹ נִכְנָס בְּדַכְּאוֹן, וְזֶה מַה שְׂרַבְנוּ
ו"ל מִלְּמַדְנּוּ, וְזֶהוּ חַג הַפֶּסַח "זְמַן חֲרוּתְנוּ", וְזֹאת עָלֵינוּ
לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמֵנוּ כָּל הַשָּׁנָה. וְנִתְּנוּ לָנוּ אֶת הַיָּמִים הַלָּלוּ
לְאָכַל בָּהֶם מִצָּה, אֵל תַּחֲמִיץ אֶת הַמַּת, אֵין זְמַן לְחֹשֵׁב
מֵאַחֲרֵים, עֲכָשׁוּ עָלֶיךָ לְחֹשֵׁב רַק מַעֲצָמְךָ, אֵיךְ אֲתָה יוֹצֵא
מִהַבּוֹץ וְהַלְכָלוֹךְ שְׁלֵף, אֵיךְ אֲתָה חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,

איך אתה מציל את עצמך, אז תזכה ל"זמן חרותנו",
 תהיה בן חורין אמתי. כי מתי אדם בגלות? כשִׁתְּמִיד
 חושב מאחרים, הנה ההוא מדבר עלי, ההוא שונא אותי,
 מתחרה לי וכו', ההוא מציק ומצר צעדי, מי זה ההוא?
 אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל. ולכן גלה לנו רבנו
 ז"ל על הפסוק (יחזקאל כד): "אחד היה אברהם", אברהם
 אבינו עבד את הקדוש-ברוך-הוא בחינת אחד, ולא
 הסתפל על שום בריה, לא על אביו ואמו, לא על אשתו
 והילדים, הוא ידע שהוא צריך להתקרב אל הקדוש-
 ברוך-הוא, ואם הוא יתקרב אליו יתברך, אז כלם ילכו
 אחריו. ולכן עכשו הוא הזמן שנחזור בתשובה שלמה,
 ולא נסתפל על אף אחד, כמו שכתוב (דברים לג, ט):
 "האומר לאביו ואמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הפיר ואת
 בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו"; אם אדם
 רוצה לשמר את התורה, לנטר את הברית, אסור לו
 להסתפל סביב סביב — למה ההורים עדין לא שבו
 בתשובה, למה אחי עדין רחוקים מהקדוש-ברוך-הוא,
 למה אפלו הבנים שלי אינם מחזיקים כמוני?! לא אכפת
 לי שום דבר, עלי לשוב בתשובה שלמה, עלי לדבר רק
 אל הקדוש-ברוך-הוא, להשתוקק רק אליו יתברך, אין
 לי כלום בזה העולם רק אותו יתברך, ורק אליו אני בא
 ומתפלל, ובכח העקשנות הזו אני אחזיר את כל
 המשפחה ואת כל העולם בתשובה. ולכן אומר רבנו ז"ל

(לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן מח): צריף להיות עקשן גדול בעבודת השם יתברך, לא להניח עצמו בשום פנים ואופן, אלא להיות חזק מאד, ואפלו שירצו לשבר אותך — אל תשבר, תמיד תזכר שיש לך הקדוש-ברוך-הוא. וזה הלמוד שאנו מקבלים מרבנו ז"ל. ולכן עלינו לשמח מאד בחג הפסח "זמן חרותנו", פס"ח בגימטריה נחמ"ן במדיק. פס"ח: מאה ארבעים ושמונה, נחמ"ן: מאה ארבעים ושמונה — קמ"ח. אם אין קמ"ח אין תורה, אם לא מקרבים אל רבנו ז"ל, שהוא בגימטריה קמ"ח — אין תורה. רבנו ז"ל מחזיר בנו חשק ללמד תורה, רבנו ז"ל נתן לנו סדר-דרך-הלמוד קל מאד איך שכל יהודי יכול לסיים את כל התנ"ך, ששה סדרי משנה, בבלי, ירושלמי, תוספתא, רמב"ם, טור ושלחן ערוך, ספרי הזהר והתקונים, ספרי המדרשים כלם, מדרש רבה ותנחומא, פרקי דרבי אליעזר, מכילתא, ספרא, ספרי, תנא דבי אליהו ושאר מדרשים, וגלה לנו נפלאות, איך אפלו אדם שאין לו פשרונות מיוחדים, אם ילמד בדרך הזה שסלל לנו, אפלו יהיה כבול עץ, ראשו יהיה כבד תפיסה, קשה הבנה, גם הוא יזכה ללמד. פמוכא בשיחות-הר"ן (סימן עו), דרך נוראה ונפלאה מאד, איך כל אחד ואחד מאתנו מסגל ללמד תורה. ולכן עלינו לבקש את הקדוש-ברוך-הוא דיקא עכשו "זמן חרותנו", שנזכה לחזור בתשובה שלמה, שנזכה רק לאמונה ברורה

ומזככת בו יתברך, שנזכה לאהב את כל יהודי, ולא יהיו
 לנו שום קשיות על שום יהודי, נדון את כל אחד לכף
 זכות, נשרף את החמץ לגמרי, שזה כלל השנאה והקנאה
 שאחד שונא את זולתו, שזהו סתם דמיון, כי הגה תהיה
 רק על-ידי אחדות ושלוש, ורק בזה היא תלויה.
 וכמאמר ו"ל (דברים רבה, פרשה ה', סימן יב): גדול השלום,
 שאין הקדוש-ברוך-הוא מבשר את ישראל שיהיו
 נגזלים, אלא בשלום, אמן ואמן!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

קוֹנְטֵרַס

שְׁמַחַת הַפֶּסַח

יְגַלֶּה אֶת גְּדֹל מַעַלְת בַּר יִשְׂרָאֵל, שְׁשִׂמַח בְּחַג
הַפֶּסַח עִם הַמְצֻוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הַשְּׂיִכּוֹת לְחַג
הַקְּדוּשׁ הַזֶּה: אֲכִילַת מַצָּה וְד' כּוֹסוֹת
וְעֵרִיכַת הַסֵּדֶר.

בְּנוֵי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִיס לִיָּה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֹהַר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: אֵין עוֹד שְׂמֻחָה כְּשֻׂמְחַת
הַפֶּסַח, שְׂאֵז מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אוֹר וְזִיו וְחַיִּית
וְדַבְּקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, אֲשֶׁר אֵין עוֹד
שְׂמֻחָה כְּשֻׂמְחָה זוֹ, כְּמִי שְׂדָבּוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ.
(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשפה)

קונטרס

שְׂמֵחַת הַפֶּסַח

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אָנוּ נִמְצָאִים עֹכְשׁוֹ בַּיָּמִים
קְדוֹשִׁים כְּאֵלוֹ קֹדֶם חַג הַפֶּסַח, חַג הַחֲרוּת. וְלָכֵן עָלִינוּ
לְשִׂמְחָה מְאֹד מְאֹד בְּ"שְׂמֵחַת הַפֶּסַח", שְׂזַכֵּנוּ לְצֵאת
מִמִּצְרַיִם, מִהַגְלוֹת, וְלִהְגִיעַ לְאַמוּנָה בְרוּחָה וּמְזַכֶּכֶת בּוֹ
יְתָרָה. חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים אוֹמְרִים (פְּסָחִים קט"ז): בְּכָל דּוֹר
וְדוֹר חָיֵב אָדָם לְרְאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם.
בְּיָדָאֵי הִיָּתָה יְצִיאַת מִצְרַיִם, עִם יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְשַׁעֲבָדִים
בְּשַׁעֲבוֹד קָשָׁה אֲצֵל הַמִּצְרַיִם, "וַיְשִׁימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים
לְמַעַן עֲנוּתוֹ בְּסִבְלוֹתָם" וְגו', עָבְדוּ מְאֹד מְאֹד קָשָׁה,
"וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבְלִבְנִים וּבְכָל
עֲבוֹדָה בְּשֹׁדֵה, אֶת כָּל עֲבוֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרוֹךְ",
וְהַכֹּל הָיָה מִפְּנֵי שֶׁדִּבְּרוּ רַע אַחַד עַל הַשָּׁנִי. כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר
הָאֶרֶץ ז'ל (שֶׁעַר הַכְּנוּת, דְּרוֹשׁ פֶּסַח): פֶּרַע"ה — שְׁתֵּי תְבוֹת:
פֶּה-רַע, בְּרָגַע שֶׁהָיוּ דִלְטוֹרִין בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי-זֶה

המח שלהם נצטמצם לגמרי, והתרחקו מהאמונה, רחמנא לצלן. וזו היתה גלות מצרים, כמאמרם ז"ל (מדרש אגדה): היה משה מהרהר בלבו ואומר: מה חטאו ישראל, שנשתעבדו מכל האמות? כיון ששמע דבריו של העברי שאמר לו: הלהרגני אתה אומר וגו', ויאמר משה: אכן נודע הדבר, לשון הרע יש ביניהם, ואיך יהיו ראויים להגאל?! מהיכן בא לשון הרע, שאחד מדבר על השני? מכפירות ואפיקורסות, כי מי שמאמין שהקדוש-ברוך-הוא נמצא ואין בלעדיו נמצא, הוא יאהב את כל יהודי, וימסר נפשו בעבור כל אחד ואחד, אבל ברגע שאדם מדבר רע על הזולת, סימן שאצלו נפגמה האמונה. ולכן אמרו חכמינו הקדושים (ערכין טו): אין אומר לשון הרע, אלא עד שכופר בעקר; כי מי שמאמין שהקדוש-ברוך-הוא פה, וכל יהודי חשוב בעיניו יתברך, וכל אחד בן של הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (דברים יד, א): "בנים אתם להוי"ה אלקיכם", הוא אף פעם לא ידבר על שום אדם, אדרבה יאהב את כל יהודי כנפשו, כי כל יהודי הוא אחיו, ומי מדבר על אחיו?! ולכן כל גלות מצרים היתה תחת פרעה — פה-רע, מלך מצרי"ם, אומר האר"י ז"ל שאלו שתי תבות: מצר-ים, המח הנה במצר, הינו שאדם מתבלבל לגמרי, ונופל בקטנות המחין, שזה עקר הגלות. כי מי שמאמין בהקדוש-ברוך-הוא, אצלו לא שיק בכלל גלות, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-

שְׁמֵחַת הַפֶּסַח

רצט

מוֹתֵרֵן, חֶלֶק א', סִימָן ד'), שְׁעָקֵר הַגְּלוּת זֶה רַק מִחֲמַת חֶסְרוֹן אֲמוּנָה, כִּי הַמַּאֲמִין הָאֲמִתִּי, שְׁמַאֲמִין שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ נִמְצָא, וְאִין בְּלִעְדָּיו נִמְצָא, וְהַכֹּל זֶה אֱלֹקוֹת וְאֱלֹקוֹת זֶה הַכֹּל, תָּמִיד יָכוֹל לְהִתְגַּבֵּר עַל הַכֹּל, וְאִין דָּבָר שֶׁיָּכוֹל לְהִכְנִיעוֹ. אָבֵל בְּרַגַע שִׁישׁ לְאָדָם כְּפִירוֹת וְאִפִּיקוֹרְסוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָן, עַל-יְדֵי-זֶה נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ, וּמִפֶּחֶד מְכַל אֶחָד. וְלָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְלֵקוּט הוֹשַׁע תְּשִׁיט): אֵת מוֹצֵא שְׂאִין הַגְּלוּת מִתְכַּנְסוֹת אֶלָּא בְּשֹׁכֵר אֲמוּנָה, וְכֵן אֵתָּה מוֹצֵא שְׂאִי נִגְאָלוֹ אֲבוֹתֵינוּ מִמְצָרִים, אֶלָּא בְּשֹׁכֵר אֲמוּנָה, מֹשֶׁה רַבְּנוֹ הִחְדִּיר בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֲמוּנָה בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הַכְּנִיס בָּהֶם דַּעַת, "אֵתָּה הָרְאֵת לְדַעַת, כִּי הִנֵּה אֱלֹקִים אֵין עוֹד מְלַבְּדוֹ" (דְּבָרִים ד'), וּמִזֶּה נֶעֱשֶׂה פֶה-סַח, שֶׁהַחֲלוֹ לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֵן הוֹרִידוֹ מֵעֶצְמָם אֶת קִטְנוֹת הַמַּחֲזִין, קִטְנוֹת הַדַּעַת, וְזָכוּ לְגִדְלוֹת הַמַּחֲזִין, וּמִמֵּילָא הִיָּתָה אֲהָבָה וְאַחֲדוּת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, וְכֵן יֵצְאוּ מִמְצָרִים. וְזוֹ הַשְּׂמֵחָה הַכִּי גְדוֹלָה. וְזֶה הָיָה בִּיצִיאַת מִצְרַיִם. אֶלָּא עָלֵינוּ לְזַכֵּר שֶׁהָאֲר"י ז"ל אוֹמֵר (שַׁעַר הַפְּסוּקִים), שְׁכַל מַה שְּׁקָרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל מֵעַת יִצִּיאַת מִצְרַיִם, חוֹזֵר וְנִשְׁנָה עַל עֶצְמוֹ בְּכֹל שָׁנָה וְשָׁנָה. אֶצֶל עַם יִשְׂרָאֵל אֵין מִשְׁגַּל הַסְּטוּרָה, אֶלָּא אָנוּ חַיִּים עִם זֶה, הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת הֵן גְּלוּי אֱלֹקוֹת, הֵן חֲכָמָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְלָכֵן כְּמוֹ שֶׁהָיָה אִזּוֹ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִ"ט שְׁעָרֵי טְמָאָה, וּבָא מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, וְהוֹצִיאָם מִשָּׁם, עַל-יְדֵי-זֶה

שֶׁחֲדִיר בָּהֶם אָמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ, כִּף בְּכָל דּוֹר
 וְדוֹר חֵיב אָדָם לְרֹאוֹת עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים, כִּי
 כָּלֵנוּ מְלַכְלָכִים בְּזִהְמַת מְצָרִים, אֲשֶׁר שָׁם הִיְתָה הַזִּהְמָה
 הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (תּוֹרַת כְּהִנִּים אַחֲרֵי יח): מִגִּיד
 הַפְּתוּב שְׁמַעֲשִׂיהֶם שֶׁל מְצָרִים מְקַלְקְלִין מְכַל הַעֲמֻמִּין,
 הַמְצָרִים הָיוּ יוֹתֵר מְזֻהָמִים מְכַל אַמּוֹת הָעוֹלָם; וְכֵן
 אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תָּנָא דְבֵי אֱלֹהֵי רַבָּה ז'): אֵין לָךְ
 אִמָּה בְּעוֹלָם שֶׁהִיְתָה שְׁטוּפָה בְּדַבָּרִים מְכַעְרִים וַחֲשׂוּדָה
 בְּכַשְׁפִּים וּבְזֻמָּה, אֲלֵא הַמְצָרִים בְּלִבָּד, וְעַם יִשְׂרָאֵל
 הֶצְרָכּוֹ לַעֲבֹר תַּחְתָּם, וְהַתְּגַבְּרוּ עַל כֶּף, וְכֵן עַד הַיּוֹם; בְּכָל
 שָׁנָה וְשָׁנָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מֵאִיר לָנוּ אֶת הָאוֹר אֵין
 סוּף בְּרוּךְ הוּא בְּלֵיל הַסֵּדֶר, שְׂאֵז אָנוּ מְקַיְמִים אֶת
 הַמְצוּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל אֲכִילַת מַצָּה. הַשְּׁלֵשׁ מִצְוֹת שְׂאָנוּ
 שְׂמִים עַל שְׁלַחַן הַסֵּדֶר זֶה כְּנֶגֶד הַשְּׁלֵשָׁה מַחֲיִין: ח' כְּמָה,
 ב'יָנָה, ו'דַעַת. שְׁזֵה הַשֵּׁם הַיּוֹצֵא מִפְּסוּק (אִיּוֹב כ): "חִיל
 בְּלַע וַיִּקְיָאֵנוּ" חב"ו, שְׁזֵהוּ שֵׁם קְדוֹשׁ אֲשֶׁר מוֹצִיא אֶת
 כָּל הַקְּלָפוֹת מֵהָאָדָם. אִם אָדָם חָטָא, בַּר מִיָּנָה, הוּא בָּרָא
 קְלָפוֹת וּמִשְׁחִיתִים, וְעַל-יְדֵי הַשְּׁלֵשׁ מִצְוֹת שְׂאָנוּ אוֹכְלִים
 בְּלֵיל הַסֵּדֶר כְּנֶגֶד כֹּהֵן, לְוִי, יִשְׂרָאֵל, שְׁזֵה כְּלֵי שָׁלֵם:
 חֲכָמָה, בִּינָה, דַעַת, עַל-יְדֵי-זֶה אָנוּ מוֹצִיאִים אֶת כָּל
 הַקְּלָפוֹת מֵאֲתָנוּ, וְאַחֲרֵי-כֵן שׁוֹתִים אֶת הַד' כּוֹסוֹת
 הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד ד' לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה: "וְהוֹצֵאתִי,
 וְהִצַּלְתִּי, וְגֹאֲלְתִּי, וְלִקְחַתִּי", וְאַחֲרֵי-כֵן אָנוּ שׁוֹתִים כּוֹס

חֲמִישִׁית, כְּנֶגֶד "וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ", אִיזוֹ שְׂמֵחָה זוֹ "שְׂמַחַת הַפֶּסַח" עָלֵינוּ לְשִׂמְחָה כָּל הַחֵג הַזֶּה, שְׂזַכֵּינוּ גַם-כֵּן שִׁיְהִי לָנוּ חֵלֶק בִּיצִיאַת מִצְרַיִם. אָבֵל עָלֵינוּ לְהִזְהַר בְּמֵאֵד מְאֵד מִשְׂטִיּוֹת וְחֲכָמוֹת וְדַמְיוֹנוֹת, כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן יט), שֵׁשׁ מְחַקְרִים שֶׁהֵם מְזַרְעֵ עֲמָלֶק, וְאֶצְלֵם הָעֶקֶר הַשְּׂכָל וְהַמַּח, אֵין לָהֶם אֲמוּנָה. וּמִזֶּה אָנוּ רוֹאִים, שְׂבָאִים כָּל מִינֵי צְבוּעִים, רַמָּאִים וְשִׁקְרָנִים, הָעוֹבְדִים עַל הַבְּרִיּוֹת. וְטִבֵּעַ שֶׁל אָדָם שְׁנִמְשָׁךְ אַחַר דְּבַר שְׂנֵדָמָה לוֹ כְּאִלּוּ הוּא לְמַעַלָּה מִשְׂכָּלוֹ, אָדָם אוֹהֵב לְרֵאוֹת דְּבָרִים שְׂאִינוּ מִבֵּין, הוּא חוֹשֵׁב וּמְדַמֵּין לְעֶצְמוֹ דַּמְיוֹנוֹת, כְּאִלּוּ הוּא פּוֹרֵחַ בְּאוֹיֵר, וּמְשִׁיג אֵילוֹ הַשְּׂגוֹת, וּבִקְאֻמַּת הַכֹּל דַּמְיוֹנוֹת שְׂבָאִים מִהַחֲלָל הַפְּנוּי, כְּמוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סד): בְּשַׁעַה שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבֵרָא אֶת הָעוֹלָם, הָיָה כָּל הָעוֹלָם אֱלֻקוֹת, וְלִכֵּן צִמְצַם עֲצָמוֹ, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב בְּתַחֲלֵת הַ"עֵץ חַיִּים" (פָּרָק א', עֲנָף א'), וּבְתוֹךְ הָאוֹר עָשָׂה חֲלָל, וּבְתוֹךְ הַחֲלָל נִבְרָאוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת. אָבֵל בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן יֵשׁ שָׁם כָּל מִינֵי קְלָפוֹת שְׂנֵאֻחָזוֹת בְּאָדָם. וְעַם יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים עֲבָרִיִּים, עַל שֵׁם שְׂעוֹבְרִים מֵעֶבֶר אֶל עֶבֶר, כִּי מִי שְׂחָזַק בְּאֲמוּנָה, אוֹתוֹ אֵין יְכוּלִים לְהַטְעוֹת, אָבֵל מִסְכֵּן אָדָם שְׂנִלְקָה בְּאֲמוּנָה, אֵין אֲמוּנָתוֹ שְׂלֵמָה, יְכוּלִים לְעֵבֵד עָלָיו הַרְבֵּה, וּבְפָרֵט בְּחֲכָמַת קִבְלָה, שְׂאֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (תִּי-מוֹהַר"ן, סִימָן תַּקְכוּ):

קבל"ה גימטריה נואף. רחמנא לישזבן. ישנם היום כל מיני שקרנים, רמאים וצ'בועים, שזהו ראשי תבות (בראשית ז, כא): "שך"ץ השורץ על הארץ", שמשטים בבני-אדם, מטעים אותם בדמיונות, כאלו הם עפים בעולמות, שזו קלפת עמלק, שמטעה את האדם, שלא יקיים את המצוות, אלא שרק יחשב במשכלות, ואחר-כך רואים מהן התוצאות מזה, שבאים, רחמנא לצלן, לידי נאוף ממש, וכפירות ואפיקורסות. אבל בני-אדם אינם יודעים איך לשמר עצמם לא להלכד במלכדת הזו ששם הסמ"ך-מ"ם לתפס את בני-אדם. ואמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן יב): עקר היהדות זה תמימות ופשיטות, לזרק את השכל והחכמה לגמרי. לנו יש שלחן ערוף, ואנו מצוים לקיים רק מה שכתוב בו, השלחן ערוף הוא תמצית תורה שבעל-פה, ולכן הזהיר רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן כט), שכל יהודי מכרח ללמד בכל יום שלחן ערוף, הלכה, וזה היסוד ביהדות — לא לצאת מההלכה, ברגע שאחד נוגע בהלכה, תדעו לכם שהוא מצד הסטרא אחרא. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יא), שיש יחודא עלאה ויחודא תתאה, יחודא עלאה זה גלוי אלקות בתכלית המדרגה העליונה, לגלות לאדם, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, שזה סוד הקבל"ה, ראשי תבות (תהלים כט, ב): "השתחווי לה' הוי"ה ב'הדרת ק'דש", לגלות ולפרסם שאנו בטלים ומבטלים להקדוש-ברוך-

הוא, משתחוים רק לפניו יתברך, ויש יחודא תפאָה, שְׁזָה "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", שְׁזָה הַלְכָה, שהוא ראשי תבות (תהלים ק, א): "ה'ריעו ל'ה' כ'ל ה'ארץ", אומר רבנו ז"ל, שצריכים את שניהם: יחודא עלאָה — "שמע ישראל ה' ה' אלקינו ה' אחד", שאדם יהיה בטל ומבטל אל האין סוף ברוך הוא, שְׁזָה "ה'שתחוּ ל'ה' ה' ב'הדרת ק'דש", שְׁזָה דְבַר גְּדוּל מְאֹד לְלַמַּד קַבְלָה, אָבֵל צְרִיכִים גַּם יְחִוּדָא תַּפְאָה, "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", שְׁזָה "ה'ריעו ל'ה' ה' כ'ל ה'ארץ" ראשי תבות: הַלְכָה, לְגִלוֹת שְׁפָה בְּאֶרֶץ גַּם נִמְצָא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא לִגְעַ בְּהִלְכָהּ. וְלִכֵּן כָּל מִי שְׂרוּצָה לְלַמַּד קַבְלָה, כָּל מִי שְׂרוּצָה לְזָכוֹת לְמַחִין עֲלִיוֹנִים, וּבְפֶרֶט עֲכָשׁוּ בְּחַג הַפֶּסַח, גְּאֵלֵת הַנֶּפֶשׁ מִגְּלוּתָהּ, שְׁזָה עֵקֶר "שמחת הפסח", שְׁמַתְגָּלִים לָנוּ אוֹרוֹת כְּאֵלוֹ, עַל-יְדֵי אֲכִילַת מִצֵּה, שְׁבִלְשׁוֹן הַזֵּהָר (חֶלֶק ב' קפג.) נִקְרָאת מִיכָלָא דְאַסּוּוֹתָא, מִיכָלָא דְמַהִימְנוּתָא, מְאָכֵל שֶׁל רְפוּאָה וְאַמוּנָה, כִּי רַבְּנֵנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ה') שְׁכָל הַמַּחְלוֹת וְהַחֲלָאִים רָעִים הַבָּאִים לְאָדָם, הֵם רַק מִחַמַּת חֶסְרוֹן אֲמוּנָה, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (דְּבָרִים כח, ט): "וְהַפְּלִיא ה' אֶת מַכּוֹתַי, מִכּוֹתַי וְנִאֲמָנוֹת, וְחֲלָאִים רָעִים וְנִאֲמָנִים", מַה זֶה וְנִאֲמָנִים? אֵלָּא שְׁבָאִים מִחַמַּת פָּגַם אֲמוּנָה, כִּי עַל-יְדֵי נְפִילַת הָאֲמוּנָה בְּאוֹת מַכּוֹת מְפִלְאוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְכֵן אָדָם נִכְנָס בְּעַצְבִּים, אֲשֶׁר מַחְלַת

העצבים היא מחלה ממש, וכלולה מכל המחלות, והכל מחמת חסרון אמונה, כי אם אדם היה מאמין בהקדוש-ברוך-הוא, והיה בטל ומבטל לאין סוף ברוך הוא, לא היה שיף אצלו שום דבר, והיה רק משתוקק להקדוש-ברוך-הוא, שזה סוד הקבלה: "השתחוּו ל'הוי"ה ב'הדרת קדש", להשתחוות רק לפניו יתברך. אבל זה צריך להיות מחבר להלכה: "הריעו ל'הוי"ה כל ה'ארץ", וזו "שמחת הפסח", שמצד אחד אנו מתלהבים מאוד מאוד ב"שמחת הפסח", ושמחים שזכינו לשתות הד' כוסות כנגד ד' לשונות גאלה, ואכלנו מצה, המשכנו על עצמנו המחין: חכמה, בינה ודעת, שעל-ידי-זה אנו יוצאים מהגלות, וממשיכים על עצמנו אמונה חזקה על כל השנה. אבל מצד שני עלינו לשמר מאוד מאוד על ההלכה, ואין עוד הלכות חמורות כל-כך כהלכות פסח, שצריכים ללמדן הרבה, וכן שאר הלכות: הלכות שבת, טהרת המשפחה וכדומה, הלכות פשרות אכילה, בשר וחלב, וכל ההלכות שבחשן המשפט בין אדם לחברו, זה נצרך מאוד. ולכן צריכים להשמר מאוד אצל מי לומדים קבלה, כי היום יש כל מיני שקרנים, רמאים וצבועים, ומסכנים המון-עם נתפסים אחריהם, ומוליכים אותם שולל, עד שרואים במו עינינו איך שעוברים בשאט נפש על הלכות, רחמנא לצלן, עד שיש גם חלול שבת ואכילת טרפות, וגם נאוף, רחמנא לישזבן. ולכן

שמחת הפסח

שה

צריכים להקפיד בדברים אלו מאד, שהם חמץ גמור. כי מהו חמץ? חמוץ המח, כמו שכתוב (תהלים עג, כא): "כי יתחמץ לבבי", אלו האנשים ההולכים אל קלים וריקים ופוחזים, נכנסה בלבם טמאת הכפירות והאפיקורסות, ויש להם קשיות על הקדוש-ברוך-הוא ועל בני-אדם, ומחזיקים עצמם לאיזו ישות, ובאמת שוטים הם, כי מהי השלמות שאדם צריך להגיע בזה העולם? ענוה, שזה בחינת מצה, שאין בזה מאומה רק מים וקמח, ואפו את זאת בזריזות, שלא יפגס בזה שום רוח מאויר העולם, זה מסמל על עבודת הצדיקים הקדושים הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, שחושבים רק ממנו יתברך, ואין להם שום מחשבה אחרת רק הקדוש-ברוך-הוא, ואפלו כשלוומדים קבלה לומדים את זאת בקדשה ובטהרה, וכל פגנות המצוות הקדושות מחברות אל הלכה, ואי אפשר להפריד בין קבלה להלכה והלכה מקבלה, כי שתיהן עולות בקנה אחד. ובאמת, האר"י הקדוש, שגלה את חכמת הקבלה, רזיה ומכמניה, חי באותו זמן של הבית יוסף, שאז זכינו לתקופה הזו, שנתגלה לנו מצד אחד ההלכה, שחבר הבית-יוסף, שהבטיח לו המגיד מן השמים, שיזכה לחבר ספר שיקבל בין כל עם ישראל, וכן הוה, שמאז הגלות המרה עד רבנו הבית יוסף, לא היה ספר שנתקבל כל-כך בעם ישראל כמו השלחן ערוך, ואדרבה, אם יהודי נוגע בזיו קטן מהשלחן ערוך,

כָּבֵד צְרִיכִים לַחֲקֹר עָלָיו, אִם לֹא נִתְפָּס בְּאִיזוּ מִינּוֹת
 וּכְפִירוֹת רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וּבְאוֹתוֹ זְמַן גָּלָה הָאֲר"י ו"ל אֶת
 כָּל סוּדוֹת וְחֻכְמַת הַקְּבָלָה, כָּל רְזֵי וְסִתְרֵי וַיַּחֲוִי
 הָעוֹלָמוֹת, אֵיךְ שֶׁכָּל אָדָם, כְּשִׁמְקִים אֶת הַמְצוּוֹת
 בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת כְּפִי הַהֲלָכָה, כֵּן הוּא עוֹשֶׂה יַחֲוִידִים
 לְמַעַלָּה, וְזֶה נִקְרָא מַצָּה, גְּלוּי אֱלֻקוֹת, לֹא-כֵן חֲמֵץ,
 שְׁמַחֲמִיץ אֶת הַמַּח, נִכְנָס בְּחֻקֵּירוֹת, זֶה עֲמֶלֶק, שְׂרַחֲמָנָא
 לְצֻלָּן מִפִּיל אֶת הָאָדָם. וְלָכֵן אוֹמֵר רַבֵּנוּ ו"ל (לְקוּיטֵי-מוֹהַר"ן,
 חֶלֶק ב', סִימָן יט): "כִּי שִׁבְעַ יְפַל צְדִיק וְקָם" — סוֹפֵי תְבוּת
 עֲמֶל"ק, עֲמֶלֶק רוּצָה רַק לְהַפִּיל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאִים
 צְדִיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעִיָּהוּ ס, כא): "וְעַמֶּךָ כָּלֵם צְדִיקִים".

וְלָכֵן דִּיקָא עַכְשָׁו בֵּימֵי פְּסַח הַקְּדוּשִׁים, עָלִינוּ לְשִׁמַּח
 בְּ"שְׁמַחַת הַפְּסַח", שְׁזַכֵּינוּ לְקָנִים אֶת הַמְצוּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת,
 וְאָנוּ שׁוֹמְעִים רַק בְּקוֹל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה,
 צְדִיקֵי הַדּוֹר, הַמְתַּנְהֲגִים כְּפִי הַמְסֻרֶת שֶׁקִּבְּלָנוּ מִדּוֹר דּוֹר,
 עַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁקִּבַּל תּוֹרָה מִסִּינַי, עָלִינוּ לְהַזְהִיר
 וּלְהַזְהִיר אַחֲרֵים מִכָּל מִינֵי צְבוּעִים וְנוֹכְלִים, הָעוֹבְדִים עַל
 בְּנֵי-אָדָם. כָּל אֵלֹהֵי הַנּוֹתָנִים תְּקוּנִים לְמִינֵיהֶם וּמַחֲלִיפִים
 שְׁמוֹת, כָּל אֵלֹהֵי הַמְשֻׁטִּים בְּבְרִיּוֹת, צְרִיכִים לְהַשְׁמֵר מֵהֶם
 מְאֹד, כִּי זֶה בְּכָלֵל חֲמֵץ, וּבְכָרֵט כְּשֶׁאָנוּ רוֹאִים, רַחֲמָנָא
 לְצֻלָּן, נוֹאֲפִים, מְחַלְלֵי שְׁבֻתוֹת, אוֹכְלֵי טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת,
 הֵם אֲשֶׁר לוֹמְדִים קְבָלָה עִם הַמוֹן-עַם, צְרִיכִים לְהַזְהִיר

אֶת הַמוֹן-הָעַם לְהִתְרַחֵק מִרְשָׁעִים אֱלֹהֵי כִּי הֵם הַקְּלָפוֹת וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא, וְתִשְׁמְרוּ עֲצֻמְכֶם מֵהֶם, כִּי יִבְיֹאוּכֶם, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, לְשִׂאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתִיו. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ נִקְבַּל עַל עֲצֻמְנוּ בִימֵי פֶסַח הַקְּדוֹשִׁים — “שְׁמֵחַת הַפֶּסַח”, וְנִשְׁמַח עִם הַמְצוּוֹת שְׂאֲנוּ מְקִימִים, נִשְׁמַח עִם חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, גְּדוּלֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שָׁתַל בְּכָל דוֹר וְדוֹר, אֲשֶׁר הֵם מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ הַלְכוּת, וְאֲנוּ מְצוּיִים לְשִׁמְעַע בְּקוֹלָם, שְׂזוֹ אֲמוּנַת חֲכָמִים, וְזֶה הִיָּה הַיְסוּד בְּעֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יד): “וַיֹּאמְרוּ בְּהַיְיָ הַיְיָ וּבַמֶּשֶׁה עַבְדּוֹ”; אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְכִילֵתָא בְּשַׁלַּח): אִם בְּהַיְיָ הַיְיָ אֲמִינוּ, בְּמִשְׁה לֹא כָּל שָׂכָן? אֲלֹא שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְאֲמוּנָה בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲלֹא עַל-יְדֵי מִשְׁה, שֶׁהֵם כָּלֵל חֲכָמֵי הַתּוֹרָה. וְלָכֵן אֲנוּ מְצוּיִים לְשִׁמְעַע רַק בְּקוֹל גְּדוּלֵי הַתּוֹרָה, רְאִישֵׁי יְשִׁיבוֹת, רְאִישֵׁי כּוֹלָלִים, וְכָל אֶחָד מִחֵיב לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם הַלְכָה, וְלִשְׁמַעַע שְׁעוּרֵי הַלְכָה, וּבִפְרָט אֱלֹהֵי שְׁחֻזְרִים בְּתַשׁוּבָה, שֶׁהָיוּ עַד כּוּהַ בְּבַחֲיַנַת מִצְרַיִם, הֵינּוּ בְּלִכְלוּף וּבְזַהֲמָה, בְּזַמָּה וּבְשִׂאָר מִיְיָ טְמֵאָה, וְעַתָּה שָׁבִים בְּתַשׁוּבָה וּמְאֹד מִתְּלַהֲבִים, וְרוֹצִים לְרִאוֹת אוֹרוֹת וְזִקּוּקִים, אֲזִי רָצִים לְמְקוֹמוֹת כְּאֵלֹהֵי שְׁלֹמֹמְדִים שֶׁם קִבְּלָה שְׁלֹא עַל טְהָרַת הַקֶּדֶשׁ, שְׁלֹא עַל יְסוּד הַלְכָה. עֲלֵיהֶם לִידַע, שֶׁהַיְסוּד בְּיַהֲדוּת זֶה הַלְכָה. הַדְּבָר הָרִאשׁוֹן שֶׁעַל כָּל בְּעַל תַּשׁוּבָה לְלַמֵּד — זֶהוּ הַלְכָה, לִידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

ואז כאשר תהיו חזקים בזה, ללמד בכל יום ויום הלכה ברוכה, ותקפידו עליה, אזי יפתח לכם הקדוש-ברוך-הוא את המחין, ותזכו להשיג רוחניות חיות אלקות, ותהיה לכם שמחת המצוות. יעזר הקדוש-ברוך-הוא, שנזכה עכשו אל "שמחת הפסח", ונזכה יחד כלנו, כל עם ישראל להתאחד יחד, ולעקר מאתנו את הקנאה והשנאה והגזענות הארוכה, שזהו סוד החמץ, כמו שכתוב (תהלים עג, כא): "כי יתחמץ לבבי", שנכנסו באדם קשיות על הזולת, וכל אחד חושב מזולתו; מה לך לחשב מאחר?! סימפת עם עצמך?! תדאג בעבורך, ואל תערוך בקרת על זולתך, ועל-ידי-זה נזכה להגאל; כי עקר החוב המנח על כל אחד — לראות לתקן את עצמו, ולא לחפש ולבקש עוונות באחרים, שזה בכלל חמץ. ואלו מצה זה אחדות ואהבה בין עם ישראל. ולכן מצינו, שקדם חג הפסח, ישתבח שמו לעד של מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא, איזה עם יש לו, עם ישראל, רחמנים בני רחמנים, איזו צדקה וחסד עושים, אין לך, רבונו של עולם, להתביש בעם ישראל, אשר מוסרים נפשם ועוזרים לעניים, מסיעים זה לזה, ובזכות זה נגאל בגאלה שלמה, והקדוש-ברוך-הוא יבנה לנו את בית הבחירה, ונזכה כבר לראות במו עינינו בגלוי שכינה, אמן ואמן.

קונטרס

פֶּסַח כְּאֵשׁ וְשֵׁמֶחַ

יגלה מעלת בר ישראל הזוכה לשמר את עצמו מכל מיני חמץ, שהוא חמוץ המח ומרירות ועצבות, וממעלת אכילת מצה, שהיא מאכל האמונה הקדושה, להאמין באחדותו ותפורה, ולידע שאין מבלעדיו כלל, ועל-ידי-זה יהיה תמיד שש ושמח וירגיש כל מיני ערכות ונעימות בחייו.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁלֹכֵן מְאַחֲלִים לְאָדָם,
שְׂיֵהֶיָה לֶךְ פֶּסַח כָּשֶׁר וְשִׂמְחָה, כִּי בְּפֶסַח, אֶז
זוֹכָה לְמַח נְקִי, עַל־יְדֵי אֲכִילַת מַצָּה,
וּכְשֶׁהַמַּחֲזִין נְקִיִּים, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא תְּמִיד
שִׂמְחָה.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשפו)

קונטרס

פסח פֶּשַׁח וְשִׁמְחָה

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! צְרִיף שְׁתַּדְּעוּ, אֲשֶׁר חַג הַפֶּסַח נִקְרָא חַג הַחֵרוּת, שָׂאז הוֹצִיאָנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִמִּצְרַיִם, מִשְׁעֶבֶד וּגְלוּת וְעֲבָדוּת, מִצָּרוֹת וְיִסוּרִים שְׁעִבְרָנוּ בְּמִצְרַיִם, וְדַבֵּר זֶה חוֹזֵר וְנִשְׁנָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה — כְּשִׁמְגִיעִים יְמֵי הַפֶּסַח הַקְּדוֹשִׁים, אִם אָנוּ מְכִינִים אֶת עַצְמָנוּ בְּהִכָּנָה נִכּוֹנָה — לְקַבֵּל אֶת הַחַג הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, כְּמוֹ-כֵן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹצִיא אוֹתָנוּ וְאֶת בְּנֵינוּ וְאֶת בְּנוֹתֵינוּ לַחֲרוּת מִכָּל מִינֵי שְׁעֵבֶד וּמִצְרַיִם, וּמִכָּל מִינֵי לְכַלּוֹף וְזֶהְמָה שְׁנֹדְבָקוּ בָנוּ, הָעֶקֶר מֵה שְׁאֲנַחְנוּ צְרִיכִים הוּא רַק לְהִכִּין אֶת עַצְמָנוּ לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַנוֹרָא וְהַנְּשֻׁב הַזֶּה הַנְּשַׁפֵּעַ בְּחַג הַפֶּסַח, כִּי בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, חוֹזֵר חֲלִילָה, אוֹתָם הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת

שְׁעֵשָׂה הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עִם אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם,
כְּמוֹ-כֵן הוּא יִתְבָּרֵךְ עוֹשֵׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלְאוֹת
לְהוֹצִיאֵנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת; וְעַל-כֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְּקָרִים, הָיוּ נְכוֹנִים לִימֵי הַפֶּסַח הַקְדוֹשִׁים, וּתְקִימוֹ
אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּחַג הַזֶּה, וְהֵן: לְהִזְהָר
וּלְהִשָּׁמֵר מִמַּשֶּׂהוּ חֶמֶץ, וּלְהִקְפִיד לֶאֱכֹל רֶק מַצָּה,
וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּמְשֹׁךְ עֲלֵיכֶם הָאָרֶה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה
מִסוּד הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה, שְׂיִגְאֹל אוֹתָנוּ הַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא כִּימֵי צֵאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וַיַּעֲשֵׂה עִמָּנוּ
נִסִּים וְנִפְלְאוֹת, וְהִפְלִי תְּלוּי כָּפִי הַהִכָּנָה שֶׁהָאָדָם
מֵכִין אֶת עֲצָמוֹ לְקַבֵּל אֶת חֶג הַקְדוֹשׁ וְהַנוֹרָא
הַזֶּה, שֶׁנִּקְרָא "חַג הַחֵרוֹת", כִּי בּוֹ יוֹצְאִים מִכָּל
מִינֵי שְׁעָבוּדִים וּמִכָּל מִינֵי גְלוּיֹת וּמִכָּל מִינֵי צָרוֹת;
וְעַל-כֵּן מִי שֶׁנִּזְהָר לֹא לֶאֱכֹל חֶמֶץ, וְאוֹכֵל רֶק
מַצָּה, עַל-יְדֵי-זֶה מִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אֱמוּנָה בְּרוּרָה
וּמְזַכֶּכֶת בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּבִשְׂבִיל זֶה נִקְרָאת אֲכִילַת
מַצָּה "אֲכִילַת הָאֱמוּנָה", כִּי בְּזֶה שְׂאֵנוּ אוֹכְלִים אֶת
הַמַּצָּה, נִתְגַּלֶּה, שְׂאֵנוּ מֵאֲמִינִים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁצָּנָה
אוֹתָנוּ לֶאֱכֹל מַצָּה, וְעַל-יְדֵי אֲכִילַת מַצָּה, אָנוּ זוֹכִים
לְרִפּוּאָה, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים, שֶׁמַּצָּה
הִיא מֵאֲכָל שֶׁל רִפּוּאָה, מֵאֲכָל שֶׁל אֱמוּנָה; אֲשֶׁרִי

מי שזוכה להכין את עצמו כראוי לקבל את ימי הפסח הקדושים, ומקבל על עצמו לא לאכל חמץ, ולאכל רק מצה כל ימי הפסח, שעל-ידי-זה ימשיך על עצמו אמונה ברורה ומזככת בו יתברך, ויזכה לרפואה שלמה ברמ"ח איבריו ובשס"ה גידיו, ויזכה לצאת מהגלות ומהצרות והיסורים והלכלוכים והזהמה שנפל לשם, ויזכה באמת על-ידי-זה לחזר בתשובה שלמה אליו יתברך, ויהיה נעשה בן חורין הינו שיצא לחרות; אשרי לו ואשרי חלקו.

ב.

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, כי עקר בדיקת החמץ ובעורו ובטולו הוא, שצריכים לבער ולסלק מעצמו כל המחשבות הזרות וכל הספקות והבלבולים הנמשכים מחכמת הטבע, ולידע בידיעה שלמה, שהכל מתנהג רק בהשגחה פרטי פרטית, שזוהי אכילת מצה, כי "חמץ" פרושו חמוץ המח, שמחמיץ את מחו ומקרהר אתריו יתברך, והוא מלא קשיות וספקות עליו יתברך,

הִיִּתְכֵּן שְׂיִתְנַהֵג עִמּוֹ כְּמוֹ שְׂמִתְנַהֵג? הִיִּתְכֵּן שְׂעוֹבְרִים
 עָלָיו צָרוֹת וְיִסּוּרִים כְּאֵלוֹ? מַה שְּׂאִין כֵּן, אֲכִילַת
 מִצֵּה הִיא אֲכִילַת הַהִשְׁגָּחָה הַפְּרָטִית, שְׂיַדַע הָאָדָם
 שֶׁהֵפֵל מִשְׁגָּח בְּהִשְׁגָּחָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, וּבְזֶה
 תְּלוּיָהּ כָּל הַגְּאֻלָּה, כִּי כָּל הַגְּלִיּוֹת — שְׂעוֹבְרִים עַל
 הָאָדָם כָּל מִינֵי גְלוֹת וְכָל מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים, הוּא
 רַק מִחֲמַת שְׂתוּלָה אֶת הֵפֵל בְּמִזְל וּבְמִקְרָה וּבְטֻבַע,
 שְׂפָל זֶה הוּא חֲמֵץ, וְעַל-כֵּן אָנוּ מְזַהְרִים קֹדֶם חַג
 הַפֶּסַח, חַג הַחֲרוֹת, לְבַדֵּק אֶת הַחֲמֵץ וּלְבַעְרוֹ, הִינוּ
 לְבַעַר אֶת כָּל הַסְּבָרוֹת הַהִפּוּכוֹת מִן הָאֱמֶת, לְבַעְרוֹ
 וּלְבַטְלָן מֵאִתָּנוּ לְגַמְרֵי, וְנִזְכֶּה לֶאֱכֹל מִצֵּה שֶׁהִיא
 אֲכִילָה דְקַדְשָׁה, אֲכִילָה שֶׁל הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, הִינוּ
 שְׂנֹזְכֵי לְבַטֵּל אֶת עֲצֵמֵנוּ לְגַמְרֵי אֵל אֵין סוּף בְּרוּךְ
 הוּא, וְנִזְכֶּה לְהֵאֱמִין, שֶׁהֵפֵל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בְּהִשְׁגָּחָה
 פְּרָטִי פְּרָטִית, עַל-יְדֵי-זֶה תִּתְבַּטְּלֶנָּה כָּל הַגְּלִיּוֹת
 וְכָל הַחֲשָׁכוֹת, כִּי תִכְףּ-וּמִיד כְּשֶׁנִּתְגַּלִּית הַשְּׁגָחָתוֹ
 יִתְבָּרַךְ הַפְּרָטִי פְּרָטִית בְּעוֹלָם, אָזִי אֵין שׁוֹם חֲשֵׁף
 כָּלֵל, כִּי עֶקֶר הָאוֹר הוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִז לִילָה
 כִּיּוֹם יְאִיר, וְעַל-כֵּן דִּיקָא בְּזֶה שְׂפָל בְּרִי יִשְׂרָאֵל עוֹסֵק
 קֹדֶם חַג הַפֶּסַח לְבַעַר אֶת הַחֲמֵץ וּלְבַטְלוֹ מִבֵּיתוֹ
 וּמִרְשׁוֹתָיו, עַל-יְדֵי-זֶה זֻכָּה לְהִכָּנֵס אֶל חַג הַפֶּסַח,

פסח כָּשֶׁר וְשֶׁמֶח

שטו

שֶׁהוּא חַג הַחֲרוּת, וּמִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ הָאָרֶה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה שְׂיַגְלָה לָנוּ מְשִׁיחַ צְדִקְנוֹ, שְׂבוּא יְבוּא וְלֹא יֵאָחַר, אֲשֶׁר הוּא יַגְלָה אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּגִלּוֹי נִפְלֵא מְאֹד, שְׂנֻזְכָּה לְרֵאוֹת בְּעֵינֵי הַבָּשָׂר אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְהוּא יִבְנֶה לָנוּ אֶת בֵּית מִקְדָּשֵׁנוֹ וַיִּקְבֹּץ אֶת כָּל נְדַחֵנוּ מֵאַרְבַּע כְּנַפּוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ; וְעַל-כֵּן עֲכָשׁוּ כְּשָׂבָא חַג הַפֶּסַח חַג הַחֲרוּת, רְאוּ, בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְבִטֹּל מִכָּל וְכָל אֶת כָּל מִינֵי סְבָרוֹת שֶׁל הֶבֶל, שֶׁל כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, שֶׁהִכֵּל בְּכֹלל חֶמֶץ — חֲמוּץ הַמַּח, וְתִמְשִׁיכוּ עַל עֲצָמְכֶם אֶת אֹר הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא אֲכִילַת מִצָּה, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכּוּ גַם-כֵּן לְהִמְשִׁיף עַל עֲצָמְכֶם הָאָרֶה מֵהַגְּאֵלָה הַעֲתִידָה, וְתִזְכּוּ לְהַגְּאֵל אֶתְּכֶם וּבְנֵיכֶם וּבָנוֹתֵיכֶם, וְתִצְאוּ מֵהַשְּׁעָבוֹד וְהַקְּשִׁיּוֹת וְהַסְּפָקוֹת שְׁעוֹבָרִים עֲלֵיכֶם, וְתִהְיוּ מְאֻשָּׁרִים בְּחַיֵּיכֶם, כִּי עַקֵּר הָאֲשֶׁר הִנְצַחֵי הוּא הָאֱמוּנָה הַפְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, לְהֶאֱמִין שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מְחִיָּה וּמְהִיָּה וּמְקִיָּים אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם עֹצֵם עֲצָמֵי חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי בְּאֵמֶת אֵין שׁוּם טָבַע כָּלֵל, כִּי הִכֵּל בְּהַשְּׁגָחָה, כִּי אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בָּמָה שְׂמוּכָן לְחֲבֵרוֹ, וְאֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְמָטָה

אַלֶּא אַם כֵּן מְכַרְיִזִין עָלֵינוּ מְלַמְעָלָה, כִּי הַפֶּל מְשַׁגָּח
מִמֶּנּוּ יתְבַרֵךְ, וַיִּדְעוֹת אֱלוֹהֵן עָקַר חַג הַחֲרוּת, כִּי
דִּיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יוֹצְאִים מְשַׁעְבּוּד לְגַאֲלָה; אֲשֶׁרִי
מִי שְׂמֵכְנִים יִדְעוֹת אֱלוֹהֵינוּ בְּדַעְתּוֹ!

ג.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי אֵין אָדָם
בְּזֶה הָעוֹלָם שְׁלֵא יַעֲבֹר עָלֵינוּ מְרִירוֹת דְּמְרִירוֹת, צְרוּת
וַיִּסּוּרִים וְהַרְפַּתְקָאוֹת, חֲלִישוֹת הַדַּעַת וְחֲלָאִים רָעִים,
וְהַפֶּל בְּבַחֲיַנַּת מְצָרִים, וְעָקַר מִפְּלַת מְצָרִים הִיְתָה
בְּשַׁעַת קְרִיעַת יַם סוּף, שְׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הָאִיר
עָלֵינוּ אֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד מְלַמְעָלָה, וְקָרַע
אֶת כָּל הַמְצָרִים, וְנִתְגַּלָּה לָנוּ הָאֹר אֵין סוּף
בְּרוּךְ הוּא, שְׁהַפֶּל בְּהַשְׁגָּחְתּוֹ יתְבַרֵךְ, וְעַל-יְדֵי גִדְל
הַהֲתַגְלוֹת הַזֹּו נִתְבַּטַּל כָּל הַטְּבַע, וְנִתְגַּלָּה, שְׁאֵין
בְּלַעֲדֵינוּ יתְבַרֵךְ כָּלֵל, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִפְלוּ וְנִתְבַּטְלוּ
כָּל הַמְצָרִים, וְטַבְּעוּ בַּיָּם סוּף, וְעַם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ
בְּנֵי חוּרִין, וְכִמוֹ שְׁהִיָּה בְּעַת הַיּוֹתָם בְּמְצָרִים,
כְּמוֹ-כֵן חוּזַר הַדְּבָר בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, עַל-יְדֵי-
זֶה שְׁנִזְהַר הָאָדָם מֵאֲכִילַת חֶמֶץ, וּמִבְּעַר וּמִבְּטַל אֶת

הַחֶמֶץ לַגַּמְרֵי מִרְשׁוּתוֹ, וּמִקְבֵּל עַל עֲצֻמוֹ לְאָכֹל
רַק מִצָּה, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשַׁכֶּת עָלָיו הַהֲאָרָה הַנּוֹרָאָה
וְהַנִּפְלְאָה הַזֹּאת, לֵידַע שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מִנְהִיג אֶת
עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטֵי פְּרִטִית, וְנִפְתָּחִים לוֹ מִיָּמֵי
הַדַּעַת, שֶׁזֶה סוּד קָרִיעַת יַם סוּף, שֶׁנִּתְגַּלִּית לוֹ הָאָרֶת
הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה טוֹבְעִים כָּל
הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים וְהַמְּנִיעוֹת וְהַהֲרַפְתָּקָאוֹת שֶׁעוֹבְרִים
עָלָיו, וְיוֹצֵא בֶן חוֹרִין; וְעַל-כֵּן רָאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתַי
הַיִּקְרִים, לְהַזְהֵר כָּל יָמֵי חַג הַפֶּסַח מִמַּשֶּׁהוּ חֶמֶץ,
וְאֵל תִּקְחוּ אֶת זֶה בְּנִקְל, כִּי רֹאִים שֶׁכָּל הַשָּׁנָה
עוֹבֵר עַל הָאָדָם מֵהַ שֶׁעוֹבֵר — צָרוֹת וְיְסוּרִים,
מְרִירוֹת דְּמִרִירוֹת וְהַרְפַּתָּקָאוֹת וְכָל מִיָּנֵי מַחְלוֹת
רַעוֹת, וְהַכֹּל בָּא מִחַמַּת שְׁאִינוֹ נִזְהָר מִחֶמֶץ בַּפֶּסַח,
אֲשֶׁר הָעֶנֶשׁ הוּא כֶּרֶת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, שֶׁנִּכְרַת לַגַּמְרֵי
מִהָאֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, לֹא-כֵן מִי שֶׁנִּזְהָר
וְאוֹכֵל רַק מִצָּה כָּל יָמֵי הַפֶּסַח, עַל-יְדֵי-זֶה מִמַּשִּׁיף
עַל עֲצֻמוֹ הָאֲשֶׁר הִנָּצַחִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁפָּע עָלָיו
כָּל הַשָּׁנָה שֶׁפַּע בְּרָכָה וְהַצְלָחָה, וְזוֹכָה לְרַפּוּאָה
שְׁלֵמָה וְיִשׁוּעָה שְׁלֵמָה וְלֹא חֶסֶר לוֹ שׁוּם דְּבָר;
וְעַל-כֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתַי הַיִּקְרִים, אִם אַתֶּם רוֹצִים
לְהִיּוֹת הַכֵּי מְאֻשְׁרִים בְּחַיֵּיכֶם, וּבְכַרְט בְּשָׁנָה זוֹ, רְאוּ

לזרק את כל החמץ מביתכם, ולבטלו ולבערו לגמרי מרשותכם, ותאכלו רק מצה וכל דבר הפֶּשַׁח לפסח, ועל-ידי-זה תזכו לשנה זו לאשר המצפה לנו על-ידי משיח צדקנו; אשרי מי שזוכה להמשיך על עצמו אור חג הפסח שהוא חג החרות, ויזכה לגאלה אמתית ונצחית.

ד.

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, כי חג הפסח הוא חג של חנוכה הילדים, ועל-כן כל עבודת ליל הסדר היא, שהילדים שואלים קשיות ושאלות "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", ואנו מחיבים להשיב להם תרוץ מספיק על כל קשיותיהם, הינו פי על כל ישראל עוברים בכל שנה ושנה כל מיני מרירות וצרות ויסורים והרפתקאות מבית ומבחוץ, פי בכל דור ודור עומדים עלינו לכולתנו, והקדוש-ברוך-הוא מצילנו מידם, והחוב מטל עלינו לגלות ולפרסם את האמונה הקדושה בו יתברך לבנינו ולבנותינו ולכל העולם כלו, ועכשו בליל הפסח, אז הוא

הזמן שְׁמֵאִירָה הָאָרָה נִוְרָאָה וְנִפְלָאָה מֵהַשָּׁמַיִם, פִּי
כָּל הָעוֹלָמוֹת פְּתוּחִים, וְעַל-כֵּן דִּיקָא אֲזִי שׁוֹאֲלִים
הַיְלָדִים כָּל מִינֵי קִשְׁיֹת וְסִפְקוֹת שְׁעוֹלוֹת עַל לְבָם
וְעַל דַּעְתָּם, וְעַלֵּינוּ לְפָרֵשׁ וּלְתַרְץ לָהֶם אֶת כָּל
קִשְׁיֹתֵיהֶם — שְׁעֵבְדִים הָיִינוּ לְפָרַעַה בְּמִצְרַיִם
וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעֵ נְטוּיָה לְגִלוֹת
וּלְפָרְסָם לָהֶם, שְׁכַשְׁאָדָם נִמְצָא בְּתַכְלִית הַמִּצְרַיִם,
וְהוּא מִמְּשִׁיף אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו יְתַבְּרָךְ, אֲזִי הַקְּדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ נִסִּים וְנִפְלְאוֹת לְצֵאת לְגַמְרֵי
מִצְרַוְתָיו, וְדָבָר זֶה עָלֵינוּ לְחַלֵּק בְּכַנְיָנוּ וּבְכַנּוּתֵינוּ,
שְׁיִדְעוּ אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאֹת בְּלַעְדָּיו יְתַבְּרָךְ כָּלֵל,
וְהוּא יְתַבְּרָךְ מְחִיָּה וּמְהוּיָה וּמְקַיָּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה
כָּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת
חַיִּים אֱלֹקוֹתוֹ יְתַבְּרָךְ, וְאִף שְׁעֵבֵר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל
בְּמִשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת מֵהַ שְׁעֵבֵר — שְׁסַבְּלָנוּ כָּל
מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים, כָּל מִינֵי מִיתוֹת מְשֻׁנוֹת מְכָל
אַמוֹת הָעוֹלָם, עִם כָּל זֹאת עֲדִין אֲנַחְנוּ חֲזָקִים
בְּאַמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת בּוֹ יְתַבְּרָךְ, וְעֲדִין אֲנַחְנוּ
מוֹכְנִים לְהַשְׁחֵט וּלְהַהַרְגַּ וּלְהַסְקֵל וּלְהַשְׁרִיף עַל
קְדוּשׁ שְׁמוֹ יְתַבְּרָךְ, מֵלֵב אֶהְבַּתָּנוּ שְׁאָנוּ אוֹהֲבִים
אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלָכֵן בְּשַׁעֲהַ שְׁכַנְיָנוּ וּבְכַנּוּתֵינוּ

שׁוֹאֲלִים אוֹתָנוּ כָּל מִינֵי קְשִׁוֹת וּסְפִקוֹת, עָלֵינוּ
 לְתַרְץ לָהֶם, אֲשֶׁר בְּרַגַע שֶׁהָאָדָם מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ
 בְּעִבּוּרוֹ יִתְבַּרֵּךְ, הוּא נִגְאָל מִכָּל צְרוּתָיו, וְדָבָר זֶה
 צָרִיכִים לְחַלֵּק בְּעֶצְמָנוּ, שֶׁלָּנוּ בְּעֶצְמָנוּ לֹא יֵהיֶה שׁוּם
 קְשִׁוֹת וּסְפִקוֹת עָלָיו יִתְבַּרֵּךְ, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת
 "חֲמִץ" — חֲמוּץ הַמַּח וּשְׂאֵר שְׁבַעֲסָה, שֶׁהוּא הַיֵּצֵר
 הָרַע, וְהָרַע וְהַטְּמָאָה שֶׁנִּכְנָסוּ בָּנוּ עַל-יְדֵי מַעֲשֵׂינוּ
 הָרָעִים, וְנִזְכָּה לְהִגִּיעַ אֶל אֲכִילַת מַצָּה, שֶׁהִיא סוּד
 גְּלוּי הַהִשְׁגָּחָה, גְּלוּי הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְכֵן
 לְהַחֲדִיר אֶת הַיְדִיעוֹת הָאֵלוּ בְּבִינָנוּ וּבְבִנוֹתֵינוּ, שֶׁגַּם
 הֵם יִמְסְרוּ אֶת נַפְשָׁם בְּעִבּוּרוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 יֵהיֶה נַעֲשִׂים בְּנֵי חוּרִין אֲמִתִּיִּים, כִּי בְּשַׁעַה שֶׁאָדָם
 מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעִבּוּרוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
 עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה בֶּן חוּרִין אֲמִתִּי, וְזוֹכֵה לְהַכְלִיל בּוֹ
 יִתְבַּרֵּךְ וּלְהִגְאֵל בְּתַכְלִית הַגְּאֻלָּה וּלְצֵאת מֵעֲבֹדוֹת
 לְחֵרוֹת, וּמִיָּגוֹן וְאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, וּמִרְגִּישׁ עֲרֹבוֹת,
 נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זִיו, חֵיּוֹת אֱלֹקוֹתָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְהוּא
 הַמֵּאֲשֵׁר הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם; אֲשֶׁר לּוֹ וְאֲשֶׁרֵי
 חֲלָקוֹ!

ה.

בְּנֵי וּבָנוּתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי טָבַע
הָאָדָם לְמִשָּׁךְ אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד אֶל הָעֲצָבוֹת
וְהַמְרִירוֹת, וְהוּא תָּמִיד מְעַצְפֵּן בְּעֲצָבוֹת, וְהוּא
תָּמִיד נִמְשָׁךְ אֶל הַדְּכָאוֹן מְרֹב הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים
וְהַהֲרַפְתָּקָאוֹת שְׁעוֹבְרִים עָלָיו בְּכָל יוֹם, שֶׁכָּל זֶה
הוּא בְּחִינַת חֲמִץ, שְׁמִחְמִיץ אֶת לְבוֹ, וְהוּא תָּמִיד
מְמַרְמֵר, וְהוּא תָּמִיד מְלֹא כַּעַס וְקִפְדוּת, וְתָמִיד מְלֹא
קִשְׁיוֹת עָלָיו יִתְבַרֵּךְ, וּמִתְקוּטֵט וְחוֹלֵק עַל זְלָתוֹ, מֵה
שָׂאִין כֵּן אֲכִילַת מִצֵּה הִיא סוּד הַשְּׂמֻחָה וְהָאִשֶּׁר
וְהַתְּקוּהָ וְהַשְּׁלוֹם, וְעַל-כֵּן אָנוּ מְזֻהָרִים בְּעֵת גְּאֻלָּתְנוֹ
בִּימֵי הַפֶּסַח הַקְּדוּשִׁים, בְּחַג הַחֲרוּת, לְבִטֹּל וּלְבַעַר
אֶת הַחֲמִץ לְגַמְרֵי מְרֻשׁוּתְנוֹ, וּלְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ אֲכִילַת
מִצֵּה — שֶׁנֶּאֱכָל רַק מִצֵּה, לְרַמֵּז לָנוּ, שְׂאֵם אָנוּ
רוֹצִים לְהַגְּאֵל, עָלֵינוּ לְהַשְׁלִיךְ מֵאִתְּנוֹ וּלְבַעַר וּלְבִטֹּל
מֵעֲצָמֵנוּ אֶת כָּל מִינֵי עֲצָבוֹת וְדְכָאוֹנוֹת, וְכָל מִינֵי
מַחְלָקֵת וּמְרִיבוֹת, שֵׁישׁ לָנוּ עַל זְלָתְנוֹ, שֶׁכָּל זֶה הוּא
בְּחִינַת "חֲמִץ", וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמֵנוּ רַק שְׂמֻחָה,
שְׁנֵהִיָּה שְׂמֻחִים וְעֲלִיזִים, וְנִרְקַד מְרֹב שְׂמֻחָה, וְנִבְטֹל
מֵאִתְּנוֹ כָּל מִינֵי רִשְׁעוֹת וְרָע לֵב, וְנִהְיֶה בְּשִׁלוֹם,

בְּאַהֲבָה וּבְאַחֲדוּת עִם זְלַתְנוּ, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה
 נִזְכָּה לְקַבֵּל אֶת חַג הַחֲרוּת, חַג הַפֶּסַח, וְנִזְכָּה לְדַלֵּג
 עַל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְעֵבֵר אֶת
 זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, כִּי אִם כְּשִׁמְבֹטָלִים מֵעֲצָמֵנוּ
 אֶת הָעֲצָבוֹת וְהָעֲצָלוֹת וְהַמְרִירוֹת וְהַדְּכָאוֹנוֹת
 וְהַמְחַלּוֹקוֹת וְהַמְרִיבוֹת, וּמִמְשִׁיכִים עָלֵינוּ רַק אֶת
 הַשְּׂמִיחָה וְהַשָּׁלוֹם, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה אָנוּ זוֹכִים לְהִגָּאֵל;
 אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוֹכָה לְסַלֵּק מִמֶּנּוּ אֶת הַחֲמִץ, שֶׁהוּא
 כָּלֵל הַמְרִירוֹת וְהַדְּכָאוֹנוֹת וְהָעֲצָבוֹת, וּמִמְשִׁיף עַל
 עֲצָמוֹ אֲכִילַת מִצָּה, שֶׁהִיא הַשָּׁלוֹם הָאֱמֵתִי וְהַשְּׂמִיחָה
 וְהַדְּבֻקוֹת בּוֹ יִתְבָּרֵךְ; אֲשֶׁרִי לוֹ וְאֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ!

.1

כְּנִי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי חֲמִץ
 מְרַמֵּז עַל גְּאוֹת וַיִּשּׁוֹת, כִּי הַחֲמִץ נֶאֱפָה דִיקָא עַל-
 יְדֵי הָרוּחַ שְׁעוֹלָה בְּנִפְיחָה, לֹא-כֵן הַמִּצָּה נֶאֱפִית
 תְּכֵף-וּמִיד, וְלֹא נוֹתְנִים לְבָצֵק אֶפְשָׁרוֹת כְּרָגַע,
 שֶׁתְּכַנֵּס בּוֹ רוּחַ, שְׂזָה סוּד עֲנֹוה וְשִׁפְלוּת, הֵינּוּ
 כִּי "חֲמִץ" מְרַמֵּז עַל גְּאוֹת, שֶׁהָאָדָם מִגְּבִיָּה אֶת
 רוּחוֹ עַל זְלַתוֹ, וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא כְּבָר מְשֻׁהוּ, וַיְכוּל

לְהִתְגַּאוֹת עַל זִלְתּוֹ, וְאָכִילַת מִצָּה מְרֻמָּזַת עַל עֲנֻוֹה,
 שְׁמִבְטֵל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי בְּפָנָי כָּל אֶחָד וְאֶחָד,
 וְיִוֹדֵעַ שֶׁהוּא אֵינוֹ כְּלוּם, אֲשֶׁר זֶה שְׁלֵמוֹת הָעֲנֻוֹה,
 וְעַל-כֵּן בִּימֵי הַפֶּסַח הַקְּדוּשִׁים, שְׁזָהוּ חַג חֲרוּתֵנוּ, אֲזַי
 מְבִטְלִים מֵעֲצָמֵנוּ אֶת הַגְּאוֹת וְהַרוּחַ גְּבוּהָה לְגַמְרֵי,
 וּמְבִטְלִים אֶת עֲצָמֵנוּ לְגַמְרֵי אֱלֹיו יִתְבַּרֵּךְ, שְׂזוֹ עֲנֻוֹה
 אֲמֵתִית; וְעַל-כֵּן אָנוּ מְזַהְרִים לְבַעַר וּלְבַטֵּל אֶת
 הַחֲמִץ מִבְּתֵינוּ וּמִרְשׁוּתֵנוּ, שְׂזוֹ הַמְּדָה הַרְעָה שֶׁל
 גְּאוֹת וְהִתְנַשְּׂאוֹת עַל זִלְתּוֹ, וְלֹא כֹל רַק מִצָּה, שֶׁהִיא
 מְרֻמָּזַת עַל מִדַּת הָעֲנֻוֹה וְהַשְּׁפָלוּת, שֶׁרַק עַל-יְדֵי-זֶה
 זֻכָּרִים לְהִיּוֹת בֶּן חוּרִין; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁמִבְטֵל מִמֶּנּוּ אֶת
 כָּל הַגְּאוֹת וְהַיִּשּׁוּת, שְׁזֶה הַחֲמִץ — חֲמוּץ הַמַּחַ, חֲמוּץ
 הַלֵּב וְרוּחַ גְּבוּהָה, וְזוֹכָה לְאָכִילַת מִצָּה, שֶׁהִיא
 כָּל הָעֲנֻוֹה וְהַשְּׁפָלוּת, רוּחַ נְמוּכָה, שֶׁעַל-
 יְדֵי-זֶה דִּיקָא יִגָּאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו, כִּי כָּל הַצָּרוֹת
 וְהַיִּסּוּרִים וְהַבְּעִיּוֹת וְהַמְרִירוֹת שֶׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם,
 הֵם רַק מִחַמַּת מִדַּת הַגְּאוּה, שְׁמַחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ
 לְמַשְׁהוֹ, וְעַל-יְדֵי שְׂזוֹכָה לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי,
 וְהוּא בָּטֵל וּמְבִטֵּל לְפָנָי כָּל, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ עָלָיו
 הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְהָאִיר
 עַל עֲצָמוֹ הָאָרֶה מֵהָאֶרֶת הָאֵין סוּף, אֶלָּא עַל-יְדֵי

שְׁמַבְטִיל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי, עַד שֶׁהוּא אֵינוֹ
נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאִז כְּשִׁזְזָה לָבוֹא אֶל בְּטוּל
כְּזֶה, אִז וְדִיקָא מְאִיר עָלָיו אוֹר הַשְּׂכִינָה; אֲשֶׁר־מִי
שְׁמַבְטִיל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׂאִז בְּאַמַּת
יֵצֵא לְחוּרִין, וְיִזְכֶּה לְגֵאלָהּ הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית.

.ז.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי עַקֵּר
טְמֵאת וְזִהְמַת מְצָרִים הִיא הָאֲמוּנוֹת הַכּוֹזְבוֹת
וְהַכְּפִירוֹת הַנִּמְשָׁכוֹת מִזִּהְמַת הַנְּחָשׁ, שֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת
בְּעוֹלָם, כִּי שֵׁם בְּמְצָרִים הַתְּפִשְׁטוּ כָּל הַדְּעוֹת
הַנִּפְסְדוֹת, הַכְּפִירוֹת וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת וְהַלְעַג שֶׁלְעַגוּ
כְּבִיכּוֹל מִפְּנֵי יִתְבָּרֵךְ, וְעַקֵּר גְּאֻלְתָּנוּ הִיְתָה עַל-יַדֵּי
מִשֶּׁה רַבְּנוּ, שֶׁהוּא רַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִמְשִׁיךְ אֶת
הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּעַם יִשְׂרָאֵל, לִידַע וּלְהֶאֱמִין
שִׂישׁ בּוֹרָא כָּל עוֹלָמִים הַמְּחִיָּה, מְהֵרָה וּמְקִיָּים אֶת
כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ, וְדִיקָא עַל יְדוֹ זְכִינוּ לְשַׁבֵּר
אֶת כָּל הַמְּצָרִים, וְלִצְאֵת מִהַגְּלוּת וְהַשְּׁעָבוּד שֶׁעָבַר
עָלֵינוּ בְּמְצָרִים, וְזְכִינוּ לִצְאֵת מִהַגְּלוּת הַזֶּה, וְנִמְשָׁכָה
עָלֵינוּ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא סוּד הַמַּחֲיִין הַקְּדוּשִׁים

— וְעָתוֹ יִתְבַּרֵךְ, כִּי תִכֶּף וּמָיֵד כְּשִׁזְזוּכִים לְהִתְקַרֵּב
אֶל הַצְּדִיק הָאֵמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִשֶּׁה בְּכָל דּוֹר
וְדוֹר, עַל-יְדֵי-זֶה זֹכִין לְבִטֵּל מֵעֲצָמָנוּ אֶת כָּל
הַזְּהָמוֹת שֶׁל מְצָרִים, שֶׁהֵם כָּלֵל הָאֲפִיקוֹרְסוֹת
וְהָאֲמוֹנוֹת הַכּוֹזְבוֹת שֶׁמִּתְפַּשְׁטוֹת בְּעוֹלָם, וְעַל-יְדֵי-
זֶה אָנוּ זֹכִין לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְלַעֲשׂוֹת
אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ; וְעַל-כֵּן רָאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים,
לְהִתְחַזֵּק בְּאֲמוּנַת חַכְמִים, וְתִהְיֶה מְקַרְבִּים תָּמִיד אֶל
חַכְמִים וְרַבָּנִים אֲמִתִּיִּים הַמְּגַלִּים לָנוּ אֶת אֲמִתַּת
מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, הַמְּגַלִּים וְלוֹמְדִים עִמָּנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ
הַקְּדוּשָׁה, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכּוּ לְהַנְצִיל מִשְׁטָף מֵיִם רַבִּים
הַיְדוֹנִים, שֶׁנִּתְפַּשְׁטוּ בְּעוֹלָם, שֶׁהֵם כָּלֵל הַכְּפִירוֹת
וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת, וְתִזְכּוּ לְצֵאת מִהַגְּלוּת הַמְּרָה הַזֹּה,
וְתִבְטְלוּ אֶת הַשְּׁעָבוֹד הַקָּשָׁה שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם, וְתִזְכּוּ
לְגַאֲלָה אֲמִתִּית, גְּאֻלָּה נְצִיחִית, לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיכֶם
הָאֵרֶת הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁבָּא לְיַדֵּי
הַכָּרָה וְלִיַּדֵּי הַגְּלוּי זֶה, שֶׁאֵז יָאִיר עֲלָיו אֹר נוֹרָא
וְנִפְלָא מְאֹד, אֲשֶׁרֵי לוֹ בְּזֶה וְאֲשֶׁרֵי לוֹ בְּבָא!

.ח

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת הַיֵּטֵב,
 אֲשֶׁר עָקַר גְּלוּת מְצָרִים הִיָּתָה עַל פָּגַם הַבְּרִית,
 כִּי בְּמְצָרִים, שָׁם הָיָה תִּקְוַת הַזְּהֵמָה שֶׁל תַּאֲוָה זֹה,
 וְעַל-כֵּן כָּל הַגְּלִיּוֹת נִקְרְאוֹת בְּשֵׁם מְצָרִים, כְּמֵאמֹר
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, כִּי גַם כָּל הַגְּלִיּוֹת הֵן עַל יְדֵי
 בְּחִינָה זֹאת, וְיִשְׂרָאֵל בְּגִדְל כַּחוֹ שֶׁל מִשָּׁה רַבֵּנוּ, זָכוּ
 לְיֵצֵאת אֲז מְגָלוֹת שֶׁל תַּאֲוָה זֹה, עַד שֶׁזָּכוּ לְשִׁבְעִים
 פָּנִים לַתּוֹרָה שְׁזָה בְּחִינַת קְבֻלַּת הַתּוֹרָה, שֶׁזָּכוּ אַחֵר
 יֵצֵאת מְצָרִים, אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין חָתַר עֲלֵיהֶם
 הַבַּעַל-דְּבָר אַחֲר־כֵּן לְהַכְשִׁילָם בְּחֻטָּא הָעֵגֶל, וְאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁלֹּא הָיָה אֱלֹא כְּדֵי לְהַתִּיר לָהֶם
 עֲרִיּוֹת וְכוּ', וְעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשְׁכוּ כָּל הַגְּלִיּוֹת וְכָל
 הַצָּרוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כְּפִדוּעַ, וְעַקַר הַתְּקוּן בְּכָל
 דְּוֹר הוּא עַל-יְדֵי גְדוּלֵי הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁזָּכוּ
 לְשִׁמִּירַת הַבְּרִית בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, וְהֵם מְמַשִּׁיכִין
 עֲלֵינוּ אֹרֹךְ שָׁל מְשִׁיחַ, שֶׁעַקַר הַתְּקוּן לְהַמְשִׁיךְ קִיּוּם
 הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הוּא עַל יְדוּ, וּבְשִׁבִיל זֶה צָרִיכִין
 לְהַזְכִּיר יֵצֵאת מְצָרִים בְּכָל יוֹם, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ
 קְדוּשַׁת יֵצֵאת מְצָרִים גַּם עִתָּה, לְיֵצֵאת מִבְּחִינַת גְּלוּת

מְצָרִים, שְׁהִיא בְּחִינַת גְּלוּת כָּל הַתְּאֵוֹת, וּבִפְרֻט מֵהַתְּאֵוָה שֶׁל נְאוּף, שְׁקוּץ, תְּעוּב, עָרֹם וְכוּ', וְלִזְכוּת לְבְּחִינַת קְבֻלַּת הַתּוֹרָה, דִּהְיִינוּ לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה, וְעַקֵּר זְמַן הַזְּכָרֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם הוּא בַּיּוֹם, שְׂאֵז עֵקֶר קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה בְּשִׁלְמוֹת וְטִלִּית וְתַפְלִין וְרַב הַמְּצוּוֹת, כִּי עֵקֶר צִיּוֹר הָאוֹר לְטוֹב שְׁוֵה בְּחִינַת כָּלֵל הַמְּצוּוֹת וַיְצִיאַת מִצְרַיִם הוּא רַק בַּיּוֹם, בְּבְּחִינַת "יוֹצֵר אוֹר" וְכוּ', אֲבָל בְּאֵמַת צְרִיכִים גַּם בְּלִילָה לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם, כִּי גַם בְּתַקְוָה הַחֲשֵׁף בְּבְּחִינַת לִילָה, צְרִיף לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַמְשִׁיף עַל עֲצֻמוֹ קִדְשֵׁת יְצִיאַת מִצְרַיִם, כִּדִּי לְתַקֵּן אֶת הַכְּלָיִם שְׁיִהְיוּ מוֹכְנִים לְצִיּוֹר הָאוֹר כְּשִׁירָד לְתוֹכוֹ, שְׁיִצְטִיֵּר תַּכְּף לְטוֹבָה וְלְבִרְכָה, כִּי אֲדוּרְבָה, אֲזֵ עֵקֶר הַנְּסִיּוֹן בְּבְּחִינַת "בְּחִנְתָּ לְבִי פְקֻדָּתְ לִילָה", כִּי בְּלִילָה שְׁהוּא בְּחִינַת חֲשֻׁכַת הַגְּלוּת, אֲזֵ עֵקֶר הַנְּסִיּוֹן, וְאֲזֵ צְרִיכִים בְּיֹתֵר לְזַכֵּר יְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׁכֻמוֹ שְׁעֲשֵׂה עֲמָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נְסִיִּים בְּגְלוּת מִצְרַיִם וְהוֹצִיאָנוּ לְחֵרוֹת מִטַּמְאֵת הַתְּאֵוָה שֶׁל נְאוּף לְקִדְשֵׁת קְבֻלַּת הַתּוֹרָה, כֵּן יַעֲשֵׂה עֲמָנוּ נִפְלְאוֹת גַּם עִתָּה בְּבְּחִינַת "כִּי־מִי צִאתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת", אֲבָל הַגְּלוּת מִתְאַרְכֶּת מְאֹד, וְהַבְּעַל-דָּבָר מִתְפַּשֵּׁט מְאֹד

על כל אחד ואחד לארכו ולרחבו, עד שקשה וכבד
מאד ענין זה להכניסו בעולם — להזכיר יציאת
מצרים בלילות, ולהאיר בלב כל אחד מישראל
שיזכר את יציאת מצרים בתקף חשכת הגלות
הזו, שיזכיר לעצמו את גדל פח הצדיקים שהם
בחינת משה שזכה להוציאנו ממצרים, ואין דור
יתום, ובודאי יש צדיקים גדולים בכל דור, שהם
בבחינת משה, כי אתפשטותא דמשה בכל דרא
ודרא, ובודאי יש פח לצדיקים פאלו גם עתה
להוציא את כל אחד ואחד מגלות נפשו, שזוהי
בחינת יציאת מצרים, אבל קשה מאד להכניס
בלב כל אחד את כל זאת, שזוהי בחינת הזכרת
יציאת מצרים בלילות, ועל זה אמר רבי אלעזר בן
עזריה: "הרי אני כבן שבעים שנה", שפבר זכיתי
לכל השבעים פנים לתורה, ולא זכיתי שתאמר
יציאת מצרים בלילות וכו', עד וחקמים אומרים:
"ימי חייך העולם הזה, כל ימי חייך להביא לימות
המשיח", כי כל זה אי אפשר להמשיך כי אם על-
ידי התנוצצות משיח, שממשיכין גדולי הצדיקים
בחדושי תורתם, שעל ידו יהיה גמר התקון; ועל-
כן אשרי מי שזוכה להתקרב אל הצדיקים האמתיים

שְׂבִדוֹר הַזֶּה הַמְּגָלִים חֲדוּשֵׁי תוֹרָה בְּגִלּוֹי אֱלֻקוֹת,
אֲשֶׁר בְּיָדָי עַל יָדָם יְכוּלִים לְהַמְשִׁיף גַּם עַל עֲצָמָיו
אוֹר אֱלֻקֵי; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁבָּא אֵלֵיהֶם וּמִתְחַמֵּם לְאוֹרָם
הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא.

ט.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר וּלְדַעַת אֲשֶׁר
כָּל עֲנִיָּן פֶּסַח וַיִּצִיאֵת מִצְרַיִם יִשְׁנֹו בְּכָל אָדָם וּבְכָל
זְמַן, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּל זְמַן שֶׁהוּא מְשַׁקֵּעַ בְּתַאֲוֹת
וּבַהֲבִלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, זֶה בְּחִינַת גְּלוּת מִצְרַיִם כְּיָדוּעַ,
וַיֵּשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם מְשַׁקְעִים מְאֹד בְּטַמְאֵת מִצְרַיִם
בְּגִלּוּלֵי הַחֲטָאִים וְהָעוֹוֹנוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וּמִחַמַּת
שֶׁהָאָדָם מְשַׁקֵּעַ בְּתַאֲוֹתָיו מְאֹד מְאֹד, עַל-כֵּן אֵי
אֶפְשָׁר לְהוֹצִיאֹו מִשָּׁם בְּשׁוּם תּוֹכָחָה וּמוֹסָר, כִּי
כָּבֵד נִתְקַשֵּׁר בְּשִׁטּוֹת וַחֲטָאִים שְׁלוֹ כָּל-כָּף, עַד
שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיאֹו מִשָּׁם בְּשׁוּם פְּנִים, אֲפִלּוּ
אִם יִרְצוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ תוֹרָה וּמוֹסָר לְפִי מְדַרְגָּתוֹ,
קִשָּׁה לוֹ לְקַבֵּל, אֲבָל הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת
לְבַל יִדַּח מִמֶּנּוּ גִידַח, וְעַל-כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו
שׁוֹלַח לוֹ לְפַעֲמִים הַתְּנוּצָצוֹת גְּדוֹלָה וְהַתְּעוֹרְרוֹת

גְּדוּלָה בְּלִבּוֹ שֶׁיָּשׁוּב לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂזוּהֵי בְּחִינַת כְּרוּזָא וְדִלְעִילָא כְּפִדּוּעַ, וְצָרִיף הָאָדָם שְׂיַחּוּס עַל נַפְשׁוֹ, וְתַכְף כְּשֶׁבָאָה עָלָיו הַתְּעוּרְרוּת לַתְּשׁוּבָה תַכְף-וּמְיָד יִמְהַר לְהַמְלִיט עַל נַפְשׁוֹ, וְאֵל יִסְתַּכֵּל לְאַחֲרָיו כְּלָל, בְּבְחִינַת — "מְהַר הַמְלִיט עַל נַפְשֶׁךָ אֵל תְּבִיט אַחֲרֶיךָ", כִּי מַחְמַת שֶׁהוּא מְשַׁקֵּעַ בְּשִׁטְיּוֹת וּבְתַאֲוֹת וּבְכִלְבוּלִים כָּל-כָּף, עַל-כֵּן תַכְף כְּשֶׁמִּתְחִיל לַחֲשֹׁב אֵיךְ וַיֵּמָה וּבְאִיזָה אַפֵּן יִבְרַח מִתַּאֲוֹתָיו, וּבְאִיזוֹ דְרָף יִזְכֶּה לַתְּשׁוּבָה וְכוּ', אַזִּי בּוֹדֵאי יִחְזֹר וַיָּשׁוּב לְאוֹלָתוֹ חֵס וְשְׁלוֹם, מַחְמַת שֶׁהוּא מְשַׁקֵּעַ בָּזָה בְּיוֹתֵר, וּמְבַלְבֵּל מְאֹד מְאֹד, עַל-כֵּן בְּתַחֲלַת הַתְּעוּרְרוּת הַתְּשׁוּבָה, צָרִיף לְבָרַח מִיָּד כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר, וְאֵל יִבִּיט לְאַחֲרָיו כְּלָל, יִהְיֶה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה יַחּוּס עַל נַפְשׁוֹ וַיִּבְרַח בְּחַפְזוֹן מִמָּה שֶׁהוּא צָרִיף לְבָרַח, וְזֶה בְּחִינַת פֶּסַח, שְׂאָז הִיָּתָה יְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׂאָז נִתְגַּלָּה אוֹר רַב מְלִמְעָלָה, וְאָז תַכְף יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּחַפְזוֹן גְּדוֹל, וְלֹא יָכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה, כִּי הָיוּ נִשְׂאָרִים שְׁקוּעִים שָׁם, חֵס וְשְׁלוֹם כְּמוֹבָא, וְגַם אָסוּר לוֹ אֲזִי לְהַתְחִיל לַחֲשֹׁב עַל פְּרִנְסָה, אִם-כֵּן מֵהֵיכָן יִתְפְּרִינְס, רַק יִבְטַח בְּהֵשֵׁם וַיִּשְׁלִיף עָלָיו יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה וְהוּא יִכְלַלְהוּ, וְזֶה בְּחִינַת "וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ"

לָהֶם, שֶׁשְּׁצָרִיכִים לְבָרַח מִפֶּסַח יוֹקְשִׁים, אֲזַ אָסוּר
 לַחֲשֹׁב כָּלֵל עַל פְּרִנְסָה וְצָדָה, כִּי בְּיָדָי כְּשֵׁנוּפְלִים
 עַל הָאָדָם רוֹצְחִים וְגִזְלָנִים אוֹ חַיּוֹת רָעוֹת, וְהוּא
 מְמַהֵר לָנוּס וּלְבָרַח מֵהֶם בְּיָדָי אֵינּוּ חוֹשֵׁב אֲזַ
 מֵהֵיכָן יִתְפָּרֵס וְכִיּוֹצֵא, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהָאָדָם צָרִיךְ
 לְבָרַח מִן הַשָּׂאוֹל תַּחֲתֵיּוֹת וּמִתַּחֲתֵיּוֹ וּמִיִּסוּרֵי הָעוֹלָם
 הַזֶּה לַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, הוּא צָרִיךְ לְבָרַח לְמַהֵר
 לְהַמְלִיט עַל נַפְשׁוֹ וְלֹא לְהַבִּיט לְאַחֲרָיו כָּלֵל,
 כִּי אֵינּוּ יָכוֹל לְהִתְמַהֵמֵה, וְגַם צָדָה וּפְרִנְסָה לֹא
 יַעֲשֶׂה לוֹ וַיִּבְטַח בֵּה' וַיִּשְׁעַן בְּאַלְקָיו, כִּי לֹא
 יַעֲזֹבֵהוּ, גַּם אֵינּוּ יָכוֹל לְהִתְעוֹרֵר וּלְבֹא לְתִשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה, כִּי אִם כְּשִׁישְׁלִיךְ כָּל הַחֲכָמוֹת מִמֶּנּוּ, כִּי
 אִם יִרְצֶה אֲזַ לַחֲשֹׁב אֵיזוֹ חֲכָמָה וְעֵצָה וְתַחֲבוּלָה
 — הֵן חֲכָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת אוֹ פְּיוּצָא בְּזֵה חֲכָמוֹת
 הָעוֹלָם וְטְרָדוֹת הַפְּרִנְסָה, בְּיָדָי לֹא תוֹעִיל לוֹ
 שׁוּם הִתְעוֹרְרוֹת בְּעוֹלָם, כִּי עֵקֶר הַהִתְגַּלּוֹת אֱלֻקוֹת
 וְהַהִתְעוֹרְרוֹת הַגְּדוֹלָה שֶׁבָּאָה אֵלָיו מִלְּמַעְלָה לֹא
 הִיָּתָה, אֲלֹא כִּי שִׁירָאָה מִרְחוֹק אֹר גְּדוֹל, כִּי
 שֶׁתִּשְׁתַּוְּקָה נַפְשׁוֹ לְבָרַח מִתְּאוּתָיו וְהִבְלִיּוֹ, וַיִּתְחַזַּק
 יוֹתֵר בְּאַמוּנָה עַל-יְדֵי רַבּוּי וְעֵצָם הָאֹר שֶׁהוּא רוֹאָה
 מִרְחוֹק, אֲבָל עֵצָם הָאֹר אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַבְּלוֹ, וְעַל-כֵּן

צָרִיף אֲזוֹ לְהִתְחַזֵּק בְּיֹתֵר בְּאַמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וּלְמַהֲרָה
וּלְרוּץ בְּכַח גְּדוּל לְבָרַח מִמָּה שֶׁצָּרִיף לְבָרַח בְּחַפְזוֹן
גְּדוּל, וְזֶה בְּחִינַת מִצָּה, שְׁנֵאֵפִית בְּחַפְזוֹן גְּדוּל,
וְעַל-כֵּן נִקְרְאת הַמִּצָּה — לֶחֶם עֲנִי, אֶף-עַל-פִּי
שֶׁמִּצָּה הִיא בְּחִינַת מַחִין גְּדוּלִים פִּידוּעַ בְּכּוֹנּוֹת,
אֶךְ בְּאַמַּת שְׁנֵיהֶם אֶחָד, כִּי תִרְוִייהוּ אִיתְנָהוּ בָּהּ,
כִּי מַחֲמַת עֵצִים גְּדֹלַת הָאוֹר הַמְּלַבֵּשׁ וּמְרַמֵּז בְּאַכִּילַת
מִצָּה שֶׁל פֶּסַח שֶׁהוּא אוֹר גְּדוּל מְאֹד, עַד שֶׁאֵין
לָנוּ בּוֹ שׁוּם תְּפִיסָה כָּלֵל, וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיִגּוֹ כָּלֵל,
וְהָאוֹר לֹא בָּא מְלַמְעָלָה אֶלָּא כְּדֵי לְחַזֵּק וּלְהַחֲיֹת
אֶת הָאַמוּנָה, שֶׁעַל-יְדֵי שְׁרוּאֵין אוֹר גְּדוּל מְלַמְעָלָה,
אֶף-עַל-פִּי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיִגּוֹ כָּלֵל, אֶף-עַל-פִּי-כֵן
נִעֲשִׂים חֲזָקִים יוֹתֵר בְּאַמוּנָה; וְעַל-כֵּן נִקְרְאת הַמִּצָּה
— לֶחֶם עֲנִי, בְּחִינַת "אֵין עֲנִי אֶלָּא מִן הַדַּעַת", כִּי
דִּיקָא עֲכָשׁוּ מַחֲמַת עֵצִים הָאוֹר הַגְּדוּל מְאֹד, עַל-כֵּן
צָרִיכִים לְסַלֵּק דַּעַתוֹ לְגַמְרִי, וּלְיַדַּע שֶׁאֵינוֹ יוֹדַע כָּלֵל,
שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת הַצְּמִצּוּם שֶׁל חֲכָמָה תְּתָאָה, שֶׁעַל-יְדֵי-
זֶה דִּיקָא זוֹכִים לְהַשְׁיִג הַשֶּׁכֶל הָעֵלְיוֹן שֶׁל הַשָּׁגוֹת
אֶלְקוּתוֹ, וְזֶה שֶׁאֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, לֶחֶם עֲנִי
שֶׁמְזַכִּיר אֶת הָעֲנִי שֶׁנִּתְעַנּוּ בְּמִצְרַיִם, וְגַם שֶׁעוֹנֵין עֲלָיו
דְּבָרִים הַרְבֵּה, כִּי עֶקֶר הַתְּגִלוֹת הַדַּעַת וְהַהֲאָרָה שֶׁל

פֶּסַח שָׁבָא עָלֵינוּ מְלַמְעָלָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַתְּחִלָּת
 הַתְּשׁוּבָה, הוּא רַק בְּשִׁבִיל זֶה, כְּדֵי שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
 יִזְכַּר כָּל אֶחָד אֶת הָעֲנוּי שֶׁנִּתְעַנְתָּה נִפְשׁוֹ בְּגִלוּת
 הַתְּאוּוֹת שֶׁל מִצְרַיִם, שֶׁהִיא הַסְטֵרָא אַחְרָא, וְעַל-
 יְדֵי-זֶה יַעֲנֶה דְּבָרִים הַרְבֵּה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִצְעַק
 בְּקוֹל גָּדוֹל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ עַד שִׁירְחַמְהוּ וְיִקְרְבוּ
 לְעַבֹּדְתּוֹ יִתְבָּרַךְ.

י

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵיכֶם לְדַעַת, אֲשֶׁר עָקַר
 הַחֲלוּק בֵּין חֲמֵץ לְמִצָּה הוּא הַחֲלוּק וְהַהֲבִדֵל
 שֶׁבֵּין ח' לְה', שֶׁזֶה בְּחִינַת עָקַר הַחֲלוּק שֶׁבֵּין
 הַסְטֵרָא אַחְרָא לְבֵין הַקְּדוּשָׁה, הֵינּוּ כִּי עָקַר אַחֲזִיזַת
 הַיֵּצֵר הָרַע וְהַסְטֵרָא אַחְרָא הוּא מְכַפִּירוֹת וּמְפַגֵּם
 הָאֱמוּנָה, וְכָל הַכְּפִירוֹת הֵם מַחְמַת הַחֲכָמוֹת, מַחְמַת
 שְׁנֵדָמָה לְאָדָם שֶׁהוּא כְּבָר חָכָם, וְרְאוּי לוֹ לְהִבִּין
 כָּל הַדְּבָרִים, וְשִׁיתְרָצוּ לוֹ כָּל הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל
 הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אוֹ עַל צְדִיקֵי הָאֱמֶת, וּמַחְמַת חֲכָמָתוֹ
 הוּא נוֹפֵל מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כִּי הַחֲכָמוֹת שֶׁאֵינָן
 דְּקַדְשָׁה מְפִילוֹת מְאֹד אֶת הָאָדָם, וְעַל-כֵּן הָעָקַר הוּא

לְהַשְׁלִיךְ שְׂכָלוֹ לְגַמְרֵי, וְלִסְמֹךְ רַק עַל אֲמוּנָה לְבַד, אֲבָל בְּאַמַּת גַּם הָאֲמוּנָה צָרִיכִים לְהַחֲיוֹת עַל-יְדֵי הַשְׂכָּל, וּמִי שֶׁהוּא חֹזֵק בְּאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, אֲזִי כָּל מָה שֶׁנִּתְּוֹסְפִים לוֹ יָדַעַת וְשָׂכָל, הוּא יוֹדֵעַ שְׂרָחוּק עֲדִין מֵהִידִיעָה הַשְּׂלֵמָה הָאֲמִתִּית, וְנִתְחַזְּקַת אֲצִלוֹ הָאֲמוּנָה בְּיוֹתֵר, בְּבַחֲיִנַת תְּכֵלֶת הִידִיעָה אֲשֶׁר לֹא נִדַּע, וְזֶה בְּחִינַת מִצָּה בָּה', שֵׁשׁ חָלָל בֵּין הַד' וּבֵין ה' שֶׁבִּתּוּכָה, כִּי הַד' הִיא בְּחִינַת אֲמוּנָה, וְה' הִיא בְּחִינַת הַדַּעַת וְהַחֲכָמָה שֶׁמִּשְׂיָכִין לְתוּכָה לְהַחֲיוֹת אֶת הָאֲמוּנָה, אֲבָל צָרִיךְ לְהִיּוֹת חָלָל וּפְתוּחַ בֵּין הַד' – שֶׁהִיא בְּחִינַת אֲמוּנָה, וּבֵין ה' – שֶׁהִיא בְּחִינַת הַחֲכָמָה, לְהוֹרוֹת שְׂאֵף-עַל-פִּי שֶׁכָּבַר זָכָה לְהִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אִיזוֹ חֲכָמָה וְדַעַת, שְׁנֵיהֶם בְּחִינַת ה' שֶׁבִּתּוֹךְ הַה', אֶף-עַל-פִּי-כֵן עוֹדְנוּ מִחֲזִיק בְּתַמּוֹ כְּבִתְחִלָּה, כִּי הוּא יוֹדֵעַ וּמֵאֲמִין שְׁעֲדִין אִינוֹ יוֹדֵעַ כָּלֵל, וּמִתְחַזֵּק רַק בְּאֲמוּנָה, אֲדַרְבָּה עֲתָה הוּא יוֹדֵעַ וּמִשְׁיָג בְּיוֹתֵר אִיךְ אִי אֶפְשָׁר לְדַעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִיךְ שֶׁצָּרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָה יִתְרָה מְאֹד, אֲבָל אִינוֹ סוֹתֵם, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל-יְדֵי הַחֲכָמָה שֶׁהִשְׁיָג אֶת פְּתוּחַ הָאֲמוּנָה, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי זֶהוּ בְּחִינַת חֲמִץ בַּח', שֶׁהִפְתַּח וְהִחְלָל סְתוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲמוּץ

פסח פֶּשֶׁר וְשִׁמְח

שלה

המצָה, בְּחִינַת "כִּי יִתְחַמֵּץ לִבִּי", דְּהִינּוּ שְׁעַל-יַדֵּי
הַחֲכָמָה וְהַדְּעָת שְׁהַשִּׁיג, עַל-יַדֵּי-זֶה הוּא נִדְמָה
בְּעִינָיו שֶׁהוּא כָּבֹר חָכֵם בְּשִׁלְמוֹת, עַד שְׁרוּצָה לְסִמּוֹן
עַל חֲכָמָתוֹ לְבַד, וְאִינוּ מְשַׁתְּמֵשׁ עוֹד בְּאַמוּנָה,
שְׁזֶה בְּחִינַת ח', שְׁכָבֹר נִסְתָּם פֶּתַח הַד', דְּהִינּוּ
פֶתַח הָאַמוּנָה, כִּי סוֹבֵר שְׁכָבֹר נִתְחַכֵּם לְגַמְרֵי,
וְאִז נִתְחַמֵּץ לְבָבוֹ בְּכַפִּירוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם, מֵהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ. וְהַקָּלָל — שְׁעַקֵּר הַהֶבְדֵּל בֵּין הַקְּדוּשָׁה
וּבֵין הַסֵּטְרָא אַחְרָא, הוּא רַק בְּמִשְׁהוֹ הַזֶּה, כְּמוֹ
שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, שְׁאִין בִּינֵיהֶם רַק כְּחֻטָּא
דִּק, בְּחִינַת כְּפִשְׁעַ בִּינֵי וּבֵין הַמּוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹן,
כִּי כְּשׁוֹבֵר שְׁכָבֹר נִתְחַכֵּם עַל-יַדֵּי שְׁהַשִּׁיג אִיזוֹ
חֲכָמָה וְדַעַת, וְאִינוּ מְשַׁתְּמֵשׁ עוֹד בְּאַמוּנָה, זֶה
הוּא בְּחִינַת הַסֵּטְרָא אַחְרָא, בְּחִינַת חֲמֵץ בְּח',
שְׁנִסְתָּם פֶּתַח הָאַמוּנָה, וְאִז נוֹפֵל מִדְּעָתוֹ וְנִעְשָׂה
אֲוִיל וְכִסִּיל גָּמוֹר, כִּי עַקֵּר הַחֲכָמָה הִיא לְדַעַת,
שְׁרַחוּקָה מִמְּנֵי הַחֲכָמָה, וְלִהְתַּחַזֵּק רַק בְּאַמוּנָה
יִתְרָה בְּכָל פַּעַם, בְּבְחִינַת "אֲמַרְתִּי אֶחְכְּמָה וְהִיא
רַחוּקָה מִמְּנֵי", שְׁעַקֵּר הַחֲכָמָה, שְׁיִשְׁכִּיל שְׁרַחוּקָה
מִמְּנֵי הַחֲכָמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִצָּה, שְׁהַד' שֶׁהִיא
בְּחִינַת אֲמוּנָה רַחוּקָה מִן הַי' שֶׁהִיא בְּחִינַת הַחֲכָמָה,

בְּבַחֲיַנַּת "אֲמַרְתִּי אֶחְכְּמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי", כִּי הִי רְחוּקָה מִן הַד' לְעוֹלָם, רַק הָאֱמוּנָה מְקַבֶּלֶת חַיּוֹת מִן הַחֲכָמָה מְרַחוּק, בְּבַחֲיַנַּת "מְרַחוּק ה' נִרְאָה לִי", הֵינּוּ כִּי עַל-יְדֵי הַחֲכָמָה שֶׁהִשִּׁיג, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְחַזְקָה הָאֱמוּנָה יוֹתֵר, כִּי עַקֵּר הַשְּׁגַת הַחֲכָמָה הוּא לְחַזֵּק אֶת הָאֱמוּנָה, וְזֶה בְּבַחֲיַנַּת מִצָּה שֶׁהִיא לֶחֶם עֲנִי, כִּי זֶה עַקֵּר הַשְּׁגַת הַחֲכָמָה וְהַמַּחֲיִן שֶׁהֵם בְּבַחֲיַנַּת מִצָּה, לְדַעַת שְׁעָדִין הוּא עֲנִי מִן הַדַּעַת, רַק שְׁצָרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בְּאֱמוּנָה, וְזֶה בְּבַחֲיַנַּת פְּרִיסַת הַמִּצָּה שְׁפוֹרְסִין אוֹתָהּ לְשָׁנִים, וְהַחֶלֶק אֶחָד עוֹנִין עָלָיו הַהֲגָדָה וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ לְאֲכִילַת מִצָּה, וְהַחֶלֶק הַשֵּׁנִי הוּא צָפוֹן וְטָמוֹן לְאֲכִילַת אַפִּיקוֹמָן, שְׁזֶה בְּבַחֲיַנַּת ה' שֶׁהִיא ד' וִי', בְּבַחֲיַנַּת אֱמוּנָה וְחֲכָמָה, הֵינּוּ שְׁאֲנוּ מְרַמְזִין, שְׁעָדִין אֲנוּ רְחוּקִים מִהַדַּעַת הָאֱמֵתִית, וְאִין אֲנוּ רוֹצִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִכְשָׁו רַק עִם הַחֶלֶק הַקָּטָן שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַד' שֶׁל הַה' שֶׁהִיא בְּבַחֲיַנַּת אֱמוּנָה, וְעוֹנִין עָלָיו דְּבָרִים הַרְבֵּה, וּמִשְׁתוֹקֵקִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֱמוּנָה גְּדוּלָּה, אֲבָל הַחֶלֶק הַגָּדוֹל שֶׁל הַמִּצָּה שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הִי' שֶׁבְּתוֹךְ הַה', שֶׁהִיא בְּבַחֲיַנַּת חֲכָמָה, הַחֶלֶק הַזֶּה אֲנוּ מְטַמְּינִים עַד הַסּוּף, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּדַעַת עַד לְבַסּוּף, הַמְרַמֵּז

על הקץ האחרון, שאז תמלא הארץ דעה לדעת ולהפיר את השם יתברך, ואז נזכה לדעת שלמה, שזה בחינת אפיקומן; ועל-כן, בני ובנותי היקרים, ראו לקבל את החג הקדוש הזה, חג הפסח, שנקרא "חג החרות" בשמחה עצומה, ותשמרו עצמכם ממשוהו חמץ, שהוא כלל הכפירות והחכמות החיצוניות שיש בעולם, ותכניסו בעצמכם את האמונה הפשוטה בו יתברך, ותמסרו את עצמכם לגמרי אליו יתברך, ועל-ידי-זה תזכו לגאל את עצמכם בגאלת עולם, ותמשיכו עליכם הארת האין סוף ברוך הוא בזה העולם, אמן פן יהי רצון!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

הקונטרס הקדוש הזה נרפס
לעילוי נשמת

**הרבנית הצדקת
מרת מלכה ע"ה**

בת הגאון הצדיק
רבי חיים שלמה ז"ל

נפטרה ח' חשוון תש"ן

ת.נ.צ.ב.ה.

קוֹנְטֵרַס

חג פֶּשַׁח וְשִׁמְחָה

בו תבאר מעלת הזוכה לשמח בַּחַג הַפֶּסַח,
וגדל ההארה שְׂמֵאִירָה בַּחַג הַזֶּה, וְאֲשֶׁרִי מִי
שִׁמְכִין עֲצָמוֹ לְקַבֵּל אֶת הָאֶרֶת הַחַג הַקְּדוֹשׁ,
וְאִז יִרְגִישׁ טַעַם אַחֵר בַּחֲיָיו.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל־פִּי דְבָרִי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בּוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַן עֲלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרִי תִלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַן עֲלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יָדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: אֵין עוֹד חַג כָּל-כָּךְ שְׂמַח
כְּמוֹ חַג הַפֶּסַח, כִּי אָז בְּעַר אָדָם אֶת כָּל
הַחֲמִץ, שֶׁהֵם הַמַּתְשָׁבוֹת זְרוֹת, חַמוּץ הַמַּחַ, וְזָכָה לְמוֹחִין נְקִיִּים, שֶׁזֶה מְכַנִּיס בְּאָדָם שְׂמֻחָה
אַמִּתִּית.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשפז)

קונטרס

חג פֶּשַׁח וְשִׁמַּח

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵינוּ לְהַחֲדִיר בְּעֶצְמָנוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט, וְכָל מָה שֶׁקוֹרָה אֶתְנוּ, זֶה רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ז'), שְׁעָקֵר הַגְּלוּת, זֶה רַק מִחֲמַת חֶסֶד וְרַחֲמֵי אֱמוּנָה, כִּי אִם אָדָם מִחֲדִיר בְּעֶצְמוֹ אֱמוּנָה בְּבוֹרָא עוֹלָם, שְׁמַאֲמִין שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, עַל-יְדֵי-זֶה נִגָּאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו. וְזֶהוּ סוּד שֶׁל חַג הַפֶּסַח. עִם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם, הָיוּ בְּגָלוּת גְּדוּלָה, הַמַּח שֶׁל הָאָדָם הָיָה מְצַמְצָם, שְׁעַל זֶה מְרַמְזֵת תֵּבַת 'מִצְרַיִם' — מִצְרַיִם, הַמַּחֲזִין נִקְרָאִים יָם הַחֲכָמָה; הֵינּוּ אָדָם יָכוֹל לְזַכּוֹת — אִם רַק חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְדַבֵּק עֲצָמוֹ אֶל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, שִׁפְתָּחוּ

לפניו כל העולמות, וירגיש נעם זיו ערבות אלקות, ויצטיר לפניו כל השמות והיחודים עולמות חדשים. אבל אם אדם נמצא בגלות, הינו שהמחין שלו במצרים, בקטנות, אז הכל חשוף לפניו, ואינו רואה כלום, והוא נמצא בגלות גדולה, וזו נקראת גלות מצרים, ולהפוך כשנתגלה אמתת מציאותו יתברך לעם ישראל, זו היתה גאלת עם ישראל ממצרים, ממצרים, שהקדוש-ברוך-הוא שלח אלינו את משה רבנו, אשר הוא הצדיק שבדור, וגלה לעם ישראל (דברים ד): "אתה הראת לדעת, כי הוי"ה הוא אלהים, אין עוד מלבדו". ותכף כשגלה לכל עם ישראל, שיתחילו להתבונן, שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג עולמו בחסד וברחמים, בצדק ובמשפט, ודבר גדול ודבר קטן לא נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון, תכף-ומיד הורידו מעצמם את העל של פרעה. ואומר האר"י ז"ל: 'פרעה' — שתי תבות 'פה-רע'. 'פסח' שתי תבות: 'פה-סח'; הינו כל זמן שהינו במצרים, הינו משעבדים לפרעה — פה-רע, שדברו כל דבר רע. כי עקר הכח של האדם זה הדבור, במה נפר האדם? בדבורו. ומה ההפרש בין אדם לחיה? בדבור. במה מתבטא הדבור? בדעת, כמו שכתוב (משלי ב, ו): "מפיו דעת תבונה"; וכשאדם מניבל פיו, מדבר לשון-הרע, רכילות וליצנות, רחמנא לצלן, זה מראה שהדעת שלו

חג פֶּשַׁח וְשִׁמְחָה

שמג

בגלות, שְׁהִמַּח שְׁלוֹ מְלַכְלֵךְ, כִּי כָּל מֵה שְׁאָדָם חוֹשֵׁב —
זֶה הוּא מְדַבֵּר. וְלִכֵּן כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם —
בְּמִצְרַיִם, בְּקִטְנוֹת הַדַּעַת, הָיוּ תַּחַת שְׁלִטוֹן פְּרַעֲה —
פְּהַר־רַע, וְדִבְרוּ כָּל דְּבַר אָסוּר, רַחֲמָנָא לְצַלָּן. עַד שֶׁבֵּא
מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, וְגָלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַדַּעַת
הָאֱמֵת, שֶׁהַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא נִמְצָא, וּבִלְעָדָיו אֵין שׁוּם
נִמְצָא, וּכְלָם חֲזָרוּ בְּתִשׁוּבָה, וְהִחֲלוּ לְדַבֵּר אֱלֹיו יִתְבָּרַךְ,
אֲשֶׁר זֶהוּ פְּהַר־סַח, שֶׁהִחֲלוּ לְדַבֵּר אֶל הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ
בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלָהֶם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד הִחֵל לְשַׁפֵּךְ אֶת לְבוֹ
לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר זֶה עֵקֶר הַגְּאֻלָּה. כִּי מֵהִי הַגְּלוּת?
כְּשֶׁאֵין לְאָדָם לְמִי לְפָנוֹת בְּעֵת צָרָתוֹ, אֲשֶׁר זֶה הַצָּרָה
הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, כְּשֶׁמַּעִיק לְאָדָם אֵיזָה דְּבַר, כְּשֶׁכּוֹאֵב לוֹ
מִשְׁהוּ, כְּשֶׁעוֹבֵר עָלָיו אֵיזָה מִשְׁבֵּר אוֹ צָרָה, וְאֵי אֶפְשָׁר
לוֹ לְהִתְחַלֵּק עִם הַזּוּלָּת, כִּי אֵף אֶחָד אֵינוֹ מְעַנֵּן בְּצָרוֹת
וּבְתַלְאוֹת שְׁלוֹ, כִּי כָּל אֶחָד סוֹבֵל אוֹתוֹ סָבֵל, וְזוֹ הַצָּרָה
הַכִּי גְדוֹלָה, שְׁאֵין לוֹ אֶל מִי לְפָנוֹת בְּעֵת צָרָה, וְאֵין לוֹ
אֶל מִי לְדַבֵּר וּלְחַלֵּק עִמּוֹ מֵה שְׁכּוֹאֵב לוֹ. אֲבָל
תִּכְרַף־וּמְיָד כְּשֶׁמִּתְגַּלָּה לְאָדָם, שֶׁהִנֵּה הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ
נִמְצָא פְּהַ אֲתָנוּ, עִמָּנוּ וְאֶצְלָנוּ, אֲזִי חַשׁ שְׁיֹתֵר טוֹב
לְהִתְחַיֵּל לְדַבֵּר אֱלֹיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלוֹ, וּבְזֶה
נִגְאָל מְכַל צָרוֹתָיו. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּשֵׁי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א',
סִימָן סב), לְמָה אָדָם אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא,
לְמָה אָדָם אֵינוֹ שׁוֹפֵךְ לְבוֹ אֱלֹיו יִתְבָּרַךְ? כִּי יֵשׁ לוֹ

קשיות וספקות על הקדוש-ברוך-הוא, ונדמה לו, כאלו
אצלו אין הקדוש-ברוך-הוא, כאלו אותו שִׁכְחוּ, אותו
עִזְבוּ. אָבֵל אִם אָדָם הִיָּה מֵאֲמִין, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
נִמְצָא אֵתוֹ, עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ, וְשׁוֹמֵעַ כָּל דְּבָר וְדַבּוּר שֶׁמְדַבֵּר,
הִיָּה מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ. נִמְצָא, שֶׁזֶה עָקֵר גְּלוּת מְצֻרִים
— מְצֻרִים, תַּחַת פְּרִיעָה — פְּהֵרַע, רַק עַל-יְדֵי
שְׁשׁוּכְחִים מֵהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזֶה נַעֲשֶׂה מַחֲמַת
הַחֲטָאִים, הָעוֹנוֹת וְהַפְּשָׁעִים, שֶׁאָדָם נִכְשֵׁל בָּהֶם, וְעַל-
יְדֵי-זֶה נִכְנָסָה בּוֹ כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת. כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר
רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת אָמוּנָה, סִימָן כב): הַפְּשַׁע שֶׁל הָאָדָם,
מְכַנֵּס כְּפִירָה בְּאָדָם; כְּמֵאֲמַר הַנְּבִיא (ישעיה נט): "כִּי
עֹונֲתֵיכֶם מְבַדְּלִים הָיוּ בֵּינְכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם"; אָבֵל אִם
אָדָם מִתְחַזֵּק בְּאָמוּנָה פְּשׁוּטָה, עַל-יְדֵי-זֶה הַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא יִסְלַח לוֹ עַל כָּל עוֹנוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר רַבֵּנוּ
ז"ל (שם, סִימָן לג): עַל-יְדֵי אָמוּנָה, הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
יִסְלַח לָךְ.

לזאת, בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִנֵּה אָנוּ נִכְנָסִים לְחַג
הַפֶּסַח, חַג שֶׁנִּפְתַּח לָנוּ הַפֶּה עַל-יְדֵי מִשֶּׁה רַבֵּנוּ, לְדַבֵּר
אֵל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. לָכֵן מְאֻחָלִים זֶה לָזֶה: "חַג פֿשר
וְשִׁמְח"; כִּי אֵין עוֹד שְׂמִיחָה לְאָדָם כְּשִׂמְחַת הָאָמוּנָה;
בְּזֶה שֶׁאָדָם מִתְחִיל לְהַרְגִישׁ שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא
אֵתוֹ, עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ, זֶה הַשְׂמִיחָה הַכִּי גְדוֹלָה, מְכַל שְׂכָן

חג פֶּשַׁח וְשִׁמְחָה

שמה

כְּשֶׁאָדָם זֹכֶה לְהִכְשִׁיר אֶת מִחוּ, לְהִכְשִׁיר אֶת לִבּוֹ, הֵינּוּ שְׂעֵד עֲכָשׁוּ חָשֵׁב כָּל מִינֵי הַרְהוּרִים רָעִים, הַלֵּב שְׁלוֹ הָיָה מְלֵא עֵקְמוּמִיּוֹת, קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעֲכָשׁוּ בָּעֵת גְּאֵלֶת מְצָרִים זָכָה לְהִכְשִׁיר אֶת הַמֶּחֱ שְׁלוֹ, לְרֵאוֹת שְׁהַמֶּחֱ שְׁלוֹ רַק יַחֲשֵׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, הַלֵּב שְׁלוֹ יִבְעַר רַק אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּשִׁבִיל זֶה אוֹמְרִים: "חג פֶּשַׁח וְשִׁמְחָה", הַחֵג הַזֶּה כְּשֶׁר, הִכְשַׁרְתִּי אֶת הַמֶּחֱ שְׁלִי, הֵינּוּ עַד עֵתָה הָיִיתִי בְּגָלוֹת גְּדוּלָה מְאֹד, לֹא זָכִיתִי לְדַעַת מֵהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לֹא קִבַּלְתִּי חֲנוּךְ תּוֹרָנִי, חֲנוּךְ שֶׁל אֲמוּנָה, אֲלָא מְלֵאוּ לִי אֶת הַמֶּחֱ בְּכָל מִינֵי שְׁטִיּוֹת וְדַמְיוֹנוֹת, בְּכָל מִינֵי זָכָל שֶׁל נֶאֱוָה, שְׁקוּץ, תְּעוּב וְזֵהוּם, וְהָרְסוּ אֶת יָמַי נְעֻרוֹתַי, אֲשֶׁר בְּלִיתִי אוֹתָם בְּשְׁטִיּוֹת. לְבִי הָיָה עַד כֹּה מְלֵא עֵקְמוּמִיּוֹת וְקִשְׁיוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּכְשֶׁזָּכִיתִי לְהִתְקַרֵּב אֶל מִשֶּׁה רַבְּנוּ, הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, הוּא הַחֲדִיר בֵּי אֲמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, עַד שֶׁהִכְשַׁרְתִּי אֶת מַחִי, וּמֵהַיּוֹם אָנִי רוֹצֵה לְחַשֵּׁב רַק מֵהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אָנִי אוֹהֵב רַק אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הַלֵּב שְׁלִי כְּשֶׁר לְגַמְרֵי אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּבוֹעֵר רַק אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְתִכְף-וּמְיָד כְּשִׁיְהוּדִי מִתְחִיל לְחַשֵּׁב רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְהַלֵּב שְׁלוֹ בּוֹעֵר רַק אֲלֵיו יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי הוּא שְׁמֵחַ בְּשִׂמְחָה אֵין סוֹפִית; כִּי אֵין עוֹד שְׂמִיחָה כְּשִׂמְחַת הָאֲמוּנָה, אֵין עוֹד שְׂמִיחָה כְּשִׂמְחַת הַדְּבָקוֹת, שְׁיְהוּדִי זֹכֶה לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּאֵין סוֹף. כִּי סוֹף

כָּל סוּף, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר, אִם רַק נִזְכָּה
 לְהִתְבּוֹנֵן לְהַשְׁכִּיל וּלְהַבִּין, שֶׁהַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה
 הַכֹּל, וּבִשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא
 אֶת הַבְּרִיאָה בְּצוּרָה כְּזוֹ, שֶׁמֶצֶד הַחוּץ רוֹאִים קְלָפָה,
 רוֹאִים הוֹמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, וְאִם אָדָם אֵינוֹ זוֹכֵה,
 רוֹאֵה רַק אֶת הַקְּלָפָה, וּמְסַתֵּבֵךְ בְּכֹל מִיַּי סְבוּכִים, אֲבָל
 אִם אָדָם זוֹכֵה וּמוֹרִיד אֶת הַקְּלָפָה, וְנִכְנָס פְּנִימָה, אֲזִי
 רוֹאֵה, שֶׁכֹּל מֵה שְׁלֵמֶרָא עֵינָיו, זֶהוּ רַק לְבוּשׁ לְגִבֵּי
 גְלוּי אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַדּוֹמָם, וְהַצּוּמָח, הַחֵי,
 וְהַמְדַבֵּר, זֶהוּ לְבוּשׁ לְגִבֵּי עֵצִים עֲצָמִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ.
 וְאִז כָּל חַיֵּי חַיִּים אַחֲרֵים לְגַמְרֵי, כִּי אֵין עוֹד חַיִּים כְּחַיֵּי
 הָאֲמוּנָה, אֵין עוֹד חַיִּים כְּחַיֵּי הַדְּבָקוֹת בַּבּוֹרָא יִתְבַּרֵךְ
 שְׁמוֹ. וְזֶה מֵה שֶׁמְכַנִּים בְּאָדָם שְׁמִחָה עֲצוּמָה. וּבִשְׁבִיל
 זֶה מְאַחֲלִים זֶה לְזֶה "חַג פֶּשַׁר וְשִׁמְחָה", חַג כְּזֶה שֶׁהוּא
 חַג הַפֶּסַח, שֶׁמְכַשֵּׁיר לָנוּ אֶת הַמָּח, שֶׁבְּמִקּוֹם שֶׁהַכְּנָסָנוּ
 עַד כֹּה זָבַל וְזָהָמָה, הִרְהוּרִים רָעִים, בַּר מִיָּנָן, אֲנַחְנוּ
 מְכַשֵּׁרִים אֶת זֹאת, וּמֵהַיּוֹם אֲנַחְנוּ נִהְיֶה דְבוּקִים רַק
 בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, הַלֵּב בְּעַר עַד עֵתָה בְּכֹל מִיַּי
 תְּאֻוֹת רָעוֹת, תְּאֻוֹת נְאוּף, תְּאֻוֹת מָמוֹן, תְּאֻוֹת כְּבוֹד,
 וְעֵתָה אָנוּ מְכַשֵּׁרִים אוֹתוֹ, שֶׁיִּבְעַר רַק אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, וְיִהְיֶה כֶּסֶף לְשִׁכְיֶנֶת עֵזוֹ יִתְבַּרֵךְ. זֹהִי הַשְּׁמִחָה הַכִּי
 גְּדוֹלָה שֶׁיְהוּדֵי יְכוּל לְזַכּוֹת אֶלֶיָּה. וְזוֹ כָּל הַגְּאֻלָּה —
 גְּאֻלַּת מְצָרִים, שִׁיּוּצָאִים מֵהַתְּאֻוֹת וְהַמְדוּת רָעוֹת. לְזֹאת,

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים ! בָּאוּ נִקְבַּל אֶת הַ"חֶג כֶּשֶׁר וְשִׂמְחָה",
 חֶג הַפֶּסַח, וְנִזְכֹּר מַה שְּׂאוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (וַיִּקְרָא
 רַבָּה, פְּרָשָׁה לֵב, סִימָן ה'): בְּשִׁבִיל אַרְבַּעַה דְּבָרִים נִגְאָלוּ
 יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים: שְׁלֹא שָׁנוּ שְׂמֵם וְאֶת לְשׁוֹנָם, וְלֹא
 אָמְרוּ לְשׁוֹן-הָרַע, וְלֹא נִמְצָא בֵּין אֶחָד מֵהֶם פְּרוּץ
 בַּעֲרִיּוֹת; וְלָכֵן, אִם אָנוּ רוֹצִים לְזַכּוֹת, שְׂגָם עֲכָשׁוּ נִצָּא
 מִמְצָרִים, כִּי כָּךְ אוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שָׁם, פְּרָשָׁה יג,
 סִימָן ד'): כָּל הַמְּלָכִיּוֹת נִקְרְאוֹת עַל שֵׁם מְצָרִים, עַל שֵׁם
 שְׂמִצְרִים לְיִשְׂרָאֵל; מַה וּמִי שָׂרַק מִצָּר לְיִשְׂרָאֵל, הֲרִי זֶה
 נִקְרָא גְלוּת מְצָרִים; אִם יֵשׁ לְאָדָם אִיזוֹ מְרִירוֹת, דְּכָאוֹן,
 עֲצָבוֹת, יְאוּשׁ, זֶה נִקְרָא גְלוּת מְצָרִים, וְהוּא צָרִיךְ לְצִיאַת
 מִמְּנָה. בַּעֲבוּר זֶה אוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסָחִים קטז):
 בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חֵיב אָדָם לְרְאוֹת עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יִצָּא
 מִמְצָרִים; וְכֵן אוֹמְרִים (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה): בְּכָל יוֹם וָיוֹם צָרִיכִים
 לְהִזְכִּיר לְעֲצָמוֹ כְּאִלוֹ יִצָּא מִמְצָרִים; וְלָכֵן אִם אָנוּ רוֹצִים
 לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, עוֹד הַיּוֹם הַזֶּה עָלֵינוּ לְקַבֵּל
 עַל עֲצָמָנוּ אַרְבַּעַה דְּבָרִים, שְׂבִזְכוּתָם נִגְאָלוּ עִם יִשְׂרָאֵל
 מִמְצָרִים: שְׁלֹא שָׁנוּ שְׂמֵם — יְהוּדֵי יֵשׁ לוֹ שֵׁם קְדוּשׁ,
 אוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מְגִלָּה יב): לָמָּה אֲנִיחָנוּ
 נִקְרְאִים יְהוּדִים? עַל שֵׁם יְהוּדָה. יְהוּדָה הִלֵּךְ בְּמִסִּירוֹת
 נִפְשׁ לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כָּךְ כָּל 'יְהוּדִי' מוּכָן לְמָסוֹר
 נִפְשׁוֹ בַּעֲבוּרוֹ יִתְבַּרֵךְ. וְעַל-כֵּן עָלֵינוּ לְהִשְׁמֵר מְאֹד לֹא
 לְשַׁנּוֹת אֶת הַשֵּׁם שְׁלָנוּ, עָלֵינוּ לְהִיּוֹת גְּאִים בְּזֶה שְׂאָנוּ

מְאֲמִינִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְאֵת לְשׁוֹנָם — עָלֵינוּ
 לְשֹׁמֵר אֶת לְשׁוֹנָנוּ מְאֹד; לֹא לְדַבֵּר לְשׁוֹן-הָרַע, רְכִילוֹת
 וְלִיצְנוֹת, שְׂזֵה מֵה שְׂמִפְרִיד בֵּין יְהוּדֵי לִיהוּדֵי, שְׂזֵה
 הַגְּלוֹת הַכִּי גְדוֹלָה — שְׂיֵשׁ גְּזַעְנוֹת, וְאֶחָד שׁוֹנֵא אֶת
 זוּלָתוֹ. וְזֹאת עָלֵינוּ לְעַקֵּר מֵאִתָּנוּ, וְלִהְיוֹת שְׂתֵהֵה
 אֶהְבֵּה וְאַחֲדוֹת בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הַסִּימָן אִם אָדָם
 חֹזֵר בְּתִשׁוּבָה אִם לֹא — אִם אֵין לוֹ קִשְׂיָה עַל יְהוּדֵי
 שְׂנִי, אִם אֵינוּ מְזוֹלֵז בִּיהוּדֵי שְׂנִי, סִימָן שְׂהֵנוּ בְּעַל
 תִּשׁוּבָה, וְתִשׁוּבָתוֹ נִתְקַבְּלָה בַּשָּׁמַיִם. אֲבָל אִם אָדָם
 מְדַבֵּר עַל הַזּוּלָת, סִימָן שֶׂהוּא עֹדִין בְּגְלוֹת מְצָרִים, וְלֹא
 חֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׂלֵמָה. וְכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּאוּ
 נִרְאֶה שְׂלֹא יִהְיֶה אֶחָד מֵאִתָּנוּ פְּרוּץ בְּעִרְיוֹת, שְׂזֵה מֵה
 שְׂהֵיָה בְּמְצָרִים, אֲשֶׁר אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תָּנָא דְּבֵי
 אֲלִיָּהוּ רַבָּה, פֶּרֶק ז'): אֵין לָךְ אֵמָה בְּעוֹלָם, שְׂהֵיָתָה שְׂטוּפָה
 בְּדָבָרִים מְכַעְרִים וְחֲשׂוּדִים בְּכִשְׂפִים וּבְזִמָּה וּבְכָל
 מַעֲשֵׂים רָעִים, אֲלֹא הַמְצָרִים בְּלָבָד; וְאָנוּ עֹבְרֵנוּ אֶת
 הַשְּׁלֵב הַזֶּה, וּבְזָכוֹת מִשֶּׁה רַבָּנוּ, הַצַּדִּיק שְׂבִדוֹר, זְכִינוּ
 לְצִאת מִמְצָרִים. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּאוּ וְנַחֲזֹר
 בְּתִשׁוּבָה שְׂלֵמָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! בְּאוּ וְנַכִּין אֶת
 עֲצָמֵנוּ לְחַג הַפֶּסַח, שְׂנִקְרָא "חַג פֶּשַׁר וְשִׂמְחָה", מִדּוּעַ?
 כִּי אָנוּ מְכַשִּׁירִים אֶת הַמַּח שְׂלָנוּ, וְנִתְחִיל לְחַשֵּׁב רַק
 מִמָּנוּ יִתְבָּרַךְ; לֹא נִשְׁנֶה אֶת שְׂמֵנוּ, לֹא נִתְבַּיֵּשׁ בִּיְהוּדוּתָנוּ,
 אֲלֹא נִלְךְ בְּעֵז וּבְגֵאוּן עִם דְּתָנוּ, נִתְפָּאֵר בְּזֵה שְׂאָנוּ

שומרי תורה ומצוות, ומאמינים באל עולם, לא נשנה דבורינו הטְהוֹרִים; נפסיק לדבר שטיות, נחדל לדבר רע על הזולת, נאהב זה את זה, נתרחק מכל מיני עריות, בר מינן, שממלאים את כל הארץ, כי הערב-רב רוצים לבולל את כל נשמות ישראל עם הגויים — היה לא תהיה. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נשוב בתשובה שלמה להקדוש-ברוך-הוא, וזה יכניס בנו שמחה אמיתית; כי אין עוד שמחה כשמחת התשובה. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן לה): תשובה הם אותיות: תשוב ה'; הינו אנו מחזירים את הנשמה שלנו חזרה להקדוש-ברוך-הוא, נשמות ישראל באות מעולם האצילות, ונשלחנו לזה העולם, למלא שליחות מיחדת להוציאה מהכח אל הפעל, ומהי? לגלות ולפרסם לכל העולם כלו, אשר אין בלעדיו יתברך כלל. וזה נעשה דיקא בעת שאנו נגאלים ממצרים. וזו היתה התחלה בעת שיצאו ישראל ממצרים, שאז אומרים חכמינו הקדושים (מכילתא בשלח ב): ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי; הנביא הכי גדול בעם ישראל, שגלה את כל המרפכה העליונה, ופרסם את אלקותו יתברך בתכלית הגלוי, הוא לא זכה לאשר זכתה שפחה על הים; כי אז היתה משה רבנו, הצדיק שבהור, שהכניס בנו אור כזה, שנחזר בתשובה שלמה, עד שנתגלה האור אין סוף יתברך שמו. ועליכם לדעת,

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, אֲשֶׁר בְּכָל דּוֹר וְדוֹר הַצְּדִיקִים
 וְחַכְמֵי הַדּוֹר נִקְרָאִים מֹשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁהַתַּבְּטָאוֹ (שְׁבַת ק.א.):
 'מֹשֶׁה שִׁפִּיר קְאֻמְרָתִי', שֶׁהַתַּנְאִים וְהַאֲמֹרָאִים קָרְאוּ זֶה
 לָזֶה מֹשֶׁה; וּבְכָל דּוֹר וְדוֹר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְרַחֵם
 עָלֵינוּ, וְשׁוֹלַח לָנוּ חַכְמֵי הַתּוֹרָה, צְדִיקֵי הַדּוֹר,
 שְׁמֵלְמָדִים אוֹתָנוּ אֶת דְּרָכָיו יְתָבָרֵךְ, דְּרָכֵי הַתּוֹרָה. לְזֹאת,
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ נִקְבַּל אֶת חַג הַפֶּסַח, וְנִשְׁתַּדַּל
 שְׂגֵם לָנוּ יִהְיֶה "חַג פֶּשַׁר וְשִׁמְח", וּבִזְכוּת זֶה נִזְכָּה
 לְשִׁמְעַע קוֹל שׁוֹפְרוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְנִגְאָל גְּאֻלַּת עוֹלָם.

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵיכֶם לְזַכֵּר, אֲשֶׁר חַג הַפֶּסַח
 הוּא חַג, שָׁבוּ נִגְאָלוּ עִם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְלָכֵן מְאֻחָלִים
 אֶחָד לְשָׁנֵי: "חַג פֶּשַׁר וְשִׁמְח"; כִּי עַקֵּר הַגְּאֻלָּה הִיְתָה
 עַל-יְדֵי שְׁכָל אֶחָד הַכֹּשֵׁיר אֶת מַחוּ, שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ שׁוּם
 קְשִׁיּוֹת עַל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ שׁוּם קְשִׁיּוֹת
 עַל בֵּר יִשְׂרָאֵל. כִּי בְּגִלוֹת מִצְרַיִם סָבְלוּנוּ מְאֹד מִהַמִּצְרַיִם,
 שֶׁהָיוּ הֵכִי מְזֻהָמִים בְּכִשׁוּף וּבְנִאוּף, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (אֵלֵינוּ
 רָבָה, פְּרָשָׁה ז'): אֵינן לָךְ אִמָּה בְּעוֹלָם שֶׁהִיְתָה שְׁטוּפָה
 בְּדַבָּרִים מְכַעְרִים וְחֻשׁוּדָה בְּכִשְׁפִים וּבְמַעֲשֵׂים רָעִים,
 אֲלֹא הַמִּצְרַיִם בְּלָבָד; כִּי הָיוּ הֵכִי מְזֻהָמִים, וְגָרְמוּ
 לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מֵה שִׁגְרָמוּ, וּבְפָרֵט כְּפִירוֹת

וְאֶפִיקוֹרְסוֹת. כִּי כָּל הַפְּשׁוּף הָיָה בְּמִצְרַיִם, כְּמֵאֲמָרָם ו'ל (קדושין מט:): עֲשֶׂרָה קִבִּין כְּשָׁפִים יָרְדוּ לְעוֹלָם, תִּשְׁעָה נִטְלָה מִצְרַיִם. וְכֵן אָמְרוּ (אָבוֹת דְּרַבִּי נְתָן, פֶּרֶק כח): אֵין לָךְ כְּשָׁפִים כְּכְשָׁפִים שֶׁל מִצְרַיִם; כִּי אֶצְלָם הָיָה הַכֹּל טָבַע וּמְקָרָה וּמְזֵל, וְעַם יִשְׂרָאֵל הִצְרִיכוּ לְעֵבֵר אֶת הַזְּכוּף הַזֶּה, עַד שֶׁסָּבְלוּ מֵה שֶׁסָּבְלוּ. וְזֶה הָיָה הַנְּסִיוֹן הַכִּי קָשָׁה שְׁלָהֶם. וּמָהוּ כְּשׁוּף? שֶׁמְכַחֵשׁ אֶת פְּמִלְיָה שֶׁל מַעֲלָה, מְכַחֵשׁ אֶת הַהִשְׁגָּחָה. וְלִכֵּן זֶה הָיָה הַנְּסִיוֹן הַכִּי קָשָׁה לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. וּכְשָׁבָא מִשֶׁה רַבְּנֵי הַצְּדִיק הָאֵמֶת שְׁבַדְדוֹר, וְהַחֲדִיר בְּיִשְׂרָאֵל אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּו יִתְבַּרְךָ, עַל-יְדֵי-זֶה זָכוּ לְצֵאת מִכָּל מִינֵי כְּשָׁפִים וְזִהְמוֹת וְטִנוּף שֶׁל מִצְרַיִם, וְהַכְּשִׁירוּ אֶת מַחֵם וְאֶת לְבָם, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה זָכוּ לְשִׁמְחָה אֲמִתִּית; כִּי אֵין עוֹד שִׁמְחָה כְּשִׁמְחַת הָאֲמוּנָה. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנֵי ו'ל (לקוטי-מוה"ר"ן, חלק א', סימן ה'), שֶׁעֲקָר הַשִּׁמְחָה הִיא בְּלֵב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים צ, ח): "נִתְתָּ שִׁמְחָה בְּלִבִּי". וְלִכֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! מְאַחֲלִים אֶחָד לְשֵׁנֵי בְּחַג הַפֶּסַח: "חַג פֶּשַׁח וְשִׁמְחָה"; כִּי הַחַג הַזֶּה מְכַשֵּׁיר אֶת מַח הָאָדָם, שֶׁלֹּא יִהְרַר הַרְהוּרִים רָעִים, וְאֶת לֵב הָאָדָם, שֶׁלֹּא יַחְפֹּץ תְּאוֹוֹת רָעוֹת, וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ עֲקִימַת הַלֵּב, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְהִיּוֹת שִׁמְחָה, כִּי הַשִּׁמְחָה הִיא הַגְּאֻלָּה. לִכֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְקַחַת אֶת עֲצֻמְכֶם בְּיַדְכֶם, וּבְפֶרֶט עֲכָשׁוּ בְּחַג הַפֶּסַח, שֶׁמְאַחֲלִים לְעֲצָמָם "חַג פֶּשַׁח

וְשִׁמְחָה", ראו להשמר מאד לא לאכול חמץ, שהוא חמוץ
 המחין, שמכניס באדם ספקות (שמות יז): "היש הוי"ה
 בקרבנו אם אין", ותברחו מהשקוץ, זהוים, תעוב ונאוף,
 שמפיצים הערב-רב בין נשמות ישראל, כי הם
 מעבירים על הדת, רחמנא לצלן, את עם ישראל,
 ורוצים לכוללם בין הגויים — היה לא תהיה. ובזה
 שנתחזק לבער את החמץ מגבולנו ומדעתנו, ממחננו
 ומלבבנו, על-ידי-זה נהיה כשרים לקבל את הפסח,
 ונהיה רק בשמחה, ונאכל מצה, שזהו מאכל האמונה,
 מאכל רפואה. ומי שזוכה לאכול מצה, ממשיך על
 עצמו אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו. ולכן,
 בני ובנותי היקרים! מהחג הזה — חג הפסח,
 שמאחלים אחד לשני "חג פֶּשַׁר וְשִׁמְחָה", ראו גם אתם
 לחזור בתשובה שלמה, ואל תסתכלו אחרנית מה
 שעבר עליכם בחייכם, שנכשלתם כבר באכילת חמץ
 בפסח, רחמנא לצלן, ואכלתם נבלות וטרפות, רחמנא
 לישזבן, ונטמאתם בכל מיני עריות, פר מינן, וחללתם
 שבת, כי הערב-רב רמו אתכם ימים ושנים, ולא קבלתם
 חנוך פֶּשַׁר. לזאת עכשו בימי הפסח הקדושים, שאז אנו
 מבערים את החמץ מבתינו, ראו גם אתם לבער את
 הזהמה והטמאה שהכניסו בכם הערב-רב — הכפירות
 והאפיקורסות, ותחזרו בתשובה שלמה לפניו יתברך,
 ואל תסתכלו על שום ברִיה שבעולם, כי גדול אדוננו

וְרַב לְהוֹשִׁיעַ, וְאֵל תִּתְיַאֲשׁוּ בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפְּנֵי. וְאִף שְׁמֹרֵב עֲוֹנוֹת שְׁחָטָתְכֶם לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, נִדְמָה לָכֶם כְּאֵלֹה אֲבָד מְנוּס וְתִקְוָה מִכֶּם, וּכְאֵלֹה אֵין לָכֶם שׁוּם תִּקְוָה, תִּדְעוּ לָכֶם, שֶׁהַצְּדִיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא מֹשֶׁה רַבְּנוֹ שְׁבַדְדוֹר הַזֶּה, מְגַלֶּה לָנוּ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן עח), אֲשֶׁר אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, וְלִכֵּן רְאוּ לְמַסַּר נַפְשְׁכֶם לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הָאֱמֶת, שֶׁדִּיקָא עַל יְדוֹ תִזְכּוּ לְחֹזֶר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה; כִּי הַצְּדִיק הָאֱמֶת מְגַלֶּה אֶת הַנְּקֻדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֵׁישׁ בְּכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, כַּמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן רפב), שֶׁהַצְּדִיק נִקְרָא חֲזָן, וְהוּא יְכוּל לְהִתְפַּלֵּל עִם כָּלֵל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וּלְהַגְבִּיהֶם, כִּי מוֹצֵא בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶת הַנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה שְׁלוֹ, וְתִכְף-וּמְיָד כְּשֶׁמוֹצֵא נְקֻדָּה טוֹבָה שֵׁישׁ בְּכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי-זֶה מְחִזְרֵוֹ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּמְחִדִּיר בּוֹ שְׁלֵא יִתְיַאֲשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפְּנֵי. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קִיט.): יְדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פְּרוּסָה תַּחַת כַּנְּפֵי הַחַיּוֹת, כְּדֵי לְקַבֵּל בְּעֲלֵי תִשׁוּבָה. הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְאֹד מְאֹד רוֹצֵה שְׁכָלֵם יַחְזְרוּ אֵלָיו בְּתִשׁוּבָה. וְכֵן אָמְרוּ (בְּרִכּוֹת לד.): בְּמָקוֹם שֶׁבְּעֲלֵי תִשׁוּבָה עוֹמְדִים, שָׁם צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם יְכוּלִים לַעֲמֹד; וְלִכֵּן אֵל תִּתְיַאֲשׁוּ בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפְּנֵי, אֲלֵא תֵאָחֲלוּ אֶחָד לִשְׁנֵי "חַג פֶּשַׁח וְשִׁמְחָה", כִּי בְּזֶה שֶׁתִּקְבְּלוּ עַל עֲצַמְכֶם בְּחַג הַפְּסַח לְהִשְׁמֵר מְאֹד לֹא לֶאֱכֹל חֶמֶץ, וְלֹא יִמָּצֵא וְלֹא יֵרָאֶה

חֶמֶץ בַּגְּבוּלְכֶם, שְׁזֵה כָּלֵל הַכְּפִירוֹת וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת, וְתֹאכְלוּ רַק מֵצָה, שְׁזֵה אֲמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת בּוֹ יִתְבַרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה יִמְחַל לָכֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם. הָעֶקֶר תִּהְיֶה חֲזָקִים מְאֹד, וְאַפְלוּ שְׂנֵדמָה לָכֶם, שְׂאִין לָכֶם תִּקְוָה, דַּעוּ שֶׁהַכֹּל הֶבֶל וְרַעוֹת רוּחַ, שְׂרוּצִים הַסְטֵרָא אַחֲרָא וְהַקְּלָפוֹת לְהַחֲלִישׁ אֶתְכֶם. כִּי כַּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסִיקְתָא רַבְתִּי): גְּדוּל כַּחַה שֶׁל תְּשׁוּבָה, שְׂפִיזוֹן שְׂאָדָם מְהֵרָה בְּלִבּוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, מִיָּד הוּא עוֹלָה לֹא עַד עֲשָׂרָה מְלִין וְלֹא עַד עֶשְׂרִים מְלִין וְלֹא עַד מֵאָה מְלִין, אֲלֵא עַד מֵהַלֵּךְ חָמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנִים, וְלֹא עַד רִקִּיעַ רֵאשׁוֹן וְלֹא עַד רִקִּיעַ שְׁנִי וְלֹא עַד רִקִּיעַ שְׁלִישִׁי וְכוּ', אֲלֵא שֶׁהוּא עוֹמֵד לְפָנַי כְּסֵא הַכְּבוֹד; הֵינּוּ מִיָּד כְּשֶׁמְהֵרָה בְּלִבּוֹ לָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, כְּכֹר נִמְצָא אֲצֵל כְּסֵא הַכְּבוֹד. וְלִכֵּן אֵל תִּתְּפַעֲלוּ מֵאֲלוֹ הַרוּצִים לְשִׁבֵר אֶתְכֶם, כְּאֵלוֹ אֲבָד מְנוּס וְתִקְוָה, תִּדְעוּ לָכֶם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא אֶתְכֶם, עִמָּכֶם וְאַצְלָכֶם, וְרַק תִּקְבְּלוּ עַל עֲצָמְכֶם לַחֲזוֹר בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְלִבְרוּחַ מֵאֲלוֹ הָעֶרְב־רַב הַרְשָׁעִים הָאֲרוּרִים, הַמְּסִיתִים וּמְדִיחִים אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שִׁיבְרָחוּ מֵהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בַּר מִיָּנֵן. וְתִדְעוּ שֶׁתְּשׁוּבָה מוֹעִילָה תָּמִיד, כְּמֵאֲמָרָה ז"ל (פְּסִיקְתָא דְרַב פֶּהֲנָא): שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל — אֲפֵלוּ כְּפִרְתָּ בְּעֶקֶר, עוֹמֵד אָדָם וּמְחַרֵף וּמְגַדֵף בְּשׁוֹק, אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: עֲשֵׂה תְשׁוּבָה בִּינִי וּבִינְךָ וְאֲנִי מְקַבְּלֶךָ; כִּי

הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַבֵּל אֶת כָּל אֱלוֹ הַחוֹזְרִים בְּתְשׁוּבָה
שְׁלֵמָה. וְלָכֵן אֵל יִטְעֶה אֶתְכֶם יִצְרָכֶם, כְּאֱלוֹ אֶפְסָה
תִּקְוַתְכֶם, כִּי תִמְיֵד יְכוּלִים לָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה. וּבִפְרֹט עֲתָה
בְּחַג הַפֶּסַח, שָׂאז מְאַחֲלִים זֶה לָזֶה "חַג פֶּשַׁח וְשִׁמְחָה",
כִּי הַחַג הַזֶּה מְכַשֵּׁיר אֶת הָאָדָם מִכְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת,
מֵעֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת, מִדְּכָאוֹן וּמִיֵּאוּשׁ, וְזוֹכִים לְשִׁמְחָה
אִמְתִּית. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָקָרִים! חֲזְקוּ וְאִמְצוּ מְאֹד
בְּאִמּוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׂאִין בִּלְעֲדֵיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל,
וְהוּא יִתְבָּרֵךְ מִחַיָּה וּמְהֵרָה וּמְקִיָּים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה,
וְדוּמָם, צוּמַח, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת
אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְתִהְיוּ מוֹכְנִים לְמָסוֹר נִפְשְׁכֶם לְגַמְרֵי
לְאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא תִרְצוּ שׁוּם רָצוֹן אַחַר מִבְּלַעְדֵי
רָצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר זֹהֵי הַשְּׁלֵמוֹת שְׂאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ
אֵלֶיהָ בְּזֶה הָעוֹלָם, שְׂאִינוֹ רוֹצֶה כְּלוּם, רַק לְהִיּוֹת בְּטֵל
וּמִבְטָל לְאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, שְׂזוֹ אֲכִילַת מִצָּה, שְׂאָדָם
אִינוֹ רוֹצֶה כְּלוּם רַק אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. לְזֹאת גָּלוּ
לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (תַּנָּא דְבֵי אֱלִיהוּ רַבָּה, פָּרָק ד'): אָמַר
הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִם אָדָם עוֹבֵר עֲבָרָה לְפָנָי, אִם חוֹזֵר
וְעוֹשֶׂה תְשׁוּבָה, הֲרִי אָנִי עֹמֵד בְּרַחֲמַיִם, וְאִנִּי זוֹכֵר לוֹ
אֶפְלוּ מְקַצֵּת עוֹוֹנוֹתָיו. וְלָכֵן בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָקָרִים! רְאוּ
לְקַבֵּל עַל עֲצָמְכֶם לְחֹזֵר בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתִכְשִׁירוּ אֶת
מַחְכֶם וְאֶת לְבַבְכֶם מִכָּל מִיּוֹנֵי קִלְפוֹת וְזִהְמוֹת שְׁנֵדְבָקוֹ
בְּכֶם, וּמִכָּל מִיּוֹנֵי לְכֻלּוֹף שֶׁל מְצָרִים, שְׂהִיו מְזֵהֵמִים מְאֹד

שנו

חג פֶּשַׁח וְשִׁמְח

בְּנֵאֻף וּבְתוֹעֵבוֹת רָעוֹת, וְתִטְהָרוּ עֲצָמְכֶם בְּתַכְלִית
הַטְּהָרָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכּוּ לְצֵאת מִמִּצְרַיִם — מִמִּצְרַיִם-
זֶה, מִצְמָצוֹם הַדַּעַת, וְתִזְכּוּ לְגַאֲלָה שְׁלֵמָה, שְׁעוֹד בְּחַיִּים
חַיּוֹתְכֶם, תִּזְכּוּ לְרֹאוֹת אֶת הַשְּׂכִינָה בְּמוֹ עֵינֵיכֶם; אֲשֶׁר־
מִי שְׂמֹכְנִים דְּבָרִים אֵלּוּ בְּתוֹךְ לְבוֹ, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל
הַיָּמִים.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

הספר הקדוש הזה
מוקדש לכבוד ולע"נ
ילד שעשועים
יהודה אריאל ז"ל
בן אורלי תחי' דרעי
נלב"ע בכ"א בשבט ה'תשס"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

הספר הקדוש הזה
נדפס לעילוי נשמת
מרת שלזמ'צ'ה ע"ה

בת הגה"צ

ר' ישראל אריה זצ"ל

נפטרה ח' באייר תשנ"ט

ת.נ.צ.ב.ה

סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם
זה שמו נאה לו

תקון הכף לי

תקון נורא ונפלא מאד מאד לכלליות החטאים
והוא פגם הברית, רחמנא לצלן

*

ומסגל מאד גם לפרנסה ולהצלחה
בכל הענינים בגשמיות וברוחניות

אשרי מי שיאמר בכל יום

*

יסדו, תקנו, גלו וצוה לפרסמו לכל ישראל.
רבינו הקדוש והנורא אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבינו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

*

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובב"א

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הַרְיֵנִי מִקֶּשֶׁר עֲצָמֵי בְּאֲמִירַת הַעֲשָׂרָה מְזַמְּרִים אֵלָיו לְכֹל
הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּים שְׁבִדוּרָנוּ, וְלְכֹל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּים שׁוֹכְנֵי
עֶפְרָיִם, קְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּהָ, וּבְכַרְט לְרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ צְדִיק
יְסוּד עוֹלָם נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה, רַבְּנוּ נַחֲמָן בֶּן אֱלִיָּא,
זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, שְׁגִלָּה תִקּוֹן זֶה.

לְכוּ נְרַנְנָה לַיהוָה נְרִיעָה לְצוֹר יִשְׁעֵנוּ: נִקְדָּמָה פָּנָיו בְּתוֹדָה
בְּזַמְרֵינֵנוּ נְרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמְלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים:

קודם שיתחיל תהלים יאמר זה:

הַרְיֵנִי מְזַמֵּן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח אֶת
בוֹרְאֵי לְשֵׁם יְחִוֵּד קְדוֹשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנֵתָהּ בְּדַחִילוֹ
וּרְחִימוּ עַל-יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנַעֲלֵם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

טז.

מִכְתָּם לְדוֹד שְׁמֵרְנֵי אֵל כִּי-חֲסִיתִי בָךְ: אָמַרְתָּ
לַיהוָה אֲדַנִּי אַתָּה, טוֹבֵתִי בַל-עָלִיךָ: לְקְדוּשִׁים אֲשֶׁר-
בְּאֶרֶץ הַמָּהָ, וְאֲדִירֵי כָּל-חֲפְצֵי-כֶּם: יִרְבוּ עֲצָבוֹתֵם
אַחַר מְהָרוּ, בַּל-אֲסִיף נִסְכֵיהֶם מִדָּם, וּבַל-אֲשָׂא אֶת-
שְׁמוֹתֵם עַל-שִׁפְתָי: יְהוָה מִנֵּת חֶלְקִי וְכוֹסִי, אַתָּה
תּוֹמִיךָ גּוֹרְלִי: חֲכָלִים נִפְלוּ-לִי בְּנַעֲיָמִים, אַף-נִחַלְתָּ
שִׁפְרָה עָלַי: אֲבָרַךְ אֶת-יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי, אַף לִילוֹת
יִסְרוּנִי כְלִיּוֹתַי: שׁוֹיֵתִי יְהוָה לְנִגְדֵי תְּמִיד, כִּי מִיּוֹמֵנִי
בַּל-אֲמוּט: לָכֵן שָׂמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי, אַף-בְּשָׂרֵי

יִשְׁכַּן לְבַטַח: כִּי לֹא־תֵעָזֹב נַפְשִׁי לְשָׂאוֹל, לֹא־תִתֶּן
חֲסִידְךָ לְרֵאוֹת שָׁחַת: תּוֹדִיעַנִי אֲרַח חַיִּים שִׁבְעַ
שָׁמַחֹת אֶת־פְּנֵיךָ נְעֻמֹת בִּימֵינֶךָ נִצַּח:

לב.

לְדוֹד מִשְׁכִּיל, אֲשֶׁרִי נִשְׁוִי פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה:
אֲשֶׁר־יֵאָדָם, לֹא יִחְשַׁב יִהְיֶה לוֹ עוֹן, וְאִין בְּרוּחוֹ
רְמִיָּה: כִּי הִחְרַשְׁתִּי בְּלוֹ עֲצָמִי, בְּשִׂאֲנָתִי כָּל־חַיִּים:
כִּי יוֹמָם וְלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יְדֹךְ, נִהַפְּךָ לְשִׂדִּי בְּחֶרְבְּנִי
קוּץ סָלָה: חֲטָאתִי אֹדִיעֶךָ, וְעוֹנִי לֹא־כִסִּיתִי, אָמַרְתִּי
אוֹדָה עָלַי פֶּשַׁעִי לִיהוָה, וְאַתָּה נִשְׂאתָ עוֹן חֲטָאתִי
סָלָה: עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל־חֲסִיד אֱלֹהֶיךָ לְעַת מְצֵא, רַק
לְשִׁטָּף מַיִם רַבִּים אֱלֹהִי לֹא יִגִּיעוּ: אַתָּה סֵתֵר לִי*
מִצָּר תִּצְרַנִּי רַנִּי פִּלַּט תְּסוּבְּבֵנִי סָלָה: אֲשֶׁכִּילְךָ
וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוֹ תִלְךָ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינַי: אֵל תִּהְיוּ
כְּסוּם כְּפָרֶד אִין הָבִין בְּמִתְגַּוְרָסָן עֲדִיו לְבָלוּם כֹּל
קָרַב אֱלֹהֶיךָ: רַבִּים מִכְּאוֹבִים לָרָשָׁע, וְהַבּוֹטָח בִּיהוָה
חֶסֶד יְסוּבְּבֵנוּ: שְׂמַחוּ בִיהוָה וְגִילוּ צְדִיקִים וְהִרְנִינוּ
כָּל־יִשְׂרָאֵל־לֵב:

מא.

לְמַנְצַח מִזְמוֹר לְדוֹד: אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל־דָּל בַּיּוֹם

(* אחר אתה סתר לי — צריך להפסיק מעט (עיין בלקו"מ ח"א סי' ריג)

רָעָה יִמְלִטְהוּ יְהוָה: יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ וְאֲשֶׁר
 בְּאָרֶץ, וְאֵל תִּתְּנֵהוּ בְּנַפְשׁ אֵיבָיו: יְהוָה יִסְעֲדֵנוּ עַל
 עָרֵשׁ דָּוִי. כָּל מִשְׁכָּבוֹ הִפְכַת בְּחִלּוֹ: אֲנִי־אָמַרְתִּי
 יְהוָה חֲנֻנִי, רַפָּאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ: אֲזִיבִי יֹאמְרוּ
 רַע לִי מָתִי יָמוּת וְאֶבֶד שְׁמוֹ: וְאִם־בָּא לְרֹאוֹת, שָׂוֵא
 יִדְבֹר, לְבוֹ יִקְבֹּץ־אֶזֶן לוֹ, יֵצֵא לַחוּץ יִדְבֹר: יַחַד עָלַי
 יִתְלַחֲשׂוּ כָּל־שֹׁנְאֵי, עָלַי יַחֲשֹׁבוּ רָעָה לִי: דְּבַר־בְּלִיעַל
 יִצּוֹק בּוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־יוֹסִיף לְקוּם: גַּם־אִישׁ שְׁלוֹמִי
 אֲשֶׁר־בִּטַּחְתִּי בּוֹ, אוֹכֵל לַחֲמִי, הִגְדִּיל עָלַי עֵקֶב: וְאַתָּה
 יְהוָה חֲנֻנִי וְחַקִּימֵנִי, וְאַשְׁלֵמָה לָּהֶם: בְּזֹאת יִדְעֵתִי
 כִּי־חִפְצָתָ בִּי, כִּי לֹא־יִרְיַע אֵיבִי עָלַי: וְאֲנִי, בְּתַמּוֹ,
 תִּמְכַּת בִּי, וְתִצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: כָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

מ.ב.

לְמַנְצַח מִשְׁכִּיל לְבָנֵי קָרָח: כְּאִיל תִּעְרַג עַל־
 אֲפִיקֵי־מַיִם, כֵּן נַפְשִׁי תִעְרַג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים: צְמֵאָה
 נַפְשִׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל חַי, מָתִי אָבוֹא וְאַרְאֶה פְּנֵי
 אֱלֹהִים: הִיְתָה לִי דְמַעְתִּי לָחֶם יוֹמָם וְלַיְלָה בְּאָמַר אֵלַי
 כָּל הַיּוֹם, אֵיךְ אֱלֹהֶיךָ: אֵלֶּה אֲזַכְּרָה וְאַשְׁפֹּכָה עָלַי
 נַפְשִׁי, כִּי אֶעֱבֹר בַּסֶּף, אֲדִידִם עַד־בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל־
 רִנָּה וְתוֹדָה, הַמּוֹן חוֹגֵג: מִהַרְתָּ שְׁתוֹחַחֵתִי נַפְשִׁי וְתַחֲמוּ
 עָלַי הוֹחֲלֵי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אֲוֹדֵנוּ יִשׁוּעוֹת פָּנֵינוּ:

אֱלֹהֵי, עָלַי נִפְשֵׁי תִשְׁתַּוְּחַח עַל-כֵּן אֶזְכְּרֶךָ מֵאֲרֶץ
 יִרְדֵן, וְחַרְמוֹנִים, מִהַר מִצְעָר: תְּהוֹם-אֶל-תְּהוֹם קוֹרָא
 לְקוֹל צְנוּרִיךָ, כָּל מִשְׁבְּרִיךָ וְגִלְיָךָ עָלַי עֲבְרוּ: יוֹמָם
 יִצְוֶה יְהוָה חֲסֵדוֹ וּבְלִילָה שִׁירָה עִמִּי, תִּפְלָה לְאֵל חַיִּי:
 אִמְרָה לְאֵל סְלֵעֵי לְמָה שְׂבַחְתָּנִי, לְמָה-קִדְרָ אֱלֹהֵי,
 בְּלַחֵץ אוֹיֵב: בְּרִצַּח בְּעֲצָמוֹתַי חֲרַפּוּנֵי צוּרְרֵי,
 בְּאִמְרָם אֱלֹהֵי כָּל הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: מִהַתִּשְׁתַּוְּחַחֵי
 נִפְשֵׁי וּמִהַתְּהַמֵּי עָלַי הוֹחִילֵי לְאֱלֹהִים כִּי-עוֹד אוֹדְנֵהוּ,
 יִשׁוּעַת פָּנָי וְאֱלֹהֵי:

נט.

לְמַנְצַח אֵל תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם, בְּשִׁלַּח שְׂאוּל
 וַיִּשְׁמְרוּ אֶת-הַבַּיִת לְהַמִּיתוֹ: הֲצִילָנִי מֵאוֹיְבֵי אֱלֹהֵי,
 מִמַּתְּקוֹמָמִי תִשְׁגַּבְּנֵי: הֲצִילָנִי מִפְּעַלֵי אֶזְרָא וּמֵאֲנָשֵׁי
 דָּמִים הוֹשִׁיעֵנִי: כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשֵׁי יַגּוּרוּ עָלַי
 עֲזִים, לֹא-פִשְׁעֵי וְלֹא-חַטָּאתַי יְהוָה: כְּלִי-עוֹן יִרְצוֹן
 וַיְבוֹנְנוּ, עוֹרָה לְקַרְאתִי וּרְאָה: וְאַתָּה יְהוָה-אֱלֹהִים
 צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, תְּקִיֶצֶה לְפָקֹד כָּל-הַגּוֹיִם אֶל-
 תַּחַן כָּל-בְּגֵדֵי אֶזְרָא: יָשׁוּבוּ לְעָרְבֵי יַהֲמוּ כַּכֶּלֶב,
 וַיִּסּוּבּוּ עִיר: הִנֵּה יִבְיעוֹן בְּפִיהֶם, חֲרָבוֹת
 בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם, כִּי-מִי שִׁמַּעַ: וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׁחַק-לְמוֹ,
 תִּלְעַג לְכָל-גּוֹיִם: עֲזוּ, אֱלֹהֵי אֲשֻׁמְרָה, כִּי אֱלֹהִים
 מִשְׁגַּבֵּי: אֱלֹהֵי חֲסֵדֵי יְקֻדְמֵנִי אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשִׁרְרֵי:

אֶל־תִּהְרָגֶם פֶּן־יִשְׁכַּחוּ עַמִּי, הִנִּיעַמּוּ בְּחִילָךְ
וְהוֹרִידְמוּ, מִגִּנְנוּ אֲדָנִי: חֲטֵאת־פִּימוּ דְּבַר־שְׁפָתַימוּ
וַיִּלְכְּדוּ בְּגֹאֲוָנָם, וַיִּמְאָלְהוּ וַיִּמְכַּחֲשׁ יִסְפְּרוּ: כִּלְהַ בְּחֵמָה,
כִּלְהַ וַאֲיַנְמוּ וַיִּדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁלַל בְּיַעֲקֹב, לְאִפְסֵי
הָאָרֶץ סָלְהָ: וַיֵּשְׁבוּ לְעָרֵב יַחְמוּ כְּכֹלֵב, וַיִּסּוּבְבוּ עִיר:
חֵמָה יִנִּיעוּן לְאָכֹל, אִם־לֹא יִשְׁבְּעוּ וַיִּלְיִנוּ: וַאֲנִי
אֲשִׁיר עֲזָה, וְאֶרְגֵּן לְבַקֵּר חֲסֵדָה, כִּי־הִיִּיתָ מִשְׁגָּב לִי,
וּמְנוּסָה, בְּיוֹם צָר־לִי: עֲזֵי אֵלֶיךָ אֲזַמְּרָה, כִּי־אֱלֹהִים
מִשְׁגָּבִי אֱלֹהֵי חֲסֵדִי:

ע.ז.

לְמַנְצַחַת עַל־יְדוּתוֹן לְאָסֶף מִזְמוֹר: קוֹלִי* אֶל־
אֱלֹהִים וַאֲצַעֲקָה, קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי: בְּיוֹם
צָרָתִי אֲדַנִּי דְרָשְׁתִּי, יְדֵי לִילָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג
מֵאֲנָה הַנְּחָם נַפְשִׁי: אֲזַכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְמִיָּה,
אֲשִׁיחָה, וְתַתְּעִטֶפָה רוּחִי סָלְהָ: אֲחֻזֶּת שְׁמֵרוֹת עֵינָי,
נִבְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם, שְׁנוֹת
עוֹלָמִים: אֲזַכְּרָה נְגִינָתִי בַּלִּילָה, עִם־לִבִּי אֲשִׁיחָה,
וַיַּחֲפֵשׂ רוּחִי: הֲלַעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי וְלֹא־יִסְיֵף
לְרַצוֹת עוֹד: הָאִפְס לְנִצַּח חֲסֵדוֹ, גָּמַר אֲמַר לְדָר וְדָר:
הַשְּׁכַח חֲנוּת אֵל, אִם־קִפִּץ בְּאֵף רַחֲמָיו סָלְהָ: וְאֲמַר
חֲלוּתִי הִיא, שְׁנוֹת יָמַי עֲלִיוֹן: אֲזַכְּרֶנּוּ מֵעַלְלֵי יְהוָה, כִּי

* באמרוך אל אלהים תכווין המילוי כזה אל"ף למ"ד אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם

אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פְּלֹאָה: וְהִגִּיתִי בְּכָל-פְּעֻלָּהּ
 וּבְעֲלִילוֹתֶיהָ אֲשִׁיחָה: אֱלֹהִים בִּקְדוֹשׁ דְּרָבָה, מִי-אֵל
 גָּדוֹל כְּאֱלֹהִים: אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה פְלֹא הוֹדַעַת בְּעַמִּים
 עֲזָה: גָּאֲלַת בְּזִרְזַע עַמָּה, בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סֵלָה:
 רָאוּךָ מַיִם אֱלֹהִים, רָאוּךָ מַיִם יַחִילוּ אִם יִרְגְּזוּ
 תְּהוֹמֹת: זָרְמוּ מַיִם עֲבוֹת קוֹל נִתְּנוּ שְׁחָקִים, אִם-
 חֲצֹצִיךְ יִתְחַלְכוּ: קוֹל רַעְמָה בַּגְּלִגֶּל, הֵאִירוּ בְּרָקִים
 תִּבֵּל, רָגְזָה וְתַרְעַשׂ הָאָרֶץ: בַּיַּם דְּרָבָה וּשְׂבִילָהּ
 בְּמַיִם רַבִּים, וְעַקְבוֹתֶיהָ לֹא נֹדְעוּ: נְחִית כַּצֶּאֱזַן
 עַמָּה, בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

צ.

תִּפְלֶה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדַנִּי מְעוֹן אַתָּה
 הָיִיתָ לָנוּ בְּדֶר וְדֶר: בְּטָרֶם הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲזִיל אָרֶץ
 וְתִבֵּל, וּמְעוֹלָם עַד-עוֹלָם אַתָּה אֵל: תָּשֵׁב אֲנוֹשׁ
 עַד-דָּבָא, וְתֹאמַר שׁוּבוּ בְנֵי-אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים
 בְּעֵינַיִךְ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאַשְׁמוֹרָה בְּלִילָה:
 זְרַמְתָּם, שָׁנָה יְהִי, בְּבִקְרָה כְּחֹצִיר יַחֲלֹף: בְּבִקְרָה יִצְיֵן
 וְחֲלֹף, לְעָרֵב יִמּוֹלֵל וַיִּבֶשׁ: כִּי כָלִינוּ בְּאַפָּה, וּבַחֲמַתְךָ
 נִבְהַלְנוּ: שָׁתָה עֲזוֹנֵתֵינוּ לְנִגְדָהּ עֲלִמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנִיךָ:
 כִּי כָל-יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתְךָ כָּלִינוּ שָׁנֵינוּ כְּמוֹ-הֶגְהָה:
 יָמֵי שָׁנוֹתֵנוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרוֹת
 שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרַחֲבָם עָמַל וְאָוֶן, כִּי גַז חִישׁ וְנִעְפָּה:

מי יודע עז אפד, וכיראתך עברתך: למנות ימינו
 בן הודע, ונביא לבב חכמה: שובה יהוה עדימתי
 והנחם על עבדיך: שבענו בבקר חסדך, ונרננה
 ונשמחה בכל ימינו, שמחנו כימות עניתנו, שנות
 ראינו רעה: יראה אל עבדיך פעלך והדרך על
 בניהם: ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידינו
 כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו:

קה.

הודו ליהוה קראו בשמו הודיעו בעמים
 עלילותיו: שירו לו זמרו לו שיהו בכל נפלאותיו:
 התהללו בשם קדשו ישמח לב מבקשי יהוה: דרשו
 יהוה ועזו בקשו פניו תמיד: זכרו נפלאותיו אשר
 עשה, מפתיו ומשפטי פיו: זרע אברהם עבדו בני
 יעקב בחיריו: הוא יהוה אלהינו בכל הארץ
 משפטי: זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור:
 אשר כרת את אברהם ושבועתו לישחק: ויעמידה
 ליעקב לחק לישראל ברית עולם: לאמר לך אתן את
 ארץ כנען חבל נחלתכם: בהיותם מתי מספר כמעט
 וגרים בה: ויתהלכו מגוי אל גוי מממלכה אלעם
 אחר: לא הניח אדם לעשקם ויזבח עליהם מזבחים: אל
 תגעו במשיחי ולנביאי אל תרעו: ויקרא רעב על
 הארץ כל מטהילחם שבר: שלח לפנייהם איש לעבד

נִמְכַר יוֹסֵף: עָנָו בְּכָבֵד רָגְלוֹ בְּרוֹזל בָּאָה נִפְשׁוֹ: עַד עֵת
בֵּא דְבָרוֹ אִמְרַת יְהוָה צִרְפַּתְהוּ: שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהוּ
מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ: שָׁמוֹ אֲדוֹן לְבֵיתוֹ וּמוֹשֵׁל
בְּכָל־קְנִינָו: לָאָסֵר שָׁרְיוֹ בְּנִפְשׁוֹ וּזְקָנָיו יַחֲבִם: וַיָּבֵא
יִשְׂרָאֵל מִצָּרִים וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ־חָם: וַיִּפַּר אֶת־עַמּוֹ
מֵאֲד וַיַּעֲצֵמְהוּ מִצָּרָיו: חֲפָז לָבֶם לְשָׂנֵא עַמּוֹ לְהַתְנַפֵּל
בְּעַבְדָּיו: שְׁלַח מִשָּׁה עֲבָדוֹ אֲהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ:
שָׁמוּ־בָם דְּבָרֵי אֱתוֹתָיו, וּמוֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם: שְׁלַח
חֲשֹׁךְ וַיַּחֲשִׁיךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ: חֲפָז אֶת מִימֵיהֶם
לָדָם וַיָּמַת אֶת דִּגְתָם: שָׁרִץ אֲרָצָם צִפְרֻדָּעִים בְּחֲדָרֵי
מְלִכֵיהֶם: אָמַר וַיָּבֵא עָרֹב כְּנִים בְּכָל גְּבוּלָם: נָתַן
גְּשָׁמֵיהֶם בְּרָד, אֵשׁ לְהַבּוֹת בְּאֲרָצָם: וַיָּךְ גִּפְנֵם
וַתֵּאֱנַתֶם, וַיִּשְׁבֵּר עַץ גְּבוּלָם: אָמַר וַיָּבֵא אַרְבֶּה, וַיִּלַּק
וַאִין מִסְפָּר: וַיֹּאכַל כָּל־עֵשֶׂב בְּאֲרָצָם, וַיֹּאכַל פְּרִי
אֲדָמָתָם: וַיָּךְ כָּל בְּכוֹר בְּאֲרָצָם, רֵאשִׁית לְכָל־אוֹנָם:
וַיּוֹצִיָאם בְּכֶסֶף וְזָהָב וַאִין בְּשֹׁבְטָיו כּוֹשֵׁל: שָׁמַח
מִצָּרִים בְּצֵאתָם, כִּי־נִפֵּל פַּחַדָם עֲלֵיהֶם: פָּרַשׁ עֵנָן
לְמִסָּה, וְאֵשׁ לְהָאִיר לְלֵלָה: שָׁאֵל וַיָּבֵא שְׁלִיו וְלָחֶם
שָׁמַיִם יִשְׁבִּיעֵם: פָּתַח צוּר וַיִּזְוֹבוּ מַיִם, הִלְכוּ בְּצִיּוֹת
נָהָר: כִּי זָכַר אֶת־דְּבַר קִדְשׁוֹ, אֶת־אַבְרָהָם עַבְדּוֹ:
וַיּוֹצִיא עַמּוֹ בְּשֵׁשׁ־שׁוֹן, בְּרָנָה אֶת בְּחִירָיו: וַיִּתֵּן לָהֶם
אַרְצוֹת גּוֹיִם, וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ: בְּעִבּוֹר יִשְׁמְרוּ
חֲקָיו וְתוֹרָתוֹ יִנְצְרוּ, הִלְלוּ־יָהּ:

קלז.

עַל נְהַרֹת בְּכַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ, גַּם-בְּכִינוּ בְּזַכְרֵנוּ
 אֶת-צִיּוֹן, עַל עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ כַּנְרוֹתֵינוּ: כִּי שָׁם
 שָׁאֲלוּנוּ שׁוֹבֵינֵנוּ דְבַר-יְשׁוּרָה, וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֵחָה, שִׁירוֹ
 לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אִיךְ נָשִׁיר אֶת-שִׁיר יְהוָה, עַל אֲדַמַּת
 נָכַר: אִם-אֶשְׁכַּחַד יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי: תִּדְבַּק
 לְשׁוֹנֵי לְחִבִּי, אִם לֹא אֶזְכְּרֶנּוּ, אִם-לֹא אֶעֱלֶה אֶת
 יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחָתִי: זָכֹר יְהוָה לְבִנְיָ אֲדוֹם אֶת
 יוֹם יְרוּשָׁלַיִם, הָאֹמְרִים עָרוֹ עָרוֹ עַד הַיּוֹם בָּהּ: בַּת-
 בְּבַל הַשְׂדוּדָה, אֲשֶׁרִי שִׁישְׁלֵם-לָךְ אֶת-גְּמוּלָךְ שְׂגֻמְלָתְךָ
 לָנוּ: אֲשֶׁרִי, שִׁיאֲחֹז וְנִפִּיץ אֶת-עַלְלֶיךָ אֶל הַסַּלְעַ:

קנ.

הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ-אֵל בְּקֹדֶשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרַקִּיעַ עֲזוֹ:
 הַלְלוּהוּ בַגְּבוּרָתוֹ, הַלְלוּהוּ כְּרֹב גְּדָלוֹ: הַלְלוּהוּ
 בַתִּקְוָה שׁוֹפֵר הַלְלוּהוּ בְּנִבְלָה וּבְנֹרָה: הַלְלוּהוּ בַתִּפְאֵרָה
 וּבְמַחֲוֹל, הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעִגְבֵי: הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי-שְׂמֵחָה,
 הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׂמָה תִּהְלֵל יָהּ,
 הַלְלוּיָהּ:

אחר שסיים תהלים, יאמר שלשה פסוקים אלו:

מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹב יְהוָה שְׁבוֹת עִמּוֹ יִגַּל יַעֲקֹב
 יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל: וְתִשׁוּעַת צְדִיקִים מִיְהוָה מְעֵזָם בְּעַת צָרָה:
 וַיַּעֲזֶרֶם יְהוָה וַיַּפְלְטֵם, יַפְלֹטֵם מִרְשָׁעִים וַיּוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ: